

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Eurostudent VIII – Opiskelijatutkimus 2022

Juhani Saari, Sara Koivuranta, Elina Nevalainen

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2023:34

Eurostudent VIII – Opiskelijatutkimus 2022

Juhani Saari, Sara Koivuranta, Elina Nevalainen

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

CC BY-NC-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-988-2

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Eurostudent VIII – Opiskelijatutkimus 2022

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:34		Teema	Koulutus
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Tekijä/t	Juhani Saari, Sara Koivuranta, Elina Nevalainen		
Kieli	suomi	Sivumäärä	150
Tiivistelmä			
EUROSTUDENT VIII -tutkimus tehtiin Suomessa internetkyselynä otokseen valikoituneille 26 005 korkeakouluopiskelijalle Covid-pandemian aikana keväällä 2022. Tutkimus on osa kansainvälistä EUROSTUDENT-hanketta, jota koordinoi Saksassa DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies. Hanketta rahoittaa Euroopan Unioni Erasmus+ -ohjelmasta. Tutkimushankkeesta vastasi Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto. Tiedonkeruun käytännön toteutuksen, aineistojen käsittelyn ja raportoinnin teki Tilastokeskuksen tiedonkeruupalvelut-yksikkö. Aineistosta on ennen tämän loppuraportin julkaisua julkaistu kaksi erillistä artikkelia opiskelijoiden ajankäytöstä sekä opintojen saavutettavuuden ja sujuvuuden kokemuksista. Raportti luo katsauksen eri elämäntilanteissa korkeakouluopintoja suorittavien opintojen etenemiseen sekä opiskelijoiden hyvinvointiin, työssäkäyntiin ja toimeentuloon. Tämänkertaisen tutkimuskierroksen erityisenä teemana on digitaalisuus korkeakouluopinnoissa, minkä lisäksi raportissa tarkastellaan erityisesti opiskelijaliikkuvuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä uudistettujen opiskelijavalintojen vaikutuksia valmennuskurssien hyödyntämiseen. Tämä raportti kokoa keskeisimmät EUROSTUDENT VIII -tutkimuksen määrälliset tulokset suomalaisen korkeakoulupolitiikan näkökulmasta.			
Asiasanat	korkea-asteen koulutus, korkeakouluopiskelu, korkeakoulutetut, sosiaalinen asema, kansainvälisyys, opiskelijat, yliopistot, ammattikorkeakoulut, toimeentulo, saavutettavuus, liikkuvuus		
ISBN PDF	978-952-263-988-2	ISSN PDF	1799-0351
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-988-2		

Eurostudent VIII – Studerandeundersökning 2022

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2023:34		Tema	Utbildning
Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Författare	Juhani Saari, Sara Koivuranta, Elina Nevalainen		
Språk	finska	Sidantal	150
Referat	Undersökningen EUROSTUDENT VIII genomfördes i Finland som en webbenkät till 26 005 utvalda högskolestuderande under covid-pandemin våren 2022. Undersökningen ingår i det internationella EUROSTUDENT-projektet som samordnas i Tyskland av DZHW – German Centre for Higher Education Research and Science Studies. Projektet finansieras av Europeiska unionen ur programmet Erasmus +. I Finland ansvarade undervisnings- och kulturministeriets högskole- och forskningspolitiska avdelning för projektet. Det praktiska genomförandet av datainsamlingen, behandlingen av materialet och rapporteringen utfördes av Statistikcentralens enhet för datainsamlingstjänster. Före publiceringen av denna slutrapport har det utifrån materialet publicerats två separata artiklar om studerandenas tidsanvändning och om erfarenheter av studiernas tillgänglighet och smidighet. Rapporten ger en översikt över hur högskolestudierna framskrider för personer i olika livssituationer samt över studerandenas välbefinnande, sysselsättning och utkomst. Ett särskilt tema för denna forskningsomgång är digitaliseringen i högskolestudierna. I rapporten granskas dessutom särskilt sådana faktorer som påverkar studerandemobiliteten samt den förnyade studerandeantagningens inverkan på deltagandet i preparationskurser. Denna rapport sammanfattar de viktigaste kvantitativa resultaten i EUROSTUDENT VIII-undersökningen ur den finländska högskolepolitikens perspektiv.		
Nyckelord	högskoleutbildning, högskolestudier, högskoleutbildade, social ställning, internationalisering, studerande, universitet, yrkeshögskolor, utkomst, tillgänglighet, rörlighet		
ISBN PDF	978-952-263-988-2	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-988-2		

EUROSTUDENT VIII – Student Survey 2022

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2023:34		Subject	Education
Publisher	Ministry of Education and Culture		
Author(s)	Juhani Saari, Sara Koivuranta, Elina Nevalainen		
Language	Finnish	Pages	150
Abstract			
The EUROSTUDENT VIII survey was conducted in Finland using an online questionnaire sent to a sample of 26,005 higher education students during the COVID pandemic in spring 2022. The survey is part of the international EUROSTUDENT project coordinated by the German Centre for Higher Education Research and Science Studies (DZHW). The project is funded by the European Union under the Erasmus+ programme. In Finland, the research project was coordinated by the Department for Higher Education and Science Policy of the Ministry of Education and Culture. Statistics Finland's data collection services unit carried out the data collection, data processing and reporting. Before the publication of this final report, the dataset was used for publishing two other articles. These articles discuss students' use of time and their experiences of how accessible their studies are and how smoothly they progress. This report gives an overview of how higher education studies progress in different life situations and describes the wellbeing, employment and livelihood of students. This study focuses specifically on digitalisation in higher education studies and examines factors that affect student mobility and effects that the student admissions reform has had on the use of preparation courses. The report presents the key quantitative results of the EUROSTUDENT VIII survey from the perspective of Finnish higher education policy.			
Keywords	higher education, higher education studies, higher education graduates, social status, internationality, students, universities, universities of applied sciences, livelihood, accessibility, mobility		
ISBN PDF	978-952-263-988-2	ISSN PDF	1799-0351
URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-988-2		

Sisältö

1	Tutkimuksen toteutus	8
1.1	Lomakesuunnittelu, verkkolomakkeen testaaminen ja muuttujamäärittelyt	8
1.2	Otanta ja tilastollinen painotus	9
1.3	Verkkokyselyn toteuttaminen	12
1.4	Vastauskato ja tulosten yleistäminen	13
2	Opiskelijoiden elämäntilanteet	16
2.1	Elämäntilanteet tutkimuksen analyysikehikossa	16
2.2	Elämäntilanteet eri koulutusaloilla	17
2.3	Voiko terveysongelmien prevalenssiestimaattiin luottaa?	21
3	Valmennuskurssit	24
3.1	Valmennuskurssien yleisyys Eurostudent -tutkimuksessa	24
3.2	Valmennuskurssien yleisyys	25
3.3	Valmennuskurssin käyminen koulutusalan mukaan (yliopisto-opiskelijat)	27
3.4	Uudentyyppiset valmennuskurssit	32
3.5	Valmennuskurssit ja vanhempien tausta	33
4	Opiskelijoiden työssäkäynti	35
4.1	Työssäkäynnin yleisyys lukuvuoden aikana	35
4.2	Opintojen aikaisen työssäkäynnin suhde omaan alaan	39
4.3	Työssäkäynnin suhde opintojen etenemiseen	41
4.4	Syyt työssäkäynnille	44
4.5	Opintoja edeltävä työkokemus	46
4.6	Opintojen ohella kertyvä työkokemus yhteydessä työllistymisuskoon	47
5	Opiskelijoiden toimeentulo ja asuminen	49
5.1	Toimeentulon lähteet ja tulot	49
5.2	Opiskelijoiden asuminen eri elämäntilanteissa	64
6	Opintojen sujuvuus	72
6.1	Opintojen etenemistä hidastavat tekijät eri aloilla	72
6.2	Hidastustekijät eri elämäntilanteissa opiskelevilla	76
6.3	Tyytyväisyys koulutusohjelmaan ja opintomenestykseen	79
6.4	Ketkä hyödyntävät muiden korkeakoulujen opetustarjontaa?	83
6.5	Nykyisen koulutusohjelman suosittelemiseen ja opintojen keskeyttämisen harkitsemiseen yhteydessä olevat tekijät	85

7	Jatkuva oppiminen	89
7.1	Nykyisiä opintoja edeltävä ei-tutkintotavoitteinen koulutus	89
7.2	Suunnitelmat ja uskomukset valmistumisen jälkeen	92
7.3	Ei-tutkintotavoitteinen koulutus ja työllistymisusko	95
8	Opiskelijoiden digivalmiudet	98
8.1	Opiskelijoiden digitaalisen osaamisen riittävyys	98
8.2	Tyytyväisyys etäopetuksen määrään	101
8.3	Etäopetus ja digivalmiudet suhteessa opintomenestykseen	105
8.4	Opiskelijoiden työvälineet	108
9	Kansainvälinen liikkuvuus	109
9.1	Liikkuvuus tilastoissa	109
9.2	Liikkuvuuden koetut esteet	112
9.3	Mitkä tekijät selittävät liikkuvuusaikomuksia?	115
9.4	Onko opiskelijoiden motivaatiossa tapahtunut muutoksia?	119
9.5	Mitkä tekijät selittävät heikkoa motivaatiota?	120
	Liite. EUROSTUDENT VIII -kyselylomake	126

1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin noudattamalla kansainvälisen EUROSTUDENT -konsortion suosituksia. Tutkimusotoksen poiminta perustui Tilastokeskuksen vuoden 2021 korkeakouluilta CSC:n valtakunnallisen tietovarannon kautta keräämään henkilö-pohjaiseen rekisteriaineistoon, joka käsittää koko tilastovuoden opiskelijaperusjoukon. Perusjoukon ulkopuolelle rajattiin EUROSTUDENT -määritelmien mukaan erikoistehtävän omaavat Maanpuolustuskorkeakoulu sekä Poliisiammattikorkeakoulu, ja tutkinnoista muut kuin alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa opiskelevat. Koska tutkimuksen tavoiteperusjoukko rajataan lisäksi OKM:n hallinnoiman koulutuksen mukaan, suljettiin Högskolan på Åland lisäksi perusjoukon ulkopuolelle.

Tutkimuskutsujen lähettämistä varten korkeakouluja pyydettiin lisäksi toimittamaan CSC:n kautta Tilastokeskukselle läsnä olevien opiskelijoiden yhteystiedot, jotka pitivät sisällään oppilaitoksen oman sähköpostiosoitteen lisäksi mahdolliset muut tiedossa olevat sähköpostiosoitteet sekä puhelinnumeron. Opiskelijan postiosoite saatiin puolestaan Tilastokeskuksen omasta väestötietojärjestelmästä.

Opiskelijoita lähestyttiin ensisijaisesti korkeakoulun oman sähköpostiosoitteen kautta, ja ensimmäisestä muistutuksesta alkaen hyödynnettiin myös toissijaisia sähköpostiosoitteita. Sähköpostiosoitteettomia opiskelijoita lähestyttiin kirjeitse, ja tiedonkeruun toiseksi viimeisellä viikolla vastaamattomia muistutettiin lisäksi vielä tekstiviestillä. Lisäksi vastauskadon vinoumaa oikaistiin tiedonkeruun puolivälissä lähettämällä sillä hetkellä 3 000 heikoiten edustetuille opiskelijoille (ikä, sukupuoli, koulutusala, korkeakoulu) tiedonkeruukutsu kirjeitse, millä tavoiteltiin aineiston edustavuuden parantamista (moodivaikutus).

1.1 Lomakesuunnittelu, verkkolomakkeen testaaminen ja muuttujamäärittelyt

Tiedonkeruun ensisijaisena tavoitteena on tuottaa kansainvälisesti vertailukelpoinen EUROSTUDENT -indikaattoriaineisto, joka perustuu tarkasti määritettyihin kansainvälisesti vertailukelpoihin kysymysmuotoihin. Näiden lisäksi hankkeen kansallisen ohjausryhmän

kanssa lomakkeelle tuli joukko kansallisia kysymyksiä, joilla vastataan Suomen omiin tietotarpeisiin. Nämä kysymykset koskivat erityisesti valmennuskursseja, jatkuvaa oppimista, opintotukijärjestelmää sekä opiskelijan tulevaisuususkoa.

Vastausrasitteen pienentämiseksi osassa (erityisesti opiskelijoiden taustatietoja koskevissa kysymyksissä) hyödynnetään opiskelijarekisteristä saatavia tietoja opiskeltavasta tutkinnosta, opiskelijan kansalaisuudesta sekä opintojen aloitusvuodesta. Opiskelijoita tiedotettiin rekisteritietojen hyödyntämisestä tutkimuksen saatekirjeessä ja tietosuoja-selosteessa. Kyselylomakkeen sisällöt tarkistettiin EUROSTUDENT-konsortiossa, ja indikaattoriaineiston muodostamissäännöistä sekä datantoimituksista pidettiin työseminaari Wienissä marraskuussa 2022.

Ennen tiedonkeruun käynnistämistä verkkolomaketta testattiin hankkeen kansainvälisten tutkijakumppanien lisäksi joukolle opiskelijoita valtakunnallisten opiskelijajärjestöjen kanssa yhteistyössä. Kiitoksena tutkimukseen osallistumisesta sekä vastausasteen parantamiseksi kaikkien vastanneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvottiin viisi 100 euron arvoista lahjakorttia.

1.2 Otanta ja tilastollinen painotus

Tutkimuksen kohdeperusjoukon muodostavat yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen syylukukaudella 2021 läsnäolleet perustutkinto-opiskelijat (pitäen sisällään AMK-muoto- ja YAMK-tutkinto-opiskelijat). Useamman opinto-oikeuden omaavat olivat otannassa mukana yhtä monena rivinä¹ kuin heillä oli opinto-oikeuksia, koska ei ole varmuutta siitä, mitä tutkintoa opiskelija edistää aktiivisimmin. Jatko-opiskelijat rajattiin Eurostudent-perusjoukon määritelmän mukaisesti tutkimuksen ulkopuolelle².

Kehikkoperusjoukkoon yhdistettiin Tieteen tietotekniikan keskuksen (CSC:n) oppilaitoksilta kerätyt yhteystiedot, joita täydennettiin postiosoitteiden sekä suoritettujen tutkintojen osalta Tilastokeskuksen väestötietojärjestelmästä saaduilla tiedoilla.

1 Tämä huomioidaan myös painotuksessa, sillä useamman opinto-oikeuden omaavien sisältymistodennäköisyys otokseen oli näin ollen suurempi.

2 Useamman tutkinto-oikeuden omaavista jatko-opiskelijoista otokseen päätyi muutama myös alemman korkeakoulututkinto-oikeuden omaava, jotka karsittiin lomakkeen alussa pois, koska nämä ilmoittivat ensisijaisesti suorittavansa jatko-opintoja.

Eurostudent VIII tutkimusotos poimittiin tutkintotyyppin, koulutusalan ja korkeakoulu-sektorin lävistävällä osituksella³. Lisäksi kansainväliset tutkinto-opiskelijat sekä ammatti-korkeakoulujen monimuoto- ja YAMK-tutkintoa suorittavat määriteltiin omiksi ylipoimittaviksi ositteikseen, koska haluttiin varmistaa riittävän suuri vastaajamäärä näistä tutkintotyypeistä sekä kansainvälisistä tutkinto-opiskelijoista.

Osituksen tavoitteena oli varmistaa ennen kaikkea koulutusala-kohtaisten (ISCED 2011) vertailujen tarkkuus, sillä opiskelijamäärän kokoon suhteutettu poiminta ei muuten riitä pienempien alojen opiskelijoita koskevien estimaattien tarkkuudelle. Ylipoiminnalla varmistetaan toisin sanoen se, että esimerkiksi eri alojen opiskelijoiden työssäkäyntiä voidaan aineistolla verrata. Opiskelijoiden perusjoukko jaettiin kuuteen ositteeseen, joista neljä ensimmäistä määriteltiin suhteessa koulutusala- ja sektorikohtaiseen opiskelijamäärään.

Otoksen poimintatiheys vaihteli AMK-monimuoto-opiskelijoiden 7 prosentista pienten koulutusalojen 59 prosentin poimintatiheyteen. Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat muodostivat osituksessa oman ositteensa, ja heistä tutkimusotokseen poimittiin joka viides.

Kehikko järjestettiin kussakin ositteessa oppilaitostunnuksen, sukupuolen, iän, kielen, koulutusalan 2-numerokoodin sekä tutkintotason mukaan. Menetelmällä varmistetaan mahdollisimman pieni otantavirhe kyseisten tekijöiden suhteen. Osituksen sisältö, poimintatiheys sekä otoskoko yhdessä hyväksyttyjen vastausten määrän kanssa on esitetty taulukossa 1.1. Netto-otoksesta on poistettu lisäksi ylipeitot (opiskelijat, jotka eivät kuulu Eurostudentin kohdejoukkoon).

3 Ja ositteittain systemaattisena satunnaisotantana opiskelijan iän, sukupuolen, tarkemman koulutusalan sekä äidinkielen mukaan.

Taulukko 1.1 Opiskelijaperusjoukon ositus (poimintatiheys % sekä brutto-otos).

Osio	Osio 1: AMK- moni- muoto	Osio 2: Pienet koulutus- alat	Osio 3: Keski- suuret koulutus- alat	Osio 4: Suuret koulutus- alat	Osio 5: YAMK- opiske- lijat	Osio 6: Ulko- maiset opiske- lijat
Poiminta- ehto	AMK- moni- muoto- opiskelijat (alasta riippumatta)	AMK: Kasvatusalat Yhteiskunta- tieteelliset alat Luonnon- tieteelliset alat Luonnonvara- ja ympäristöala YO: Luonnonvara- ja palvelualat	AMK: Kulttuuri- alat Palvelu- alat	AMK: Kaupan alat Tekniikan alat ICT-alat Sote-alat YO: Muut alat	YAMK- tutkinto- opiske- lijat (alasta riippu- matta)	Ulko- maiset tutkinto- opiske- lijat
Poiminta- tiheys	7 %	59 %	29 %	9 %	21 %	20 %
Brutto-otos	1 696	3 227	2 409	13 183	2 603	2 887
Netto-otos	487 (28,7)	931 (28,9)	719 (29,8)	3 566 (27,0)	586 (22,5)	548 (19,0)

Kyselytutkimuksissa on pääsääntöisesti käytäntönä muodostaa kullekin havainnolle paino, jota käyttämällä voidaan tarkastella tuloksia perusjoukon tasolla. Paino ottaa huomioon mahdollisesti otanta-asetelmassa tehdyt rajoitukset ja määritykset siten, että suuremman poimintatiheyden ositteissa asetelmapaino on vastaavasti pienin. Asetelmapaino onkin määritelmällisesti kunkin otosyksikön poimintatiheyden käänteisluku.

Otanta-asetelman oikaisun lisäksi painotuksella korjataan vastauskadon aiheuttamaa harhaa, sillä eri ikäisten ja eri alojen opiskelijoiden halukkuus ja valmius vastata tutkimus-
kutsuun vaihteli. Kadon vaikutusta korjaava paino laskettiin malliperusteisesti niin kutsu-
tulla vastauspropensiteettimenetelmällä, jossa jokaiselle vastaajalle estimoitiiin logistisella
regressiomallilla. Vastaamisen todennäköisyyttä estimoitiiin hyödyntämällä kaikkia perus-
joukon kehikon yhteydessä opiskeilijapopulaatiosta käytettävissä olevia tietoja (jotka
löytyvät sekä vastanneilta että vastaamattomilta), ja kadon oikaiseva painokerroin
laskettiin ottamalla estimoidusta vastauspropensiteetista käänteisluku. Painotuksessa

käytettävä malli oikaisee vastauskadon korkeakoulun, koulutusalan, sukupuolen, ikäryhmän, kielen sekä tutkintotason (erottaen lisäksi AMK-monimuoto-opiskelijat päivä-toteutuksesta) suhteen.

Tarkemmalla otannalla ja siihen liittyvällä ala- ja korkeakoulusektorikohtaisella painotuksella pyritään näiden suhteen laskettavien estimaattien tarkkuuden lisäämiseen, jolloin ositekohtaiset poimintatiheydet vaihtelevat suuresti. Tästä syystä aineistolla keskivirheestimaatit ja tilastolliset testisuureet tulisi laskea hyödyntämällä nk. asetelmakorjattuja menetelmiä⁴, sillä konventionaalinen satunnaisotannan oletettava painotus ja estimointi eivät huomioi osituksen vaikutusta näihin. Tämä näkyy selvimmin sellaisissa analyyseissä, jotka liittyvät suoraan koulutusalaan: Pienempien koulutusalojen vastaajat saavat asetelman myötä pienemmän otospainon, vaikka heitä koskevien estimaattien tarkkuutta on juuri ylipoiminnalla pyritty lisäämään. Asetelmaperusteisesti laskettuna menetelmä huomioi ylipoiminnan myönteisen vaikutuksen estimaattien tarkkuuteen oikein siten, että perusjoukon tasolla pienempien alojen vastanneet kontribuoivat valitun estimaatin tarkkuuteen suhteessa painoarvoonsa (eli vähemmän kuin muut vastaajat), kun taas ala-kohtaisesti tarkkuus vastaa osituksen suhteen poiminnan kautta saatua vastausmäärää.

Tulosten taulukoinnissa, keskiarvo- ja parametriestimoinnissa hyödynnetään tästä syystä SPSS:n Complex Samples -lisämoduulin analyysimenetelmäperhettä (CS Frequencies, CS Descriptives ja CS Crosstabs). Aineistoa SPSS:llä hyödyntäviä tutkijoita ja muita käyttäjiä opastetaan myös oikeiden analyysimenetelmien käytöstä. Otanta-asetelman vaikutusta kuhunkin estimoituun jakaumaan tai tunnuslukuun voi kuvata nk. asetelmakertoimella (Design Effect), joka vertaa käytettävissä olevan otoskoon tehokkuutta vastaavan-kokoiseen puhtaalla satunnaisotannalla tehtyyn poimintaan.

1.3 Verkkokyselyn toteuttaminen

EUROSTUDENT VIII – Opiskelijatutkimus 2022 verkkotiedonkeruu toteutettiin maaliskuun puolivälistä toukokuun loppuun. Tiedonkeruu käynnistettiin 15.3. tiedonkeruukutsulla opiskelijoiden korkeakoulun omaan sähköpostiosoitteeseen. Kutsu sisälsi tutkimuksen taustaa, tarkoitusta sekä henkilötietojen käsittelyä koskevan informoinnin ohella linkin ja tunnuksen suoraan tutkimuksen verkkolomakkeelle.

4 Esim: Lehtonen, R., & Pahkinen, E. Practical Method for Design and Analyses of Complex Surveys. 2004.

Tiedonkeruun käynnistymisen yhteydessä Tilastokeskus ja opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisivat uutisen Facebook-sivuillaan, jota opiskelijajärjestöt linkittivät edelleen. Lisäksi ohjausryhmän jäsenet tiedottivat tutkimuksesta laajasti omien viestintäkanaviensa kautta.

Jotta sähköpostikutsut eivät olisi juuttuneet korkeakoulujen sähköpostijärjestelmien roskapostisuodattimiin, Tilastokeskuksesta oltiin etukäteen yhteydessä korkeakoulujen näistä vastaaviin yhteyshenkilöihin, joita pyydettiin määrittämään Tilastokeskuksen IP-avaruudesta tulevat sähköpostit luotettaviksi. Sähköpostikutsujen suuren määrän vuoksi lähetykskutsut ajoitettiin satunnaisesti 20 eri lähetyksryhmään, jotka ajastettiin pitkin viikkoa aamu- ja iltapäivälähetyksiksi, jotta yksittäisen korkeakoulun järjestelmään ei tulisi suurta määrää sähköpostiliikennettä kerralla. Kolmannen muistutussähköpostin jälkeen vielä vastaamattomille puhelinnumeron omaaville otoskohteille lähetettiin toukokuun alussa tekstiviestimuistutus, joka sisälsi suoran vastauslinkin tiedonkeruulomakkeelle.

Huhtikuun alussa vastauskadon koulutusala-, ikäryhmä-, sukupuoli- ja korkeakoulukohtaisesti⁵ ilmennyttä vinoumaa oikaistiin lisäksi lähettämällä postitse 5 000 kutsukirjettä tutkimukseen siten, että ne kohdennettiin sillä hetkellä heikoiten edustettujen opiskelijaryhmien edustajille. Muistutuskirjeet kohdennettiin estimoimalla katomalli huhtikuun alun vastaustilanteen perusteella edellä mainittujen tekijöiden ollessa selittäjinä.

1.4 Vastauskato ja tulosten yleistäminen

EUROSTUDENT VIII -käsittelysääntöjen mukaisesti hyväksyttyjä vastauksia saatiin määräaikaan mennessä 6 975 opiskelijalta, joista ylipeitto (keskeyttänyt opintonsa tai asuu ulkomailla) koskevien käsittelysääntöjen jälkeen lopulliseen aineistoon hyväksyttiin vastaukset 6 837 opiskelijalta (26,4 prosenttia otoksesta). Tutkimuksen otanta-asetelma vaikuttaa myös kyselyn kokonaisvastausasteen tulkintaan, koska otannassa opiskelijakyselyissä tyypillisesti paremmin tai heikommin vastaavat opiskelijaryhmät eivät ole poiminnan myötä samalla painoarvolla edustettuna kuin aikaisemmillä tutkimuskierroksilla. Vertailtavuutta aikaisempiin kierroksiin heikentää joissain määrin se, että perusjoukkoa ei rajattu yhteystietojen kattavuuden perusteella (vuoden 2017 tutkimuskierroksella yhteystiedottomat opiskelijat rajattiin perusjoukosta pois).

5 Tiedonkeruun tässä vaiheessa havaittiin kahden korkeakoulun opiskelijoiden vastanneen merkittävästi muita heikommin indikoiden sitä, että tiedonkeruukutsu oli saattanut päätyä sähköpostin roskapostisuodattimiin.

Opiskelijatutkimusten laskevat vastausasteet herättävät kaikesta huolimatta perustellusti huolen aineiston edustavuudesta. Tulosten luotettavuutta on mahdollista arvioida suhteessa kyselytiedonkeruun kannalta ulkoisiin tietolähteisiin. Tässä niin kutsutussa ulkoisessa validoinnissa hyödynnetään Tilastokeskuksen tuottamaa opiskelijoiden työssäkäyntitilastoa sekä Kelan opintotukitilastoa, jotka kuvaavat yhdessä kahta Eurostudent-tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä rekisteriperusteisena kokonaisaineistona. Toisin sanoen Eurostudent- opiskelijatutkimus pyrkii estimoimaan opiskelijoiden työssäkäyntiä sekä opiskelijaetuuksien käyttöä, vaikka näistä on olemassa rekisteripohjainen tilasto.

Taulukossa 1.2 on esitetty tutkimusotoksen (netto) jakautuminen koulutusalan ja tutkintotyyppin mukaan. Otannan tavoitteena oli, että kummaltakin koulutussektorilta olisi käytettävissä pienemmiltä koulutusaloilta noin 100-200 vastausta ja suuremmilta aloilta 400–500, jotta alakohtaisia estimaatteja olisi mielekästä verrata tarkkuuden puolesta. Lisäksi ammattikorkeakoulujen YAMK- ja monimuotototeutuksena järjestettävien tutkintojen opiskelijoista on käytössä riittävän suuret vastaajamäärät tutkintotyyppien välisten vertailujen kannalta.

Taulukko 1.2 Tutkimusotoksen (netto) jakautuminen koulutusalan ja tutkintotyyppin mukaan.

Koulutusala	Yliopisto			Ammattikorkeakoulu				Kaikki yhteensä
	Alempi kk	Ylempi kk	Yhteensä	Päivätoteutus	Monimuoto	Ylempi AMK	Yhteensä	
Kaikki alat	1 566	1 495	3 061	2 672	464	640	3 776	6 837
Kasvatusalat	146	103	249	119	1	4	124	373
Humanistiset- ja taidealat	246	184	430	507	8	40	555	985
Yhteiskunnalliset alat	191	199	390	27	0	2	29	419
Kauppa-, hallinto- ja oikeustieteet	182	190	372	278	109	165	552	924
Luonnontieteet	157	108	265	39	1	1	41	306
Tieto- ja viestintätekniikka	154	119	273	213	41	41	295	568
Tekniikan alat	222	205	427	380	84	97	561	988
Luonnonvara-alat	177	121	298	374	9	11	394	692
Terveys- ja hyvinvointi	42	228	270	484	184	244	912	1 182
Palvelut	49	38	87	251	27	35	313	400

Viime kädessä kaikkien kyselytutkimusten luotettavuuden kannalta suurin kysymys liittyy vastauskadon laatuun suhteessa estimoitavaan tekijään. Mikäli vastanneet opiskelijat eroaisivat vastaamattomista merkittävästi esimerkiksi opiskelustatuksen tai opintojen aikaisen työssäkäynnin suhteen, vinouttaisi tämä kaikkia sellaisia estimaatteja, joissa työssäkäynti opintojen ohella vaikuttaa tuloksiin (esimerkiksi opiskelijan ajankäyttö ja toimeentulo). Toisaalta painotus korjaa mahdollista vinoumaa epäsuorasti, sillä vinouttavat tekijät liittyvät usein painotuksessa hyödynnettäviin muuttujiin (esimerkiksi työssäkäynti opiskelijan ikään). Vertailemalla tuloksia rekisteriaineistoon huomataan opiskelijoilta kysyttäessä ja tulokset yleistettäessä saatavan varsin tarkasti samoja tuloksia kuin rekisteripohjaisessa tilastossa. Näitä vertailuja esitellään tarkemmin osana opiskelijoiden työssäkäyntiä sekä toimeentuloa koskevia tuloksia.

2 Opiskelijoiden elämäntilanteet

2.1 Elämäntilanteet tutkimuksen analyysikehikkona

Vuoden 2019 Opiskelijatutkimuksen raportoinnissa siirryttiin aikaisempaa vahvemmin esittämään keskeiset tulokset opiskelijan elämäntilanteen mukaan tutkintotyypin ja koulutusalan ohella. Elämäntilanne katsottiin parhaaksi määritellä opiskelijan perhesuhteen, aikaisemman opintohistorian sekä opintoja edeltävän työkokemuksen mukaan. Keskeisiä ovat työelämään ja opintojen nivelvaiheisiin kuuluvat siirtymät, joiden ajoittuminen vaikuttaa keskeisesti opiskelukokemukseen⁶.

Raportilla käytettävän elämäntilanteen luokittelun tulokinnassa on keskeistä, että sama opiskelija voi esiintyä aineistossa usean eri elämäntilanteen luokassa, joten tarkasteltavat ryhmät eivät ole toisiaan poissulkevia. Erityisesti perheellisissä opiskelijoissa on huomattavasti työelämän kautta opintoihin tulleet. Seuraavassa on esitetty opiskelijan elämäntilanteen tunnistamisessa käytetyt määrittelyt aineistossa sekä aikaisempien tutkimusraporttien vertailtavuuteen vaikuttavat tarkennukset:

- **Perheelliset opiskelijat** -luokka pitää sisällään kaikki opiskelijat, joilla on yksi tai useampi alle 18-vuotias lapsi (ikärajausta ei ollut vuoden 2019 tutkimusraportissa).
- **Ulkomaiset opiskelijat** määritellään toisen asteen tutkinnon suoritusmaasta riippumatta suoraan kansalaisuuden perusteella siten, että ulkomaisiksi määritellään kaikki muun kuin Suomen kansalaisuuden omaavat.
- **Työelämästä opintoihin** tullee kaikki sellaiset opiskelijat, jotka ovat opintoja edeltävän vuoden aikana tehneet säännöllisesti vähintään 20 tuntia viikossa keskimäärin töitä.
- **Suoraan toiselta asteelta** jatkaneet opiskelijat ovat siirtyneet korkeakouluopintoihin alle 2 vuoden kuluessa toisen asteen tutkinnon suorittamisesta (kuitenkin alle 23-vuotiaana).
- **Toista tutkintoa suorittaviksi** katsotaan sellaiset tutkinto-opiskelijat, joilla on tutkintorekisteristä saadun tiedon perusteella suoritettuna jokin toinen vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon tasoinen tutkinto (miltä tahansa

6 Saari, J., & Syrjänen, P. (2018). Opiskelijoiden elämäntilanteet ja niiden esiintyvyys eri koulutusaloilla. Eurostudent VI-tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuri-ministeriön julkaisuja 2018:17.

alalta), tai alempi korkeakoulututkinto toiselta korkeakoulusektorilta tai alalta kuin nykyinen tutkinto-ohjelma. Myös ylempää korkeakoulututkintoa yliopistossa suorittavat, joilla on aikaisempi alempi AMK-tutkinto eri koulutusalaalta, lasketaan tähän luokkaan.⁷

Toista tutkintoa suorittavien osuus lasketaan vain suomen kansalaisista, koska ulkomailla suoritetuista tutkinnoista ei ole tutkintorekisterissä tietoa.

- **Osaopiskelukykyisiksi** opiskelijoiksi katsotaan sellaiset opiskelijat, jotka ilmoittavat lomakkeella opintojensa kärsivän jostain terveydellisestä haitasta (diagnosoitu krooninen haitta, joka oman kokemuksen mukaan haittaa opintoja). Tämä muuttuja vastaa sellaisenaan Eurostudentin omaa fokusryhmämääritelmää.

2.2 Elämäntilanteet eri koulutusaloilla

Eri koulutusalojen opiskelijajoukon heterogeenisuutta kuvastaa hyvin raportin analyysi-kehikkona käytettävä edellä kuvattujen elämäntilanteiden vaihteleva yleisyys eri koulutusaloilla. Taulukossa 2.1a–b on esitetty edellä kuvattujen määritelmien mukaan opiskelijajoukon taustoja koulutusaloittain. Taulukko ei ole täysin vertailukelpoinen vuoden 2019 Opiskelijatutkimuksen kanssa, sillä tulokset on esitetty OKM:n koulutuksen ohjauksen alan mukaan, ja koska tiettyjen elämäntilanteiden (perheelliset ja toista tutkintoa suorittavat) määritelmiin on tehty pieniä tarkennuksia.

Ulkomaisia opiskelijoita on koulutusaloista eniten tietojenkäsittelyn ja tekniikan aloilla, ja vähiten puolestaan terveyden ja hyvinvoinnin aloilla (vain 1 prosentti kaikista alojen opiskelijoista). Myös ammattikorkeakoulujen kaupallisten ja tietojenkäsittelyn tradenomi-opiskelijoista merkittävä osa on muita kuin Suomen kansalaisia, kun taas kirjastoalan tradenomeissa sekä maa- ja metsätalouden opiskelijoissa ulkomaisia ei ole lainkaan.

Merkittävä ero korkeakoulusektorien välillä opiskelijoiden taustoissa on, että ammatti-korkeakouluissa opiskelevissa on perheellisiä kaksi kertaa enemmän kuin yliopisto-opiskelijoissa. Erityisen paljon heitä on suuraloista terveyden ja hyvinvoinnin koulutusohjelmien opiskelijoista, jotka ovat myös ikäjakaumaltaan selvästi muiden alojen opiskelijoita varttuneempia. Vastaavasti suoraan toiselta asteelta tulevia on ammatti-korkeakoulujen koulutusaloista eniten tietojenkäsittelyn ja kasvatustieteiden aloilla.

7 Määritelmässä on pienenä ongelmana se, että AMK-tutkinto voi sinänsä antaa hakukelpoisuuden maisteriopintoihin eri alalta kuin alemman tutkinnon suoritusalaalta.

Yliopistojen teknillis-luonnontieteellisten alojen opiskelijoista heitä on myös noin puolet kaikista opiskelijoista. Toista tutkintoa suorittavia on yliopisto-opiskelijoissa noin tuplasti ammattikorkeakouluja enemmän, eniten yhteiskunta- ja kasvatustieteellisillä aloilla.

Taulukko 2.1a Eri elämäntilanteiden yleisyys koulutusaloittain (%) yliopistoissa ja tutkintotyypeittäin (2022).

	Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat*	Perheellisiä	Toiselta asteelta opintoja jatkaneet	Toista korkeakoulu- tutkintoa suorittavia	Työelämän kautta	Osaopiskelukykyiset	N
Yliopisto-opiskelijat	6	11	75	13	31	33	3 061
Kasvatusalat	3	19	60	10	46	35	249
Taiteet ja kulttuurialat	12	8	74	17	24	49	108
Humanistiset alat	3	10	73	15	34	43	322
Yhteiskunnalliset alat	3	12	70	17	41	39	390
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	4	11	69	20	31	24	372
Luonnontieteet	6	8	78	14	27	44	265
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	14	9	81	12	21	28	273
Tekniikan alat	8	7	81	10	24	23	427
Maa- ja metsätalousalat	5	5	78	20	24	36	298
Lääketieteet	0	8	82	12	29	24	184
Terveys- ja hyvinvointialat	3	29	58	24	41	27	86
Palvelualat	4	7	63	13	29	46	87
Tutkintotyyppi							
Yliopisto, alempi kk	2	9	71	10	33	36	1 566
Yliopisto, ylempi kk	10	13	75	20	30	28	1 495

Taulukko 2.1b Eri elämäntilanteiden yleisyys koulutusaloittain (%) ammattikorkeakouluissa ja tutkintotyypeittäin (2022).

	Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat*	Perheellisiä	Toiselta asteelta opintoja jatkaneet	Toista korkeakoulu- tutkintoa suorittavia	Työelämän kautta	Osaopiskelukykyiset	N
Ammattikorkeakoulu- opiskelijat	8	25	50	8	57	30	3 776
Kasvatusalat	3	18	69	14	17	43	124
Taiteet ja kulttuurialat	4	12	52	7	42	49	521
Humanistiset alat	5	32	51	5	56	27	34
Yhteiskunnalliset alat	0	3	78	22	13	30	29
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	11	23	47	11	60	27	551
Luonnontieteet	10	10	47	5	75	40	41
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	12	17	54	10	49	28	295
Tekniikan alat	5	25	46	6	54	27	561
Maa- ja metsätalousalat	1	24	56	7	52	31	394
Terveys- ja hyvin- vointialat	4	34	42	7	63	32	912
Palvelualat	9	24	39	11	63	23	313
Tutkintotyyppi							
AMK, päivätoteutus	8	14	54	4	48	35	2 672
AMK, monimuoto	2	45	24	19	80	23	464
YAMK-tutkinnot	6	50	49	10	58	17	640

* Vaikka kyselyaineiston estimaatit ovat suhteellisen tarkkoja, on ulkomaisten opiskelijoiden koulutusaloittaiset osuudet poimittu tähän tilastovuoden 2021 opiskelijatilaston kokonaisaineistosta, jotta luvuissa ei esiintyisi lainkaan otantaharhaa.

Myös pidempiä työsuhteita ennen opintoja omaavia on huomattavasti enemmän ammattikorkeakouluopiskelijoissa, joista ylivoimaisesti eniten kaupallisten tradenomien sekä sosiaali- ja terveysalojen ohjelmissa opiskelevilla. Terveydellisistä ongelmista kärsiviä on puolestaan eniten humanististen ja taidealojen opiskelijoissa molemmilla korkeakoulusektoreilla.

Taulukossa 2.2 on esitetty opiskelijoiden päällekkäisten elämäntilanteiden esiintyvyys niin, että kunkin sarakkeen arvot kuvaavat muiden elämäntilanteiden yleisyyttä sarakeotsikossa kuvatun elämäntilanteen sisällä. Ulkomaisista opiskelijoista 18,9 prosenttia on myös perheellisiä, kun taas erilaisista terveydellisistä ongelmista kärsiviä on heidän joukossaan vähemmän. Toista tutkintoa suorittavista perheellisiä on noin joka kolmas, joskin heistä suurin osa on opiskellut ensimmäisen tutkintonsa heti toisen asteen jälkeen. Aikaisemman ja nykyisen tutkinnon väliin on kuitenkin mahtunut pitkää työkokemusta noin puolelle tähän ryhmään kuuluvista.

Perheellisissä opiskelijoissa on puolestaan erityisen paljon niitä, jotka ovat tulleet opintoihin työelämän kautta, kun taas terveydellisistä haasteista kärsiviä on heidän joukossaan vähemmän.

Taulukko 2.2 Elämäntilanteiden päällekkäisyys. Eri elämäntilanteissa opiskelevien (sarakeet) muut elämäntilanteet (% / rivit).

	Kaikki	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa suorittavat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelukykyiset
Ulkomaiset opiskelijat	5,9	-	6,0	6,7	7,8	4,6	3,8
Perheelliset	18,4	18,9	-	10,3	34,4	28,4	14,0
Suoraan toiselta asteelta	59,0	66,7	33,1	-	62,2	32,3	60,1
Toista tutkintoa suorittavat	11,2	14,8	20,9	11,8	-	11,6	8,6
Työelämästä opintoihin	44,8	34,9	69,1	24,5	46,3	-	41,2
Osaopiskelukykyiset	31,0	19,7	23,4	31,4	23,8	28,7	-

2.3 Voiko terveysongelmien prevalenssiestimaattiin luottaa?

Opiskelijoiden mielenterveysongelmien yleistymisestä on viimeaikaisessa keskustelussa oltu perustellusti varsin huolissaan, ja kyse on myös Eurostudentin kansainvälisen vertailtavuuden kannalta keskeisestä teemasta, jossa Suomi yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa erottuu.⁸ Eurostudent VII -tutkimuskierroksella kaikissa pohjoismaissa opiskelijoiden kokemat opintoja vaikeuttavat terveydelliset haasteet olivat muiden maiden opiskelijoihin nähden yleisempiä siten, että yli 20 prosenttia (Suomessa 22 prosenttia) opiskelijoista kuului tässä tutkimuksessa määriteltyyn osaopiskelukykyisten ryhmään, kun käsillä olevan tutkimuskierroksen mukaan osuus on Suomessa jo yli 30 prosenttia.

Näin suuri havaittu kasvu väestöllisesti edustavassa keskeisessä prevalenssiestimaatissa herättää myös väistämättä epäilyksen tulosten luotettavuudesta. Voiko missään populaatiossa (vieläpä väestötasolla varsin nuoresta ja perhetaustan suhteen hyvinvoivassa) ilmetä näin suurta kasvua näin lyhyessä ajassa? Yhtäältä covid-pandemian myötä ilmennyt opiskelun sosiaalisen ulottuvuuden supistuminen näyttäytyy ilmeisenä opiskelijoiden hyvinvointivajeena, mutta toisaalta erityisesti mielenterveysongelmien aikaisempaa avoimempi käsittely julkisuudessa on voinut vaikuttaa opiskelijoiden vastausten sensitiivisyyteen.

Parasta, mitä tämänkaltaisessa tilanteessa voidaan kyselytutkimuksen puitteissa tehdä, on verrata estimaattia parhaaseen mahdolliseen samaa ilmiötä kuvaavaan ulkoiseen tietolähteeseen. Tätä kutsutaan survey-tutkimuskirjallisuudessa ulkoiseksi validoinniksi ja perustuu siihen, että samasta tutkimuskohteesta yhtä laadukkaasti toteutetut aineistot estimoivat samansuuntaisia tuloksia.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydentilaa ja terveyspalvelujen käyttöä on seurattu kattavasti KOTT-tutkimussarjalla vuodesta 2000. Viimeisimmän tutkimuskierroksen toteutti Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vuonna 2021 samalle korkeakouluopiskelijoiden perusjoukolle (ikärajauksella 35 ikävuoteen asti) siten, että erityisesti mielenterveysongelmien koettua yleisyyttä voidaan tutkimusten välillä luotettavasti verrata.

8 Parkkinen, M., Korkeamäki, J., Rinne, H., & Poutiainen, E. (2019). Kuntoutussäätiö tutkii opiskelijoiden mielenterveyskuntoutuksen tarvetta ja sen kohdentumista. *Kuntoutus*, 42(4), 54-56. Korkeamäki, J., & Vuorento, M. (2021). Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun: Eurostudent VII-tutkimuksen artikkelsarja. Opetus- ja kulttuuriministeriö. 13.04.2021.

Merkittävänä KOTT-tulosten luotettavuutta lisäävänä tekijänä on ollut se, että vastauskatoa on korjattu terveystietojen käyttöä koskevaa rekisteritietoa⁹ (jolloin pystyttiin toteamaan, että aineistossa terveysongelmista kärsivät eivät olleet ylliedustettuina), minkä lisäksi KOTT-tutkimuksen vastausosuus oli Eurostudentia parempi. Otanta-, perusjoukko- ja painotuskehikon kannalta aineistot ovat keskenään täysin vertailukelpoiset, joskin toteutusajankohta oli vuoden aikaisemmin.

Taulukko 2.3 Todetun (diagnosoidun) masennuksen esiintyvyys alle 35-vuotiailla opiskelijoilla Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa ja Eurostudentissa (%), [95 prosentin luottamusväli].
Lähde: THL / KOTT -tutkimus 2021.

	KOTT		EUROSTUDENT	
	Todettu masennus (2021 KOTT)		Diagnosoitu masennus (2022 EUROSTUDENT)	
Kaikki	13,0	[12,2–13,9]	13,9	[12,7–15,2]
Miehet	10,9	[9,7–12,1]	9,4	[7,8–11,4]
Naiset	14,8	[13,6–16,1]	17,5	[15,8–19,3]
Ammattikorkeakoulu	12,3	[11,1–13,5]	13,5	[11,7–15,5]
Yliopisto	13,7	[12,5–15,0]	14,2	[12,6–16,0]
18–21-vuotiaat	9,7	[8,1–11,4]	9,7	[7,1–13,0]
22–24-vuotiaat	12,4	[11,1–13,9]	13,2	[11,2–15,5]
25–29-vuotiaat	14,6	[13,0–16,3]	15,2	[13,1–17,5]
30–34-vuotiaat	16,7	[14,0–19,6]	16,7	[13,7–20,2]

Taulukossa 2.3 on esitetty todetun mielenterveysongelman prevalenssiestimaatit keskeisissä opiskelijaryhmissä yhdessä estimaatin 95 % luottamusvälin kanssa. Vaikka tarkan kysymysmuotoilun operationalisointi hieman poikkesi kahden tutkimuksen välillä, voidaan tuloksia kuitenkin pienillä varauksilla verrata toisiinsa. Kahden tutkimuksen mukaan diagnosoidun masennuksen estimaateissa ei ole havaittavissa käytännössä lainkaan eroa tutkimusten välillä. Ainoastaan naisten estimaateissa havaitaan

⁹ Parikka, S., Holm, N., Koskela, T., Ikonen, J., & Kilpeläinen, H. (2022). Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus 2021: Tutkimuksen toteutus ja menetelmät.

merkityksellinen ero tutkimuskierrosten välillä siten, että Eurostudentin mukaan diagon-osoitu masennus olisi yleistynyt naisopiskelijoiden keskuudessa hieman (joskin ero mahtuu juuri ja juuri tilastollisen luottamusvälin sisään).

Vertailu osoittaa selkeästi, että heikommasta vastausaktiivisuudesta huolimatta Eurostudent tuottaa keskeiseen kansalliseen verrokkiinsa nähden erittäin hyvin vertailukelpoisia tuloksia.

3 Valmennuskurssit

3.1 Valmennuskurssien yleisyys Eurostudent -tutkimuksessa

Valmennuskurssin käymisen yleisyyttä on tarkasteltu osana Eurostudent -tiedonkeruuta vuoden 2013 tutkimuksesta¹⁰ alkaen, joskin kyseistä mittaria on määrätietoisesti kehitetty vastaamaan paremmin ilmiötä koskevia tietotarpeita erityisesti opiskelijavalintauudistuksen vaikutukset huomioiden. Valmennuskurssien yleisyys vaihtelee aloittain paljon ja niiden käyminen on yhteydessä muun muassa hakeutuvien opiskelijoiden taustaan, koulutusohjelman aloituspaikkojen ja hakijamäärän suhteeseen sekä koulutuksen arvioituun työmarkkina-arvoon¹¹.

Vuoden 2013 tutkimuskierroksen alkuperäinen kysymysmuotoilu ei erottanut toisistaan kurssin kohteena olevaa koulutusalaan opiskelijan nykyisestä tutkinto-ohjelmasta (opiskelija on käynyt valmennuskurssin esimerkiksi oikeustieteiden pääsykokeisiin, mutta onkin päätenyt opiskelemaan yhteiskuntatieteitä). Tästä syystä aikaisemmissa alakohtaisissa tarkasteluissa oli epäselvää, missä määrin opiskelijoiden käymät valmennuskurssit liittyivät tähänhetkiseen, ja missä määrin johonkin toiseen koulutusalaan. Edellisen, vuoden 2019 tutkimuskierroksen kysymysmuotoilua päädtyttiin siksi päivittämään siten, että kurssin liittyminen nykyiseen tai johonkin toiseen alaan pystyttiin vastausten perusteella tunnistamaan. Tuolloin havaittiin, että erityisesti luonnontieteellis-teknillisillä aloilla opiskelevien valmennuskurssit liittyivät useimmin muihin kuin nykyiseen koulutusalaan.

Toinen keskeinen rajoitus Eurostudent -tiedonkeruun tuloksissa koskee tulosten perusjoukkoa, sillä Eurostudent kuvaa vain opiskelemaan päässeiden valmennuskurssikäyttäytymistä. Valmennuskurssien yleisyys olisi tärkeä selvittää eri aloilla kaikkien opiskelemaan hakeneiden keskuudessa, mutta tätä koskevaa tilastotietoa voidaan saada vain tutkimuskyselyllä, jonka perusjoukkona ovat kaikki korkeakoulujen yhteishakuun osallistuvat tai hakukelpoiset¹². Nykymuotoisena Eurostudent antaa kuitenkin arvokasta aikasarjamuotoista tietoa valmennuskurssien yleisyydestä eri koulutusaloilla.

10 Potila, A. K., Moisio, J., Ahti-Miettinen, O., Pyy-Martikainen, M., & Virtanen, V. (2017). Opiskelijatutkimus 2017: Eurostudent VI -tutkimuksen keskeiset tulokset.

11 Kosunen, S., Haltia, N., Saari, J., Jokila, S., & Halmkrona, E. (2021). Private supplementary tutoring and socio-economic differences in access to higher education. *Higher Education Policy*, 34, 949-968.

12 Ahola, S., Asplund, R., & Vanhala, P. (2018). Opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen nopeuttaminen. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2018.

Vuonna 2020 täysimuotoisesti voimaan tullut opiskelijavalintauudistus on myös muuttanut merkittävästi valmennuskurssimarkkinoiden dynamiikkaa, kun pääsykoe-valmennuksen rinnalla todistusvalinnan merkityksen lisääminen on kasvattanut erilaisten abivalmennusten merkitystä¹³. Tästä syystä kysymystä on edelleen vuoden 2022 tutkimuskierroksen lomakkeella päivitetty erottamaan toisistaan nykyisen/jonkun toisen koulutusalan valintaprosessiin liittyvä valmennus pääsykoe- ja abivalmennuksista. Lomakkeelle lisättiin näiden lisäksi myös muita erityisesti muualta opiskelemaan tulleiden opiskeluvalmiuksiin liittyvät kurssit mahdollisten sekaannusten välttämiseksi. Kuitenkin on myös muistettava, että vuoden 2021 keväällä toteutetun tiedonkeruun perusjoukossa on myös huomattavasti ennen 2020 opintonsa aloittaneita, joita uudistus ei ole kosketanut.

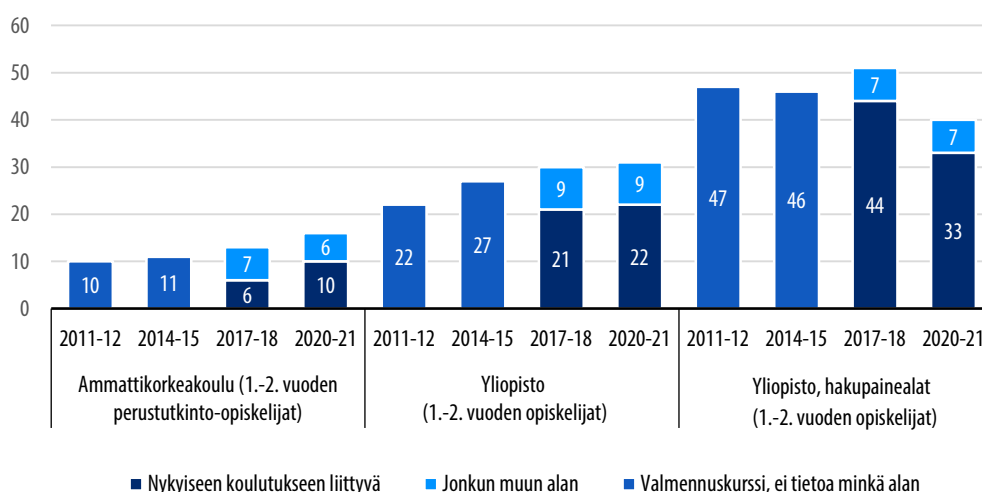
3.2 Valmennuskurssien yleisyys

Koska valmennuskurssit liittyvät nykyisiä opintoja edeltävään toimintaan, on niiden yleisyyden aikasarjamuotoinen tarkastelu hedelmällisintä rajata opintojensa alkuvaiheessa oleviin. Maisteri- tai muuten opintojensa loppuvaiheessa olevien kokemukset opintoihin hakeutumisesta ovat paitsi epätarkempia (koska aikaa on kulunut useita vuosia), niin ne toisaalta myös heijastelevat ajallisesti varsin kaukaista tilannetta. Lisää epävarmuutta näiden opiskelijoiden kokemuksiin tuo se, että yli neljä vuotta sitten opintonsa aloittaneista huomattava osa on syystä tai toisesta keskeyttänyt opintonsa, eikä kyselytutkimusaineisto pysty tätä joukkoa kunnolla edustamaan.

Valmennuskurssin kautta opintoihin hakeutumista on siten tarkoituksenmukaista tarkastella vertailemalla opintojensa alkuvaiheessa olevien valmennuskurssin käymistä eri Eurostudent -tutkimuskierroksilla. Tätä vertailua varten estimoinme valmennuskurssin käymisen yleisyyttä yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla yhteensä neljän tutkimuskierroksen (2013, 2016, 2019 ja 2022) aineistoilla, joissa kaikissa tarkasteltava joukko on rajattu kandidaatin- tai perustutkintovaiheen 1. ja 2. vuoden opiskelijoihin.

13 Kosunen, S., Inkinen, A., Haltia, N., & Jokila, S. (2022). Tarjonta ja kysyntä valmennuskurssimarkkinoilla opiskelijavalintauudistuksen aikana. *Kasvatus*, 53(1), 63-78.

Kuvio 3.1 Valmennuskurssin käymisen yleisyys 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden¹⁴ keskuudessa Eurostudent -tutkimuskierroksilla 2013–2022 (%).

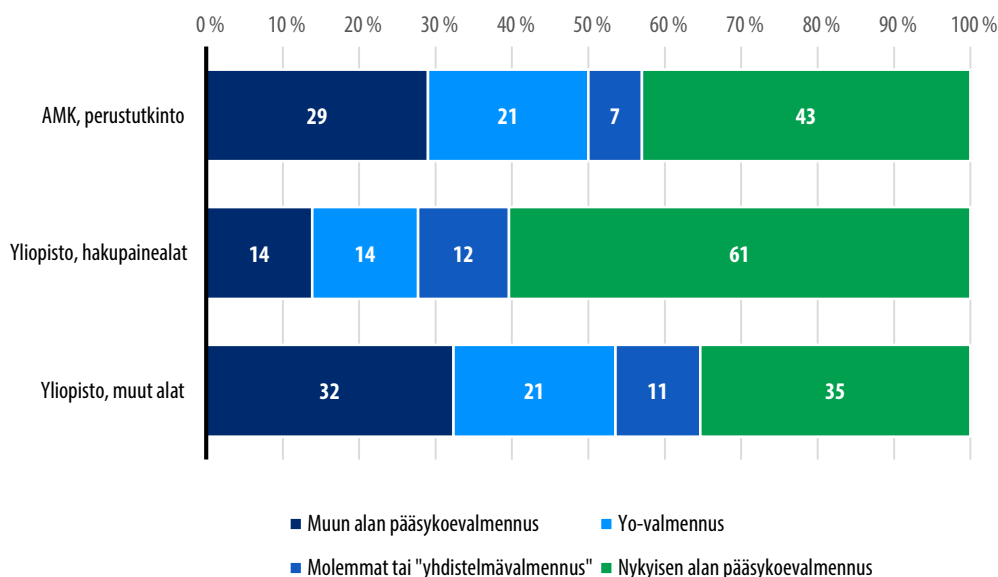

Kuviossa 3.1 on esitetty opintojen alkuvaiheessa olevien opiskelijoiden ilmoittama valmennuskurssin käymisen yleisyys aloitusvuoden mukaan. Vuosien 2013 ja 2016 tutkimuskierroksilla kysymysmuotoilu ei erotellut valmennuskurssin liittymistä nykyisiin opintoihin, joten vuosina 2011–2015 aloittaneiden kokemukset esitetään yhdistetyssä luokassa. Kaikista opintojensa alkuvaiheessa olevista AMK-opiskelijoista, noin 15 prosenttia ilmoitti tällä viimeisimmällä tutkimuskierroksella käyneensä valmennuskurssin, joista noin kaksi kolmannesta liittyi nykyiseen koulutukseen ja reilu kolmannes jonkin muun alan hakuprosessiin. Valmennuskurssin käyminen on yleistynyt tämän 6 vuoden tarkastelujakson aikana siis selvästi. Yliopistojen alkuvaiheen perustutkinto-opiskelijoista valmennuskurssin ilmoittaa käyneensä noin joka kolmas opiskelija, ja tässä joukossa jonkin muun kuin nykyiseen koulutukseen liittyvien kurssien käyneiden osuus on noin 9 prosenttia kaikista 1.–2. vuoden opiskelijoista.

Kuviossa 3.2 on edelleen erotettu tuoreimmassa aineistossa vuosina 2020–2022 valmennuskurssin käyneiden opiskelijoiden kurssityyppejä, sillä erityisesti ylioppilas-kirjoituksiin liittyvän valmennuksen ei voi yksiselitteisesti sanoa liittyvän juuri nykyiseen tai muuten ensisijaisesti toivotun koulutusalan sisäänpääsyyn.

¹⁴ Hakupainealoiksi katsotaan oikeus-, kauppa- sekä lääketieteen, opettajankoulutuksen sekä psykologian ja arkkitehtuurin alat.

Kuvio 3.2 Käydyn valmennuskurssin tyyppi, vuosina 2020–2022 aloittaneet AMK- ja yliopisto-opiskelijat, jotka ovat ilmoittaneet käyneensä jonkin valmennuskurssin (hakupaine- ja muut alat eroteltuna), (%).

Tarkasteltaessa niin kutsuttujen hakupainealojen opiskelijoita havaitaan opiskelijavalinta-uudistuksen näkyvän valmennuskurssin kautta sisään päässeiden osuuden pienene-
misenä, kun verrataan niiden yleisyyttä vuosina 2020–2021 aloittaneiden keskuudessa
vuosina 2017–2018 aloittaneisiin. Vuosina 2014–2015 aloittaneiden osuuteen
nähdessä pudotusta on myös selvästi havaittavissa, vaikka luvut eivät olekaan täysin
vertailukelpoisia.

3.3 Valmennuskurssin käyminen koulutusalan mukaan (yliopisto-opiskelijat)

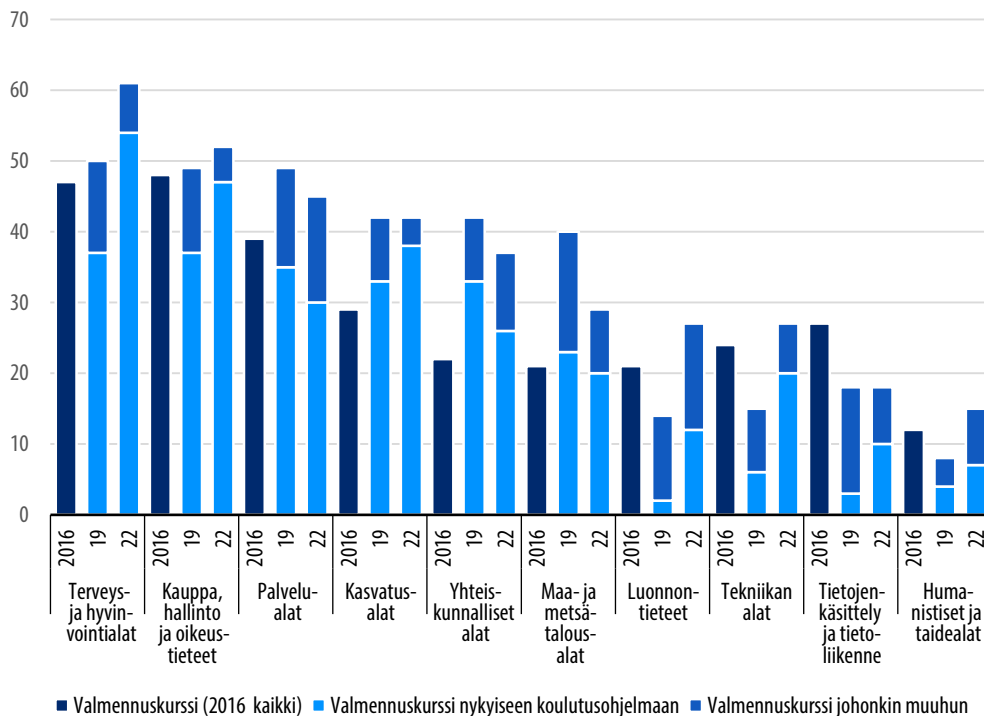
Tarkempaa alakohtaista tietoa valmennuskurssien yleisyydestä ei valitettavasti voi
luotettavasti estimoida opintojensa alkuvaiheessa olevilla opiskelijoilla, koska pienempien
alojen kohdalla käytettävissä oleva vastaajamäärä jää auttamatta liian pieneksi. Suuntaa
antavaa mutta toisaalta aikaisempiin tutkimuskierroksiin nähden vertailukelpoista tietoa
saadaan tarkastelemalla kurssin käymisen alakohtaista yleisyyttä, jos opintojen aloitus-
vuotta koskeva rajausta jätetään tekemättä. Tällöin voidaan tehdä päätelmiä lyhyen aikavälin
kehityksestä tietyin varauksin kiinnostavien koulutusalojen kohdalla, mikäli huomioidaan

se, että toki täytyy myös muistaa, että opiskelijavalintauudistuksen vaikutukset näkyvät tämänkaltaisessa tarkastelussa viiveellä, sillä tämänhetkisistä opiskelijoista merkittävä osa on aloittanut opintonsa ennen vuotta 2020.

Kuviossa 3.3 on esitetty valmennuskurssin käyneiden opiskelijoiden osuus kaikista koulutusalan mukaan (viimeisimmän tutkimuskierroksen mukaan) laskevassa järjestyksessä. Osa koulutusaloista (erityisesti luonnontieteet ja tietojenkäsittely) on selvästi sellaisia, että niiden opiskelijat ovat käyneet valmennuskurssin johonkin toiseen koulutukseen (esimerkiksi oikeustiede tai lääketiede), mutta ovat päätyneet kuitenkin opiskelemaan itselleen toissijaista alaa.

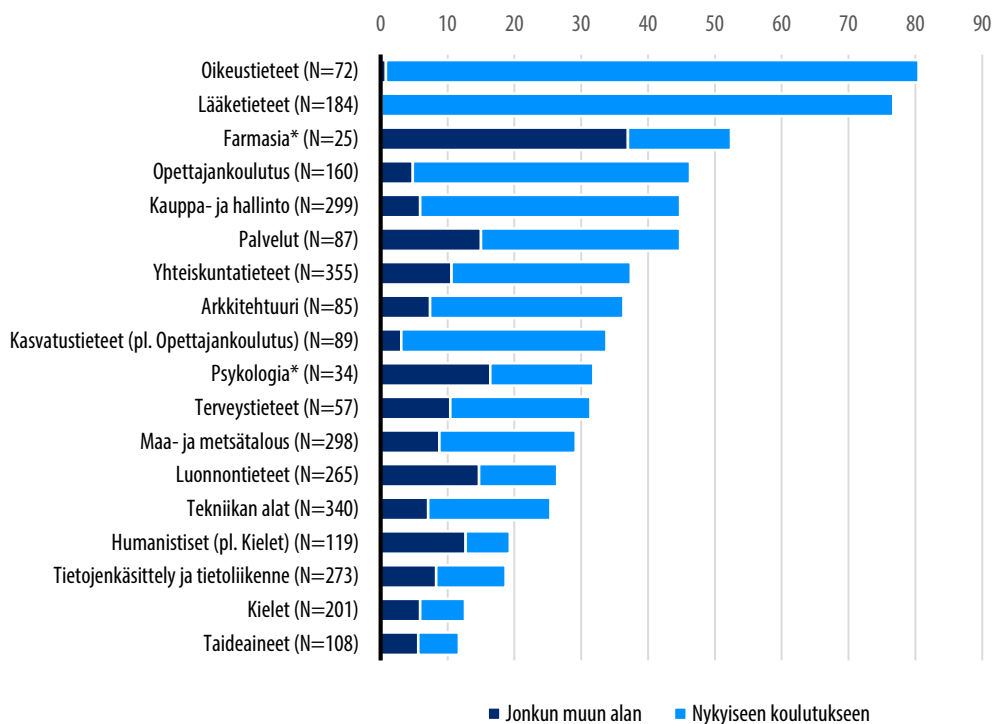
Tarkastelussa ovat mukana vuosien 2016–2022 Eurostudent -tutkimuskierrosten kaikki opiskelijat aloitusvuodesta tai opintojen vaiheesta riippumatta.

Kuvio 3.3 Valmennuskurssin käyneiden opiskelijoiden osuus yliopisto-opiskelijoista (kaikki aloitusvuodet) koulutusalan mukaan Eurostudent -kierroksilla 2016–2022 (%).

Koska vertailukelpoinen ISCED2013-alaluokitus pitää sisällään ilmiön kannalta varsin heterogeenisiä koulutusaloja (erityisesti terveys- ja hyvinvointi, kauppa ja oikeus- sekä kasvatusalat), kannattaa valmennuskurssien yleisyyttä tarkastella vielä hienojakoisemman alaluokituksen kautta siitäkin huolimatta, että pienimpien alojen kohdalla vastaajamäärät käyvät melko pieniksi. Kuviossa 3.4 on vielä esitetty valmennuskurssien käymisen yleisyys (nykyiseen tai johonkin muuhun alaan liittyen) yliopistojen tarkemman koulutusalan mukaan.

Kuvio 3.4 Valmennuskurssin käyminen (yliopisto-opiskelijat, kaikki aloitusvuodet) ja sen liittyminen nykyisiin opintoihin tarkemman koulutusalan mukaan, Eurostudent 2022 (%).

Aikaisempien tutkimuskierrosten valossa ei ole yllättävää havaita valmennuskurssin käymisen olevan yleisintä oikeus- ja lääketieteiden opiskelijoiden keskuudessa. Sen sijaan kiinnostavaa on havaita, että farmasian opiskelijoiden käymistä valmennuskursseista suurin osa on liittynyt johonkin muuhun kuin nykyiseen alaan (joskin tulos perustuu varsin pieneen alakohtaiseen vastaajamäärään).

Jo edellisellä tutkimuskierroksella havaittiin, että yllättävän suuri osa myös verraten haluttujen koulutusalojen opiskelijoista ilmoitti käyneensä jonkin muun kuin oman alan pääsykokeisiin valmentavan kurssin, lisättiin tämän tutkimuskierroksen lomakkeelle tarkentava avokysymys kartoittamaan, minkä koulutusalan sisäänpääsyyn käyty kurssi liittyi. Olisi varsin mielenkiintoista tehdä tämän suhteen alakohtaisia tarkasteluja siitä, minkä toisen alan valmennuskurssija on käyty, mutta valitettavasti aineiston efektiivisen alakohtaisen vastaajamäärän rajat tulevat vastaan. Koulutusalan tarkkuudella tarkasteltuna jonkin muun alan valmennuskurssin käyneitä vastaajia on niin vähän, ettei tämän joukon jakaminen hakuvaiheen valmennuskurssin koulutusalan tarkkuudella ole tilastollisesti mielekäästä.

Vaikka tarkempi alakohtainen estimointi ei ole mielekäästä, esitämme tässä valikoituja jakaumia absoluuttisesta vastaajamäärästä niistä alakohtaisista kombinaatioista nykyisen koulutusalan ja hakuvaiheen valmennuskurssin alan suhteen, joissa toiveet ja valittu koulutusala ovat menneet mielenkiintoisella tavalla ristiin. Korostettakoon tässä vielä, että näiden esitettävien tulosten pohjalta ei ole syytä tehdä perusjoukkoa koskevia yleistyksiä (vastaajamäärä on liian pieni siihen), vaan ne kuvaavat yksittäisten kombinaatioiden esiintymistä opiskelijoiden keskuudessa esimerkinomaisesti:

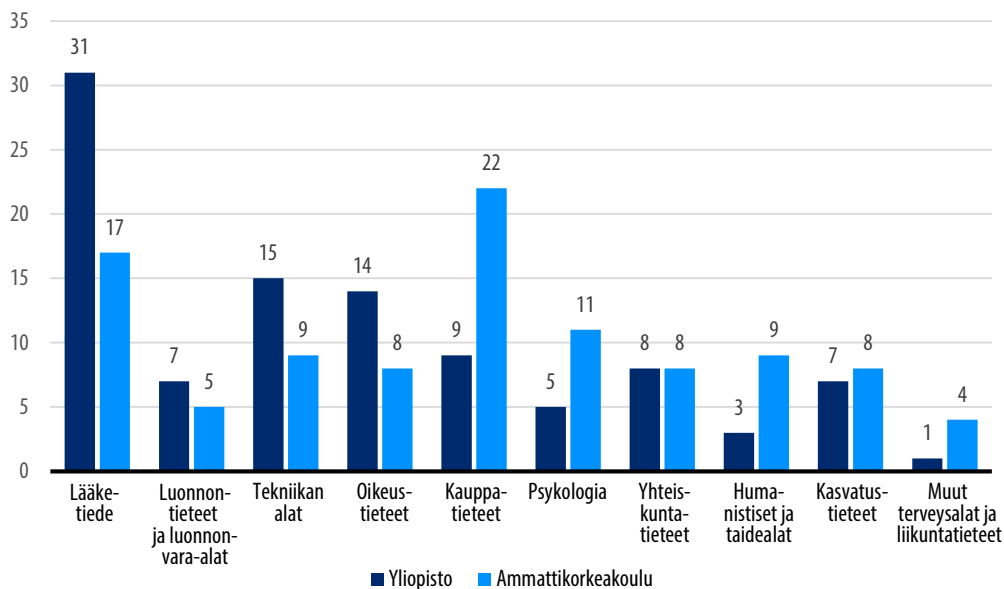
- Kauppatieteiden vastaajissa seitsemän (7) opiskelijaa ilmoitti käyneensä valmennuskurssin lääketieteeseen ja kahdeksan (8) oikeustieteeseen.
- Yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden keskuudessa yleisin muuhun alaan liittyvä valmennuskurssi liittyi oikeustieteisiin (10 vastaajaa), mutta usein myös johonkin muuhun yhteiskuntatieteen pääaineeseen.
- ICT-alojen opiskelijoiden keskuudessa on sekä lääketieteen (8), oikeustieteiden (4) että kauppatieteiden (4) valmennuskurssien kävijöitä.
- Luonnontieteellisen ja tekniikan alan opiskelijoiden keskuudessa oli huomattavan paljon lääketieteen valmennuskurssin käyneitä (24 vastaajaa), mikä oli yleisin valmennuskurssin ala myös farmasian (7 opiskelijaa) sekä ammattikorkeakoulujen terveystieteiden opiskelijoiden vastauksissa (15 opiskelijaa).
- Ammattikorkeakoulujen tradenomiopiskelijoiden keskuudessa yleisin valmennuskurssi liittyi yliopistojen kauppatieteiden sisäänpääsyyn (14 vastaajaa).

Vaikka valmennuskurssien sekä hakutoiveiden ensi- ja toissijaisuudesta ei Eurostudent -aineistolla nykyisillä muuten huomattavan suurilla vastaajamäärillä saa tarkkoja alakohtaisia estimaatteja, on tämänkaltainen tutkimus hyvinkin mahdollista toteuttaa rekisteritutkimuksena yhdistämällä eri tilastovuosien haku-tietoja yksilötasolla eri tilastovuosilta. Mahdollinen tutkimusasetelma olisi tarkastella joko nykyisten kirjoilla olevien opiskelijoiden hakutoiveita (koulutusalan mukaan) nykyisen koulutuksen aloitusta

edeltävillä tilastovuosilla, tai vaihtoehtoisesti kiinnittää tarkastelu tietyn hakuvuoden jälkeisiin hakuihin (erotellen valituksi tulleet, opiskelupaikan vastaanottaneet ja vailla opiskelupaikkaa jääneet). Rekisteritutkimuksessa ei ole tietenkään mahdollista seurata valmennuskurssien vaikutusta, koska tieto niille osallistumisesta ei tallennu mihinkään rekisteriin.

Kuviossa 3.5 on esitetty luokiteltujen avovastausten (minkä alan koulutukseen valmennuskurssi liittyi) jakauma kaikkien yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden (jotka ilmoittivat käyneensä jonkun muun alan sisäänpääsyyn liittyvän kurssin). Kaiken kaikkiaan on mielenkiintoista, että yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa aikaisempien hakutoiveiden suhteen ensisijaiset kurssit ovat liittyneet yleisimmin lääketieteeseen, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijoilla kauppatieteet ovat olleet yleisin (eli on haettu kauppa- ja kauppakorkeakouluun, mutta opiskellaan amk-tradenomitutkintoa). Muiden terveystieteiden kurssit liittyivät joko terveyden alaan ammattikorkeakouluissa tai liikuntatieteellisen sisäänpääsyyn yliopistoissa.

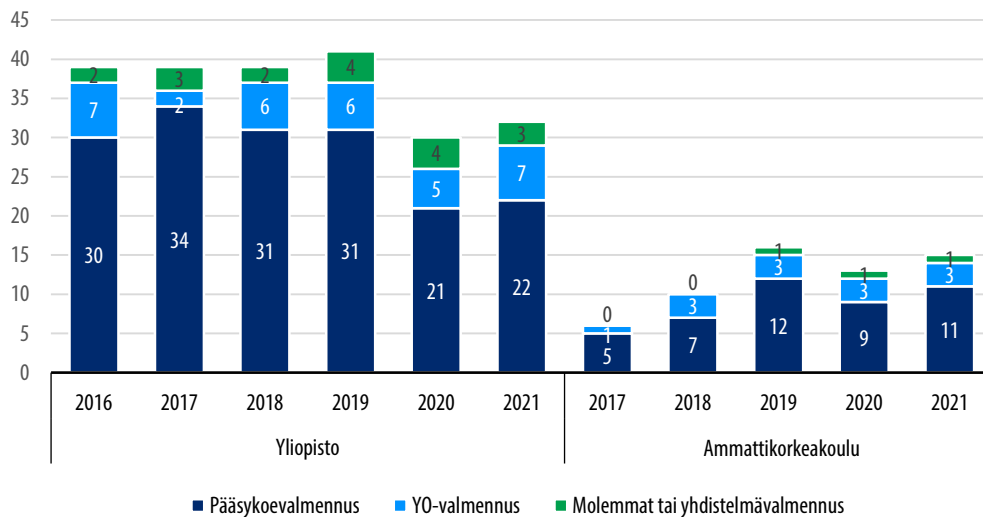
Kuvio 3.5 Muuhun kuin nykyiseen koulutukseen liittyvän valmennuskurssin ala (luokiteltu) yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla (%).

3.4 Uudentyyppiset valmennuskurssit

Koska todistusvalinnan merkityksen kasvaessa on ollut nähtävissä erilaisten niin kutsuttujen abivalmennusten merkityksen kasvu¹⁵, on edellä kuvatun aikasarjan ohella kiinnostavaa tarkastella myös näiden kurssien suhteellista osuutta. Erona aikaisempaan tarkasteluun on tässä se, että tämän tyyppisten kurssien käymisestä on käytettävissä aineistoa vain vuonna 2022 tutkimukseen vastanneilta opiskelijoilta, joten opintojen aloitusvuoden suhteen tehtävä tarkastelu perustuu tässä vuoden 2022 syksyllä läsnä-olleiden opiskelijoiden retrospektiiviseen arvioon (ts. mukana eivät ole opintonsa keskeyttäneet). Lomakkeella oli mahdollista vastata osallistuneensa joko oman tai jonkun muun toivotun koulutusalan sisäänkäynnin kannalta tärkeän yo-aineen kurssille tai niin kutsutulle yhdistelmävalmennuskurssille, joka sisältää sekä pääsykokeisiin että yo-kokeisiin valmistautumista. Tarkastelua varten tämä luokka on yhdistetty samaan kategoriaan niiden opiskelijoiden kanssa, jotka tiedonkeruulomakkeella ilmoittivat osallistuneensa sekä yo- että pääsykoevalmennukseen.

Kuvio 3.6 Valmennuskurssin tyyppi (pääsykokeisiin, ylioppilaskirjoituksiin vai molempiin valmentava kurssi) opintojen aloitusvuoden 2016–2021 mukaan (2021 läsnäolevat) (%).

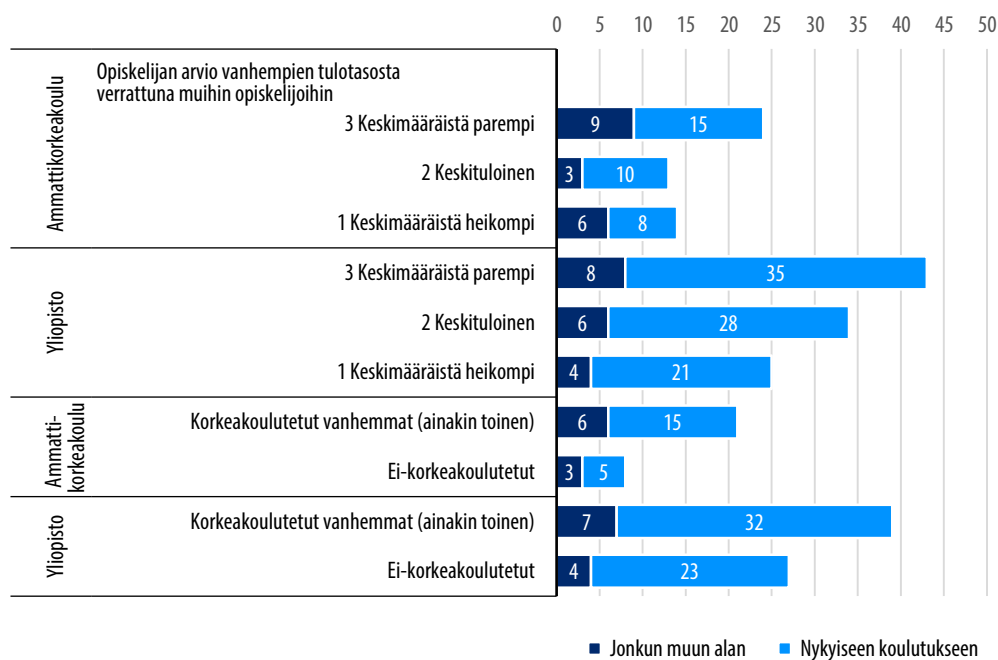
15 Kosunen, S., Inkinen, A., Haltia, N., & Jokila, S. (2022). Tarjonta ja kysyntä valmennuskurssimarkkinoilla opiskelijavalintauudistuksen aikana. *Kasvatus*, 53(1), 63-78.

3.5 Valmennuskurssit ja vanhempien tausta

Lopuksi tarkastellaan vielä valmennuskurssin käyneiden taustoja suhteessa vanhempien koulutus- ja tulotasoon. Koska valmennuskurssin käyminen on merkittävästi yhteydessä opiskelijan elämänvaiheeseen (niitä käyvät ovat poikkeuksetta alle 30-vuotiaita), ja koska opiskelijoiden ikäjakauma vaihtelee merkittävästi koulutusalojen välillä, rajataan vertailukelpoisuuden vuoksi tarkasteltavien opiskelijoiden joukko tutkimushetkellä alle 25-vuotiaisiin. Kuviossa 3.7 on esitetty näistä opiskelijoista valmennuskurssin käyneiden osuus vanhempien raportoidun koulutustason (vähintään toinen vanhempi korkeakoulutettu) sekä subjektiivisen tulotason (kuinka hyvänä pitää vanhempiensa toimeentuloa verrattuna muihin). Kuvion 3.7 tuloksissa ei suoranaisesti huomioida lainkaan sitä, että korkeasti koulutettujen vanhempien lapset hakeutuvat hieman eri koulutusaloille kuin matalasti koulutettujen, ja että valmennuskurssin käyminen on vahvasti yhteydessä alavalintaan. Tulokset kuvastavatkin ennen kaikkea sitä, että valmennuskurssin kautta opintoihin hakeutuminen linkittyy voimakkaasti opiskelijan sosioekonomiseen taustaan, vaikka kurssin käyminen onkin siihen yhteydessä sekä välillisesti (koska vanhempien tausta selittää hakeutumista ”hakupainealoille”) että välittömästi (samalle alalle hakeutuva korkeammasta taustasta tuleva on muita useammin käynyt valmennuskurssin¹⁶).

16 Ahola, Asplund & Vanhala (2018), s. 75-76.

Kuvio 3.7 Valmennuskurssin (nykyiseen tai muuhun koulutusalaan liittyvä) käyneiden osuus alle 25-vuotiaista opiskelijoista korkeakoulusektorin, vanhempien koulutustason (vähintään toisella korkeakoulututkinto) sekä opiskelijan arvioiman tulotason mukaan (%).

4 Opiskelijoiden työssäkäynti

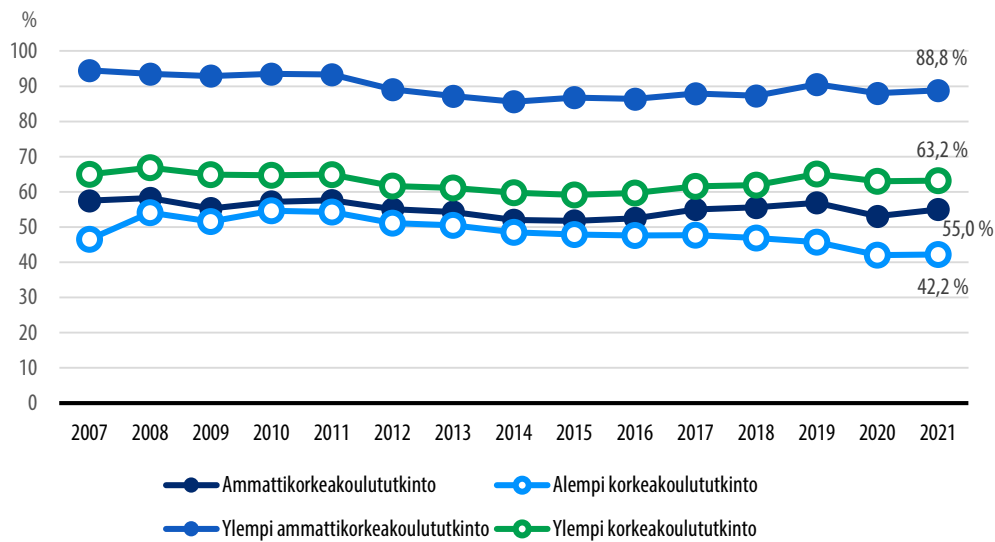
4.1 Työssäkäynnin yleisyys lukuvuoden aikana

Vuodesta 2023 lähtien opiskelijoiden työssäkäyntitilasto on siirretty osaksi Tilastokeskuksen yleistä työssäkäyntitilastoa¹⁷, joka perustuu väestön toimintaan tilastovuoden viimeiseltä viikolta. Uudistetussa tilastossa opiskelijoiden työssäkäynnin yleisyyttä on mahdollista tarkastella koulutusasteen, iän, koulutusalan sekä maakunnan tasolla. Opiskelijoiden työssäkäynnin yleisyyttä näiden tekijöiden suhteen kannattaakin tarkastella ensisijaisesti rekistereihin perustuvalla tilastoaineistolla, koska kyselyaineistoon liittyy aina tilastollista epävarmuutta siirryttäessä pienempiin opiskelijasegmentteihin. Vertaillen rekisteriperusteista tilastoa kyselyaineistolla estimoituun opiskelijoiden alakohtaiseen työssäkäynnin yleisyyteen on Eurostudent tuottanut varsin tarkkoja estimaatteja, jotka vastaavat hyvin rekisteriperusteista työllisyystietoa, vaikka tilaston ja kyselyn viiteajankohdat toisaalta myös eroavat hieman toisistaan.

Kuviossa 4.1 on esitetty opiskelijoiden työllisyysasteen aikasarja vuodesta 2007. Kuten kuviosta on havaittavissa, näkyy covid-pandemian vaikutus selvimmin alempaa korkeakoulututkintoa suorittavien työssäkäynnissä molemmilla korkeakoulusektoreilla noin 3 prosenttiyksikön pudotuksena vuosina 2019–2020. Ylempiä tutkintoja suorittavilla työllisyysaste putosi 2 prosenttia.

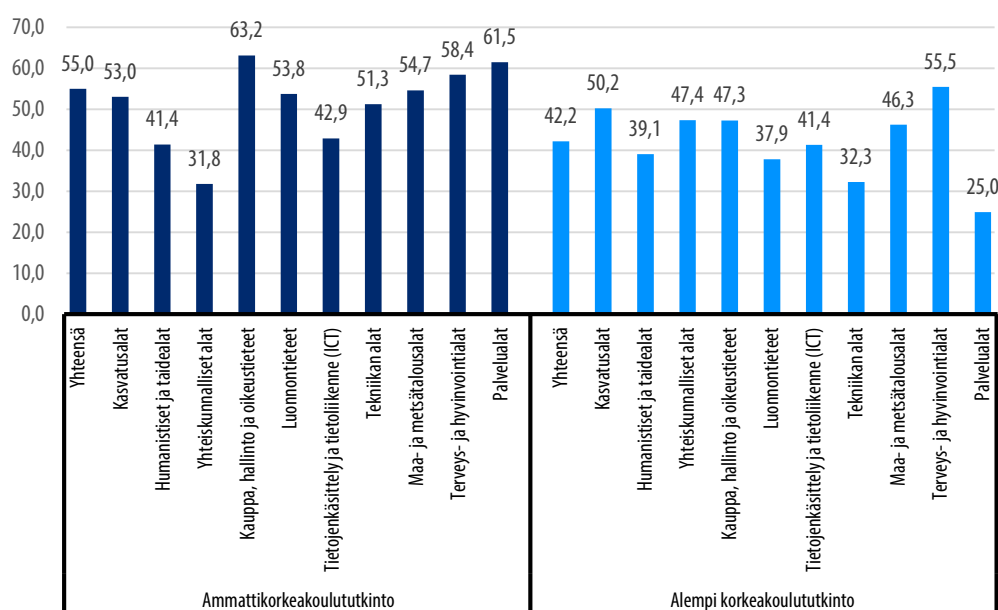
17 Suomen virallinen tilasto (SVT): Työssäkäynti [verkkajulkaisu]. Viiteajankohta: 2021. ISSN=1798-5528. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 21.4.2023]. Saantitapa: <https://stat.fi/julkaisu/cl8l7pv1zkajm0dutajzrsrua>

Kuvio 4.1 Opiskelijoiden työssäkäyntiaste tutkintotyyteittäin (%). Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto.

Kuviossa 4.2 on esitetty työssäkäyntitilaston mukaan alempaa korkeakoulututkintoa suorittavien yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden työssäkäynti tilastovuonna 2021. Työssäkäynti opintojen ohella on yleisintä ammattikorkeakoulujen kaupan- sekä palvelualoilla, ja yliopisto-opiskelijoilla puolestaan terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvatusaloiilla. Kaiken kaikkiaan alempaa korkeakoulututkintoa suorittavista ammattikorkeakouluopiskelijoista työssäkäyviä oli noin 13 prosenttiyksikköä enemmän kuin yliopisto-opiskelijoista.

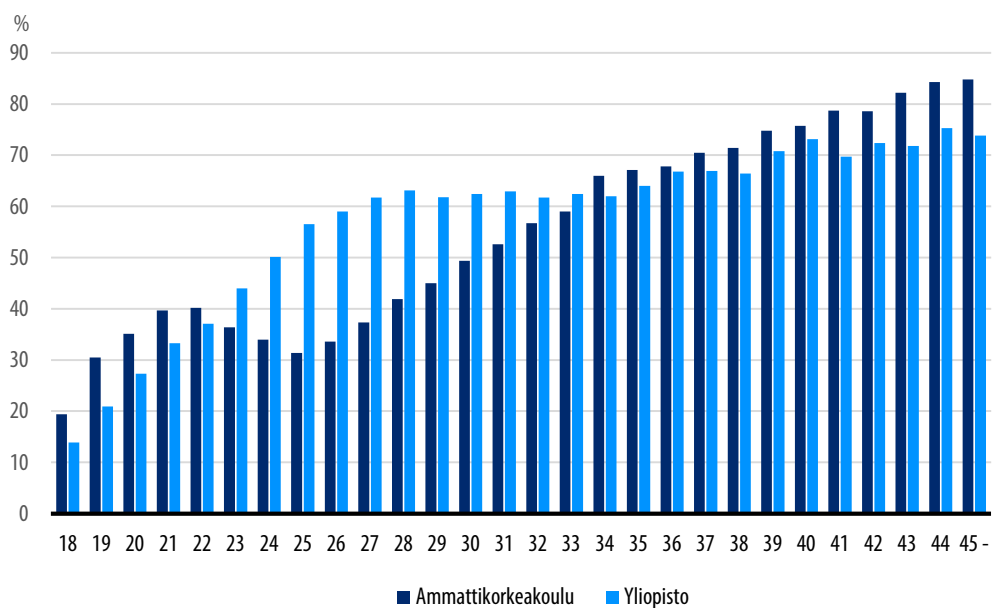
Kuvio 4.2 Alempaa korkeakoulututkintoa suorittavien työssäkäynti koulutusaloittain (tilastovuosi 2021) (%). Lähde Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto.

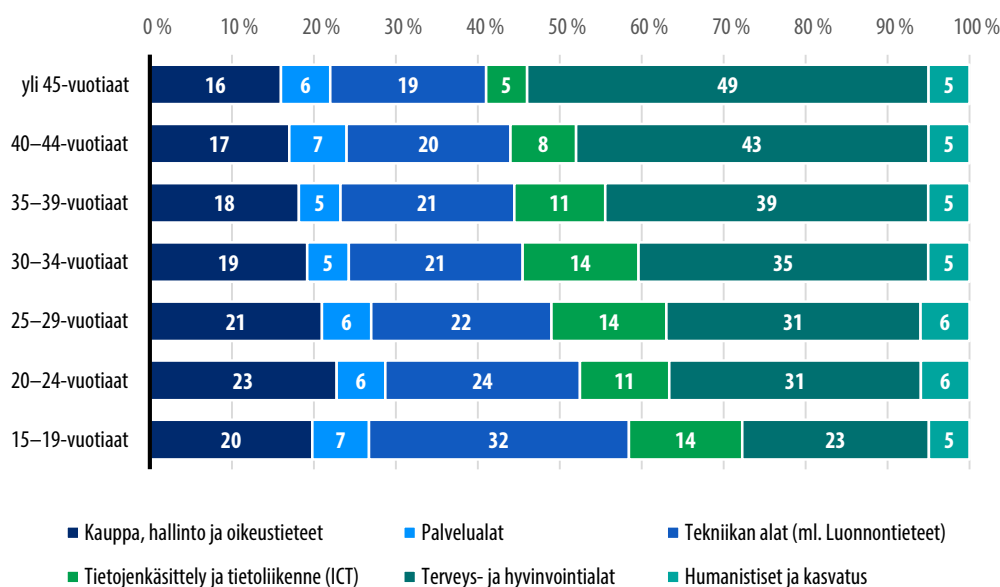
Kaiken kaikkiaan on syytä muistaa, että erot koulutusala- ja sektorikohtaisessa työssäkäynnissä heijastelevat paitsi itse alakohtaisia työmarkkinoita, niin myös alojen välisiä eroja opiskelijoiden taustassa. Erityisesti alempaa korkeakoulututkintoa yliopistossa tekniikan ja palvelualoilla (liikuntatieteet, matkailuntutkimus) opiskelevista suurin osa on suoraan opintojaan toiselta asteelta jatkavia, kun taas ammattikorkeakouluissa sosiaali- ja terveysalojen koulutusohjelmissä aloittavat ovat keski-ikänsä 29 vuotta, ja omaavat alan aikaisempaa työkokemusta.

Näitä alakohtaisia eroja heijastelee pitkälle myös kuviossa 4.3 esitetty opiskelijoiden työllisyysaste ikävuosittain. Yliopisto-opiskelijoilla työssäkäynti yleistyy ikävuosittain noin 60 prosenttiin opiskelijaväestöstä, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijoiden työssäkäynnin jakaumassa on havaittavissa ”kaksihuippuisuutta”. Työssäkäynti ensin yleistyy vertailtaessa ikävuosia 18–22, kun taas 23–26-vuotiaiden työllisyysaste on hieman matalampi. Ikäryhmittäiset erot työssäkäynnissä heijastelevatkin siten eroja paitsi alakohtaisessa ikäjakaumassa (kuvio 4.3), niin myös opiskelijoiden elämäntilanteissa.

Kuvio 4.3 Opiskelijoiden työssäkäyntiaste ikävuosittain (kaikki tutkintotyytit)
 korkeakoulusektorin mukaan tilastovuonna 2021 (%). Lähde: Työssäkäyntitilasto 2023.

Kuvio 4.4 Ammattikorkeakoulujen uusien opiskelijoiden jakautuminen koulutusaloittain ikäryhmän mukaan vuosina 2020–2022 (%). Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu (Vipunen 2023)¹⁸.

4.2 Opintojen aikaisen työssäkäynnin suhde omaan alaan

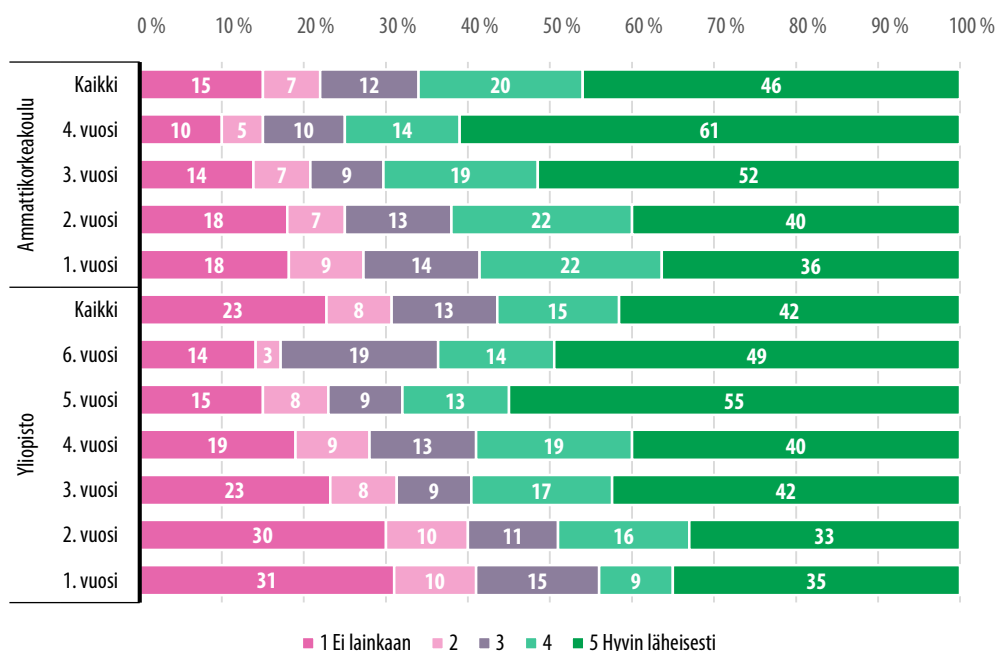
Tarkastellaan seuraavaksi opintojen aikaisen työssäkäynnin koettua laatua suhteessa opintojen etenemiseen korkeakoulusektoreittain. Eurostudent -lomakkeella työssäkäyviä opiskelijoita pyydetään arvioimaan sekä tämänhetkisen että opintoja edeltävän työssäkäynnin liittymistä opiskeltavaan alaan 5-portaisella asteikolla (1 Ei lainkaan – 5 Liittyy hyvin läheisesti).

Kuviossa 4.5 on esitetty työssäkäyvien opiskelijoiden kokemus nykyisen lukukausien aikaisen työn ja oman alan vastaavuudesta opiskeluvuoden mukaan. Kaiken kaikkiaan ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat työssäkäyntinsä hieman yliopisto-opiskelijoita paremmin omaa alaa vastaaviksi (66 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista ja 57 prosenttia YO-opiskelijoista ”hyvin tai melko läheisesti”). Opintojen kahtena ensimmäisenä vuotena koulutusalaan läheisesti liittyviä töitä tekee hieman alle puolet yliopisto-opiskelijoista, kun ammattikorkeakouluopiskelijoilla vastaava osuus on lähes 60 prosenttia. Opintojen loppuvaiheen opiskelijoita verratessa yliopisto- ja

¹⁸ Vipunen 2023, Ammattikorkeakoulut / Opiskelijat ja tutkinnot
<https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>

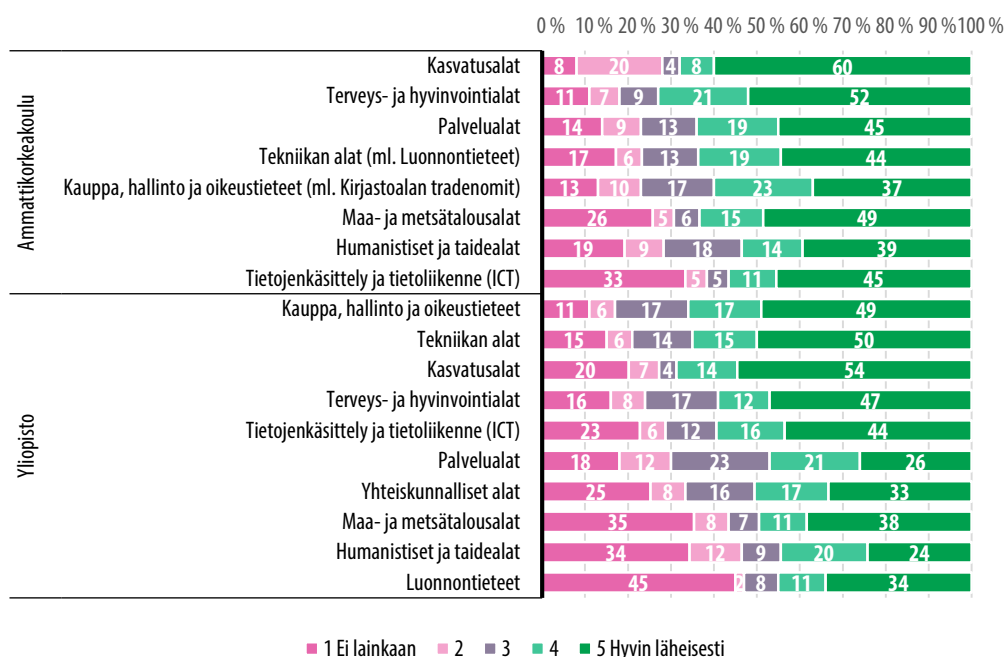
ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat työssäkäynnin liittyvän nykyiseen opintoalaan lähes yhtä hyvin. Tulkintaa vaikeuttaa toki se, että hyvin opintonsa työssäkäyntiin yhdistävät opiskelijat voivat valmistua eri tahtiin verrattuna niihin, jotka työskentelevät vain vähän tai opintoihin ei-niin liittyvissä töissä.

Kuvio 4.5 Työssäkäynnin laatu (väittämäjakauma ”kuinka läheisesti nykyinen työsi liittyy omaan koulutusalaasi”) suhteessa opintoihin (vain työssäkäyvät) yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-opiskelijoilla opintovuoden 1–6 mukaan (%).

Kuviossa 4.6 on puolestaan esitetty opintovuodesta riippumatta kaikkien työssäkäyvien opiskelijoiden kokemus alavastaavuudesta koulutusaloittain (opiskelijamäärältään pienimpien ammattikorkeakoulujen koulutusalojen vastaajat yhdistetty muihin luokkiin) ja korkeakoulusektorin mukaan (väittämäkeskiarvon) laskevassa järjestyksessä. Työssäkäyvistä opiskelijoista paras kokemus alavastaavuudesta on yliopistojen kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden sekä tekniikan alalla ja toisaalta ammattikorkeakoulujen kasvatus- sekä terveyden ja hyvinvoinnin aloilla. Ammattikorkeakouluopiskelijoista ICT-aloja opiskelevissa työssäkäyvissä on eniten niitä, jotka eivät koe työn liittyvän opintoihin lainkaan, mutta toisaalta heissä on myös kaikkein vähiten kysymyksen suhteen epävarmoja. Voidaan siten tulkita, että alan työssäkäyvien opiskelijoiden kokemus alavastaavuudesta on vertailtavista koulutusaloista selkein.

Kuvio 4.6 Opintojen aikaisen työssäkäynnin koettu laatu koulutusaloittain (pienimpiä AMK-aloja yhdistetty) laskevassa järjestyksessä yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskuudessa (%).

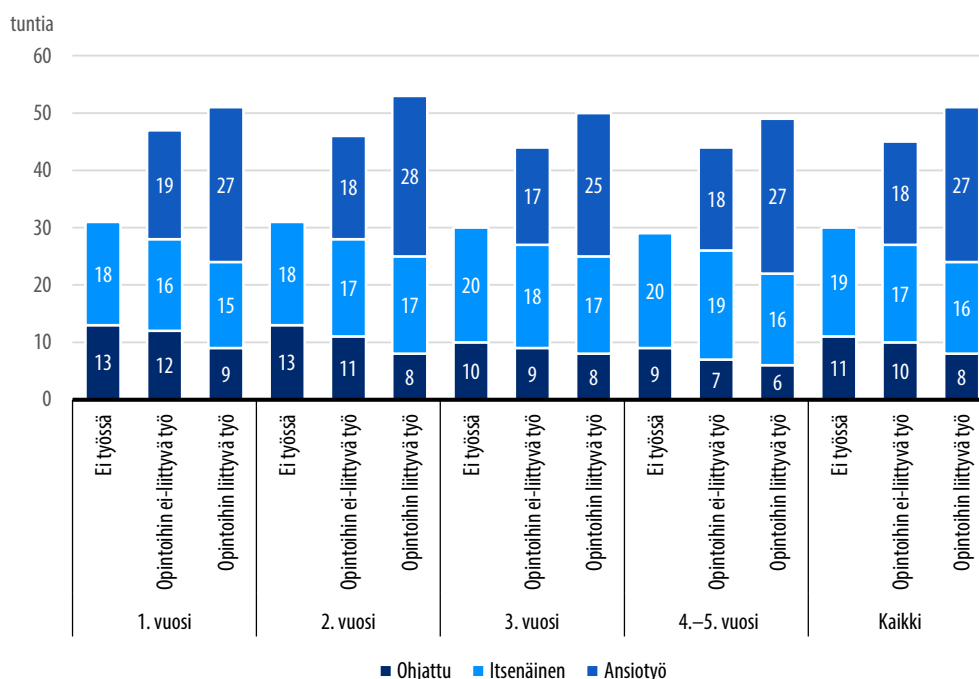
4.3 Työssäkäynnin suhde opintojen etenemiseen

Opintojen aikaisen työssäkäynnin laadun suhde opintojen etenemiseen on moniulotteinen kysymys, sillä vaikka toisaalta työn liittymisellä opintoihin on ilmeisiä opitun työelämälähtöiseen soveltamiseen sekä valmistumisen jälkeisen työllistymisen laatuun paikantuvia etuja¹⁹, on myös niin, että opintoihin läheisesti liittyviä töitä tehdään viikko-tuntimääräisesti myös enemmän. Tämä on esitetty kuviossa 4.7 koko opiskelijajoukon tasolla opintovuosittain siten, että työssäkäynnin suhde opintoihin on luokiteltu kahteen luokkaan ("ei liity" luokat 1–2 ja "liittyy läheisesti" luokat 4–5). Ajankäyttöä on tarkasteltava suhteessa opintojen vaiheeseen, sillä suurimmalla osalla koulutusaloista ohjatun opiskelun osuus ajankäytöstä on suurimmillaan opintojen alkuvaiheessa, jolloin myös opintoihin vähemmän liittyvät työt ovat yleisempiä.

19 Esim. Vanhanen-Nuutinen, L., Mäki, K., & Kotila, H. (2016). Työn ja opintojen yhdistäminen – opintojen aikainen työssäkäynti ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemana. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 18(2), 9-26.

Kaiken kaikkiaan opintojen ohella omaan alaan liittyviä töitä tehdään keskimäärin 9–10 tuntia viikkotasolla opintoihin ei-liittyviä töitä enemmän. Läheisesti opintoihin liittyviä töitä tekevät raportoivat käyttävänsä opintoihin viikkotasolla noin 3–4 tuntia muita vähemmän, joten työssäkäyntiin käytetty tunti ei tulosten perusteella ole suoraviivaisesti 1:1 pois opintoihin käytetystä ajasta. Tietenkin on syytä muistaa, että tulokset kuvaavat ala- ja elämäntilannekohtaisesti hyvin heterogeenisen ajankäytön kokonaisuuden palapeliä.

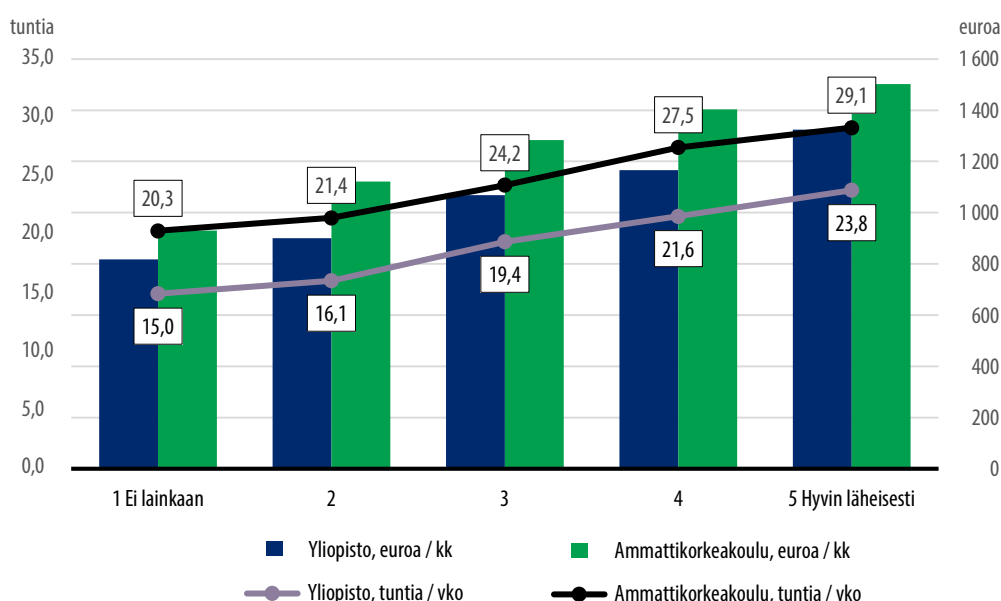
Kuvio 4.7 Opiskelijan keskimääräinen ajankäyttö (tuntia viikossa / itsenäinen ja ohjattu opiskelu sekä ansiotyö) työssäkäynnin laadun (ei liity opintoihin; liittyy opintoihin) sekä opintovuoden mukaan.

Ammattikorkeakoulun perustutkintoa päivätoteutuksella suorittavista 55 prosenttia ilmoittaa käyvänsä lukukauden aikana töissä, mutta työssäkäyntiä opintoja hidastavana tekijänä pitää vain noin joka kolmas työssäkäyvä. Yliopistojen kandiditutkintoa opiskelevien keskuudessa työssäkäyviä on vähemmän, mutta osuus työssäkäyntiä hidastavana tekijänä pitävänä on hieman suurempi. Ylempää korkeakoulututkintoa ja monimuoto-toteutuksella opiskeltavaa perustutkintoa suorittavissa (toki on niin, että ylempi ammattikorkeakoulu ja ammattikorkeakoulu-monimuoto on käytännössä suunniteltu opiskeltavaksi työn ohessa)

työssäkäyviä on yli kaksi kolmesta ja heistä yli puolet kokee työssäkäynnin hidastavana tekijänä. Tässä yhtenä selitystekijänä on se, että opintojen edetessä sekä työtuntien määrä että työn laatu suhteessa opintoihin keskimäärin paranee, kuten huomasimme (kuvio 4.5).

Kuvio 4.8 Opiskelijoiden viikoittainen työssäkäyntiin käytetty aika (tuntia) sekä keskimääräinen ansio (euroa) kuukaudessa työssäkäynnin koetun laadun suhteen.

Kuviossa 4.8 on esitetty Eurostudent -aineistossa opiskelijoiden keskimääräinen viikkotyötuntimäärä korkeakoulusektoreittain suhteessa koetun työssäkäynnin laatuun. Kaiken kaikkiaan, vaikka ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskimääräinen viikkotyöaika viikossa on noin 5 tuntia yliopisto-opiskelijoita enemmän, havaitaan työssäkäynnin laadun merkittävästi lisäävän työhön käytettyä aikaa viikotasolla kummallakin korkeakoulusektorilla.

Tähän liittyy toisaalta tietysti myös se moniulotteisuus, että opintojen edetessä ansio-työhön käytettävissä oleva aika tyypillisesti lisääntyy (joka tapauksessa) samalla, kun opintojen alkuvaiheessa opiskelijat ovat usein työuransa ensimmäisissä työpaikoissa, jotka painottuvat usein kaupan- sekä palvelusektorin ammatteihin.

Opiskelijoiden kuukausiansion, työssäkäynnin laadun sekä viikkotyöajan välistä yhteyttä monimutkaistaa vielä se alakohtainen varianssi, joka paikantuu opiskelijan koulutusalaan lähellä olevien työmarkkinoiden ansiotasoon. Tietyillä aloilla opintoja lähellä olevien

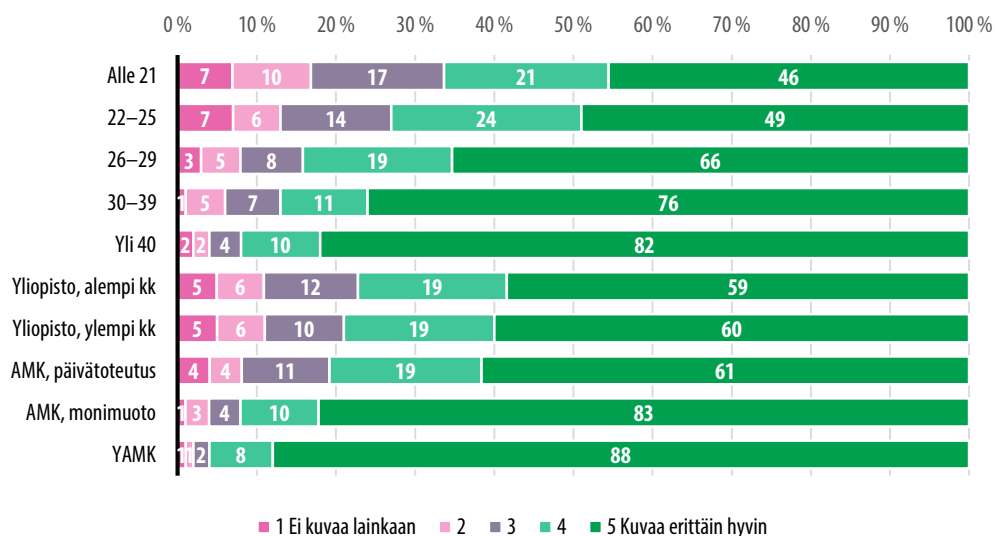
töiden ansiotaso on merkittävästi pienempi kuin toisilla, eikä kuvion tarkastelu tätä alakohtaista vaihtelua varsinaisesti huomioi. Kuukausiansion keskiarvoa nostaa yliopisto-opiskelijoilla lisäksi pieni osuus opiskelijoista, jotka tekevät opintojensa ohessa muihin opiskelijoihin nähden joskus hyvinkin kovapalkkaista työtä.

4.4 Syyt työssäkäynnille

Kuvioissa 4.9–4.10 on esitetty työssäkäyvien opiskelijoiden kokemukset opintojen aikaisen työssäkäynnin motiiveista iän, tutkintotyyppin sekä opiskeltavan alan mukaan. Yhteensä viisi kysymystä käsittävästä patterista on tässä esitetty elämisen rahoittamista sekä työkokemuksen kartuttamisen kokemukset ikäryhmän sekä suoritettavan tutkintotyyppin mukaan. Työkokemuksen kartuttamisen tärkeyden kokemusta tarkastellaan puolestaan koulutusaloittain (OKM-ohjauksen ala), koska alakohtaiset tutkinnon työllistävyysodotukset vaihtelevat merkittävästi.

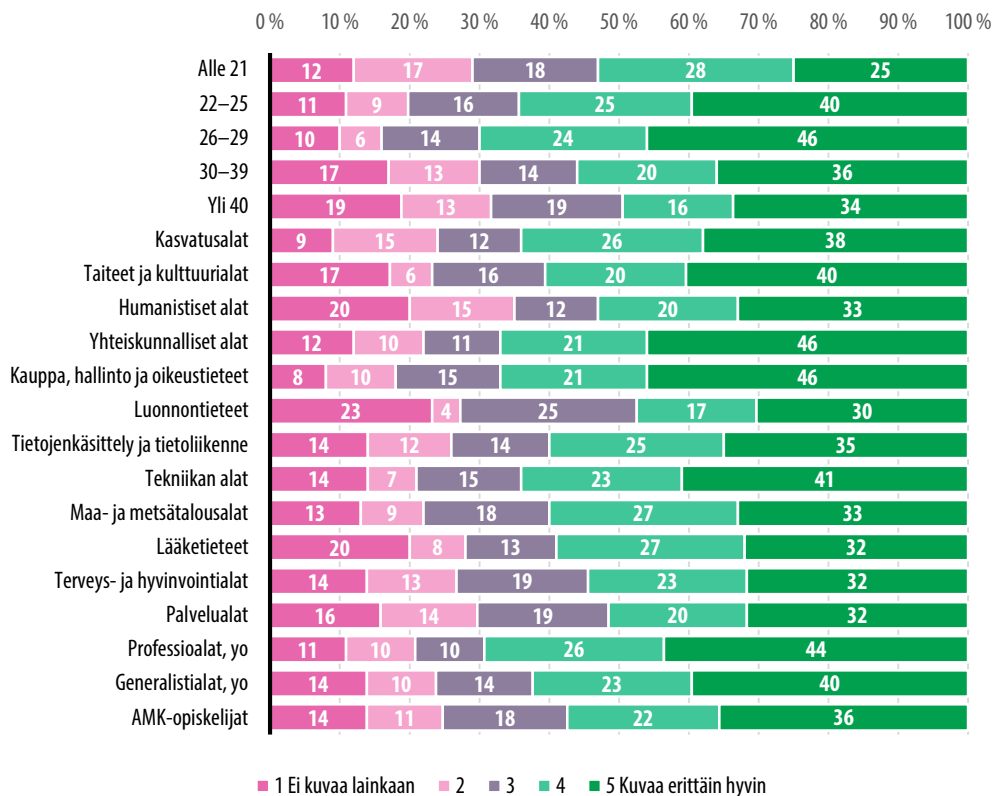
Työssäkäyntiä välttämättömänä elämisen rahoittamiseksi pitävien osuus on sitä suurempi, mitä vanhemmista opiskelijoista on kysymys. Alle 21-vuotiaista työssäkäyvistä opiskelijoista noin kaksi kolmesta pitää työssäkäyntiä välttämättömänä toimeentulolleen. Vastavasti tutkintotyypeittäin tarkasteltuna työssäkäynnin ohessa opiskeltaviksi tarkoitettujen ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijoista käytännössä kaikki kokevat työssäkäynnin palvelevan välittömien elinkustannusten kattamista.

Kuvio 4.9 ”Käyn töissä rahoittaakseni elämisen”-väittämän jakaumat työssäkäyvien opiskelijoiden keskuudessa ikäryhmän ja tutkintotyyppin mukaan (%).

Vastaavasti tarkasteltaessa työkokemuksen saamisen merkitystä opiskelijan ikäryhmittäin (kuviossa 4.9) havaitaan, että työkokemusta keskimäärin tärkeimpänä pitävät ikäryhmän 26–29-vuotiaat opiskelijat. Tulos kertoo joissain määrin siitä, että juuri tässä ikäryhmässä opiskelevissa on eniten valmistumisen kynnyksellä omista työllistymismahdollisuuksistaan epävarmoja opiskelijoita, kun taas yli 30-vuotiaista opiskelijoista useammilla on ollut aikaisempaa työuraa jo opintoja edeltävältä ajalta.

Kuvio 4.10 ”Käyn töissä saadakseni työkokemusta” -väittämän jakaumat työssäkäyvien opiskelijoiden keskuudessa koulutusalan, ikäryhmän ja tutkintotyypin mukaan (%).

Kuviossa 4.10 puolestaan tarkastellaan työkokemuksen merkitystä ikäryhmän ja koulutusalan mukaan. Eri alojen opiskelijoista yhteiskuntatieteellisten, kaupallisten sekä tekniikan alojen työssäkäyvissä opiskelijoissa on eniten niitä, jotka pitävät työkokemuksen saamista erittäin tärkeänä työssäkäynnin motiivina. Suhteellisesti pienemmän merkityksen

työkokemukselle antavat luonnontieteiden ja lääketieteiden opiskelijat. Yleisesti ottaen on jopa hieman yllättävää, että ammattialojen²⁰ työssäkäyvät opiskelijat näyttävät antavan työkokemukselle keskimäärin generalistialojen opiskelijoita suuremman merkityksen.

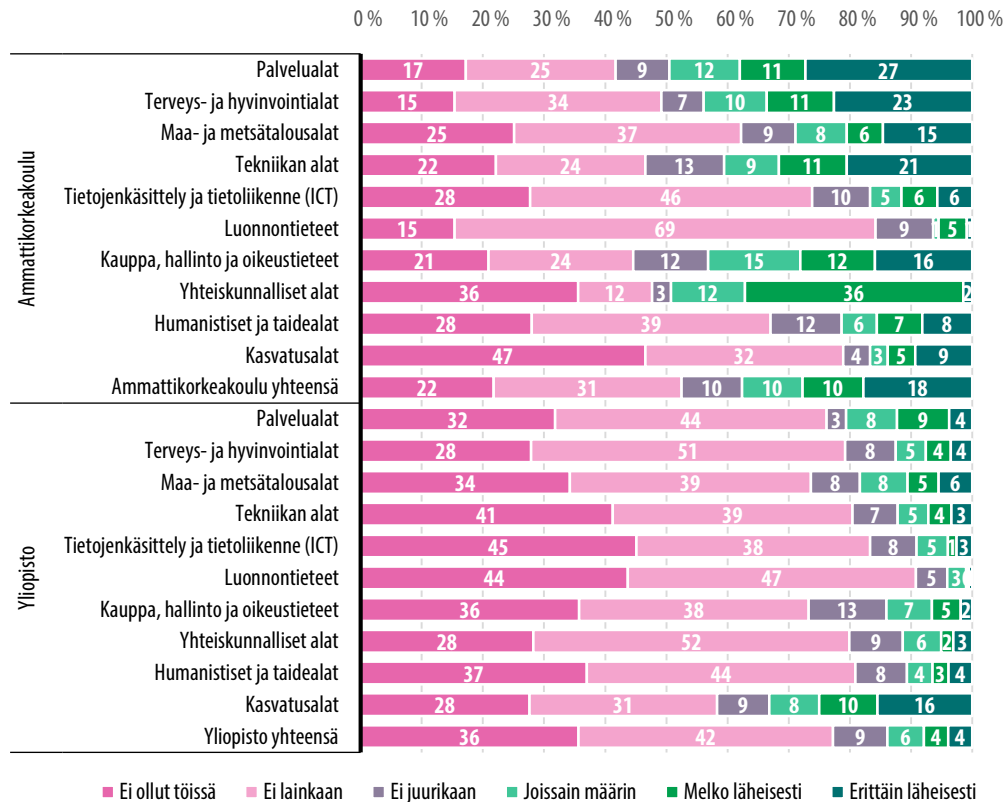
4.5 Opintoja edeltävä työkokemus

Eurostudent -tiedonkeruu kartoittaa opiskelijan nykyisiä opintoja edeltävän työssäkäynnin liittymistä nykyiseen koulutusalaan samalla viisiportaisella mittarilla, jolla opiskelija arvioi lukuvuoden aikaisen työssäkäynnin laatua. Opintoja edeltävän työssäkäynnin laatu ja määrä vaihtelevat koulutusaloittain varsin voimakkaasti, koska opintoja edeltävät nuorille tyypilliset työmarkkinat painottuvat tietyille toimialoille (erityisesti kaupan ja palvelualat). Toinen keskeinen tekijä liittyy siihen vaihteluun opiskelijoiden elämäntilanteessa, joka linkittyy opiskeltavaan alaan (esimerkiksi ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveys sekä metsätalousalojen uusista opiskelijoista 37 prosenttia on yli 30-vuotiaita) sekä toisen- ja korkea-asteen opintojen väliin jäävään työuran nivelvaiheeseen. Erityisesti ammattikorkeakouluopiskelijoilla on tyypillistä tehdä toisen asteen ammatillisen koulutuksen jälkeen oman alan töitä ennen hakeutumista korkea-asteelle²¹.

20 Ammattialoiksi määritellään selkeään ammattiin valmistavat yliopistotutkinnot, kuten lääketiede, opettajankoulutus, sosiaalityö ja oikeustiede.

21 Kasurinen, H., & Heiskanen, S. (2017). Ammattikorkeakouluopiskelijoiden urasuunnittelutaidot ja työllistyminen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 19(2), 20-35.

Kuvio 4.11 Osuus opiskelijoista, joilla nykyiseen koulutusalaan ainakin joissain määrin (vastausluokat 3–5) liittyvää työkokemusta ennen opintojen alkua (kaikista opiskelijoista) (%).

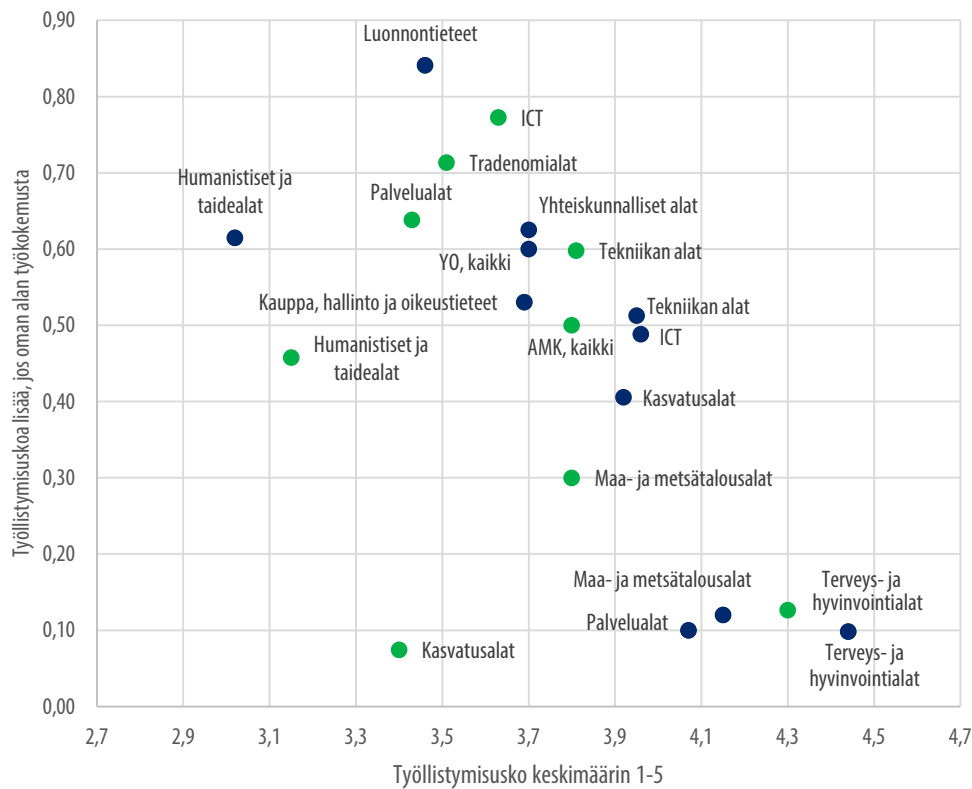
4.6 Opintojen ohella kertyvä työkokemus yhteydessä työllistymisuskoon

Opintojen aikaisen työssäkäynnin laadulla on myös merkittävä yhteys opiskelijan työllistymisuskoon, mutta sen merkitys vaihtelee eri koulutusaloilla. Eurostudent kartoittaa opiskelijoiden työllistymisuskoa 5-portaisilla väittämillä²², joista tarkasteluun otetaan usko työllistyä omalle alalle. Alakohtaista vertailua varten opiskelijat luokitellaan kahteen ryhmään sen mukaan, onko näillä lainkaan oman alan työkokemusta joko ajalta ennen opintoja tai opintojen aikaisesta työstä. Tämän jälkeen estimoidaan kunkin koulutusalan opiskelijoiden keskimääräinen työllistymisusko (1–5) ilman työkokemusta (x-akseli), sekä

22 Nämä kattavat omalle alalle sekä koulutusta vastaaviin tehtäviin työllistymistä ja työttömyyden kokemisen todennäköisyyttä.

oman alan työkokemusta omaavien erotus (y-akseli). Kuviota 4.12 tulkitaan siten, että oikealla esitettyjen alojen opiskelijoiden työllistymisusko omalle alalle on korkeampi, ja ylempänä olevat koulutusalat puolestaan niitä, joiden opiskelijoiden työllistymisuskoon oman alan työkokemuksen omaaminen vaikuttaa eniten. Pienimpien koulutusalojen (ammattikorkeakoulu, kirjastoalan tradenomit sekä ammattikorkeakoulu, luonnontieteet tekniikkaan) opiskelijat on tarkastelussa yhdistetty suurempiin koulutusaloihin.

Kuvio 4.12 Opiskelijoiden alakohtainen työllistymisusko omalle alalle (x-akseli) sekä oman alan työkokemuksen omaamisen koettu lisäarvo työllistymiselle (y-akseli) (yliopistojen sinisellä ja ammattikorkeakoulujen vihreällä).

Kuvion 4.12 oikeassa alalaidassa olevien koulutusalojen opiskelijoiden työllistymisusko on vahvaa eikä ole riippuvaista työkokemuksen omaamisesta. Erityisen paljon työllistymisusko eroaa yliopisto-opiskelijoilla luonnontieteiden sekä ammattikorkeakoulujen ICT- ja tradenomioilla. Sektorikohtaisesti tarkasteltuna työkokemuksen suhteellinen merkitys on yliopisto-opiskelijoilla joissain määrin suurempi kuin ammattikorkeakouluopiskelijoilla.

5 Opiskelijoiden toimeentulo ja asuminen

5.1 Toimeentulon lähteet ja tulot

Opiskelijoiden toimeentulon rakennetta kartoitetaan Eurostudent VIII -tutkimuksessa kaksiosaisella kysymyksellä, jolla pyritään pienentämään tähän muuten vastaajalle raskaaseen osioon liittyvää vastausrasitetta. Opiskelijoita pyydettiin ensimmäisessä vaiheessa nimeämään kaikki säännöllisen toimeentulon lähteet, ja vasta sen jälkeen arvioimaan kuukausittaisten tulojen suuruutta niissä tulolähteissä, jotka ovat ensimmäisessä vaiheessa ilmoittaneet²³. Opiskelijan tuloihin lasketaan mukaan palkkatulojen ja erilaisten Kelan maksamien tukien lisäksi myös vanhemmilta ja puolisolta mahdollisesti saatavat suorat avustukset sekä opiskelijan puolesta maksetut kulut (esimerkiksi puhelinliittymä tai asumismenot).

Taulukossa 5.1 on esitetty opiskelijoiden ansiotyön ohella käytettävissä olevien tulonlähteiden yleisyys eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Kelan maksaminen tukien osalta koko perusjoukkoa kuvaavia estimaatteja verrataan lisäksi myös Kelan vuoden 2021/2022 opintotukitilastosta johdettuihin osuuksiin, jotta voidaan verrata kyselyaineistolla laskettujen estimaattien tarkkuutta. Opintotuen osalta kyselyaineistolla estimoidut luvut vastaavat hyvin tarkasti Kelan tilastoista saatuja osuuksia, joskin tiedonkeruuaineisto näyttäisi joissain määrin aliestimoivan huoltajakorotusta ja yleistä asumistukea saavien osuutta (kaikki näitä saavat opiskelijat eivät ole tietoa lomakkeella halunneet ilmoittaa).

Yleisen asumistuen osalta taulukossa 5.1 olevat estimoidut luvut eivät tosin ole täysin vertailukelpoisia Kelan asumistukitilastosta johdetun osuuden kanssa. Eurostudentin aineistossa asumistuen saajaksi on merkitty yksittäinen opiskelija, kun taas Kelan tilastossa kyseessä asumistuen saajana on ruokakunta. Samoin Kelan asumistukitilasto ei erottele asumistukea saavia opiskelijaruokakuntia koulutusasteen mukaan, jolloin opiskelijaruokakuntiin kuuluvat opiskelijat voivat olla sekä toisen- että korkea-asteen opiskelijoita.

23 Toimeentulon ilmoitettuihin lähteisiin ja euromääriin on tehty aineistossa kattavat loogisuustarkistukset, joissa esimerkiksi opintorahan huoltajakorotuksen ilmoittaminen tarkistetaan suhteessa alle 18-vuotiaisiin lapsiin ja asumistuki puolestaan kotitalouden muotoon sekä asuinpaikkaan.

Taulukko 5.1 Opiskelijoiden hyödyntämien tukimuotojen yleisyys Kelan tilastoissa ja Eurostudent-aineistossa opiskelijan elämäntilanteen mukaan (%).

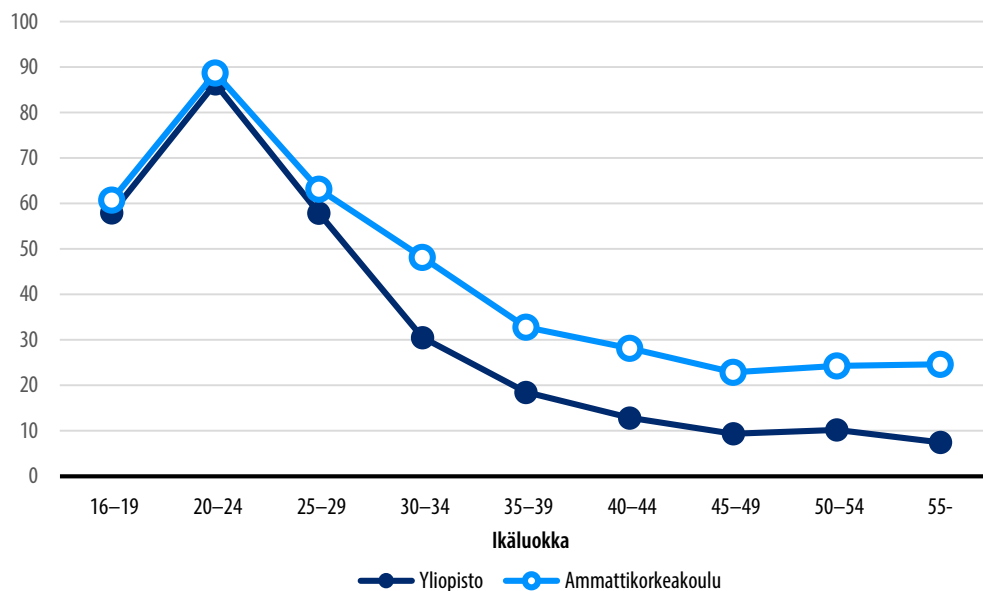
	Kaikki / Euro- student	Kaikki / Kela*	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelu- kykyiset
Opintotukea	46	44	21	28	47	20	43	44
Huoltajakorotusta	2	5	2	13	1	2	3	2
Yleistä asumistukea	46	52	11	13	53	19	38	55
Opintolainaa	43	49	18	23	43	14	44	46
Korkeakoulun apuraha tai stipendi	2		10	1	2	1	1	1
Muu apuraha tai stipendi	2		3	1	2	3	1	2
Rahallista tukea vanhemmilta	29		34	9	33	20	21	38
Vanhemmat maksavat laskuja	13		14	2	13	5	9	15

*Kela (2022) Kelan opintoetuustilasto 2021/22. Suomen virallinen tilasto. Helsinki: Kela.

Eurostudent -tulosten mukaan opintotukea hyödyntää 46 prosenttia kaikista korkeakouluopiskelijoista, mutta hyödyntämisen yleisyys vaihtelee voimakkaasti eri ikäryhmissä. Kuviossa 5.1 on esitetty opintotuen hyödyntämisen yleisyys ikäryhmittäin Kelan opintotukitilastoissa. Alle 20–24-vuotiaista korkeakouluopiskelijoista sitä hyödyntää jopa yhdeksän opiskelijaa kymmenestä, mutta hyödyntävien osuus laskee nopeasti siirryttäessä vanhempiin ikäryhmiin. Ikäryhmittäinen tarkastelu kuvaa epäsuorasti sekä opintojen etenemistä (hyödyntäminen vähenee kun työssäkäynti lisääntyy) että eroja niissä elämäntilanteissa, joissa opintoihin hakeudutaan. Tulokset heijastelevat toisinsanoen myös sitä, että varttuneempina opintoihin hakeudutaan usein palkkatyön ohessa. Yli 30-vuotiailla ammattikorkeakouluopiskelijoilla opintotuen käyttö on jonkin verran yleisempää kuin yli 30-vuotiailla yliopisto-opiskelijoilla, sillä erityisesti sosiaali- ja terveysaloilla on paljon noin 30-vuotiaana aloittaneita.

Näiden tulosten valossa ei ole yllättävää havaita taulukossa 5, että opintotuen hyödyntäminen keskittyy vahvasti nuoremmille opiskelijoille tyypillisiin elämäntilanteisiin. Perheelliset ja toista tutkintoa suorittavat hyödyntävät opintotukea vähemmän, sillä näissä ryhmissä on paitsi enemmän opintojen aikana työssäkäyviä, niin myös niitä, joilla tukikuukaudet ovat yksinkertaisesti loppuneet. Perheellisistä opiskelijoista vain 13 prosenttia hyödyntää opintorahan huoltajakorotusta, mutta tässä on huomioitava se, että huoltajakorotusta saavia opiskelijoita on Kelan tilastojenkin mukaan vain viisi prosenttia perustutkinto-opiskelijoista.

Kuvio 5.1 Opintotuen käyttö ikäryhmittäin (Kelan opintotukitilasto 2021/2022) (%).

Taulukossa 5.2 on puolestaan eroteltu tarkemmin eri opiskelijaryhmien syitä opintotukikuukausien käytön rajoittamiselle. Lähes joka neljäs opiskelija ilmoittaa opintotuen tulo-rajojen olleen syy tukikuukausien rajoittamiselle, kun taas vain 8 prosenttia opiskelijoista mainitsee opintosuoritusvaatimukset. Suoritusvaatimukset näyttäytyvät kuitenkin jonkin verran suurempana ongelmana terveysongelmien johdosta osaopiskelukykyisille, joista 12 prosenttia ilmoittaa lisäksi olevansa huolissaan tukiajan riittävydestä tutkinnon suorittamiseen.

Taulukko 5.2 Opiskelijoiden syyt opintotukikuukausien rajoittamiselle eri elämäntilanteissa (syy maininneiden %-osuus).

	Kaikki	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelukykyiset
Tulorajojen vuoksi	23	7	20	23	21	28	22
Opintosuoritusvaatimusten vuoksi	8	5	4	9	3	5	12
Jotta tukiaika riittäisi tutkinnon suorittamiseen	8	3	7	9	9	7	12
Muista syistä	5	5	5	5	3	5	6
Ei ole rajoittanut	65	82	69	64	69	62	60

Taulukossa 5.3 on esitetty eri elämäntilanteissa opintolainaa hyödyntävien opiskelijoiden kokemat syyt lainan nostamiselle (opiskelija sai valita niin monta vaihtoehtoa kuin koki tilanteensa kuvaamisen edellyttävän). Opintotuen matala korkotaso ja takaisinmaksuehtojen kohtuullisuus olivat yleisimmät syyt opintolainan hyödyntämiseen. Yliopisto-opiskelijoilla nämä syyt vaikuttivat yleisemmin kuin ammattikorkeakouluopiskelijoilla.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksissa painottuu hieman yliopisto-opiskelijoita useammin toimeentulon kannalta välttämättömien menojen rahoittaminen. Yliopisto-opiskelijat mainitsivat hyvien työllistymisnäköymien motivoineen lainan hyödyntämistä myös selvästi ammattikorkeakouluopiskelijoita useammin.

Opintolainalla menojaan lukuvuonna ilmoittaa kattavansa 62 prosenttia opintolainaa hyödyntävistä opiskelijoista. Osaopiskelukykyisillä opiskelijoilla korostui muissa elämäntilanteissa oleviin opiskelijoihin verrattuna toimeentulon kannalta välttämättömien menojen rahoittaminen, opintorahan ja asumistuen riittämättömyys ja omien työtulojen vähäisyys syinä hyödyntää opintolainaa.

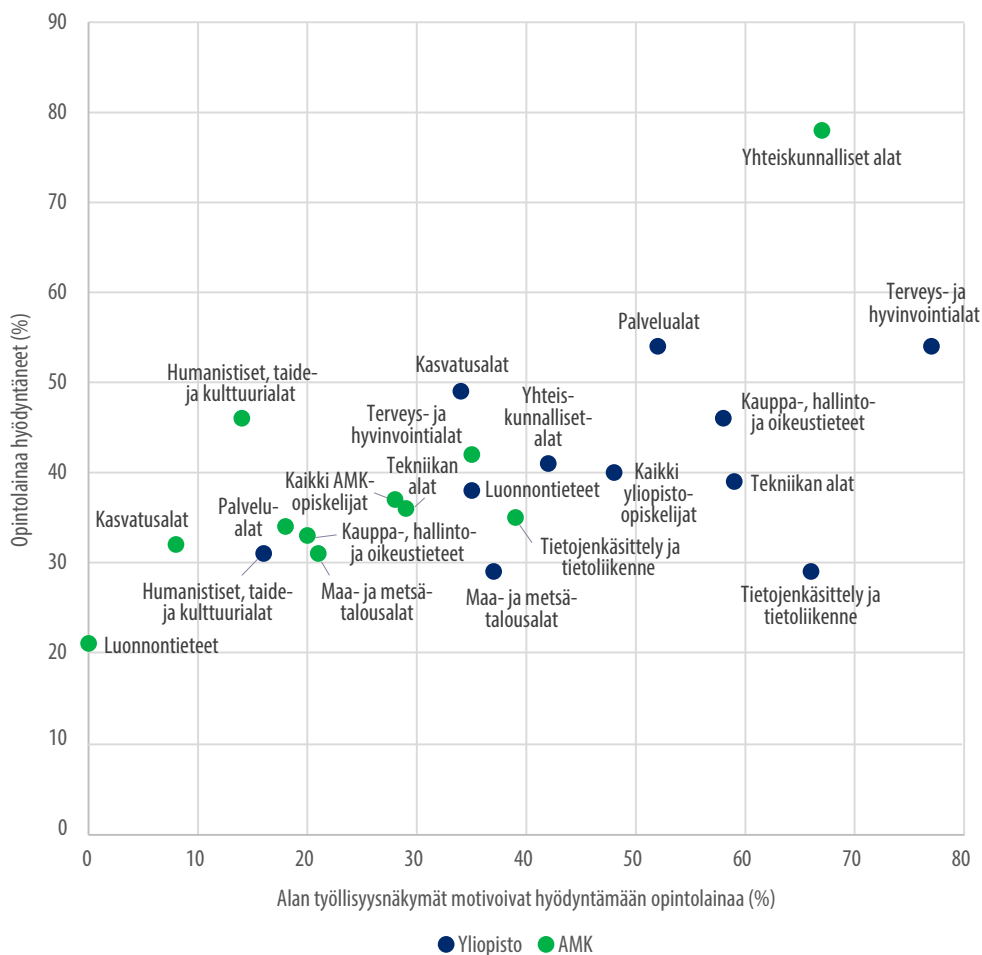
Taulukko 5.3 Opiskelijoiden syyt opintolainan nostamiseen eri elämäntilanteissa (% opintolainaa hyödyntävistä).

	Kaikki	Yliopisto	AMK	Ulkomaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelukykyiset
Opintolainan matala korkotaso	78	83	73	79	74	81	78	77	71
Kohtuulliset takaisinmaksuehdot	75	80	71	65	71	78	74	75	71
Opintolainan markkinointi	19	23	15	1	8	20	17	18	20
Opintolainavähennys tai opintolainahyvitys	57	61	53	21	48	58	30	57	49
Oman alan kohtuulliset työllisyysnäkymät	38	48	28	28	36	42	46	36	33
Välttämättömien menojen kattaminen	62	58	66	56	67	56	66	70	72
Yllättävien menojen rahoittaminen	41	40	42	38	38	38	35	44	44
Opintorahan ja asumistuen riittämättömyys	67	67	68	58	57	64	55	71	77
Omien työtulojen vähäisyys	50	50	49	39	51	45	50	53	58
Perheen taloudellisen tuen vähäisyys	22	22	23	42	46	18	26	24	29

Taulukossa 5.3 lainan hyödyntämisen syynä mainittu perheeltä saatavan tuen vähäisyyden kokemus vaihtelee varsin voimakkaasti opiskelijoiden elämäntilanteen mukaan. Ulkomaiset opiskelijat, osaopiskelukykyiset opiskelijat ja suoraan toiselta asteelta opintonsa korkeakoulussa aloittavat opiskelijat ilmoittavat saavansa useimmin rahallista tukea vanhemmilta. Vähiten rahallista tukea ilmoittavat saavansa perheelliset opiskelijat, joista vain yhdeksän prosenttia ilmoittaa saavansa rahallista tukea vanhemmilta tai sukulaisilta.

Opintolainaa hyödyntäneet yliopisto-opiskelijat mainitsivat ammattikorkeakoulu-opiskelijoita selvästi useammin oman alan kohtuulliset työllisyysnäkymät syyksi hyödyntää opintolainaa, mutta erot ovat suuria koulutusalojen välillä. Kuviossa 5.2 vertaillaan yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoita sen mukaan, kuinka suuri osa eri aloilla opintolainaa hyödyntävistä ilmoittaa oman alan hyvien työllisyysnäkymien motivoivan opintolainan hyödyntämistä. Kuvion oikeassa laidassa olevien alojen opiskelijoista useammat kokevat alan työllisyysnäkymien edesauttavan opintolainan hyödyntämistä.

Kuvio 5.2 Opintolainaa hyödyntävien osuus koulutusaloittain ja lainan hyödyntämistä hyvien työllisyysnäkymien motivoimien osuus lainaa nostavista (%).

Yliopistojen lääketieteen (sisältyy terveys- ja hyvinvointialoihin), kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden opiskelijat hyödyntävät opintolainaa ja pitävät oman alan työllisyysnäkymiä kohtuullisina. Tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen opiskelijat yliopistossa pitävät oman alansa työllisyysnäkymiä hyvinä, mutta hyödyntävät vähemmän opintolainaa kuin muiden alojen opiskelijat yliopistossa. Tämä voi johtua myös opiskelijoiden työssäkäynnistä, sillä Opiskelijoiden työssäkäyntitilaston²⁴ mukaan vuonna 2019 ylempää korkeakoulututkintoa opiskelevista tietojenkäsittely- ja tietoliikennealan opiskelijoista kaksi kolmasosaa kävi töissä ja vuonna 2020 vastaava luku on 60 prosenttia.

Opiskelijoiden menot kuluryhmittäin eri elämäntilanteissa

Opiskelijoiden talouden kuukausittaiset kokonaismenot ja menojen rakenne vaihtelevat voimakkaasti eri elämäntilanteissa. Eurostudent -tutkimus kartoittaa opiskelijoiden menojen jakautumista keskeisiin menoryhmiin perustuen opiskelijan omaan arvioon tutkimushetkellä. Taulukossa 5.4 on esitetty kaikkien eri menoryhmissä menoja ilmoittaneiden kuukausittaisten elinkustannusten mediaani. Kaikkien ilmoitettujen menojen summan mediaani oli opiskelijoilla 998 euroa kuukaudessa, ja mukaan on laskettu myös sellaiset menot, jotka vanhemmat tai sukulaiset maksavat opiskelijan ilmoituksella tämän puolesta. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi vanhempien maksama puhelinliittymä tai vanhempien luona asuvan opiskelijan osuus asumismenoista, vaikka opiskelija ei maksaisi niitä suoraan itse.

Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat käyttivät oman ilmoituksensa mukaan lähes saman verran elämiseen kuin suomalaiset opiskelijat, vaikka heillä asumismenojen mediaani oli merkittävästi muita pienempi. Perheellisten opiskelijoiden menojen mediaani oli 1 722 euroa kuukaudessa, selittyen erityisesti muita suuremmilla asumiseen, ruokaan ja liikenteeseen liittyvillä menoilla. Lastenhoitomenojen mediaani kuvaa muissa opiskelijaryhmissä vain niissä perheellisiä opiskelijoita, koska suurimmalla osalla opiskelijoista ei ole lapsia (ja mediaani siten 0 euroa). Samaten velanhoitoon liittyvät menot kuvaavat vain niitä ilmoittaneita, koska säännöllisiä velanhoitomenoja ilmoitti vain pieni osa opiskelijoista. Terveystenhoitoon liittyvien menojen mediaania ei ole taulukossa mukana, koska tämä muodostuu mediaaniopiskelijalla käytännössä vain pakollisen YTHS:n jäsenmaksun laskennallisesta kuukausiosuudesta. Kaiken kaikkiaan ammattikorkeakouluopiskelijat ilmoittivat jokin verran suurempia kuukausittaisia menoja kuin yliopisto-opiskelijat.

24 Opiskelijoiden työssäkäynti koulutusasteen ja koulutusalan mukaan 2019–2020. StatFin-tietokanta, viitattu 23.3.2023.

Taulukko 5.4 Korkeakouluopiskelijoiden menojen jakautuminen menokohteittain EUR (mediaani).

	Kaikki	Yliopisto	AMK	Ulkomaalaiset opiskelijat	Perheelliset opiskelijat	Suoraan toiselta asteelta	Toista tutkintoa opiskelevat	Työelämästä opintoihin	Osaopiskelu-kykyiset
Yhteensä	998	996	1 050	988	1 722	946	1 185	1 106	1 016
Asumis-kustannukset	500	500	510	360	650	500	544	550	500
Ruoka	250	240	250	250	400	200	300	250	240
Liikenne	50	40	60	40	110	42	67	60	50
Viestintä	25	20	30	20	40	20	30	30	25
Velanhoito*	200	150	200	200	300	140	250	200	150
Lastenhoito**	136	185	120	409	140	100	200	150	135
Harrastukset ja vapaa-aika	30	35	30	50	30	30	35	40	30

*Vain velanhoitomenoja ilmoittaneet.

**Lastenhoitomenot vain perheellisten opiskelijoiden.

Opiskelijoiden elämäntilanteiden lisäksi on kiinnostavaa, miten opiskelijoiden menot suhteutuvat muun väestön vastaaviin menoihin. Vertailemalla itsearvioon perustuvien menojen suuruusluokkaa ja rakennetta muuhun väestöön voidaan myös arvioida edellä kuvattujen tulosten luotettavuutta (kun eri tutkimuksista tulisi saada eri menoluokittain samaa suuruusluokkaa olevia tuloksia). Tämä voidaan tehdä vertaamalla Eurostudentin avulla haarukoituja kuukausitason menoja Tilastokeskuksen viimeisimmän kulutus-tutkimuksen vastaaviin lukuihin kotitaloustyypeittäin.

Eurostudentin aineiston opiskelijoiden kotitalouksia verrataan seuraavassa vuoden 2016 Kulutustutkimuksen²⁵ aineiston kotitalouksiin. Vertailussa on tarkasteltu asumiseen, ruokaan, liikenteeseen, viestintään, terveyteen ja harrastuksiin liittyvien menojen mediaania vastaavan tyyppisissä kotitalouksissa. Vertailu on tehty yhden ja kahden hengen sekä lapsiperheellisten kotitalouksien välillä. Eurostudentin aineistossa yhden

25 Kotitalouksien kulutusmenot kotitaloustyyppin mukaan 1985–2016. StatFin-tietokanta, viitattu 23.5.2023.

huoltajan perheiden määrä on pieni, joten vertailuun on yhdistetty yhden ja kahden huoltajan lapsiperheet. Tästä johtuen vertailu vuoden 2016 kulutustutkimuksen kahden aikuisen lapsiperheisiin on suuntaa-antava.

Eurostudentin ja Kulutustutkimuksessa keskeinen ero on se, että Eurostudentin aineistossa opiskelijat ovat ilmoittaneet menonsa koskien yhtä henkilöä, kun taas Kulutustutkimuksessa on yksikkönä kotitalous, johon voi kuulua yksi tai useampi henkilö. Tästä johtuen vertailussa on kulutustutkimuksen osalta kahden tai useamman henkilön kotitalouksien menoista, laskettu yhden aikuisen osuus menoista jakamalla kotitalouden menot kahdella. Tällä tavoin tulokset saadaan vertailukelpoiseksi ja ne vastaavat yhden aikuisen tai kulutusyksikön kuukausitason menoja. Keskimääräiset menot eivät tietenkään täysin kuvaa tilannetta, jossa opiskelijan työssäkäyvä puoliso mahdollisesti maksaa yhteisistä menoista suhteessa suuremman osan.

Toisena merkittävänä erona ovat Eurostudentin määritelmien mukaan ilmoitetut ”luontoisedut” (in natura)²⁶, jotka lasketaan mukaan opiskelijan asumis- ja muihin menoihin. Tällä tarkoitetaan muiden kotitalouden jäsenten tai opiskelijan vanhempien tarjoamaa asumis- tai muita etuja, joilla on selkeä rahallinen arvo, mutta jonka viime kädessä maksaa joku muu. Tämä on vertailtavuuden kannalta toisaalta hyvä asia, sillä kulutustutkimuksen aineistossa kotitalouden yhteenlasketut asumismenot ovat mukana kotitalouden, ja Eurostudentissa puolestaan opiskelijan itse maksamien ja luontoisetujen muodossa yhteensä. Huomionarvoista on myös, että tulokset kuvastavat aikaa vuoden 2022 keväällä, jolloin inflaatio oli vielä noin 1–2 prosenttia vuositasolla.

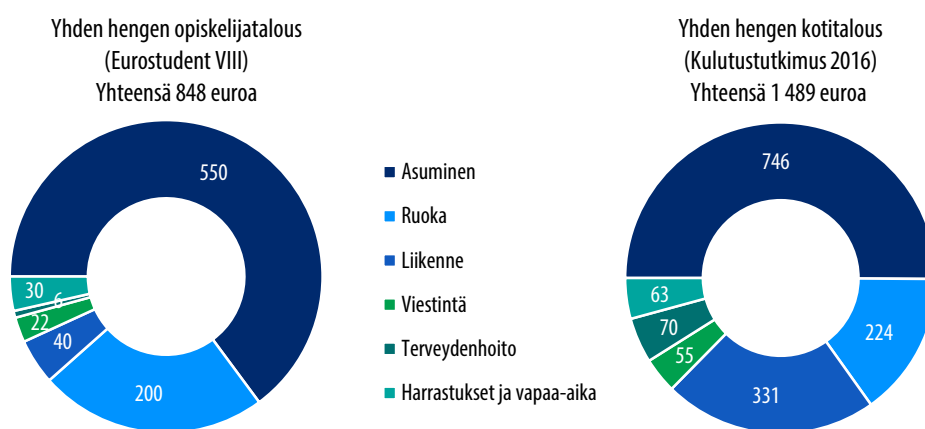
Nämä erityisesti asumiseen paikantuvat luontoisedut näkyvät ennen kaikkea kahden aikuisen kotitalouksissa, joissa työssäkäyvä puoliso maksaa asumismenoista suuremman osuuden, mutta josta opiskelijaa on pyydetty arvioimaan hänelle kuuluvan osuuden arvo. Toinen luontoisetujen kannalta ilmeinen elämäntilanne ovat vanhempiensa luona asuvat opiskelijat, joiden todelliset (heistä johtuvat) asumiskustannukset poikkeavat merkittävästi heidän itse maksamistaan.

Kuviossa 5.3 on esitetty yhden hengen kotitalouden kuukausitason menoluokittainen vertailu. Opiskelijatalouksien kokonaismenot ovat selvästi pienempiä, kun verrataan Kulutustutkimuksen kotitalouksiin, mutta suhteellisesti ero kasvaa pienenee, kun kotitalouden koko kasvaa. Opiskelijakotitalouksilla kuluu suhteessa kokonaismenoihin

26 Luontoisedulla tarkoitetaan muuna kuin rahana saatu muiden kustantama hyödyke (asuminen, tavara tai palvelu), jonka vastaanottaja saa käyttöön ilman omistusoikeuden siirtymistä.

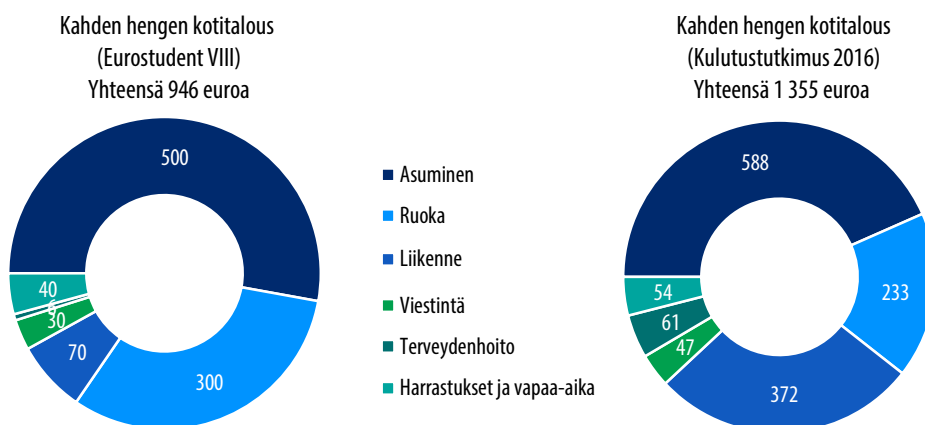
tuloista suhteellisesti enemmän rahaa asumiseen ja ruokaan verrattuna vastaaviin kotitalouksiin, kun taas liikenteen menot ovat merkittävästi suurempia muilla kuin opiskelijakotitalouksilla.

Kuvio 5.3 Yhden hengen kotitalouksien menorakenteen vertailu, euroa/kk (Eurostudent VIII ja Kulutustutkimus 2016).

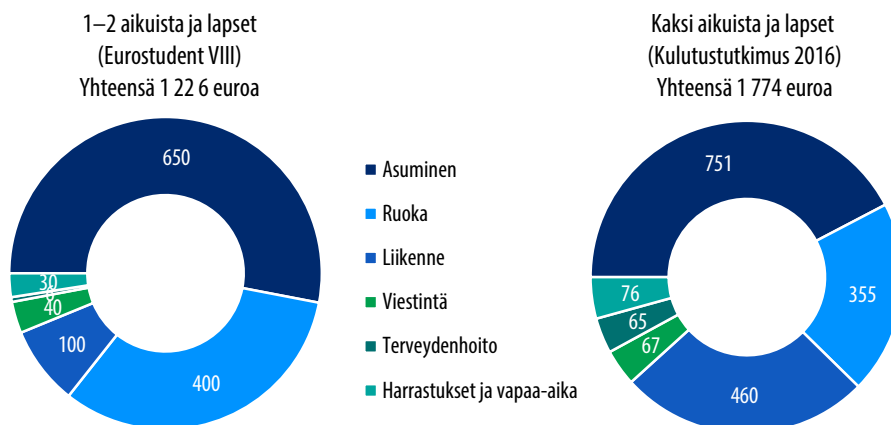
Kahden hengen kotitalouksien vertailu on puolestaan esitetty kuviossa 5.4. Siirryttäessä kahden aikuisen kotitalouksiin huomataan erityisesti asumismenojen lähestyvän toisiaan, kun parisuhteessa elävistä suurempi osa asuu markkinaehtoisissa asunnoissa (tästä tarkemmin tämän luvun lopussa). Ruokaan kuluva rahamäärä on tulosten perusteella opiskelijakotitalouksissa henkeä kohti hieman suurempi, mutta yhden hengen kotitalouksien tapaan liikenteeseen ja liikkumiseen liittyvät menot ovat kahden hengen opiskelijakotitalouksissa huomattavasti pienemmät.

Kuvio 5.4 Kahden hengen kotitalouksien menorakenteen vertailu, euroa/kk (Eurostudent VIII ja Kulutustutkimus 2016).

Viimeisessä tarkastelussa vertaamme lapsiperheiden kulurakennetta kuviossa 5.5. Tulosten perusteella lapsiperheelliset opiskelijakotitaloudet asuvat muuta väestöä keskimäärin hieman edullisemmin, mutta käyttävät toisaalta hieman enemmän rahaa ruokaan sekä toisaalta muuta väestöä vähemmän rahaa liikenteeseen ja liikkumiseen.

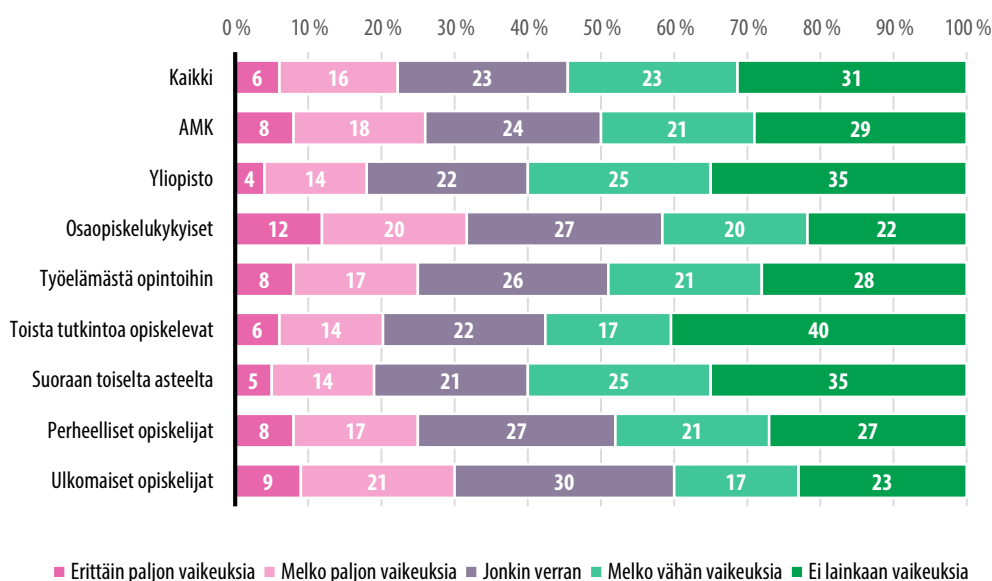
Kuvio 5.5 Kahden aikuisen ja lapsikotitalouksien menorakenteen vertailu, euroa/kk (Eurostudent VIII ja Kulutustutkimus 2016).

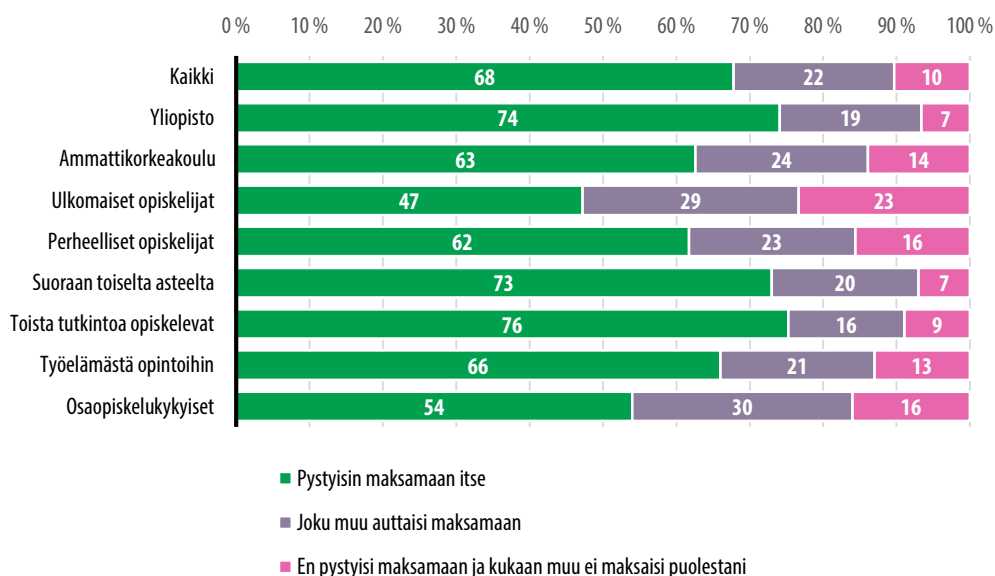
Opiskelijoiden subjektiivista toimeentulon kokemusta kartoitettiin kahdella kysymyksellä, joista ensimmäisessä opiskelijoita pyydetään arvioimaan taloudellista tilannettaan kokonaisuutena, ja jälkimmäisessä puolestaan selviytymistä odottamattomasta 600 euron kertaluontoisesta kustannuksesta, jolla mitataan taloudellisen puskurin omaamista.

Kuviossa 5.6 on esitetty taloudellisen tilanteen kokemuksen jakauma eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Eniten taloudellisia ongelmia kokevat opintoja haittaavasta terveysongelmasta kärsivät opiskelijat, joista 42 prosenttia koki taloudellisten tilanteensa melko tai erittäin haastavaksi. Yliopisto-opiskelijat, suoraan toiselta asteelta tulleet opiskelijat ja toista tutkintoa opiskelevat opiskelijat kokivat taloudellisen tilanteensa useammin hyvänä kuin muissa elämäntilanteissa olevat opiskelijat.

Kuvio 5.6 Kuinka paljon opiskelija kokee taloudellisia vaikeuksia tällä hetkellä, eri elämäntilanteessa opiskelevat (%).

Toisena toimeentulon indikaattorina tarkastellaan taloudellisen puskurin omaamista eri opiskelijaryhmissä. Kuviossa 5.9 esitetty selviytyminen kertaluontoisesta yllättävästä 600 euron menosta erottelee eri elämäntilanteissa opiskelevia hieman eri painotuksin. Erityisesti ulkomaisilla tutkinto-opiskelijoilla yllättävä meno tuottaisi noin kolmasosalle suuria vaikeuksia. Heistä toisaalta vajaa 30 prosenttia ilmoittaa saavansa apua tarvittaessa joltain läheiseltä. Parhaiten yllättävästä menosta ilmoittavat selviytyvänsä toista tutkintoa suorittavat sekä toisaalta suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkaneet. Perheellisistä ja opiskelijoista terveysongelmista kärsivistä vaikeuksia selvitä ilmenisi noin joka viidennellä.

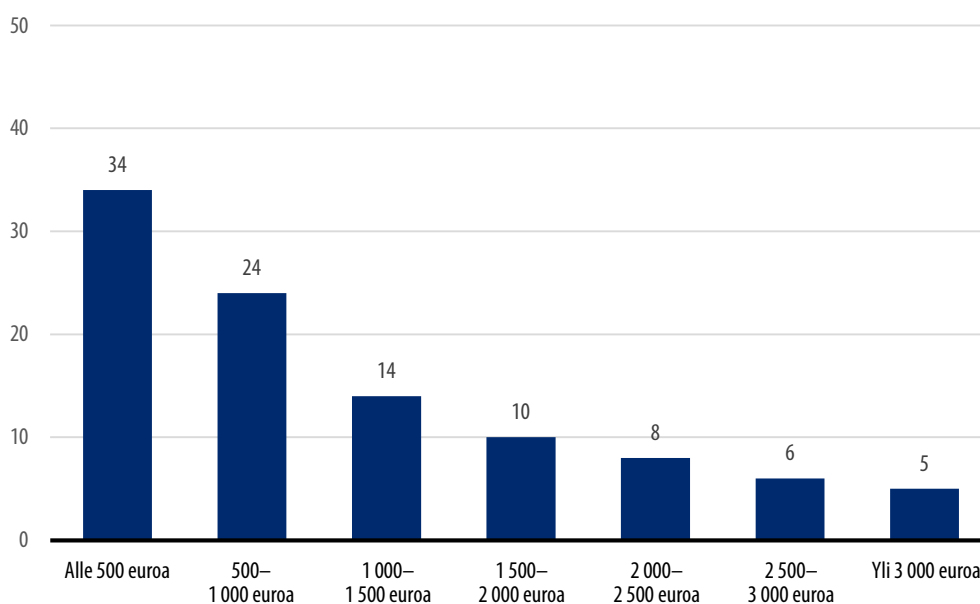
Kuvio 5.7 Opiskelijoiden selviytyminen odottamattomasta 600 euron kertaluontoisesta menosta (%).

Opiskelijoiden tulot ja tulolajit eri elämäntilanteissa

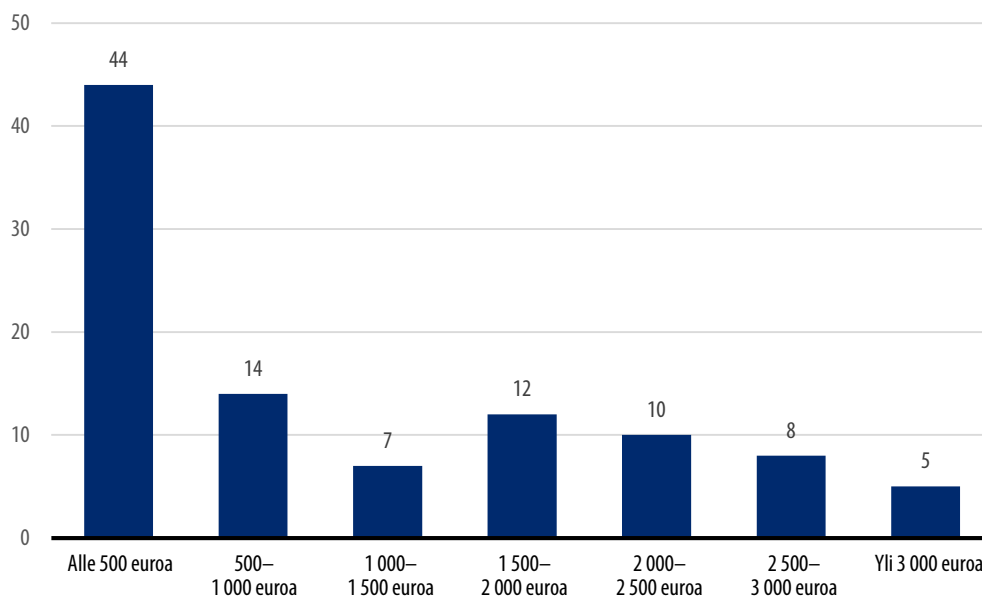
Eurostudent VIII -tutkimuksessa opiskelijan tuloihin lasketaan varsinaisten suorien ansioiden ja etuuksien lisäksi mukaan myös erilaiset epäsuorat taloudelliset avustukset, joita nämä saavat esimerkiksi vanhemmiltaan (ruoka, asuminen, auton käyttö). Tämän osion tuloksia tulkittaessa on syytä tiedostaa, että suorien euromääräisten tulojen kysymyksissä on ymmärrettävistä syistä aineistossa paljon vastauskatoa, sillä tällaisten tietojen kysyminen verkkolomakkeella voi olla monen opiskelijan mielestä ongelmallista tai yksinkertaisesti siitä syystä, että tulot vaihtelevat suuresti eri kuukausilta.

Kaikkien tuloja ilmoittaneiden opiskelijoiden keskimääräinen kuukausittainen toimeentulo (pois lukien säästöt) oli opiskelijoiden keskuudessa keskimäärin 1 132 euroa (mediaani 998 euroa). Kaikista opiskelijoista 58 prosenttia ilmoittaa tulewansa toimeen alle 1 000 eurolla kuukaudessa ja reilu viidesosa yli 2 000 eurolla kuukaudessa (kuvio 5.9).

Kuvio 5.8 Kaikkien opiskelijoiden käytettävissä oleva yhteenlaskettujen tulojen jakauma (opintoraha, laina, apurahat, vanhempien avustukset ja ansiotulo) tuloluokittain (%).

Työssäkäyvistä opiskelijoista 44 prosenttia täydentää toimeentuloaan alle 500 euron keskimääräisellä kuukausittaisella palkkatulolla. Vajaalla viidesosalla opiskelijoista oli vähintään 2 000 euron kuukausittaiset palkkatulot. Koko kevätlukukauden palkkatöissä käyvän ansio oli aineistossa keskimäärin 1 268 euroa (mediaani 1 000 euroa) (kuvio 5.8).

Kuvio 5.9 Työssäkäyvien opiskelijoiden kuukausittaisten ansiotulojen jakauma tuloluokittain (%).

Opiskelijoiden toimeentulon yleisimpiä lähteitä on eroteltu seuraavassa siten, että mukana ovat työssäkäynnin ja opintorahan lisäksi vanhemmilta saatu suora rahallinen tuki (eli pl. luontoisedut) sekä aikaisemmasta työssäkäynnistä kertyneiden säästöjen käyttäminen. Tulokset on raportoitu opintotuen hyödyntämisen, työssäkäynnin sekä perheellisyden mukaan.

Taulukossa 5.5 on esitetty kuinkin tulotyyppin mediaani (pyöristetty lähimpään 10 euroon) itä, onko opiskelija ilmoittanut saavansa kyseisen tyyppistä tuloa. Tästä syystä opintorahan mediaani on selvästi alle 268,23 euron kuukausittaisen summan, jonka opiskelija tyypillisimmin saa. Vastaavasti perheellisten opiskelijoiden opintorahassa on mukana huoltajakorotus, joka ilmenee perheellisillä vain opintorahaa saavien kohdalla (huoltajakorotus on 100 euroa kuussa).

Opintotukea hyödyntävien ansiotulon mediaani oli 320 ja ei-saavien puolestaan 1 280 euroa, mikä on varsin lähellä myös perheellisten mediaaniansiotuloa. Opiskelijoiden vanhemmiltaan saama avustus on noin 40 euroa kuukaudessa, mutta avustuksen määrä vaihtelee opiskelijan elämäntilanteen mukaan ja ulkomaiset tutkinto-opiskelijat saavat selvästi suurempaa avustusta vanhemmiltaan.

Taulukko 5.5 Korkeakouluopiskelijoiden tulojen jakautuminen tulokohteittain EUR (mediaani).

	Ansiotyö	Opintoraha	Vanhemmilta saatu tuki	Aikaisemmat säästöt
Opintotukea ei-saavat	1 280	0	40	180
Opintotukea saavat	320	270	40	180
Ei-työssäkäyvät	0	190	50	215
Ei-perheelliset	630	150	30	200
Perheelliset opiskelijat	1 260	140	10	80
Ulkomaalaiset opiskelijat	700	90	140	160
Kaikki	750	150	40	180

5.2 Opiskelijoiden asuminen eri elämäntilanteissa

Opiskelijat siirtyivät elokuusta 2017 alkaen yleisen asumistuen piiriin, minkä on nähty vaikuttaneen merkittävästi eri asumismuotojen suhteelliseen suosioon. Muutos näkyy selvästi verrattaessa vuosien 2019 ja 2022 tutkimuskierroksen avulla selvitettyä asumismuotojen jakaumaa viimeisimpään ennen uudistusta toteutettuun tutkimukseen (2017 keväällä). Vuoteen 2019 asti asumismuotoa kartoitettiin kaksiosaisella kysymyksellä, joka jakautui kotitalouden muotoa ja omistajuussuhdetta koskevaan alakysymykseen. Vuoden 2022 tiedonkeruuseen lisättiin uutena kysymyksenä asunnon tyyppiä (omistusmuodosta riippumatta) kartoittava kysymys. Erityisen voimakkaana näyttäytyy siirtymä yhteistalouksista tai soluasumisesta yksin omassa taloudessa asuvien asumistyypeihin.

Siirtymä näkyy opiskelijan asumisen hallintasuhteen jakauman muutoksena siten, että opiskelija-asunnossa asuvien määrä on laskenut uudistuksen jälkeen selvästi. Omistusasumisen yleisyyden tasaista kasvua taas selittää hyvin ylempien

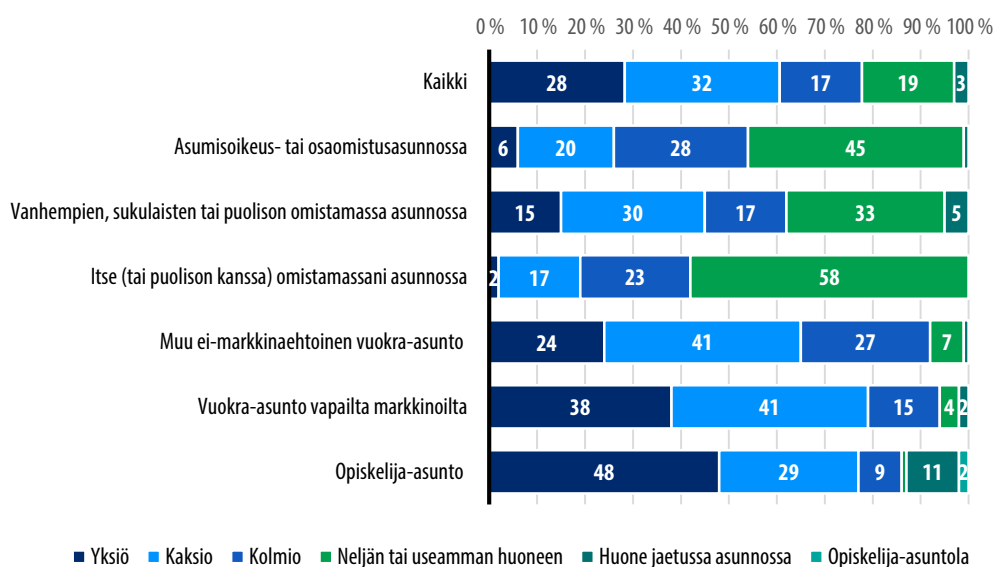
ammattikorkeakoulututkintojen suosion kasvu, sillä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien määrä on kasvanut vuosina 2017–2022 noin 50 prosentilla (12 180 opiskelijasta 18 420 opiskelijaan vuosina 2017–2022).

Taulukko 5.6 Opiskelijoiden kotitaloustyyppien ja asumismuotojen yleisyys vuosien 2017–2022 Eurostudent-tutkimuksissa (%).

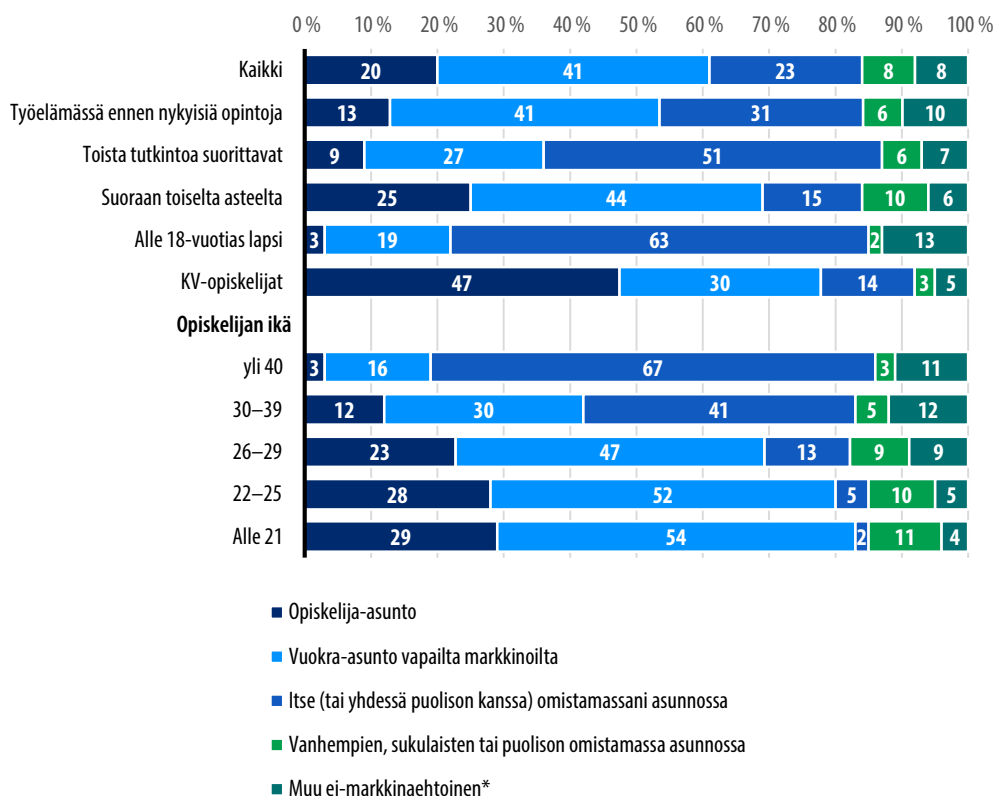
	2017	2019	2022
Kotitaloustyyppi			
Asun yksin omassa taloudessani	34.0	40.9	40.9
Asun yhteistaloudessa tai "kimppakämpässä"	14.7	8.1	8.4
Puolison kanssa*	37.4	42.9	45.2
Lapsen/lasten*	14	15.7	15.5
Asun vanhempieni tai sukulaisteni luona	3.6	4.4	4.1
Muuten, miten?	0.1	1.1	1.0
Asumismuoto			
Vuokralla opiskelija-asunnossa	34.2	25.1	24.7
Vuokralla muuten kuin opiskelija-asunnossa	41.9	44.5	41.3
Itse omistamassani (tai yhdessä puolison) asunnossa	17.1	20.0	22.6
Vanhempien, sukulaisten tai puolison omistamassa asunnossa	4.1	8.3	8.0
Asumisoikeus- tai osaomistusasunnossa	1.8	1.3	2.1
Muuten, miten?	1	0.8	1.3

* Puolison ja lasten kanssa yhdessä asuvien luokat on tässä yhdistetty siten, että opiskelija voi kuulua joko ei-kumpaankaan, toiseen tai molempiin luokkiin.

Uutena kysymyksenä kartoitettiin opiskelijan nykyisen asunnon tyyppiä. Kuviossa 5.10 on esitetty asuntotyyppien jakauma edellä kuvatun asumismuodon mukaan, jotta asuntotyyppien yleisyydestä eri asumismuotojen mukaan voisi tehdä vertailua. Kaikista opiskelijoista hieman yli neljäsosa ilmoittaa asuvansa yksinössä ja vajaa kolmasosa kaksiossa. Noin puolet opiskelija-asunnoissa asuvista ilmoittaa asuntotyyppikseen yksiön, mutta vapailta markkinoilta vuokrattuna yksiöt ovat vasta toiseksi yleisin asuntotyyppi. Asuntola-muotoinen asuminen on nykyään Suomessa varsin marginaalinen ilmiö korkeakoulu-opiskelijoiden keskuudessa.

Kuvio 5.10 Opiskelijan asunnon tyyppi asumismuodon mukaan (%).

Opiskelijoiden asumismuodot vaihtelevat kenties selvimmin ikäryhmittäin. Kuviossa 5.11 on eritelty asumismuotojen yleisyyttä eri ikäisillä ja eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Vuokralla asuminen painottuu selvimmin alle 30-vuotiaisiin opiskelijoihin, kun taas tätä vanhemmat opiskelijat asuvat useimmin itse tai puolison kanssa omistetussa asunnossa. Alle 25-vuotiaista opiskelijoista reilu neljännes asuu opiskelija-asunnoissa ja ulkomaisista tutkinto-opiskelijoista lähes puolet. Myös työelämässä ennen nykyisiä opintoja olleiden opiskelijoiden yleisin asumismuoto on asua vapaarahoitteisesti vuokralla.

Kuvio 5.11 Opiskelijan asumismuoto eri elämäntilanteissa sekä ikäryhmittäin (%).

* Luokkaan "Muu ei-markkinaehtoinen" on yhdistetty ei-markkinaehtoiset vuokra-asunnot, asumisoikeus ja osaomistusasuminen.

Asumisen kustannukset eri opiskelukaupungeissa

Tässä osiossa tarkastellaan asumiskustannuksia eri opiskelupaikkakunnilla. Asumismenot muodostavat merkittävän osan opiskelijan toimeentulon kokonaisuudesta, ja niihin vaikuttavat opiskelijan kotitalouden muoto, asunnon tyyppi, omistajuussuhde ja sijainti. Koska erityyppiset asunnot ja asumismuodot eivät ole tasaisesti jakautuneet eri puolille Suomea, kannattaa asumiskustannuksia vertailla malliperusteisesti. Pienempien paikkakuntien omakotitalovaltaista asumista ei kannata verrata suoraan keski-suuren yliopisto-kaupungin yksiövaltaisen asumisen kustannuksiin, koska ei olisi lainkaan selvää, miltä osin havaitut erot paikantuvat alueen ja toisaalta asumismuotojen välisiin eroihin.

Tarkastelua varten opiskelijan nykyinen asuinpaikka luokitellaan 14 alueelliseen luokkaan, josta 12 suurinta opiskelupaikkakuntaa on mukana sellaisenaan. Näiden opiskelupaikkakuntien välitön seutukunta (pl. pääkaupunkiseudun kunnat) lasketaan mukaan

varsinaiseen paikkakuntaan, ja näitä pienemmät paikkakunnat luokitellaan lopuksi ”muihin keskisuuriin” (esimerkiksi Iisalmi, Varkaus, Imatra) sekä pienempiin paikkakuntiin (muut maaseutumaiset asuinkunnat).

Eurostudent -määritelmien mukaisesti asumiskustannuksiksi lasketaan myös vanhempien tai puolison omistamassa asunnossa ilmaiseksi tai nimellistä vuokraa maksavien ne kustannukset, jotka voidaan ymmärtää luontoisetuna (in natura). Tällä tarkoitetaan niitä kustannuksia, jotka opiskelijalle kuuluisivat, mikäli kaikki asumiskustannukset jaettaisiin tasan aiheutumisperusteisesti.

Opiskelijan asumiskustannuksia mallinnetaan monen muuttujan ANCOVA:lla²⁷, jossa huomioidaan asunnon tyyppi, sijainti sekä opiskelijan perhesuhteet lukuvuoden aikana. Mallin tulokset raportoidaan taulukossa 5.7 niin kutsuttuina estimoituina marginaalikeskiarvoina, jotka kuvaavat kunkin tekijän (sijainti, tyyppi) muista tekijöistä puhdistettua keskiarvoa. Erityisesti opiskelupaikkakunnan asumiskustannusten vertailussa mainittujen tekijöiden vakiointi on tärkeää.

Taulukossa 5.7 on kuvattu opiskelijoiden keskimääräiset ja vakioituvat asumiskustannukset suurimmilla opiskelupaikkakunnilla. Vakioituvat keskiarvot kuvaavat paikkakuntakohtaisista eroista eri asumistyyppien ja muiden tekijöiden sotkevista vaikutuksista siivottua keskiarvoa²⁸. Koska valtaosa tutkimuksen havainnoista kuvaa suurempien yliopistokaupunkien asumiskustannuksia, havaitaan vakioitujen ja vakioimattomien asumiskustannusten välillä suurimmat erot asumistyyppin mukaan näistä poikkeavilla paikkakunnilla. Erityisesti muilla pienemmillä ja keskisuurilla paikkakunnilla asuvien vakioituvat kustannukset poikkeavat keskiarvosta, koska malli tasaa näiden muista poikkeavaa asuntotyyppien (suurempi asumisväljyys ja itse omistamat omakotitalo) jakaumaa.

Mallin perusteella opiskelijoiden asuminen on halvinta Joensuussa, Turussa, Oulussa sekä muilla keskisuurilla paikkakunnilla sekä odotusten mukaan kalleinta pääkaupunkiseudulla. Muilla pienemmillä paikkakunnilla asuvien kohdalla taulukon estimaatti on varsin epätarkka, sillä havaintomäärä on pieni ja paikkakunnat sekä niiden edustamien asumismuotojen vaihtelu (keskihajonta) on varsin suurta.

27 ANCOVA on tilastollinen menetelmä, jolla verrataan muuttujien keskiarvoja eri ryhmien välillä ottaen huomioon ryhmien väliseen vertailuun vaikuttavat kovariaatit.

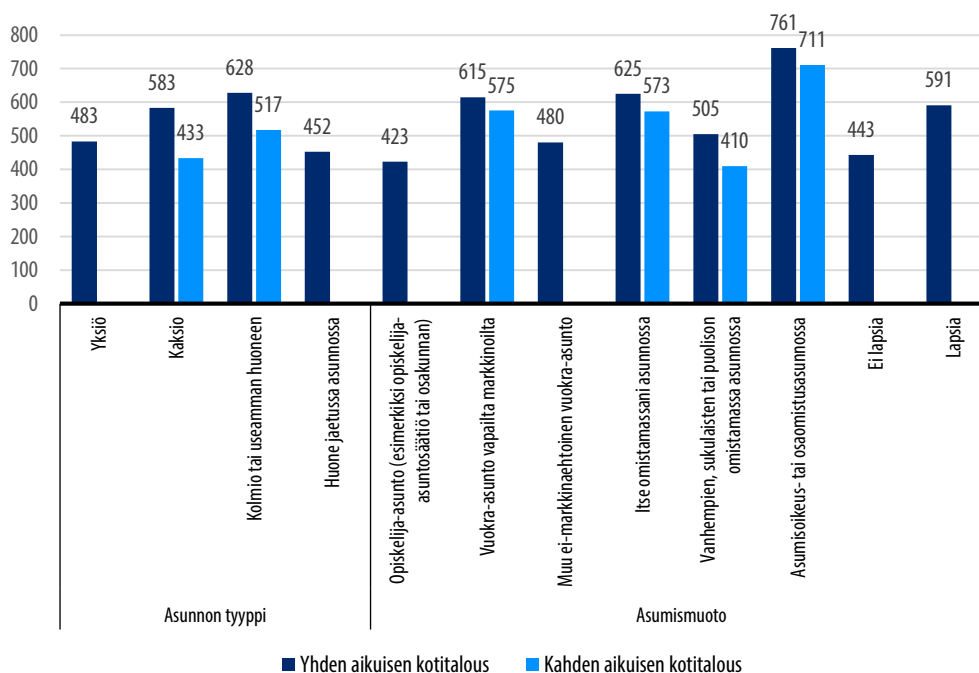
28 Toisin sanoen kuvaa tilannetta, jossa eri asumismuodot ja kotitalouden tyypit olisivat kaikilla paikkakunnilla yhtä yleisiä.

Taulukko 5.7 Opiskelijoiden keskimääriset asumiskustannukset opiskelupaikkakunnan mukaan (nouseva järjestys), sekä malliperusteisesti vakioitunut asumiskustannukset.

	Keskiarvo (€/kk)	Keskihajonta	Vakioitu (€/kk)	Havaintomäärä
Joensuu	498	(212)	482	266
Muu keskisuuri	541	(276)	483	916
Turku	512	(206)	483	632
Oulu	520	(221)	484	463
Lappeenranta	518	(236)	491	210
Muu pienempi	618	(359)	503	52
Jyväskylä	525	(279)	503	437
Vaasa	552	(358)	512	243
Lahti	539	(253)	519	120
Kuopio	577	(287)	524	270
Tampere	520	(226)	526	619
Kaikki	545	(265)	545	6 217
Rovaniemi	563	(276)	553	196
Espoo	564	(296)	556	474
Helsinki	584	(276)	574	1 180
Vantaa	603	(254)	577	139

Kuvion 5.12 vakioitunut asumiskustannukset asumismuodon ja asumistyyppin mukaan perustuvat samaan monimuuttujamalliin kuin edellä kuvatut opiskelupaikkakuntaiset tulokset. Mukana on myös varsinaisen asumismuotoa kuvaan tiedon lisäksi myös alle 18-vuotiaita lapsia käsittävien opiskelijakotitalouksien vakioitunut asumiskustannukset, jotka kuvaavat käytännössä lapsiperheiden muita suurempien asumiskustannusten lisää verrattuna muihin opiskelijoihin (keskimäärin hieman isommat asunnot, vesimaksu useammasta asukkaasta yms.), mikä on selkeintä tulkita kuvion kahden oikeanpuolimmaisesta keskiarvon erotuksena. Kun kaikki muut tekijät vakioidaan, ovat lapsiperheellisten asumiskustannukset mallin mukaan noin 150 euroa muita opiskelijoita suuremmat opiskelijaa kohden.

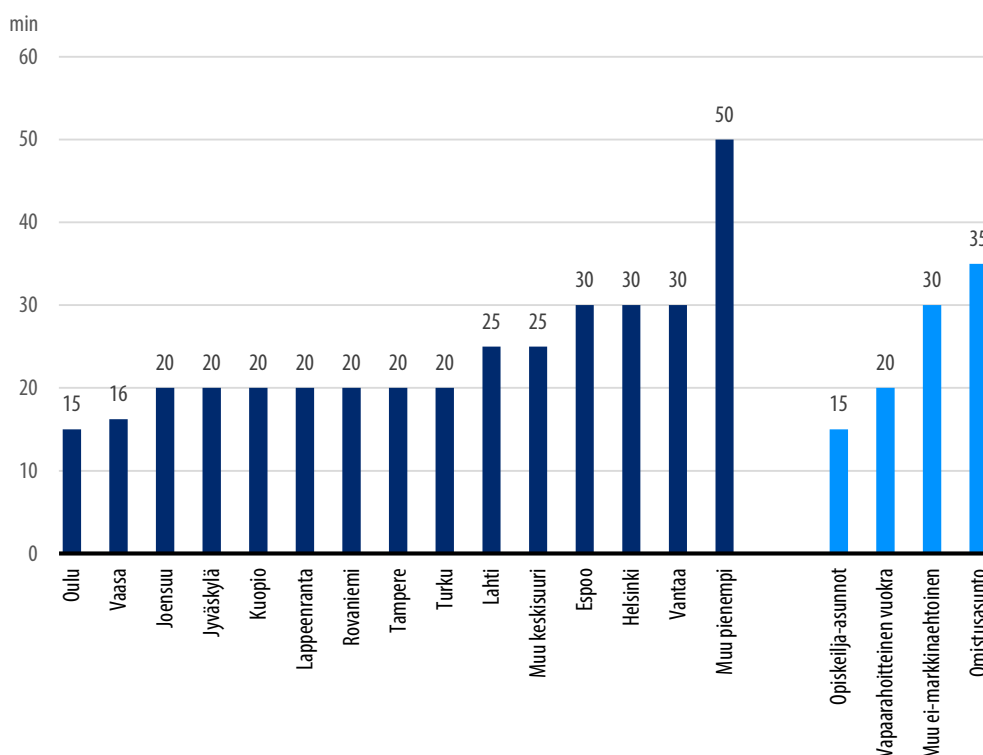
Kuvio 5.12 Keskimääräiset asumiskustannukset (vakioidut) asunnon tyyppin, asumismuodon sekä lasten kanssa asuvat (euroa / kk).

Kuviossa 5.12 esitetty asumismuotokohtainen vakioitu tarkastelu huomioi alueellisen tarkastelun tapaan asumismuotojen epätasaisen jakautumisen kustannustasoltaan erilaisilla opiskelupaikkakunnilla. Kuvion vasemmassa laidassa olevat vakioidut keskiarvot kuvaavat siten puhtaasti sitä, mitä keskimääräisille asumiskustannuksille tapahtuu siirryttäessä asuntotyyppistä toiseen (koska yksiöiden ja kaksioiden tarjonta opiskelija-asuntomarkkinoilla ei jakaudu tasan asuntotyyppin tai alueen mukaan). Vastaavasti asumismuodon mukaan lasketut tulokset (niiden erotus) voidaan tulkita siten, miten asumiskustannukset muuttuvat saman tyyppisen asunnon asumismuodon muuttuessa (esimerkiksi kaksio vapailta markkinoilta verrattuna opiskelijakaksioon).

Asumismuotojen kartoituksen sekä asumiseen liittyvien kustannusten lisäksi Eurostudent kysyy opiskelijoilta nykyisestä asunnosta opiskelupaikalle kuluvaan yhdensuuntaisen matkan pituutta minuuteissa. Tätä on kiinnostavaa tarkastella suhteessa opiskelupaikkakuntaan, sillä eri opiskelukaupungeissa opiskelija- ja muiden asuntojen sijainti suhteessa korkeakoulukampukseen vaihtelee suuresti. Lisäksi kysymyksen suhteen mielenkiintoinen ulottuvuus liittyy asumismuotoon, sillä opiskelija-asunnot sijoittuvat pääsääntöisesti lähemmäs korkeakoulukampusta kuin muut asumismuodot (joiden tarjonta on kampus-rakenteesta enemmän tai vähemmän riippumatonta).

Kuvio 5.13 Asunnolta opiskelupaikalle kuluva aika (mediaani) opiskelupaikkakunnan sekä asumismuodon mukaan nousevassa järjestyksessä (min).

Kuviossa 5.13 on esitetty opiskelijoiden raportoiman yhdensuuntaisen matkan mediaanipituudet opiskelukaupungin sekä asumismuodon mukaan. Tuloksia kannattaa tarkastella mediaanin suhteen siitä syystä, että muuten täysin toisella paikkakunnalla asuvien vastaukset nostavat matkan keskiarvoa suhteettoman paljon. Tulosten perusteella opiskelukaupungit voi matkaan kuluvan ajan suhteen ryhmitellä karkeasti 2–3 tyyppiin: Oulussa ja Vaasassa opiskelijoiden matka-ajat ovat selvästi muita lyhyempiä, kun taas muissa keskiuurissa opiskelukaupungeissa matka-ajan mediaani on 20 minuuttia. Pääkaupunkiseudulla puolestaan mediaani on 30 minuuttia, kun taas muilla pienemmillä paikkakunnilla (usein varsinaisen opiskelupaikan naapurikunta) asuvien matka-ajan mediaani on 0 minuuttia.

Asumismuodon suhteen tarkasteltuna on kiinnostavaa, että opiskelija-asunnoissa asuvien matka-ajan mediaani on valtakunnallisesti 15 minuuttia, ja vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa asuvilla hieman pidempiä mediaanin ollessa 20 minuuttia. Omistusasunnoissa asuvien matka-aikojen mediaani on selvästi muita korkeampi.

6 Opintojen sujuvuus

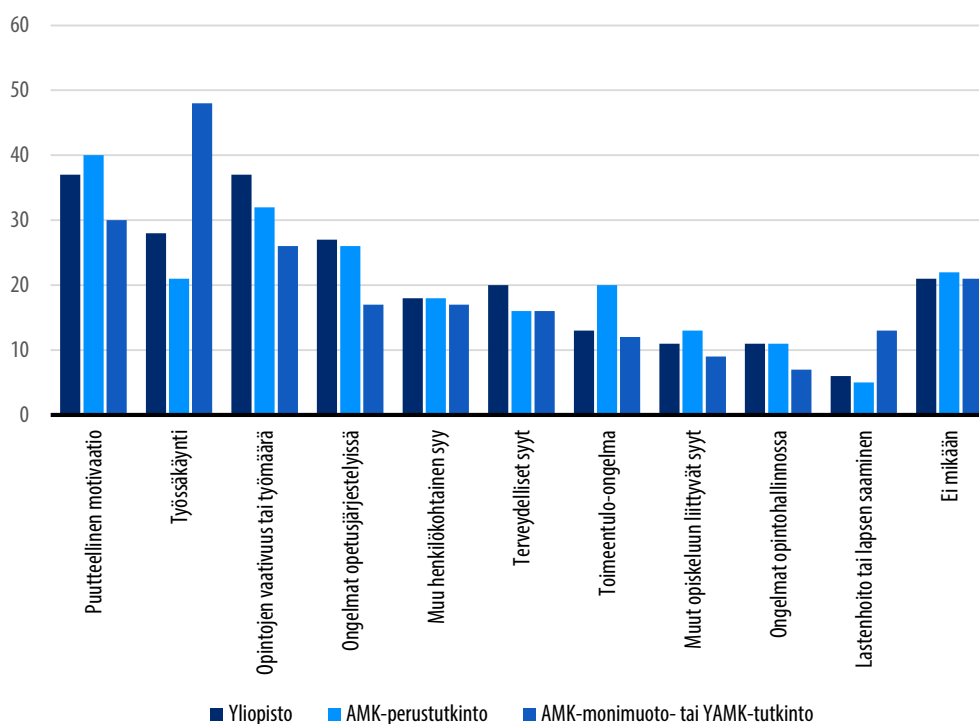
6.1 Opintojen etenemistä hidastavat tekijät eri aloilla

Eurostudent-tutkimus kartoittaa säännönmukaisesti korkeakouluopintojen sujuvuuteen ja valmistumisajankohtaan vaikuttavia tekijöitä. Opiskelijoita on pyydetty arvioimaan omakohtaisesti opintoja hidastavia tekijöitä, tyytyväisyyttä nykyiseen koulutusohjelmaan ja käsitystä omasta opintomenestyksestä verrattuna kanssaopiskelijoihin. Vipusen tietokannan rekisteripohjainen raportointi opintojen läpäisyasteesta²⁹ kuvaa kattavasti ala- ja korkeakoulukohtaisia eroja tutkinnon suorittamisessa tavoiteajassa, mutta varsinaisia syitä opintojen keskeytymiseen tai opintojen hidastustekijöitä ei rekisteriperusteisilla tarkasteluilla pystytä seuraamaan. Tähän liittyvää tietoa ei voi saada muuten kuin kysymällä opiskelijoilta itseltään, ja tässä raportissa esitetyt tulokset palvelevat opintojen sujuvuuteen liittyviä tiedonintressejä parhaiten juuri silloin, kun niitä hyödynnetään rekisteriperusteisten tietolähteiden kanssa rinnakkain.

Tutkimuslomakkeella toistetaan joka tutkimuskierroksella opintojen koettuja hidastustekijöiden yleisyyttä koskeva kysymyspatteri, jossa opiskelijat voivat oman kokemuksensa mukaan ilmoittaa, mitkä (jos mikään) tekijät ovat vaikuttaneet opintojen etenemiseen hidastavasti. Kuviossa 6.1 on esitetty korkeakoulusektorin ja tutkintotyyppin mukaan koettujen hidastustekijöiden yleisyys. Molemmilla sektoreilla perustutkinto-opiskelijat kokivat puutteellisen motivaation sekä opintojen vaativuuden ja työmäärään useimmiten opintoja viivästyttäväksi tekijöiksi. Odotetusti AMK-monimuoto- tai YAMK-tutkinto-opiskelijat ilmoittivat työssäkäynnin selvästi useimmiten opintoja hidastavaksi tekijäksi, sillä nämä tutkintotyytit on suunniteltu työn ohessa suoritettaviksi. Motivaatioon tai opintojen vaativuuteen liittyvät ongelmat puolestaan olivat näitä tutkintoja opiskelevien keskuudessa hieman vähäisempiä.

29 Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen (2023). Yliopistojen osalta opintojen kulku: <https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Opintojen-kulku.aspx> ja ammattikorkeakouluopintojen osalta <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Opintojen-kulku.aspx>

Kuvio 6.1 Korkeakouluopiskelijoiden kokemukset opintojen hidastustekijöistä sektorin mukaan sekä ei hidastustekijöitä kokeneiden osuudet (%).

Noin viidesosa kaikista korkeakouluopiskelijoista ilmoitti toisaalta, että mikään kuviossa mainituista tekijöistä ei ole hidastanut opintoja. Sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa noin neljäsosa perustutkinto-opiskelijoista koki erilaiset ongelmat opetusjärjestelyissä opintoja hidastaneeksi tekijäksi. Opetusjärjestelyillä viitataan esimerkiksi kurssien aikataulutukseen, opiskelutilojen riittämättömyyteen tai läsnäolopakoon. Sen sijaan opinto hallinnon ongelmia koettiin verrattaen harvoin (noin 10 prosentilla opiskelijoista). Näillä viitataan esimerkiksi kurssiarvosanojen viivästymiseen ja opintojen hyväksilukuun tai kurssi-ilmoittautumiseen liittyviin ongelmiin.

Opetusjärjestelyjen ja opintojen koetun vaativuuden lisäksi kiinnostavia ovat erilaiset opintososiaaliset tekijät: Toimeentuloon liittyvät ongelmat ovat ammattikorkeakoulujen perustutkinto-opiskelijoilla selvästi yleisimpiä, kun taas terveydentilaan liittyvät ongelmat ovat yleisimpiä yliopisto-opiskelijoilla (joskaan ero ei ole kovin suuri). Lastenhoitoon liittyvät hidastustekijät ilmenevät käytännössä vain perheellisten opiskelijoiden keskuudessa, ja heitä on tutkintotyyppin mukaan tarkasteltuna eniten juuri AMK-monimuoto- ja YAMK-tutkinto-opiskelijoissa.

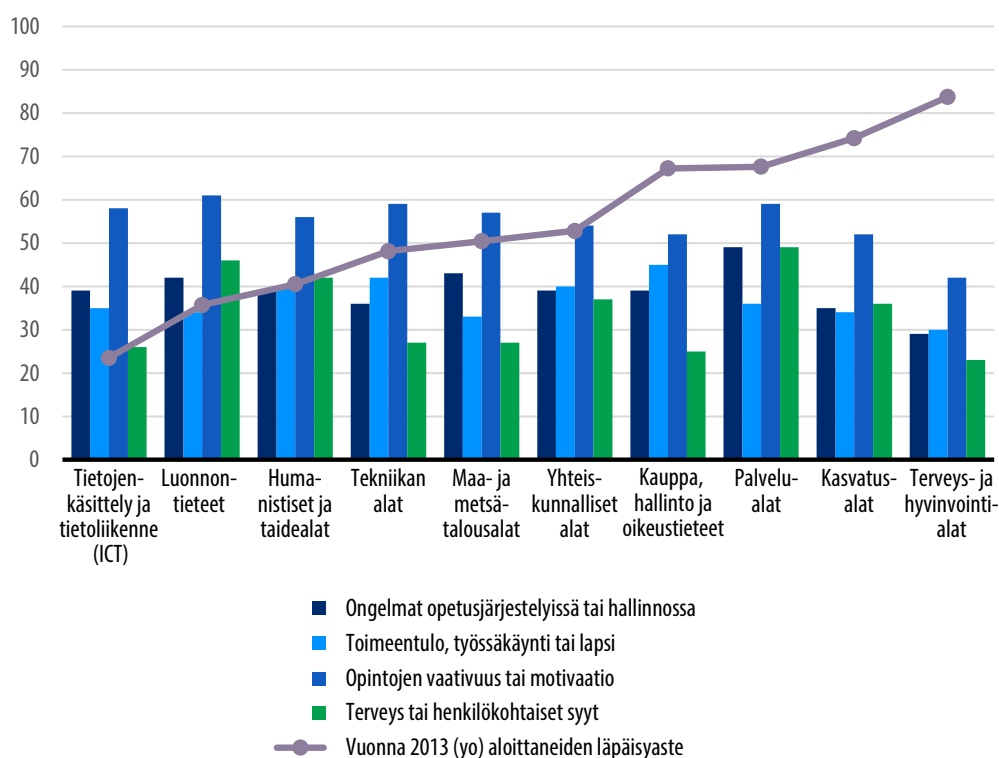
Monet opintojen hidastustekijät liittyvät suoraan tai epäsuorasti opintojen läpäisyyn, eli tavoitetutkinnon suorittamiseen määräajassa. Tutkinnosta valmistumista eli "läpäisy-astetta" koskeva seurantatieto perustuu rekisteritietoihin, joissa verrataan tyypillisesti 5–7 vuoden kuluessa tietynä lukuvuonna opintonsa aloittaneiden silloisen tavoitetutkinnon (ylempi tai alempi korkeakoulututkinto) suorittamista.

Kuviossa 6.2 on kuvattu yliopistoissa lukuvuonna 2013–2014 aloittaneiden opintojen läpäisyä seitsemän vuoden seurantajaksolla³⁰ koulutusaloittain niin, että pystypalkeissa on esitetty kuviossa 6.1 esitettyjen hidastustekijöiden esiintyminen tiiviimmässä luokituksessa³¹. Tilastojen valossa opintojen läpäisyaste on suhteellisesti heikompaa tietojenkäsittelyn ja luonnontieteiden aloilla ja vastaavasti korkeinta kasvatus- ja terveysaloilla. Vaikka suoria syy-yhteyksiä ei tarkastelun perusteella voikaan tunnistaa, ovat opiskelijoiden mainitsemat hidastustekijät korkeamman läpäisyasteen aloilla muita suhteessa vähäisempiä. Suoran tulkinnan tekee ongelmalliseksi vielä se, että kyselytietoja ei saada opintonsa jo keskeyttäneiltä. Terveysten tai henkilökohtaisiin ongelmiin liittyviä hidastustekijöitä mainitaan selvästi muita aloja harvemmin tekniikan-, maa- ja metsätalouden sekä kauppa- ja oikeus- sekä terveystieteiden aloilla.

30 Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen (2023):
<https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Opintojen-kulku.aspx>

31 Kuvion luettavuuden parantamiseksi 13 alkuperäistä hidastustekijää on luokiteltu neljään ryhmään seuraavasti (jokin tai useampi mainittu): 1) opintojen järjestelyihin tai hallintoon liittyvät, 2) toimeentulo, työssäkäynti tai lapsenhoito, 3) opintojen vaativuus tai motivaation puute sekä 4) terveyteen liittyvä tai henkilökohtaiset syyt.

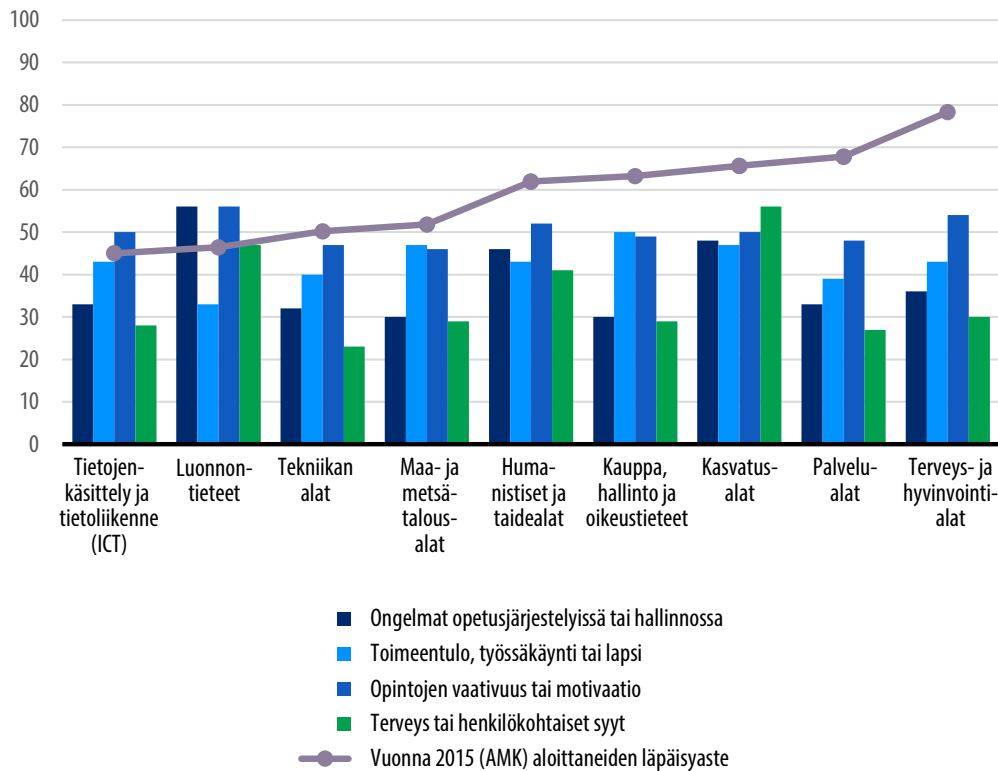
Kuvio 6.2 Opintojen koetut hidastustekijät tyypiteltynä sekä lukuvuonna 2013–2014 aloittaneiden yliopisto-opiskelijoiden läpäisyaste (7 vuotta) koulutusaloittain (%).

Kuviossa 6.3 on esitetty sama alakohtainen tarkastelu ammattikorkeakouluissa lukuvuonna 2015–2016 aloittaneiden osalta³². Seurantatarkastelujakso on lyhyempi, sillä AMK-perustutkintojen tavoiteaika on tyypillisesti 3-4 vuotta. Myös ammattikorkeakoulu-sektorilla opintojen läpäisyaste on heikointa tietojenkäsittelyn sekä luonnontieteiden alalla, ja vahvinta puolestaan terveys- ja hyvinvointialoilla, joskin alakohtaiset erot ovat yliopistosektoria huomattavasti pienemmät. Tietyt opintojen etenemisen ongelmat näytävät korostuvan tietyillä koulutusaloilla: Opetusjärjestelyihin liittyvät sekä terveys- ja henkilökohtaiset syyt ovat yleisempiä kasvatus- ja luonnontieteiden aloilla, kun taas kaupallisilla aloilla niitä koetaan selvästi muita vähemmän.

32 Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen (2023):
<https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Opintojen-kulku.aspx>

Kuvio 6.3 Opintojen koetut hidastustekijät tyypiteltynä sekä lukuvuonna 2015–2016 aloittaneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden läpäisyaste (5 vuotta) koulutusaloittain (%).

6.2 Hidastustekijät eri elämäntilanteissa opiskelevilla

Tässä osiossa tarkastellaan eri elämäntilanteissa opiskelevien kokemuksia opintojen hidastustekijöistä. Mukana on lisäksi vertailu vuoden 2019 tutkimuskierroksen tuloksiin, sillä erityisesti covid-19-pandemiaan liittyvät motivaatioon sekä opintojen järjestelyihin liittyvät opintojen hidastustekijät ovat ilmenneet eri opiskelijaryhmissä vaihtelevasti.

Taulukossa 6.1 on esitetty kolme yleisintä korkeakouluopiskelijoiden ilmoittamaa opintoja hidastavaa tekijää eri opiskelijaryhmissä tutkimuskierroksilta 2019 ja 2022 eli ennen ja jälkeen covid-19-pandemian.

Käytännössä kaikissa tarkasteltavissa ryhmissä opiskelumotivaatioon liittyvät ongelmat ovat yleistyneet tutkimuskierrosten 2019–2022 välillä kaikkein voimakkaimmin lähes kaikissa tarkasteltavissa opiskelijaryhmissä. Opiskelumotivaatioon liittyvät ongelmat ovat paitsi yleistyneet voimakkaasti ja niitä kokevat erityisesti opinnoissaan pidemmälle ehtineet.

Toista korkeakoulututkintoa suorittavien kohdalla opiskelumotivaation lisäksi työssäkäynnin opintoja hidastavaksi tekijäksi kokevien osuus on kasvanut tutkimuskierrosten 2019–2022 aikana.

Kun aiemmin noin kolmasosa ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoista on raportoanut, ettei mikään mainittu tekijä opintoja, myös tämä osuus on selvästi laskenut (noin 6 prosenttia.) Toisin sanoen yhtä tai useampia hidastustekijöitä on koettu aiempaa enemmän. Kolmannesta vuodesta eteenpäin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa erityisesti opiskelumotivaatio-ongelmien kokemus on yleistynyt opiskelijoiden keskuudessa. Toisaalta yliopistoissa opinnoissaan pidemmälle ehtineiden keskuudessa hieman aiempaa useampi on kertonut, että mikään tekijä ei hidasta opintoja – toisaalta taulukossa esitettyjä syitä opintojen hidastumiselle on mainittu enemmän. Vaikuttaa siten siltä, että ongelmien kokemus kasautuu usein samoille opiskelijoille.

Taulukko 6.1 Korkeakouluopiskelijoiden kokemukset (% opiskelijaryhmästä) yleisimmistä opintoja hidastavista tekijöistä sekä ei hidastustekijöitä kokeneiden osuudet (%).

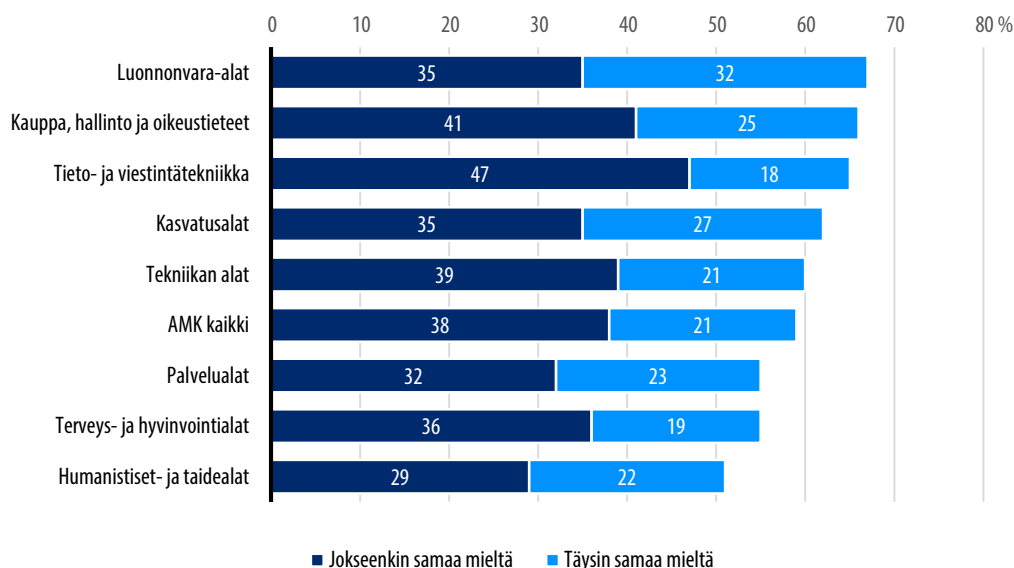
	Yleisin	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin	Ei mikään
Kaikki				
2022	Opiskelumotivaatio (37)	Opintojen vaativuus (33)	Työssäkäynti (30)	21
Suoraan toiselta asteelta				
2022	Opiskelumotivaatio (41)	Opintojen vaativuus (34)	Työssäkäynti (28)	21
2019	Opintojen vaativuus (29)	Opiskelumotivaatio (28)	Työssäkäynti (27)	25
Moninkertaiset kouluttautujat				
2022	Työssäkäynti (45)	Opiskelumotivaatio (26)	Opintojen vaativuus (25)	20
2019	Työssäkäynti (35)	Opetusjärjestelyt (27)	Opintojen vaativuus (26)	22
Työelämästä opintoihin				
2022	Työssäkäynti (35)	Opiskelumotivaatio (34)	Opintojen vaativuus (31)	20
2019	Työssäkäynti (35)	Opintojen vaativuus (30)	Opetusjärjestelyt (26)	23
Yliopisto-opiskelijat 1.–2. vuosi				
2022	Opintojen vaativuus (36)	Opiskelumotivaatio (32)	Opetusjärjestelyt (28)	22
2019	Opintojen vaativuus (36)	Opiskelumotivaatio (24)	Opetusjärjestelyt (23)	28
Yliopisto-opiskelijat 3. -> vuosi				
2022	Opiskelumotivaatio (40)	Opintojen vaativuus (38)	Työssäkäynti (30)	20
2019	Työssäkäynti (37)	Opintojen vaativuus (34)	Opiskelumotivaatio (29)	17
AMK-opiskelijat 1.–2. vuosi				
2022	Opiskelumotivaatio (30)	Opintojen vaativuus (29)	Työssäkäynti (28)	24
2019	Opintojen vaativuus (29)	Työssäkäynti (27)	Opetusjärjestelyt (26)	29
AMK-opiskelijat 3. -> vuosi				
2022	Opiskelumotivaatio (44)	Työssäkäynti (33)	Opintojen vaativuus (30)	19
2019	Työssäkäynti (32)	Opiskelumotivaatio (32)	Opintojen vaativuus (25)	21

6.3 Tyytyväisyys koulutusohjelmaan ja opintomenestykseen

Seuraavassa kuviossa 6.4 on esitetty eri koulutusaloilla opiskelevien ammattikorkeakouluopiskelijoiden valmiutta suositella nykyistä koulutusohjelmaansa muille. Mukana on selkeyden vuoksi 5-portaisen asteikon väittämän kanssa täysin sekä jokseenkin samaa mieltä olleet. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden tulokset esitetään karkeamman 10-luokaisen koulutusalan ja yliopisto-opiskelijoiden puolestaan tarkemman koulutusalan mukaan, koska pienimpien AMK-koulutusalojenalojen vastaajamäärä ei riitä tarkempaan tarkasteluun. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden aloista kirjastoalan³³ tradenomien vastaukset on yhdistetty muihin kaupallisiin tradenomioihin.

Tyytyväisimpiä koulutus ohjelmaansa ovat tämän tarkastelun mukaan maa- ja metsätalousalojen sekä kaupallisten alojen opiskelijat. Kolmanneksi tyytyväisimpiä ovat tietojenkäsittely- ja tietoliikennealojen opiskelijat, joskin heistä vain 18 prosenttia on ilmoittanut olevansa väittämän kanssa täysin samaa mieltä (jokseenkin tyytyväisten osuus siis kaikista suurin). Humanististen ja taidealojen opiskelijat ovat väittämän suhteen kriittisimpiä.

Kuvio 6.4 Suositellisitko nykyistä koulutusohjelmaasi, AMK-opiskelijat koulutusaloittain (%).

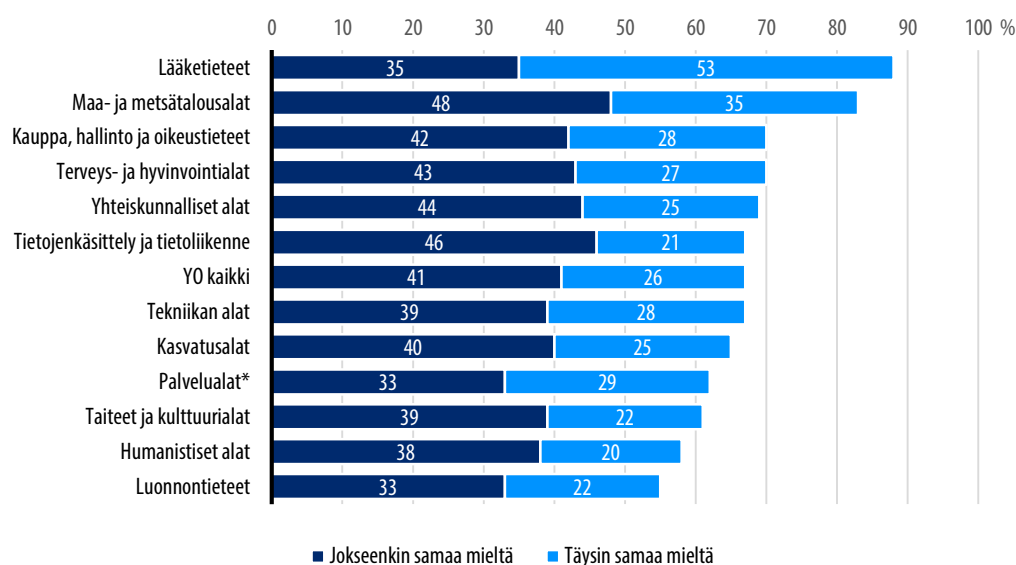

33 Luetaan yhteiskuntatieteellisiksi aloiksi.

Vastaavasti yliopisto-opiskelijoiden vastausjakauma on esitetty kuviossa 6.5 tarkemmalla alaluokituksella. Kaikista yliopisto-opiskelijoista yli puolet suosittelisi koulutusohjelmaansa muille. Lääketieteiden opiskelijoiden joukossa on selvästi eniten niitä, jotka suosittelisivat omaa koulutusohjelmaansa täysin. Myös yliopisto-opiskelijoiden kauppa- ja oikeustieteiden alojen sekä maa- ja metsätalousalojen opiskelijat ovat tutkinto-ohjelmaansa varsin tyytyväisiä.

Yliopistojen muiden terveystieteiden opiskelijat ovat myös keskimääräistä hieman tyytyväisempiä koulutusohjelmaansa. Sen sijaan humanististen ja luonnontieteiden alojen opiskelijat vaikuttavat olevan jonkin verran epävarmempia koulutusohjelmastaan.

Kuvio 6.5 Suosittelisitko nykyistä koulutusohjelmaasi, yliopisto-opiskelijat koulutusaloittain (%).

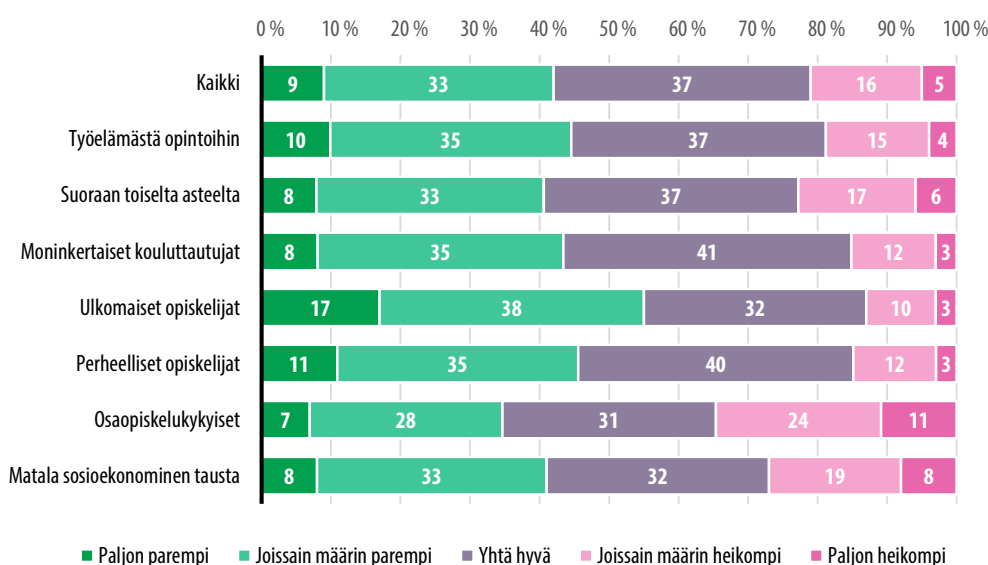
*Palvelualojen vastaajamäärä yliopistoissa varsin pieni (N<50)

Tarkastelussa siirrytään seuraavaksi opintojen sujuvuutta sekä opetuksen laatua kuvaaviin kokemuksiin. Kuviossa 6.6 on esitetty omaa suhteellista opintomenestystä kuvaava jakauma eri elämäntilanteissa opiskelevien keskuudessa.

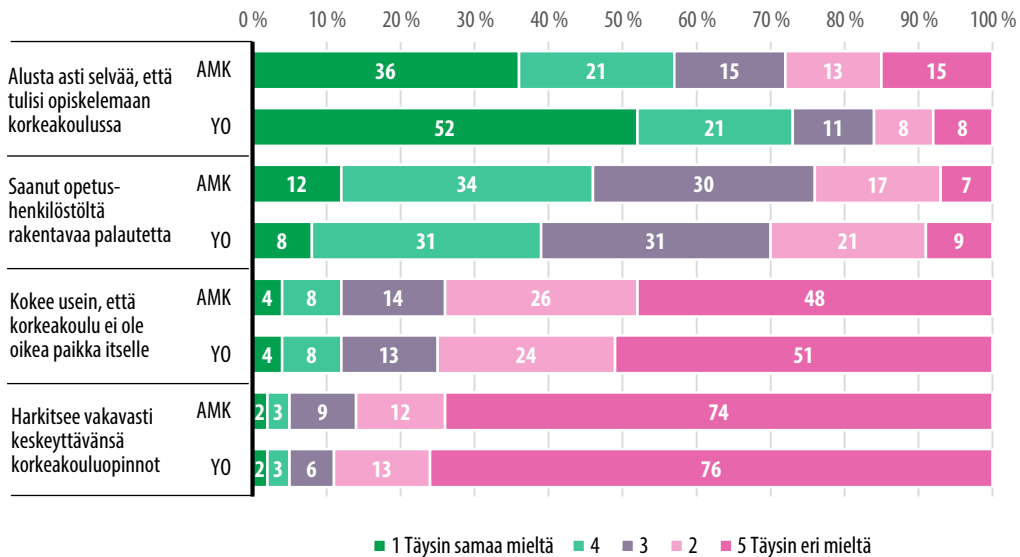
Erityisesti ulkomaiset opiskelijat kokivat oman opintomenestyksensä huomattavasti muita parempana. Myös perheelliset opiskelijat ja työelämästä opintoihin lähteneet olivat keskiarvoa tyytyväisempiä omaan suoriutumiseensa opinnoissa. Osaopiskelukykyiset erottuivat selvästi joukosta, sillä he olivat kokeneet muita useammin opintomenestyksensä

keskimääräistä heikommaksi. Nämä tulokset heijastelevat paitsi todellista opintomenestystä (arvosanat, suoritustahti), niin myös muihin opiskelijoihin suhteutettua käsitystä. Selvää tulosten perusteella on ainakin se, että erilaiset fyysiseen ja mielenterveyteen liittyvät haasteet heijastuvat opintomenestystä kuvaaviin kokemuksiin selvästi. Myös matalasta sosioekonomisesta asemasta tulevat opiskelijat kokivat opintomenestyksensä muita heikommaksi. Toisaalta mielenkiintoista on myös, että tulosten perusteella ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden voisi tulkita opiskelevan joissain määrin muita tavoitteellisemmin.

Kuvio 6.6 Kokemus omasta opintomenestyksestä suhteessa kanssaopiskelijoihin eri elämäntilanteissa opiskelevilla (%).

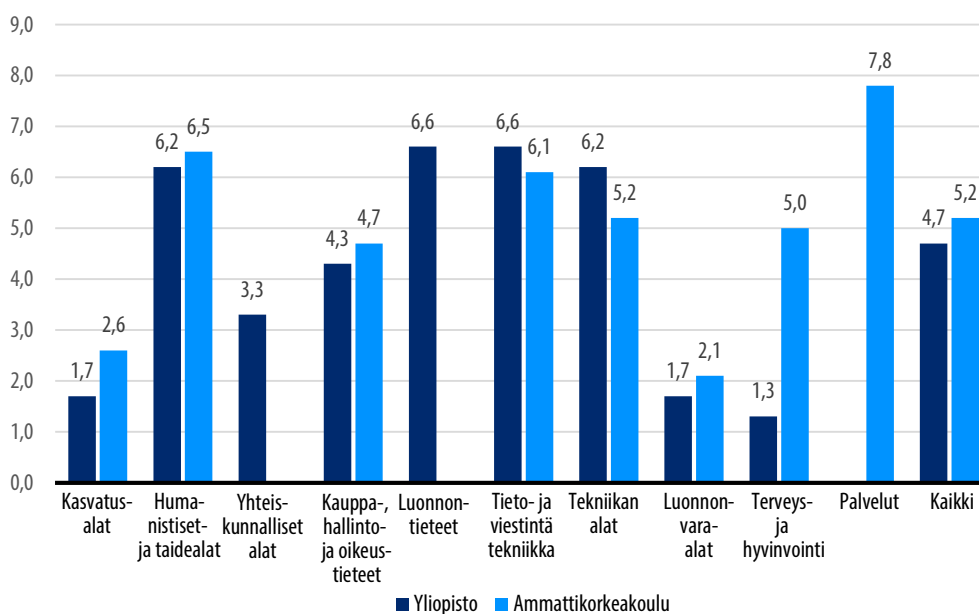

Seuraavaksi tarkastellaan neljän korkeakouluopiskelua koskevan yleisen väittämän jakaumia ammattikorkea- ja yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. Kuvion 6.7 ensimmäisessä väittämässä opiskelijat arvioivat sitä, pitivätkö nämä korkeakouluopintoja opintopolkunsu lopullisena tavoitteena jo varhain. Väittämän suhteen yliopisto-opiskelijoista yli puolet koki pitäneensä korkeakoulutusta selvänä valintana, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijoista väittämän kanssa samaa mieltä on noin 15 prosenttia vähemmän. Toisaalta ammattikorkeakouluopiskelijoista hieman useampi oli tyytyväinen opintojen aikana opetushenkilöstöltä saamaansa palautteeseen. Korkeakoulusta itsensä vieraantuneeksi koki molemmilla sektoreilla ainakin joissain määrin noin 12 prosenttia opiskelijoista, ja opintojen keskeyttämistä ilmoitti harkitsevansa noin 5 prosenttia opiskelijoista.

Kuvio 6.7 Opiskelijoiden suhtautuminen korkeakouluopintoihin ja opetukseen (%).

Kuviossa 6.8 on esitetty vakavasti keskeyttämistä harkitsevien osuudet koulutusaloittain (molemmat korkeakoulusektorit). Joukossa on sekä keskeyttämistä jonkin verran että vakavasti harkitsevat (vastausluokat 4 ja 5). Lisäksi kuviossa näkyy kaikkien ammatti-korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden osuus keskeyttämistä harkitsevista. Eniten keskeyttämistä harkitsevia löytyy ammattikorkeakoulujen palvelualoilta (esim. restonomi) sekä humanististen ja luonnontieteiden ja tekniikan alojen opiskelijoista molemmilla korkeakoulusektoreilla.

Kuvio 6.8 Keskeyttämistä vähintään jonkin verran vakavasti harkitsevat opiskelijat koulutusaloittain (molemmat korkeakoulusektorit) (%).

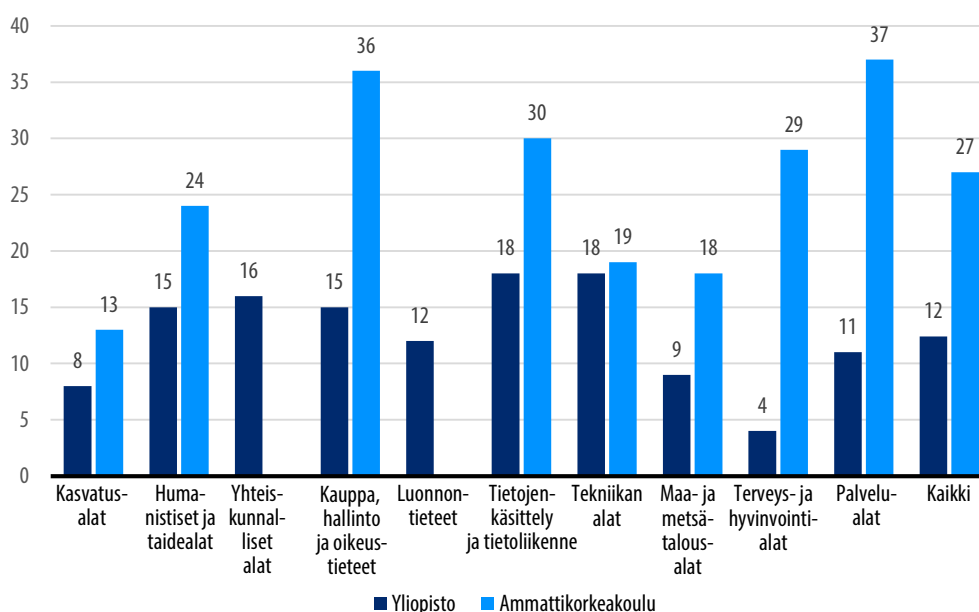
6.4 Ketkä hyödyntävät muiden korkeakoulujen opetustarjontaa?

Vuoden 2019 tutkimuskierrokselta alkaen on selvitetty opiskelijoiden motiiveja hyödyntää muiden korkeakoulujen opetustarjontaa osana omaa tutkintoaan (JOO-opiskelu). Kysymys esitetään opiskelijoille lomakkeella kaksivaiheisesti siten, että sekä tarjontaa hyödyntäneiltä että muilta opiskelijoilta pyydetään ottamaan kantaa seitsemään JOO-opiskelua koskevaan väittämään, jotka on kehystetty edellisen vastauksen mukaan (miksi hyödynsi/ei hyödyntänyt). Muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiltä kysyttiin tekijöistä, jotka olivat päätöstä edesauttaneet, ja ei-hyödyntäneiltä puolestaan syitä olla hyödyntämättä tätä mahdollisuutta. Koska JOO-opintoihin hakeutuminen on ilmeisessä yhteydessä opintojen vaiheeseen (ensimmäisen vuoden opiskelijoilla ei ole yksinkertaisesti ollut välttämättä aikaa hakeutua niihin), rajataan tarkastelu vähintään kaksi vuotta ammattikorkeakoulussa tai kolme vuotta yliopistossa nykyistä tutkintoa opiskelleisiin.

Muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiden osuudet eri koulutusaloilla on tällä rajauksella esitetty kuviossa 6.9. Ammattikorkeakoulujen keskinäisenä yhteistyönä järjestettävien koulutusohjelmien runsaus selittää osaltaan

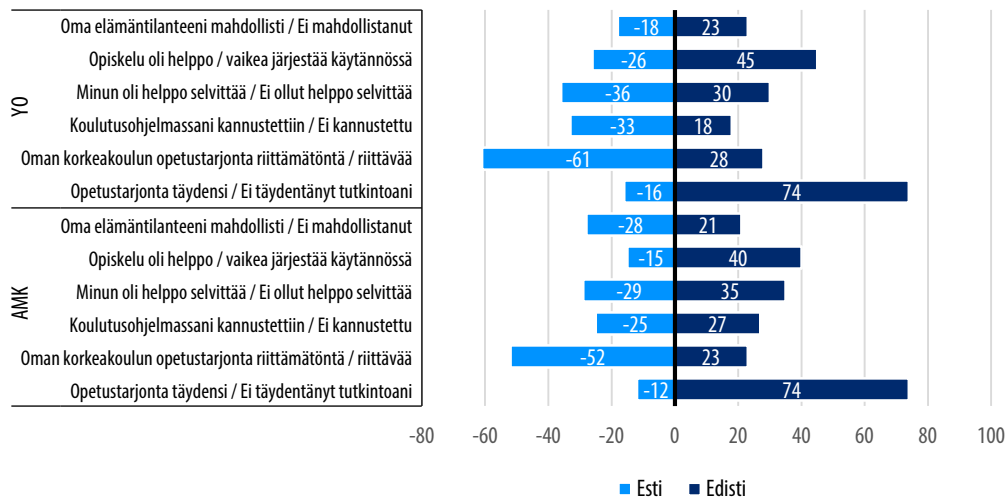
ammattikorkeakouluopiskelijoiden yliopisto-opiskelijoita yleisempää muun kuin oman korkeakoulun opetustarjonnan hyödyntämistä. Tämän lisäksi covid-19-pandemian vaikutukset etäopiskelun lisääntymisessä näkynevät siinä, että etänä järjestettävää muiden korkeakoulujen opetusta on ollut aiempaa helpompi hyödyntää osana tutkintoaan. Vuoden 2019 tutkimuksessa ammattikorkeakouluopiskelijoista 19 prosenttia (vähintään kaksi vuotta opiskelleista) ilmoitti hyödyntäneensä muiden korkeakoulujen opetustarjontaa.

Kuvio 6.9 Muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiden osuus koulutusaloittain AMK- (vähintään 2. vuoden) ja YO-opiskelijoiden (vähintään 3. vuoden) keskuudessa (%).

Kuviossa 6.10 pureudutaan muiden korkeakoulujen opetustarjontaa hyödyntäneiden ja ei-hyödyntäneiden päätöksiin vaikuttaneista tekijöistä. Tulokset on esitetty siten, että mahdollisuutta ei-hyödyntäneiden syyt olla hyödyntämättä on esitetty akselin vasemmalla puolella (negatiiviset arvot) ja hyödyntäneiden puolestaan oikealla. Prosenttiosuudet on siten laskettu korkeakoulusektoreittain kummastakin ryhmästä osuutena kaikista, jotka joko ovat tai eivät ole tarjontaa hyödyntäneet. Tarkastelu rajataan tässäkin vähintään kaksi vuotta nykyistä tutkintoa opiskelleisiin.

Kuvio 6.10 Korkeakouluopiskelijoiden ilmoittamat syyt hyödyntää/olla hyödyntämättä (negatiiviset) muiden korkeakoulujen opintotarjontaa (%).

Sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijat ilmoittivat yleisimmäksi muiden korkeakoulujen opetustarjonnan hyödyntämisen syyksi oman tutkinnon sisällön täydentämisen (74 prosenttia yliopisto-opiskelijoista ja ammattikorkeakouluopiskelijoista, jotka olivat osallistuneet) ja toiseksi yleisimmäksi joustavan opiskelun järjestämisen helppouden. Suurimmaksi esteeksi molempien sektorien opiskelijat kokivat oman korkeakoulun opintotarjonnan riittävyyden (vaikka väittämän sisältö onkin ymmärrettävä positiivisena). Ammattikorkeakouluopiskelijoista huomattavasti useampi (27 prosenttia) mahdollisuutta hyödyntäneistä mainitsi, että omassa koulutusohjelmassa kannustettiin aktiivisesti hyödyntämään muiden korkeakoulujen opintotarjontaa, kun yliopistojen JOO-opintoja hyödyntäneistä aktiivisen kannustamisen mainitsi vain 18 prosenttia.

6.5 Nykyisen koulutusohjelman suositteluun ja opintojen keskeyttämisen harkitsemiseen yhteydessä olevat tekijät

Tutkimusraportissa on tähän asti tarkasteltu opintojen sujuvuuden sekä siihen liittyvien kokemusten yleisyyttä suorien jakaumien tasolla. Kuitenkin laadukkaalla tutkimusaineistolla voidaan päästä lähemmäs myös sellaisia tuloksia, kuinka suuri erilaisten opiskelukokemusta kuvaavien tekijöiden painoarvo on suhteessa opintojen sujuvuuden eri osa-alueisiin. Tämänkaltaisen tulokulma edellyttää usean samanaikaisen tekijän vaikutuksia toisistaan erotteluvaa monimuuttujamallinnusta, koska myös todellisessa elämässä

opiskelijan opintojen sujuvuuden kokemus muodostuu usean osatekijän summana. Erilaiset terveyteen, toimeentuloon tai opiskelijayhteisöön integroitumisen haasteet ilmenevät valitettavan usein samoilla opiskelijoilla.

Arvioimme tässä osiossa opintomenestyksen, opiskelijayhteisöön integroitumisen, opintososiaalisten ongelmien sekä alan työllisyysnäkökymien yhteyttä kahteen keskeiseen tulostuuttajaan: 1) opintojen keskeyttämisen harkitsemiseen sekä 2) nykyisen koulutusohjelman suosittelamiseen muille. Ajatuksena on, että sekä keskeyttämisen harkitsemista että positiivista kokemusta nykyisestä tutkinto-ohjelmasta selittävät yksilötasolla useat eri tekijät samanaikaisesti, mutta niiden suhteellista painoarvoa koko opiskelijajoukossa voi arvioida vain huomioimalla muiden tekijöiden samanaikainen vaikutus. Monimuuttujamallinnuksella useiden selittäjien vaikutus halutaan vakioida, koska esimerkiksi heikkoa integroitumista kokevat opiskelijat ilmoittavat myös muita useammin kärsivänsä erilaisista terveysongelmista.

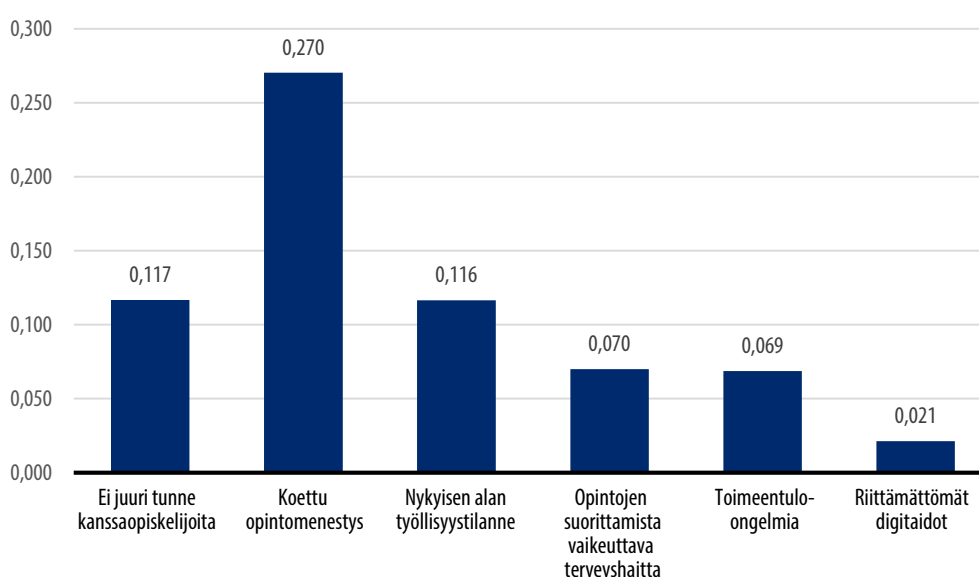
Tämänkaltaisen vakioitujen suhteellisten vaikutusten vertailu on mahdollista esimerkiksi hyödyntämällä lineaarisia regressiomalleja, johon haluttu tulostuuttaja määritellään selitettäväksi, ja halutut selitystekijät riippumattomiksi muuttujiksi. Näiden tekijöiden vaikutussuhdetta kuvataan tarkastelemalla mallin estimoivien regressiokertoimien suuruutta ja merkitsevyyttä. Koska eri sujuvuustekijöitä kuvaavien muuttujien asteikot (ja keskihajonta) vaihtelevat, esitämme seuraavassa analyysin tulokset niin kutsuttujen beta-kertoimien³⁴ avulla. Niiden avulla usean samanaikaisen tekijän vaikutuksen suuruutta on helppo verrata.

Ensimmäisessä tarkastelussa selitämme opiskelijan kokemusta opintojensa keskeyttämisen harkitsemisesta (1 Ei lainkaan – 5 Harkitsen vakavasti). Kuviossa 6.11 on esitetty mallissa mukana olleen kuuden selittäjän suhteellinen painoarvo mallin standardoituna beta-estimaattina. Tarkastelluista tekijöistä ylivoimaisesti voimakkain yhteys keskeyttämisen harkitsemiseen havaitaan opiskelijan kokeman opintomenestyksen kohdalla. Muihin opiskelijoihin nähden heikoksi opintomenestyksensä kokevat harkitsevat keskeyttämistä merkittävästi muita useammin. Seuraavaksi voimakkain yhteys havaitaan opiskelijayhteisöön integroitumisen (tunteeko kanssaopiskelijoita) sekä nykyisen alan koetun työllisyystilanteen välillä. Opiskelijat, jotka eivät tunne kanssaopiskelijoita ja jotka eivät pidä nykyisen alansa työllisyystilannetta hyvänä, harkitsevat muita useammin opintojensa keskeyttämistä. Myös opintojen suorittamista vaikeuttavan terveydellisten tai toimeentulon järjestämiseen liittyvät ongelmat ovat yhteydessä keskeyttämisaikomuksiin,

34 Kyse on lineaarisen regressiomallin nk. standardoidusta parametrilla, jonka avulla eri asteikollisten muuttujien suhteellista selitysvoimaa voi vertailla.

mutta näiden suhteellinen painoarvo on noin puolet edellä mainituista. Myös opintojen vaatimuksiin nähden puutteelliset digitaidot selittivät mukaan keskeyttämisaikomuksia vähän.

Kuvio 6.11 Opintomenestyksen, työllistymisuskon ja opiskelijayhteisöön kuulumisen suhteellinen painoarvo keskeyttämisen harkittamisen selittäjinä. PNS-regression beta-estimaatit.

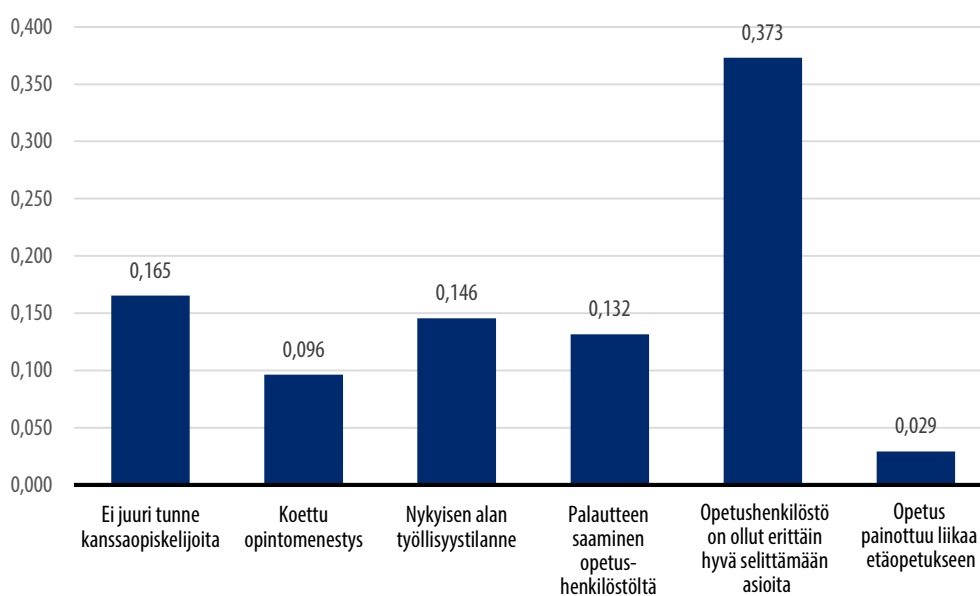

Vastaava malliperusteinen tarkastelu suoritettiin väittämälle ”Suosittelisin nykyistä koulutusohjelmaani muille” (1 Täysin eri mieltä – 5 Täysin samaa mieltä), jonka niin ikään tunnistettiin olevan yhteydessä useisiin opiskelukokemuksta kuvaaviin tekijöihin. Opiskelijan terveydentilaa ja toimeentuloa koskevien selittäjien sijasta malliin otettiin mukaan opetuksen laatua sekä opetuksen etäpainotteisuutta suhteessa opiskelijan omiin tarpeisiin kuvaavia muuttujia. Näiden suhteellista painoarvoa kuvaavat beta-estimaatit on esitetty kuviossa 6.12.

Tulosten mukaan opiskelijat antavat erityisen suurta painoarvoa hyväksi kokemalleen opetukselle (opetushenkilö on hyvä selittämään asioita), joka selittää väittämän varianssista suurimman osan. Hyvän opetuksen lisäksi myös kokemus riittävästä palautteesta on kohtalaisesti yhteydessä koulutusohjelman suositteluun. Kontaktit kanssaopiskelijoihin sekä kokemus alan hyvästä työmarkkinatilanteesta ovat selitysvoimaltaan samaa luokkaa kuin edellisessä tarkastelussa, kun taas kokemus omasta opintomenestyksestä merkitsee tulosten perusteella hieman vähemmän. Viimeisessä muuttujassa suhteutettiin nykyisen opetuksen etäpainotteisuus opiskelijan omaan tilanteeseen (kuinka suuri osa

opetuksesta tapahtuu etänä vs. mitä opiskelija omassa tilanteessaan haluaisi). Opetuksen liiallisella painottumisella etäopetukseen havaitaan yhteys koulutusohjelman suosittelemiseen, mutta tämän tekijän suhteellinen painoarvo jää varsin pieneksi.

Kuvio 6.12 Opintomenestyksen, työllistymisuskon ja opiskelijayhteisöön kuulumisen ja opetuksen tyytyväisyyden suhteellinen painoarvo nykyisen tutkinto-ohjelman suosittelemisen selittäjinä. PNS-regression beta-estimaatit.

7 Jatkuva oppiminen

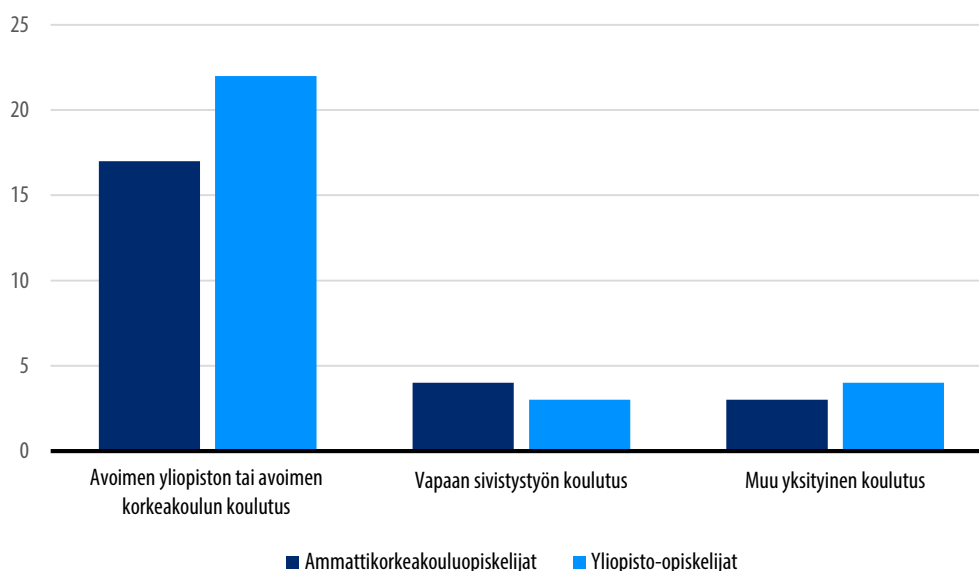
7.1 Nykyisiä opintoja edeltävä ei-tutkintotavoitteinen koulutus

Osana jatkuvan oppimisen uudistamista koskevia tietotarpeita Eurostudent VIII -tutkimuskierroksella kartoitettiin nykyisiä opintoja edeltävään ei-tutkintotavoitteisiin koulutuksiin osallistumista sekä valmistumisen jälkeisiä aikoja. Korkeakouluopiskelijat ovat jatkuvan oppimisen edistämisen kannalta keskeinen ryhmä, koska heistä suuri osa työllistyy aikanaan asiantuntija- ja erityisasiantuntijatasoon työtöhtäviin, joissa myös työelämän osaamistarpeet ovat jatkuvassa muutoksessa.

Tämän osion tarkoituksena on tarkastella jatkuvaa oppimista palvelevan ei-tutkintotavoitteisen koulutautumisen yleisyyttä ennen nykyisiä opintoja sekä opiskelijoiden koulutautumisaikomuksia valmistumisen jälkeen. Aikomuksiin liittyviä tuloksia peilataan työllistymisuskon sekä tutkinnon työelämärelevanssia koskeviin käsityksiin.

Osio jakautuu 1) kuvailevaan osioon, jossa kartoitetaan ei-tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistumisen yleisyyttä sekä 2) malliperusteiseen tarkasteluun, jolla pyritään tarkemmin erottamaan toisistaan alakohtaisesti vaihtelevan työllistymisuskon vaikutusta opiskelijoiden jatkuvaan oppimiseen ei-tutkintotavoitteisissa koulutuksissa.

Kuvio 7.1 Opiskelijoiden osallistuminen ei-tutkintotavoitteiseen koulutukseen ennen nykyisiä opintoja (%).

Kuviossa 7.1 on esitetty yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden osallistuminen ei-tutkintotavoitteiseen koulutukseen ennen nykyisiä opintoja. Kaiken kaikkiaan 17 prosenttia ammattikorkeakoulu- ja 22 prosenttia yliopisto-opiskelijoista ilmoittaa suorittaneensa avoimen yliopiston tai ammattikorkeakoulun opintoja ennen nykyisiä tutkinto-opintoja. Tässä on tärkeä huomata, että avoimiin opintoihin osallistuminen ei tarkoita samaa kuin avoimen väylän kautta opintoihin hakeutuminen. Vuositasolla avoimen yliopiston opintoja on suorittanut noin 105 000–140 000 opiskelijaa³⁵ ja avoimen ammattikorkeakoulun opintoja noin 15 000–31 000 opiskelijaa³⁶ vuosina 2019–2022. Kuviossa 7.1 esitetty opiskelijamäärä vastaa noin 55 000 avoimia opintoja suorittanutta opiskelijaa, jotka käytännössä jakautuvat eri tilastovuosille ja eri avoimen väylien välille.

Avoimen väylän kautta opintoihin hakeutuvien määrä on tätä huomattavasti pienempi, ja näkyy tilastoissa osana erillishakujen kautta alempaa korkeakoulututkintoa suorittamaan hyväksytyissä, joita oli vuosina 2020–2022 kaikista aloittaneista noin 6 prosenttia³⁷ (ja

35 Vipusen tilastoraportti (2022): Avoimen yliopiston opetukseen osallistuneet ja opintopisteet.

36 Vipusen tilastoraportti (2022): Avoimen ammattikorkeakoulun opetukseen osallistuneet.

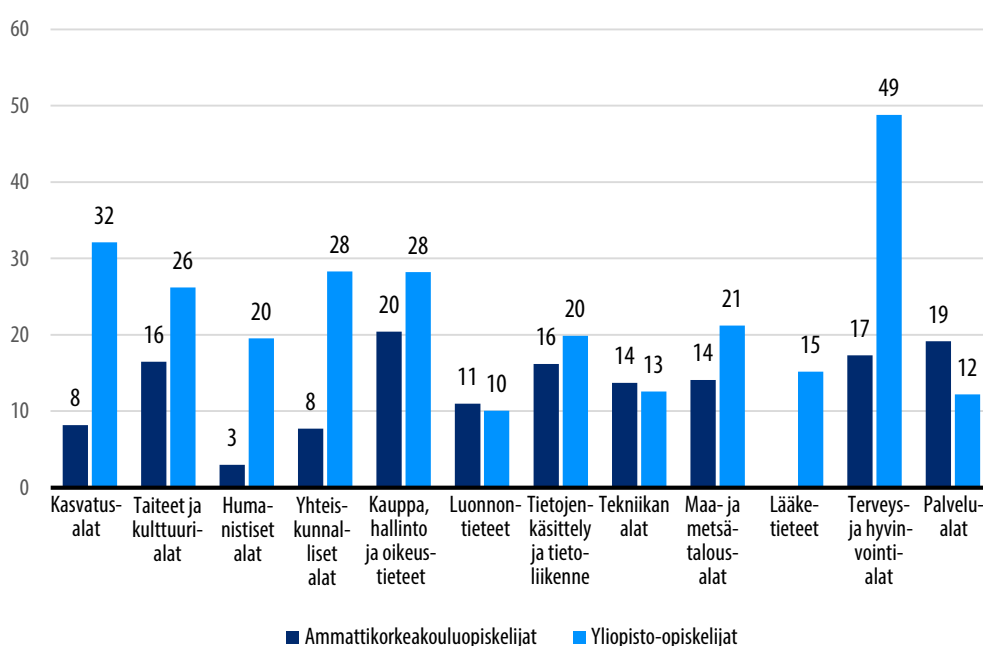
37 Vipusen tilastoraportti (2022): Yliopistojen hakeneet ja paikan vastaanottaneet, hakutapa ja paikan vastaanottaneet alempi korkeakoulututkinto.

näistä vain osa avoimen väylän opintojen perusteella). Lyhyesti voidaan siis todeta, että kuviossa 7.1 ja 7.2 avoimen yliopiston tai ammattikorkeakoulun opintoja suorittaneista varsin pieni osa on tullut opintoihin avoimen väylän kautta, ja että opintoja on pikemminkin suoritettu muista syistä (ennakoivasti tai jonkun toisen alan opintoja).

Nykyisistä opiskelijoista vastaavasti vapaan sivistystyön opintoja ilmoitti käyneensä 3–4 prosenttia kaikista opiskelijoista sekä muita yksityisiä koulutuksia niin ikään 3–4 prosenttia kaikista opiskelijoista. Muihin koulutuksiin osallistuneista oletettavasti osa on mieltänyt kysymyksen koskevan erilaisia valmennuskursseja (noin kolmannes vastausvaihtoehdon valinneista ilmoittaa käyneensä valmennuskurssin).

Avoimen yliopiston tai ammattikorkeakoulun opintojen yleisyys vaihtelee samalla suuresti aloittain ja tätä vaihtelua on kuvattu kuviossa 7.2. Avoimen väylän opintojen hyödyntäminen näkyy tiettyjen koulutusalojen opiskelijoiden vastauksissa, sillä useilla aloilla on tyypillistä opiskella alan perusopinnot ennen kuin alalle hakeudutaan jostain toisesta koulutusohjelmasta. Nämä opinnot ovat myös olleet selvästi yleisimpiä terveystieteiden yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa, mikä on hyvin ymmärrettävissä sillä, että terveys- ja hallintotieteitä päädytään useimmin opiskelemaan huomattavasti muita vanhempana ja aikaisemman työuran jatkona.

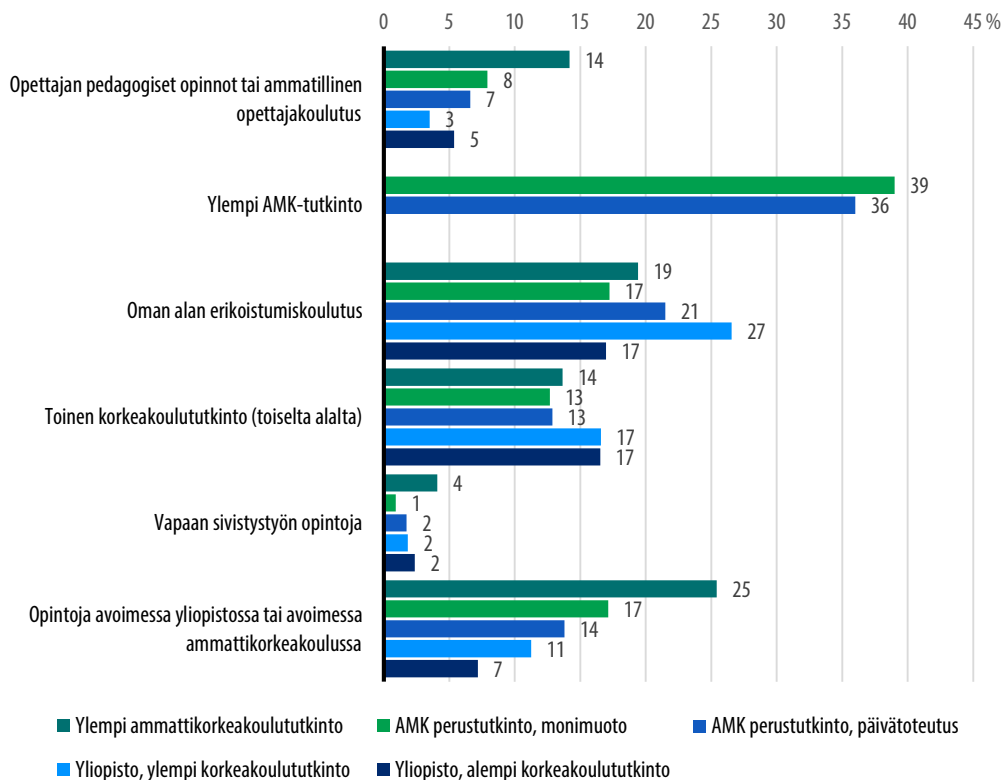
Kuvio 7.2 Avoimen yliopiston tai avoimen ammattikorkeakoulun opintoja ennen nykyisiä tutkinto-opintoja ilmoittavien osuus koulutusaloittain (%).

7.2 Suunnitelmat ja uskomukset valmistumisen jälkeen

Opiskelijoiden aikomuksia osallistua ei-tutkintotavoitteisiin koulutuksiin valmistumisensa jälkeen on hyvä tarkastella tutkintotyypeittäin (kuviossa 7.3), koska erityisesti alempaa korkeakoulututkintoa suorittavilla lähtökohtaisesti ensisijainen näköpiirissä oleva koulutustavoite voi olla jatkaa oman alan ylempään korkeakoulututkintoon. Vaikka tarkastelun painopiste onkin ei-tutkintotavoitteisessa koulutuksessa, niin aikomuksia kuvaavia tuloksia on hyvä pystyä vertaamaan toteutuneisiin jatkokoulutuksiin. Esimerkiksi ammattikorkeakoulun perustutkintoa suorittavista hieman useampi kuin joka kolmas pitää ylempiin ammattikorkeakouluopintoihin (YAMK) jatkamista todennäköisenä. Opiskelijoiden arvio on todennäköisesti melko suuresti yläkanttiin, jos tätä verrataan suhteuttamalla vuonna 2022 YAMK-tutkintoa aloittaneiden määrä (4 659) vuonna 2019 perustutkinnosta valmistuneisiin (24 315), mihin nähden YAMK-ohjelmissa aloittaneiden määrä on ollut noin puolet opiskelijoiden tässä raportoimia aikomuksia pienempi.

Kuvio 7.3 Korkeakouluopiskelijoiden aikomukset osallistua koulutuksiin nykyisen tutkinnon jälkeen opiskeltavan tutkinnon mukaan (%).

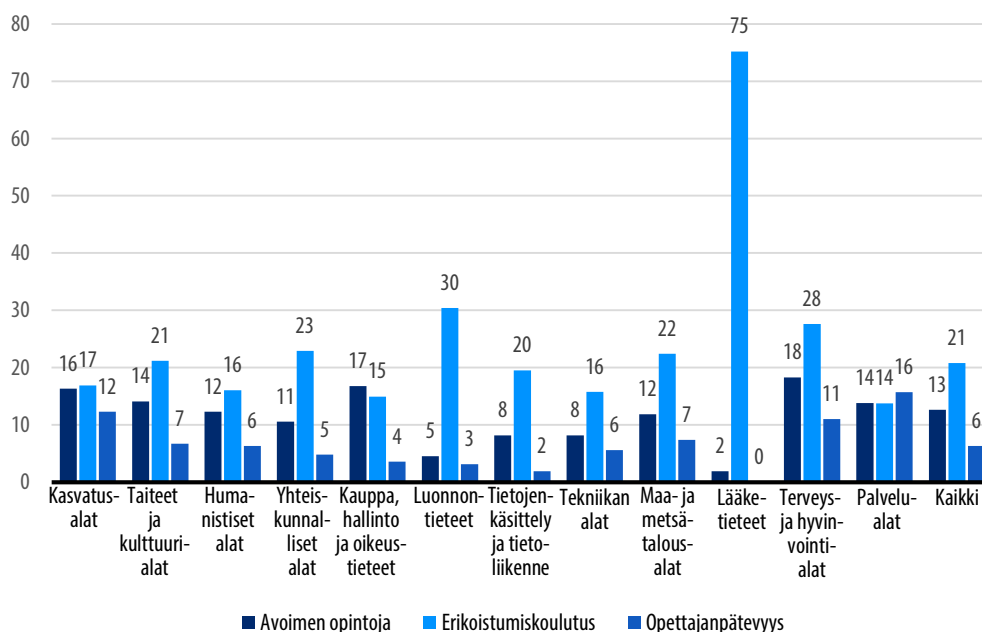
Vastaavasti opettajapätevyyden antavaan koulutukseen osallistumista todennäköisimpänä pitävät nykyiset YAMK-opiskelijat, joista ammatillista opettajakorkeakoulua (tai muu koulutusväylä) todennäköisenä jatkokoulutusmahdollisuutena pitää noin 14 prosenttia. YAMK-opiskelijat pitävät myös opintojen jatkamista muuten avoimen väylän kautta myös kaikkein todennäköisimpänä (25 prosenttia) yhdessä monimuoto-opintoina perustutkintoa suorittavien kanssa (heistä 17 prosenttia). Tulos on sikäli kiinnostava, että juuri nämä opiskelijat suorittavat nykyistä tutkintoa muutenkin työn ohessa, ja heistä merkittävä osa aikoo jatkaa osaamisensa päivittämistä tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Täysin toisen korkeakoulututkinnon opiskelemista eri alalta pitää mahdollisena tutkintotyyppistä riippuen noin 13–17 prosenttia tämänhetkistä korkeakouluopiskelijoista. Oman alan erikoistumiskoulutusta pitävät todennäköisimpänä ylempää korkeakoulututkintoa yliopistoissa suorittavat, mutta erikoistumiskoulutuksessa alakohtainen vaihtelu on varsin suurta. Käytettävissä olevista ulkoisista tilastolähteistä voidaan arvioida tulosten uskottavuutta avointen korkeakouluopiskelijoiden osalta, sillä vuonna 2021 avoimen opintoja suoritti noin 15 700 ylemmän korkeakoulututkinnon sekä 21 900 ammattikorkeakoulun perustutkinnon suorittanutta alle 44-vuotiaiden ikäryhmässä³⁸.

Kuviossa 7.4 on esitetty kaikkia ei-tutkintotavoitteisia opintoja suunnittelevien osuudet koulutusalan (OKM-ohjauksen ala). Oman alan erikoistumiskoulutuksiin liittyvät aikomukset ovat yleisimpiä lääketieteen opiskelijoilla, joiden ammattiin liittyy erikoistumisvaihe. Mielenkiintoista on myös, että opettajanpätevyyden antavia pedagogisia opintoja todennäköisenä pitävät erityisesti palvelualojen opiskelijat.

38 Opetushallinnon tilastopalvelu (Vipunen 2023): Jatkuva oppiminen. Muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen uusien opiskelijoiden tausta. <https://vipunen.fi/fi-fi/yhteiset/Sivut/Tutkintoon-johtamaton-koulutus.aspx>

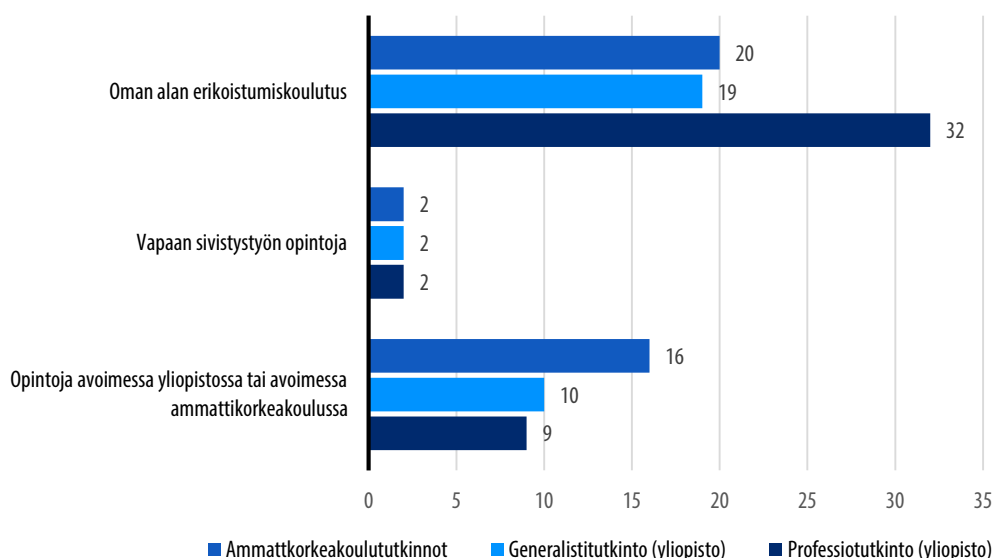
Kuvio 7.4 Ei-tutkintotavoitteisia opintoja valmistumisen jälkeen suunnittelevien osuus koulutusalan mukaan (%).

Omaan alaan liittyvät erikoistumiskoulutukset liittyvät ennen kaikkea sellaisiin koulutusaloihin, joista valmistutaan tiettyyn määrättyyn ammattiin. Tässä yhteydessä puhutaankin usein erottelusta professio- ja generalistitutkintoihin. Ryhmittelemme yliopistojen koulutusohjelmat professio- ja generalistialoihin siten, että professioaloihin luettiin lääketieteellisen, farmasian, hammaslääketieteen, kasvatustieteen (pois lukien yleinen kasvatustiede), lääketieteen, oikeustieteen, psykologian ja terveystieteen opiskelijat, sekä arkkitehtuuria, sosiaalityötä tai aineenopettajan tutkintoa pääaineenaan opiskelevat³⁹.

39 Noudatamme Sainion (2011), 29-30 esimerkkiä. Sainio, J. (2011) Valmistumishetken työmarkkinatilanteen vaikutus maistereiden työuraan viisivuotistarkastelussa. Teoksessa Puhakka, A. & Tuominen, V. (toim.) Kunhan kuluu viisi vuotta – ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työurat. Aarresaari-verkosto: Helsinki, 23–42.

Kuvio 7.5 Ei-tutkintotavoitteisia opintoja (valikoidut koulutusmuodot) valmistumisen jälkeen suunnittelevien osuus koulutusalan mukaan (%).

Kuviossa 7.5 on tarkasteltu erikoistumisopintojen ja avoimen väylän opintoihin liittyvien aikomusten yleisyyttä generalisti-professio -jaottelun mukaisesti (ammattikorkeakoulututkintoja ei ole luokiteltu, vaan ne esitetään omana luokkana. Tuloksista havaitaan, että tiettyyn ammattiin opiskelevien opiskelijoiden osallistuminen oman alan erikoistumiskoulutuksiin on puolitoistakertainen verrattuna muihin opiskelijoihin. Ammattikorkeakoulututkintoja suorittavat pitivät erikoistumisopintoja yhtä todennäköisinä kuin yliopistojen generalistiopiskelijat, mutta nämä pitivät toisaalta muita avoimen väylän opintoja yliopistotutkintoja opiskelevia todennäköisempinä.

7.3 Ei-tutkintotavoitteinen koulutus ja työllistymisusko

Tässä osiossa pyritään selvittämään, onko ei-tutkintotavoitteisiin koulutuksiin osallistumisen aikomuksilla yhteyttä opiskelijan tulevaisuususkoon. Tätä kartoitettiin kysymyspatterilla, joka kartoittaa lisäksi opiskelijan uskoa työllistyä omalle alalle tai muuten koulutusta vastaaviin töihin.

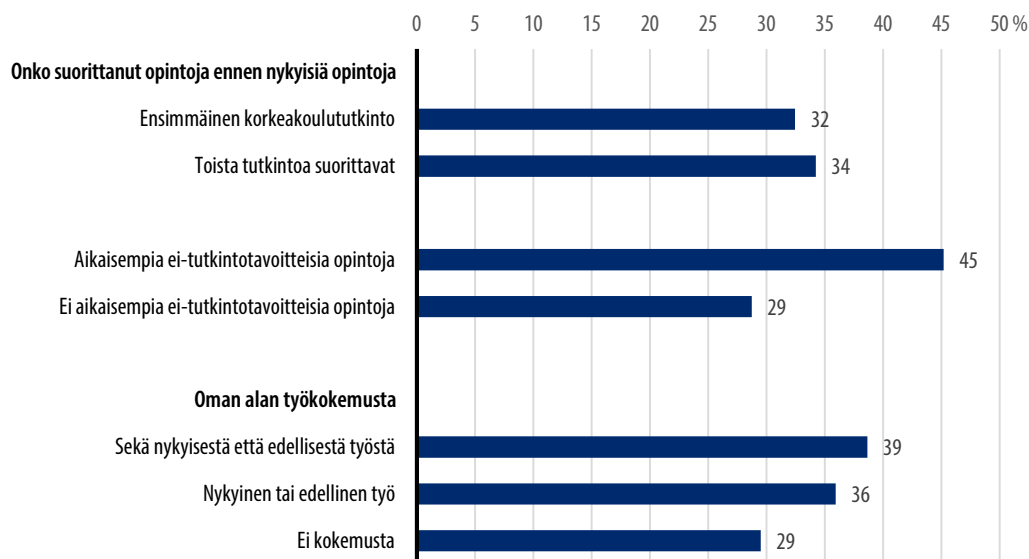
Jatkoanalyysiä varten edellä esitettyjen jakaumien muuttujien sisältämää informaatiota tiivistetään. Tarkoitusta varten muodostetaan uusi muuttuja kuvaamaan nykyisen tutkinnon antaman osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä palvelevaa jatkokouluttautumista, ja siihen määritellään mukaan edellisistä johonkin ei-tutkintotavoitteiseen koulutukseen

osallistumiset (siis muut kuin YAMK, toinen korkeakoulututkinto eri alalta tai toisen asteen tutkinto). Koska lääketieteen opiskelijoista niin suuri osa ilmoittaa osallistuvansa oman alan erikoistumiskoulutuksiin, rajataan heidät pois seuraavista tarkasteluista.

Tällä tavoin määriteltynä 33 prosenttia korkeakouluopiskelijoista ilmoittaa harkitsevansa jonkinlaisia ei-tutkintotavoitteisia opintoja valmistumisen jälkeen. Seuraavaksi tarkastellaan aikomusten yleisyyttä suhteessa keskeisiin aikaisemmassa tutkimuksessa tunnistettuihin taustatekijöihin sekä opiskelijan tulevaisuuskokemukseen.

Aikaisemmassa tutkimuksessa keskeisiksi jatkuvan oppimisen edellytyksiksi on tunnistettu muun muassa oppijan aikaisempi osaaminen, motivaatio ja elämäntilanteet⁴⁰. Kuviossa 7.6 on esitetty koulutuksiin valmistumisen jälkeen osallistumisen aikomusten yleisyyttä niiden aikaisempaan suorittamiseen, koulutusalaan liittyvään työkokemukseen sekä toisen korkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Kuvio 7.6 Ei tutkintotavoitteisia opintoja (pl. lääketiede) aikovien osuus aikaisempien opintojen (tutkinto- tai ei-tutkintotavoitteinen) sekä oman alan työkokemuksen omaamisen suhteen (%).

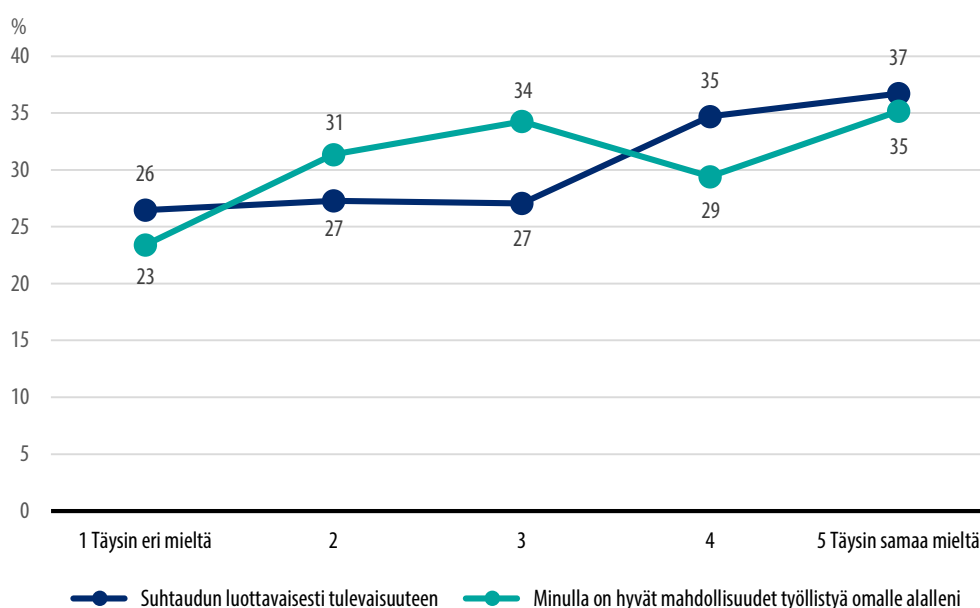

40 Siirilä, J., Mäki, K., & Kinnari, H. (2021). Jatkuva oppiminen oppilaitosten ulkopuolella – yhteisiä tulkintoja ja merkityksiä rakentamassa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 23(2), 65–82.

Tulosten perusteella voidaan sanoa erityisesti opintoja edeltäneiden ei-tutkinto-tavoitteisten opintojen suorittamisen ennustavan tulevia aikomuksia: Aikaisemmin opintoja tehneet uskovat noin puolitoista kertaa useammin myös jatkavansa opiskelua valmistumien jälkeen verrattuna muihin opiskelijoihin. Myös yhteys oman alan työkokemukseseen on varsin vahva, sillä nykyisiin opintoihin liittyvän työkokemuksen omaaminen (joko ajalta ennen opintoja tai nykyisestä työstä) on myös vahvasti yhteydessä opiskeluun valmistumisen jälkeen. Sen sijaan aikaisempi tutkintotavoitteinen opiskelu ei ole yhteydessä näihin aikomuksiin.

Lisäksi kuviossa 7.7 tarkastellaan jatkuvan oppimisen aikomuksia suhteessa opiskelijan tulevaisuususkoon sekä uskoon omalle alalle työllistymiseen, joita on kartoitettu kyselylomakkeella 5-portaisella asteikolla. Kuviossa prosenttiosuudet kuvaavat ei-tutkinto-tavoitteisia opintoja aikovien osuutta 5-portaisen väittämän vastausluokissa. Kahdesta väittämästä vain tulevaisuususkon suhteen havaitaan selkeä yhteys jatkuvan oppimisen välillä siten, että tulevaisuuteen erityisen valoisasti uskovat (vastausluokat 4–5) ilmoittavat selvästi muita useammin pitävänsä ei-tutkintotavoitteista kouluttautumista todennäköisenä. Myös tässä tarkastelussa on rajattu pois lääketieteen opiskelijat, jotka eroavat muista aloista sekä erikoistumiskouluttautumisen sekä poikkeuksellisen vahvan työllistymisuskon suhteen.

Kuvio 7.7 Ei tutkintotavoitteisia opintoja (pl. lääketiede) aikovien osuus yleisen tulevaisuususkon sekä omalle alalle työllistymisen uskon 1–5 luokissa (%).

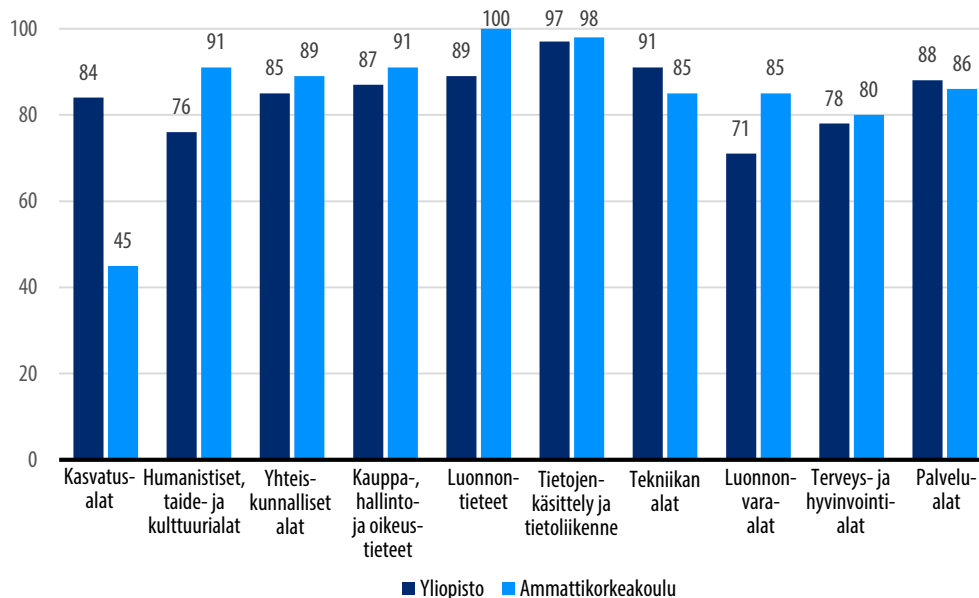
8 Opiskelijoiden digivalmiudet

8.1 Opiskelijoiden digitaalisen osaamisen riittävyys

Suomessa digitaaliset työvälineet kuuluvat olennaisesti opiskelijoiden arkeen. Vuonna 2022 suomalaisista opiskelijoista 91 prosenttia käyttää päivittäin internetiä ja 75 prosenttia on opiskellut verkossa suorittaakseen kurssin viimeisen kolmen kuukauden aikana vuonna 2022 ⁴¹. Eurostudent VIII -tutkimus kartoittaa nyt ensimmäistä kertaa opiskelijoiden kokemusta opintoihin liittyvistä digivalmiuksista, nykyisen koulutuksen etäopetuspainotuksesta sekä siihen liittyvistä opiskelijan omista preferensseistä.

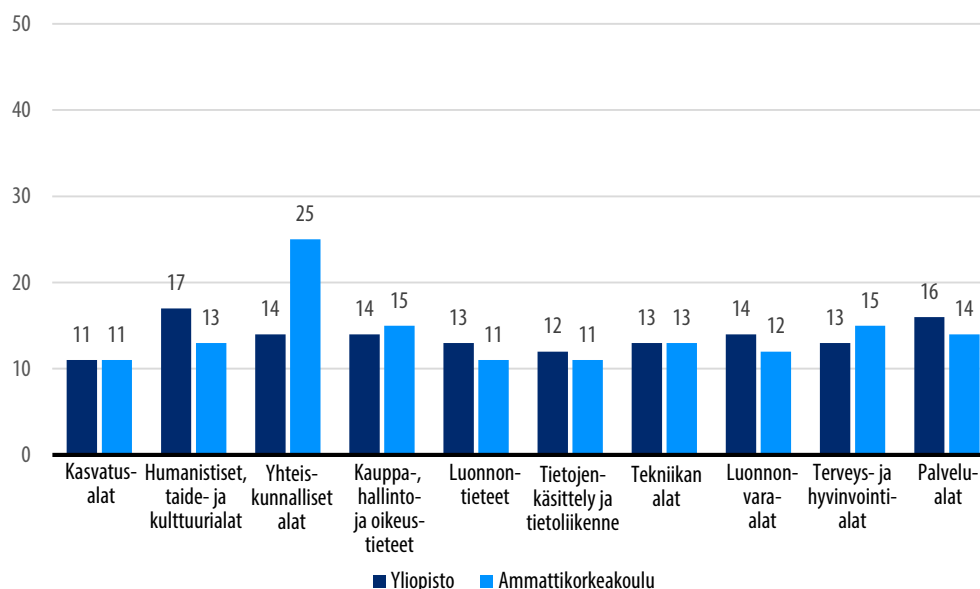
Opiskelijoilta kysyttiin, kuinka tärkeinä nämä pitivät digitaalisia työvälineitä nykyisissä opinnoissa. Kuviossa 8.1 on esitetty digitaalisia työvälineitä erittäin tai joissain määrin tärkeinä pitävien osuus koulutusalan ja korkeakoulusektorin mukaan. Lähes kaikilla koulutusaloilla vähintään kolme neljännestä opiskelijasta pitää digitaalisia työvälineitä jossain määrin tai erittäin tärkeinä. Ainoastaan kasvatusalaa opiskelevien vastaajien mukaan digitaaliset työvälineet eivät olleet niin tärkeitä verrattuna muiden koulutusalojen opiskelijoihin.

41 Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö sukupuolen ja pääasiallisen toiminnan mukaan, 2013–2022.

Kuvio 8.1 Digitaalisten työvälineiden tärkeys koulutussektoreittain ja -aloittain (%).

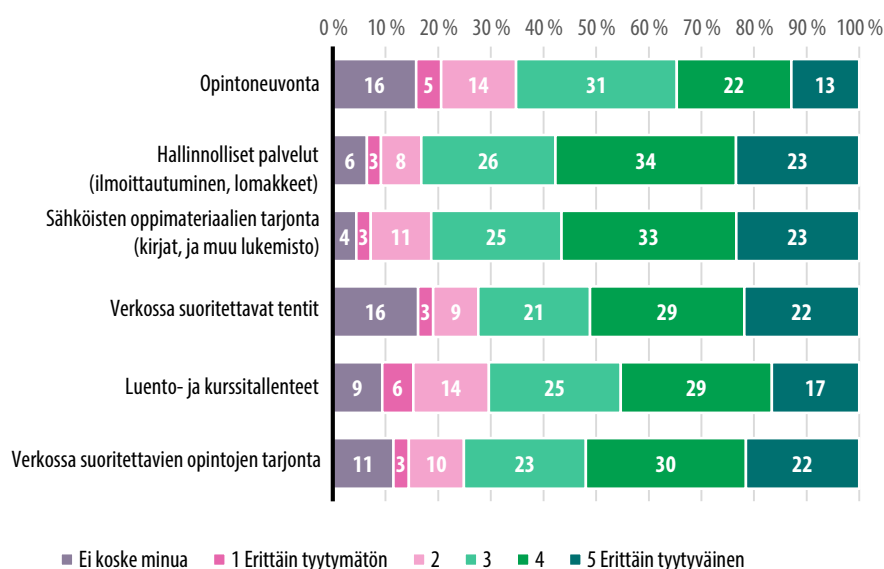
Vastaavasti opiskelijoiden digivalmiuksiin liittyviä osaamisvajeita kartoitettiin kysymällä, missä määrin opiskelijat kokevat digitaalisen osaamisensa riittäväksi tai riittämättömäksi suhteessa siihen, mitä opinnoissa vaaditaan. Digitaaliset taitonsa täysin tai jonkin verran riittämättömiksi kokevien opiskelijoiden osuus on esitetty kuviossa 8.2. Tulokinnassa on syytä muistaa, että tulokset heijastelevat opiskelijoiden subjektiivista kokemusta suhteessa opiskeltavaan alaan siten, että kahden samantasoiset taidot omaavan opiskelijan kokemus eri aloilla voi vaihdella suuresti, koska myös alakohtaiset vaatimukset vaihtelevat suuresti.

Tulosten perusteella puutteellisiksi digitaaliset taitonsa kokevien osuus vaihtelee alakohtaisesti varsin vähän, joskin ammattikorkeakouluopiskelijoiden parissa kirjastoalan tradenomiopiskelijoista (kuvio 8.2) neljännes opiskelijoista kokee digitaaliset taitonsa ainakin joissain määrin puutteellisiksi. Yliopistojen koulutusaloista humanististen- ja taidealojen opiskelijoiden keskuudessa kokemus digitaalisten taitojen puutteellisuudesta on hieman muita opiskelijoita yleisempi (17 prosenttia). Vastaavasti iän ja sukupuolen mukaan tarkasteltuna (ei kuviossa) naiset ja yli 40-vuotiaat vastaajat kokivat digitaaliset taitonsa useammin riittämättömiksi kuin muut.

Kuvio 8.2 Opiskelijoiden kokema digitaalisen osaamisen riittämättömyys opintoaloittain (%).

Opiskelijoiden omien valmiuksien lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin verkossa toteutetun korkeakoulun opetustarjonnan sekä opetuksen tukipalvelujen toimivuutta. Kuviossa 8.3 on esitetty opintojen ja tukipalveluiden etätoteutukseen tyytyväisyyden jakauma, jossa on mukana myös se osuus opiskelijoista, jotka eivät koe kysymyksen koskevan itseä (ei esimerkiksi ole tarvinnut opintoneuvontaa verkossa). Kaikista opiskelijoista verkossa suoritettavien opintojen tarjontaan on hyvin (tai erittäin) tyytyväisiä hieman yli puolet kaikista opiskelijoista. Samalla noin viidennes ilmoittaa kuitenkin olevansa tyytymättömiä erilaisten kurssitallenteiden tarjontaan verkossa. Tyytyväisimpiä opiskelijat ovat sähköisten oppimateriaalien tarjontaan sekä hallinnollisiin palveluihin, kun taas opintoneuvontaan tyytyväisiä oli vain noin neljäsosa opiskelijoista (yksi kuudesta ei kokenut opintoneuvonnan tarjonnan koskevan itseä).

Kuvio 8.3 Opiskelijoiden tyytyväisyys verkossa toteutettuun opetukseen sekä opiskelun tukipalveluihin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa (kaikki opiskelijat) (%).

8.2 Tyytyväisyys etäopetuksen määrään

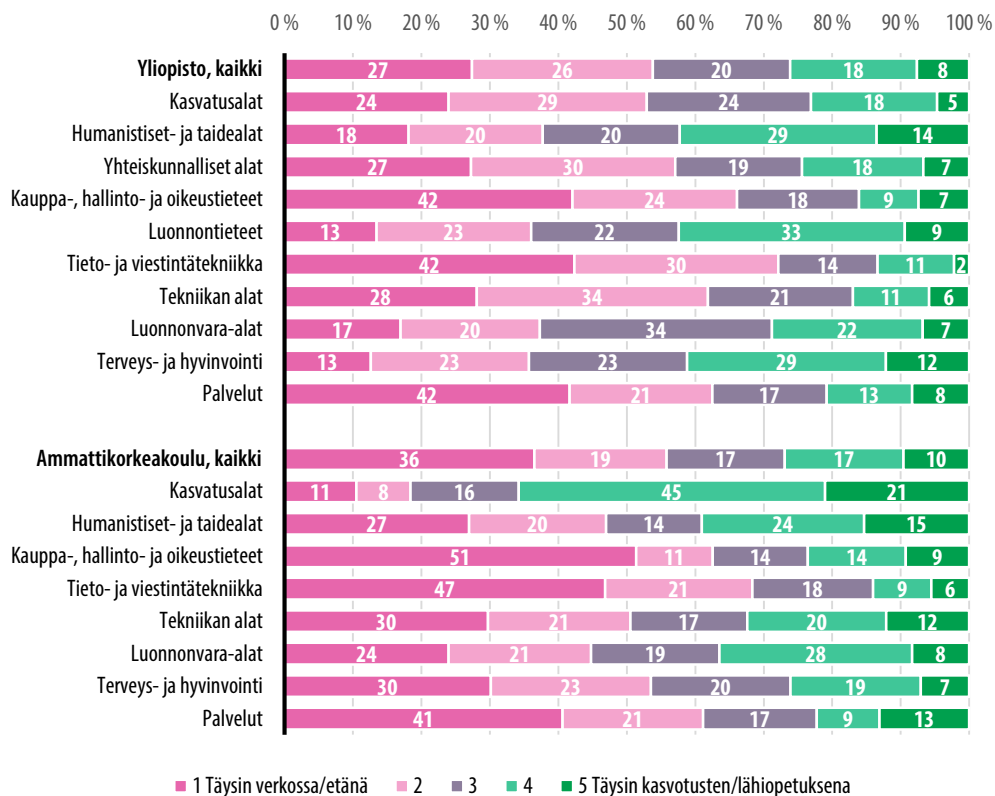
Eurostudent-tiedonkeruu kartoitti myös ensimmäistä kertaa etäopetuksen määrään liittyviä kokemuksia ja preferenssejä. Erityisenä huomionaiheena oli kokemus opintojen tämänhetkisen järjestämismuodon sekä opiskelijan oman tilanteen välisestä tasapainosta. Tätä tutkittiin kysymällä, kuinka suuri osa opetuksesta järjestetään tällä hetkellä etänä ja kuinka suuri osa lähiopetuksena. Tämän lisäksi opiskelijoilta on kysytty mikä olisi etä- ja lähiopetuksen toivottu suhde ideaalitilanteessa.

Tuloksia tarkastellaan tässä osiossa siten, että opintojen nykyisen järjestämismuodon jakaumaa verrataan ensin opintoaloittain, ja vastaavasti opetusmuotojen toivottua suhdetta eri elämäntilanteissa opiskelevilla. Tämän jälkeen nykyisen toteutusmuodon ja opiskelijan omien preferenssien välisestä suhteesta johdetaan analyysimuuttuja, joka kuvaa nykytilan suhdetta opiskelijan omaan tilanteeseen (haluaako lisää vai vähemmän etäopetusta). Tätä tarkastellaan puolestaan koulutusalan mukaan.

Eri koulutusaloilla opiskelevien kokemusta etäopetuksen määrästä on esitetty kuviossa 8.4. Vastausasteikko vaihteli välillä ”Täysin etänä” (1) – ”Täysin lähiopetuksena” (5). Tuloksinassa on hyvä muistaa, että tulokset kuvaavat kevään 2022 tilannetta, jolloin monissa korkeakouluissa oli vielä voimassa covid-pandemian aikaisten poikkeusolojen mukaan toteutettuja opetusjärjestelyitä. Tulosten perusteella suurin etäopetuksen

painotus (kevään 2022 tilanne) on ollut molemmilla korkeakoulusektoreilla kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden sekä tieto- ja viestintätekniikan opiskelijoiden keskuudessa, kun taas suurin lähiopetuspainotus on ollut yliopistojen humanistisilla, luonnontieteiden ja terveyden alalla sekä ammattikorkeakoulujen kasvatusaloilla (musiikkipedagogiikka ym.).

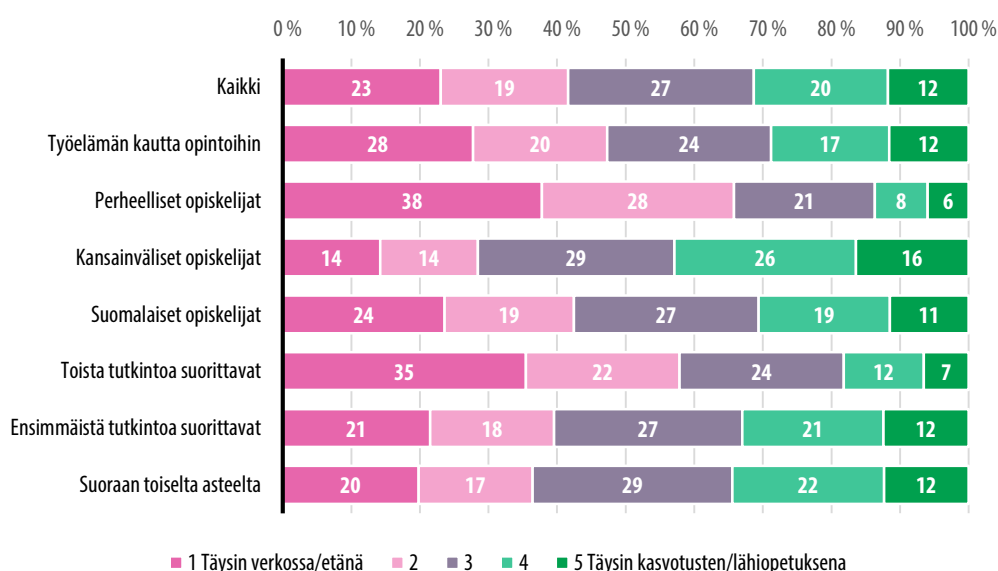
Kuvio 8.4 Nykyisen opiskelun painottuminen lähi- ja etäopiskeluun koulutusalan ja korkeakoulusektorin mukaan (%).

Kuviossa 8.5 on puolestaan esitetty opiskelijoiden toivoman etä-lähiopetuspainotuksen suhde opiskelijan tämänhetkisessä elämäntilanteessa. Kaikista opiskelijoista noin kolmannes (32 prosenttia) toivoo opetuksen painottuvan pääasiassa lähiopetukseen (vastausluokat 4 ja 5), kun taas suurempaa (vastausluokat 1 ja 2) etäopetuspainotteisuutta parempana pitää noin 42 prosenttia kaikista opiskelijoista. Väliin jäävien vastausluokan 3 valinneiden voinee tulkita pitävän suurin piirtein 50–50 tarjottavaa opetusta tai erilaisia hybriditoteutuksia itselleen sopivana, ja tähän ryhmään mahtuu noin neljännes opiskelijoista.

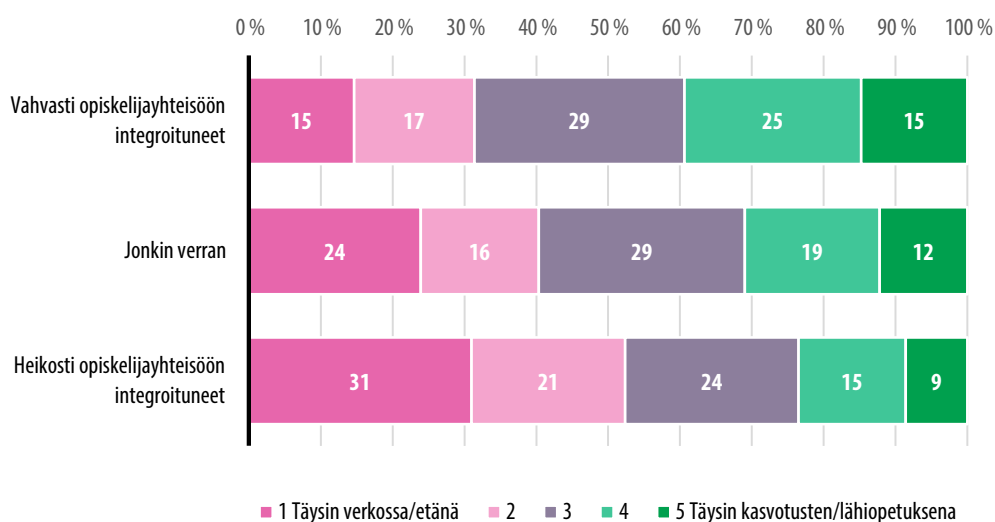
Vertailtaessa eri elämäntilanteissa opiskelevien kokemuksia huomataan, että erityisesti perheelliset sekä toista tutkintoa suorittavat opiskelijat kuuluvat toiveissaan erityisen voimakkaasti etänä toteutettavaa opetusta painottaviin (reilusti yli puolet), kun taas lähiopetusta pääasiallisena opetusmuotona pidetään tärkeimpänä kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden keskuudessa. Suoraan toiselta asteelta opintojaan jatkaneiden joukossa suurempaa lähiopetuspainotusta toivovia ei ollut merkittävästi enempää kuin opiskelijoilla keskimäärin, työelämässä ennen opintoja olleiden keskuudessa etäopetuksen toivottu painotus oli keskimääräistä suurempi.

Kuvio 8.5 Opiskelijoiden kokemus lähi- ja etäopetuksen sopivasta suhteesta nykyisessä elämäntilanteessa (%).

Varsinaisen opetuskontaktin ohella lähiopetukseen kuuluu myös merkittävässä roolissa opiskeluaikaisen sosiaalisen kanssakäymisen ulottuvuus muihin opiskelijoihin. Kuviossa 8.6 on esitetty järjestämissuhteiden toivottu jakauma sen mukaan, kuinka paljon kontakteja vastaajalla on ollut kanssaopiskelijoihin. Vaikka suoranaisia syy-yhteyksiä koskevia tuloksia kuviosta ei voi tehdä (sillä tyypillisesti etäopetusta suosivien elämäntilanteissa myös kontaktit kanssaopiskelijoihin ovat vähäisempiä), voidaan havaita, että opiskelijayhteisöön kuulumisella ja lähiopetuksen suosimisella on erittäin vahva yhteys. Lähiopetuksen tarjonnalla on opiskelijoiden itsensä mielestä ilmeisen suuri merkitys kanssaopiskelijoihin verkostoitumisen kannalta (ainakin niille opiskelijoille, jotka yhteyksiä muihin opiskelijoihin kaipaavat).

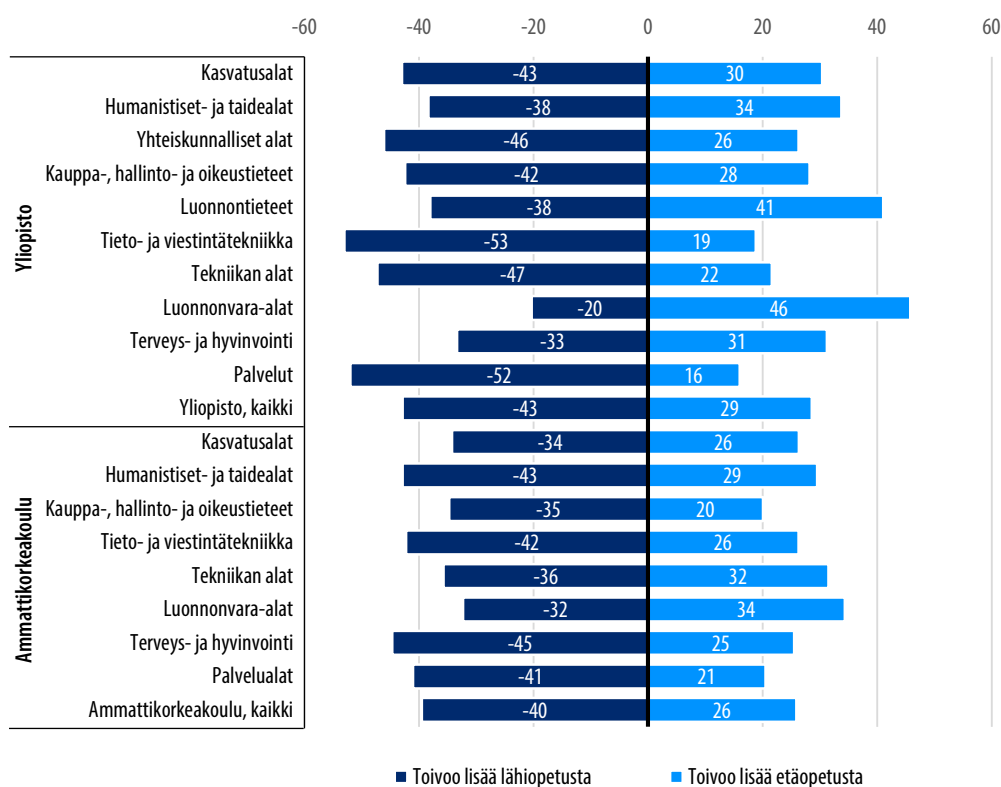
Kuvio 8.6 Opiskelijoiden toiveet nykyisen opiskelun etäpainotteisuudesta suhteessa opiskelijayhteisöön integroitumiseen (tuntee – ei tunne muita opiskelijoita) (%).

Seuraavaksi tarkastellaan opiskelijoiden toivoman sekä tämänhetkisten opetusjärjestelyiden mukaista suhdetta. Kun edellä esitettyjen kysymysten vastausluokkia tarkastellaan ristiintaulukoinnin avulla, saadaan johdettua uusi analyysimuuttuja, joka kuvaa opetuksen järjestämisen nykytilaa suhteessa omiin toiveisiin kolmessa luokassa (1 nykytilaan nähden enemmän etäopetusta; 2 nykytila on hyvä; 3 toivoo lisää lähiopetusta). Kuviossa 8.7 on esitetty tämän muuttujan jakauma koulutusaloittain siten, että mukana ovat vain nykytilanteeseen nähden enemmän/vähemmän lähiopetusta kaipaavien opiskelijoiden osuudet.

Kaikilla koulutusaloilla on opiskelijoita, jotka kaipaavat opetukseen lisää tai vähemmän etäpainotteisuutta. Kuitenkin suhteessa eniten lisää lähiopetusta kaipaavia on tulosten mukaan eniten yliopistojen tietotekniikan sekä palvelualojen opiskelijoissa, kun taas luonnonvara-aloilla (yliopistoissa) on eniten lisää etäopiskelumahdollisuuksia kaipaavia. Ammattikorkeakouluopiskelijoissa on enemmän nykytilanteeseen tyytyväisiä (nykytilanne vastaa opiskelijan omia toivomuksia), mutta kuitenkin noin 40 prosenttia opiskelijoista kaipaava suurempaa lähiopetuksen osuutta.

Kuvio 8.7 Opiskelijoiden kokemus lähi- ja etäopetuksen määrästä suhteessa omiin toiveisiin: Lisää etä/lähiopetusta toivovien osuus koulutusalan ja sektorin mukaan (%).

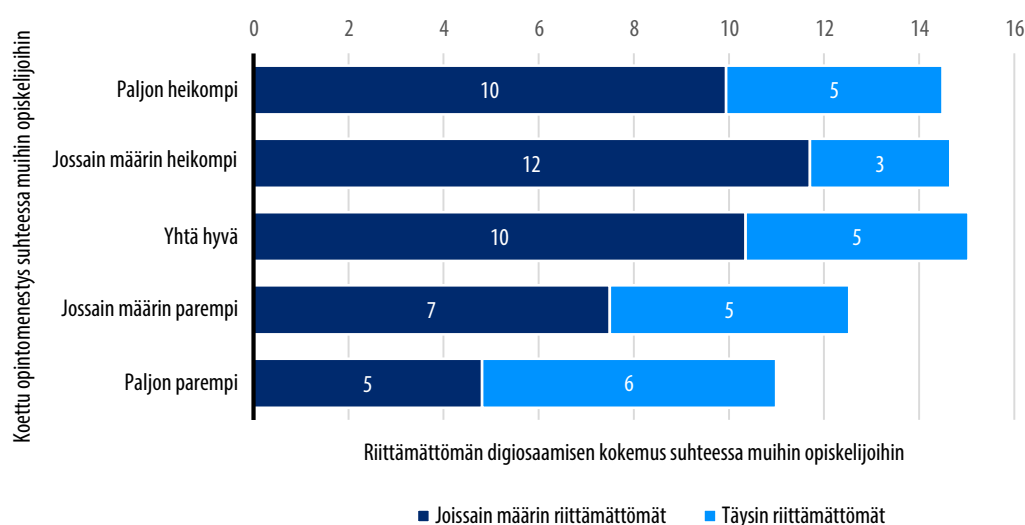

8.3 Etäopetus ja digivalmiudet suhteessa opintomenestykseen

Tässä osiossa tarkastellaan koettujen digivalmiuksien sekä etäopetuksen suhteellisen tarjonnan yhteyksiä koettuun opintomenestykseen sekä opiskelumotivaatioon. Kuviossa 8.8 on esitetty muihin opiskelijoihin suhteutetun opintomenestyksen ("Kuinka hyvää opiskelumenestyksesi on ollut verrattuna muihin...?") yhteys riittämättömiksi koettuihin digivalmiuksiin siten, että omissa valmiuksissa puutteita kokevien osuus on laskettu koetun opintomenestyksen luokissa. Yhtä hyväksi tai muita heikommaksi opintomenestyksensä kokevissa omat digitaitonsa puutteelliseksi kokevien osuus on noin 1,5–2 kertaa suurempi kuin opintomenestyksensä muita paremmaksi kokevilla. Tulos viittaa siihen, että digitaaliset valmiudet hyväksi kokevat ovat muita tyytyväisempiä opintomenestykseensä, kun siirtyminen etäopiskeluun on sujunut ilman suurempia ongelmia.

Opiskelijoiden vastaukset suhteutuvat oman tilanteen lisäksi tässä myös siihen yleiseen kokemukseen etäopiskelun ongelmista, josta heillä on joko julkisuuden tai opiskelutoverien kautta saatu käsitys.

Kuvio 8.8 Opintojen edellyttämät digitaaliset taidot puutteelliseksi kokevien osuus muihin opiskelijoihin suhteutetun opintomenestyksen kokemuksen mukaan (%).

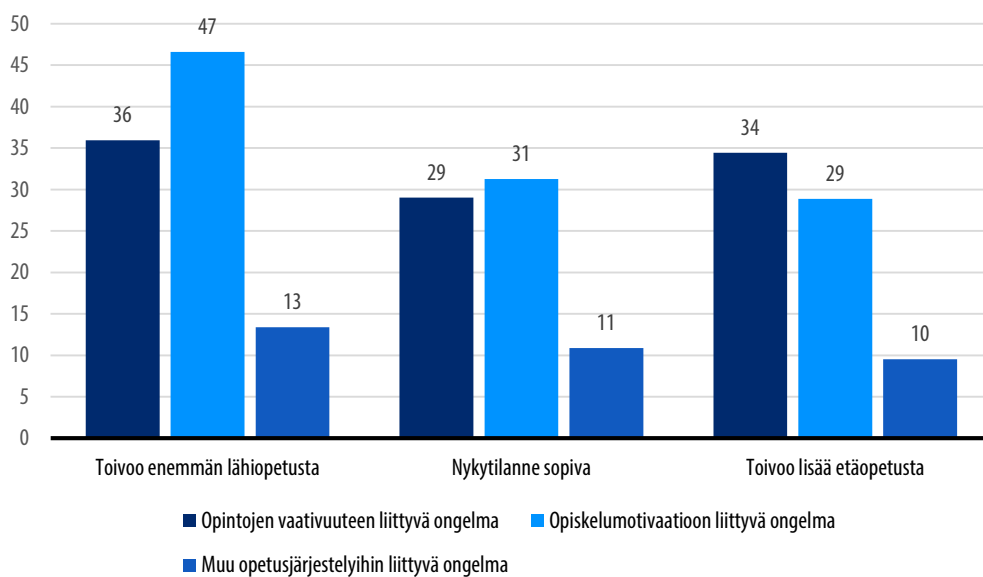
Etäopetukseen siirtymisen yhteydessä on keskusteltu paljon opiskelumotivaatioon sekä opintojen kuormittavuuteen liittyvistä ongelmista opiskelijoiden keskuudessa⁴². Opiskelun koettuja hidastustekijöitä on tarkasteltu seikkaperäisemmin tässä raportissa, ja tätä tarkastelua syvennetään tässä suhteessa opiskelijan kokemukseen etäopetusjärjestelyistä samalla luokituksella kuin edellisessä tarkastelussa (kuviossa 8.8). Seuraavassa kuviossa 8.9 on tarkasteltu opiskelumotivaatioon, opintojen vaativuuteen sekä muihin opetusjärjestelyihin liittyvien ongelmien ilmenemistä sen mukaan, pitäisikö opiskelijan mielestä opetustarjonnan lähi- vai etäpainotteisuutta lisätä.

42 Esimerkiksi Juntunen, H., Tuominen, H., Viljaranta, J., Hirvonen, R., Toom, A., & Niemivirta, M. (2022). Feeling exhausted and isolated? The connections between university students' remote teaching and learning experiences, motivation, and psychological well-being during the COVID-19 pandemic. *Educational Psychology*, 1-21.

Kaiken kaikkiaan erot muiden kuin opiskelumotivaatioon liittyvien ongelmien esiintyvyydessä ovat tarkasteluluokkien välillä pieniä. Toisaalta opiskelumotivaatioon liittyvät ongelmat korostuvat kummallakin korkeakoulusektorilla niillä opiskelijoilla, joilla epäsuhta etäopetuksen tarjonnan ja lähiopetuspainotukseen liittyvien toiveiden välillä on suurin.

Opiskelumotivaatioon liittyviä ongelmia ilmoittaa lähes puolet kaikista niistä opiskelijoista, joiden mielestä opinnoista liian suuri osa on järjestetty etäopetuksena. Vaikka erot opintojen vaativuuden kokemuksessa olivat pieniä, on silti mielenkiintoista havaita näiden ongelmien olevan hieman yleisempiä käytetyn luokituksen kummassakin päässä. Sekä etä- että lähiopetusta enemmän kaipaavissa opiskelijoissa ongelmia kokevia on noin 5 prosenttiyksikköä keskimmäistä vertailuluokkaa (nykytilanteeseen tyytyväiset vastaajat) enemmän.

Kuvio 8.9 Opiskelumotivaatioon, opintojen vaativuuteen tai muihin opetusjärjestelyihin liittyvien ongelmien kokeminen suhteessa opetusjärjestelyiden etäopetuspainotukseen (%).

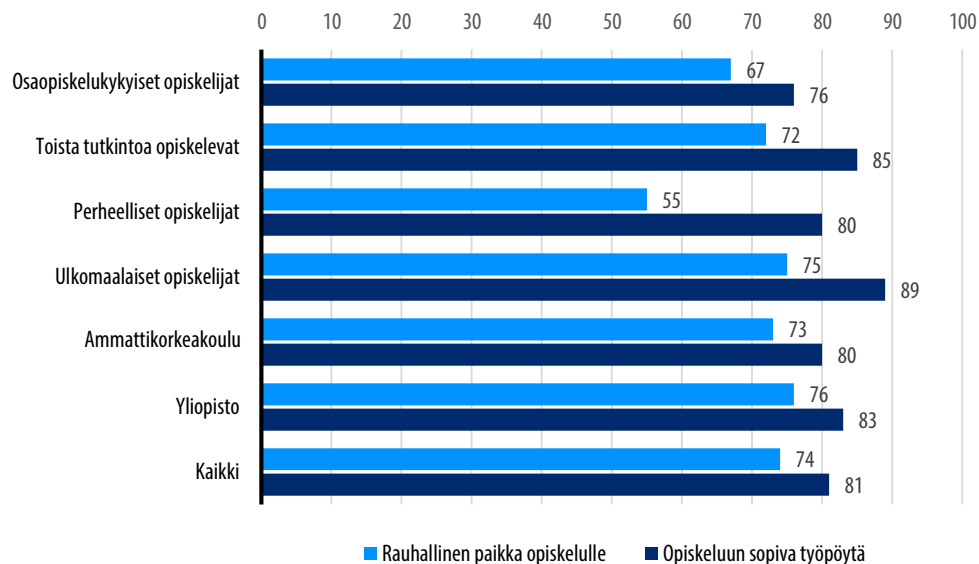

8.4 Opiskelijoiden työvälineet

Lopuksi tarkastellaan etäopetuksen onnistumisen kannalta keskeisten välineiden ja opiskelutilojen saatavuutta keskeisissä opiskelijaryhmissä. Lähes kaikilla opiskelijoilla on kotonaan käytössä tietokone tai tabletti. Samoin vähintään 93 prosentilla kaikista opiskelijoista on riittävä internet-yhteys kotona, mutta sen sijaan opiskelun kannalta tarpeellinen työpöytä tai rauhallinen tila ei ole kaikille opiskelijoille itsestäänselvyys. Kuviossa 8.10 on esitetty näiden kotona opiskelun kannalta keskeisten olosuhteiden toteutuminen eri opiskelijaryhmissä.

Kaikista opiskelijoista 81 prosentilla oli lähes aina tai aina käytössään työpöytä ja 74 prosentilla opiskelijoista oli käytössä rauhallinen tila opiskeluun. Perheellisistä opiskelijoista vain reilulla puolella oli kotonaan lähes aina tai aina käytössään rauhallinen tila opiskeluun.

Kuvio 8.10 Opiskelijoiden aina tai lähes aina käytössä olevat opiskeluun liittyvät työvälineet elämäntilanteiden perusteella (%).

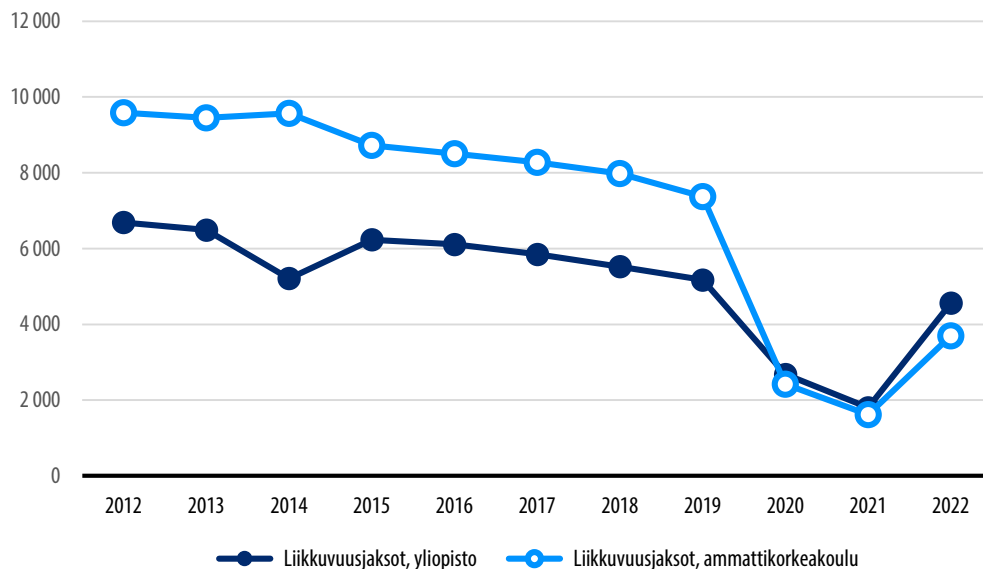

9 Kansainvälinen liikkuvuus

9.1 Liikkuvuus tilastoissa

Korkeakouluopiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus on ollut määrällisesti laskusuunnassa jo pitkään (kuvio 9.1a) ennen covid-19-pandemian aikaansaamaa hetkellistä romahdusta. Vuonna 2016 aloittaneiden opiskelijoiden, joilla on ollut riittävästi aikaa käydä liikkuvuusjaksolla ennen pandemiaa, kohortissa vain vajaa 18 prosenttia oli neljanteen opiskeluvuoteen mennessä ollut liikkuvuusjaksolla (yli tai alle 3 kk) ja yliopisto-opiskelijoista viidennes (19,5 %), mikä on varsin kaukana vuodelle 2030 asetetuista liikkuvuuden tavoitteista.⁴³

Kuvio 9.1a Lähtevien liikkuvuusjaksojen (yli ja alle 3 kk) määrä tilastovuosittain 2012–2022 yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.

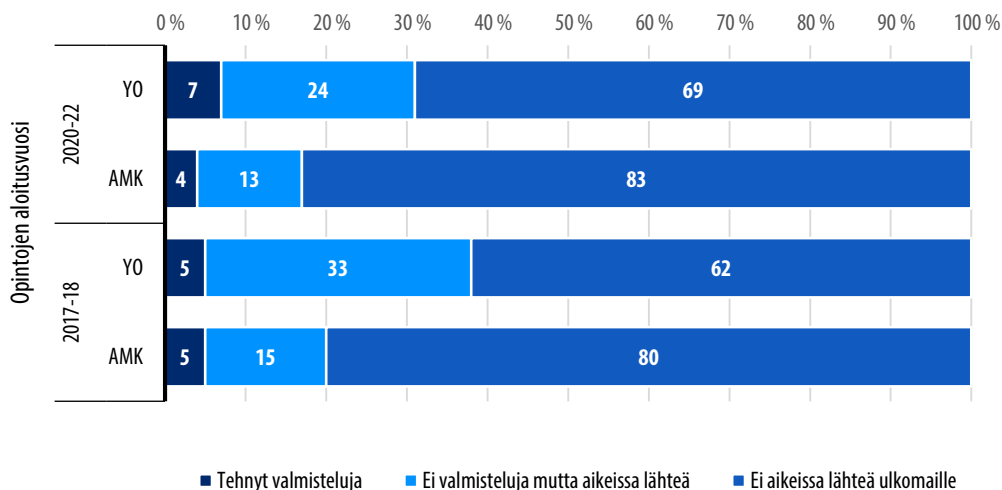

⁴³ Teeri, T. (2019) Jokaiselle mahdollisuus kansainvälistymiseen. Selvityshenkilön raportti kansainvälisen liikkuvuuden kaksinkertaistamisesta koulutuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:15.

Opiskelijaliikkuvuuden palautumista vuotta 2020 edeltävälle tasolle voidaan ennakoida tarkastelemalla tuoreimpien liikkuvuusjaksojen ajoittumista suhteessa opintojen aloitusvuoteen. Lisäksi voimme vertailla Eurostudent-aineistoilla nykyisten opiskelijoiden aikomuksia aikaisempiin tutkimuskierroksiin. Seuraavassa kuviossa 9.1b on verrattu opintojensa alkuvaiheessa olevien opiskelijoiden liikkuvuutta koskevia aikomuksia. Tarkasteluun rajataan ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat, eli vuosina 2017–2018 sekä 2021–2022 aloittaneet tältä ja edelliseltä Eurostudent-tutkimuskierrokselta.

Tuloksissa voi nähdä joissain määrin covid-19-pandemian aiheuttaman patouman purkautumista siinä, että konkreettisia valmisteluja ulkomaanjaksolle tehneiden osuus on yliopisto-opiskelijoissa hieman edelliskierrosta suurempi samalla, kun liikkuvuutta harkitsevia on yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa kaiken kaikkiaan vähemmän. Ammattikorkeakouluopiskelijoilla ero mahtuu muutamaan prosenttiyksikköön.

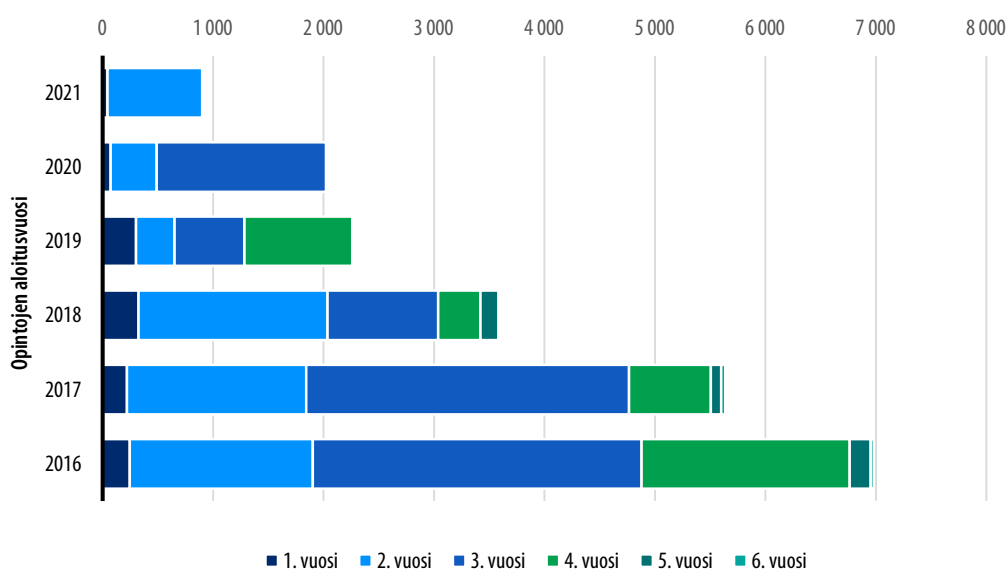
Kuvio 9.1b Opintojen alkuvaiheessa (1.–2. opintovuosi) olevien yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden aikeet lähteä kv-liikkuvuusjaksolle Eurostudent-tutkimuskierroksilla VII ja VIII (%).

Toisaalta yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla liikkuvuusjaksot ajoittuvat hieman eri tavalla suhteessa opintojen vaiheeseen. Kuviossa 9.2a–b on esitetty liikkuvuusjakson ajoittuminen opiskeluvuoden mukaan vuosina 2016–21 aloittaneilla opiskelijoilla. Kuviossa erityisesti vuoden 2017 jälkeen aloittaneiden kaikki liikkuvuusjaksot eivät vielä näy tilastossa, sillä kuvio kattaa liikkuvuusjaksot vain tilastovuoteen 2022 saakka. Pandemian vaikutus näkyy selvästi paitsi kuvioissa ilmenevänä pudotuksena, niin myös aloitusvuoden mukaan tarkasteltuna siten, että vuonna 2019 aloittaneilla oli hyvin vähän liikkuvuusjaksoja. Covid-19-pandemian suhteen on kuitenkin

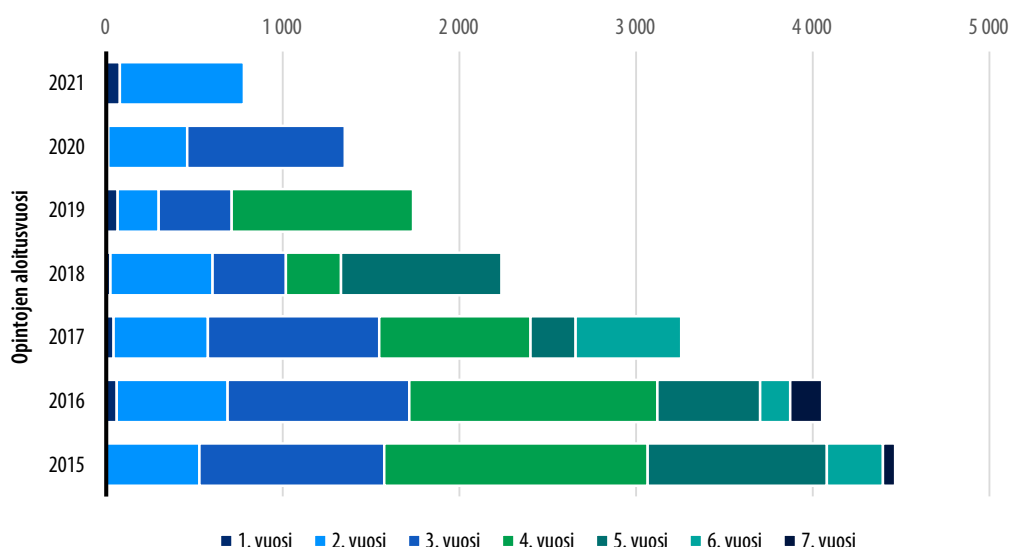
havaittavissa selvästi, että vuonna 2019 aloittaneiden opiskelijoiden tyypillisesti toiselle opiskeluvuodelle ajoittunut liikkuvuus on selvästi purkautumassa kolmantena (ja neljäntenä) opiskeluvuotena.

Kuvio 9.2a Kv-liikkuvuusjaksojen määrä (lähtevät) ammattikorkeakouluopiskelijoilla aloitus- ja opiskeluvuoden mukaan. Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu (Vipunen 2023)⁴⁴.

44 Vipunen 2023, Ammattikorkeakoulut / Kansainvälinen liikkuvuus
<https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Kansainv%C3%A4lisyys.aspx>

Kuvio 9.2b Kv-liikkuvuusjaksojen määrä (lähtevät) yliopisto-opiskelijoilla aloitusvuoden ja opiskeluvuoden mukaan. Lähde: Opetushallinnon tilastopalvelu (Vipunen 2023)⁴⁵.

9.2 Liikkuvuuden koetut esteet

Eurostudent-tiedonkeruu täydentää olemassa olevia liikkuvuuden määrällisiä rekisteriaineistoja erityisesti tuottamalla säännönmukaista tietoa opiskelijoiden kokemista liikkuvuuden esteistä. Tiedot ovat kansainvälisesti vertailukelpoisia ja maakohtaisia vertailuja on mahdollista tehdä Eurostudentin indikaattoritietokannassa. Opiskelijoita pyydetään ottamaan kantaa joukkoon tekijöitä, joiden voi katsoa vaikuttavan liikkuvuutta estävinä tai haittaavina tekijöinä. Väitteisiin otetaan kantaa 5-portaisella asteikolla, jolla suuret arvot tarkoittavat kyseisen tekijän olevan liikkuvuudelle suurempi este. Tekijät voi karkeasti jaotella opiskelijan elämäntilanteeseen (opintososiaaliin) sekä korkeakouluun, tutkinto-ohjelmien rakenteeseen sekä liikkuvuusohjelmien pääsyyn (opintohallinnollisiin) paikantuviin tekijöihin.

Tässä osiossa tarkastellaan ensin lyhyesti opintojensa alkuvaiheessa olevien yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemusten jakaumaa eri tekijöiden vaikutusten painoarvosta. Tämän jälkeen tarkastellaan kunkin tekijän selityskykyä opiskelijan

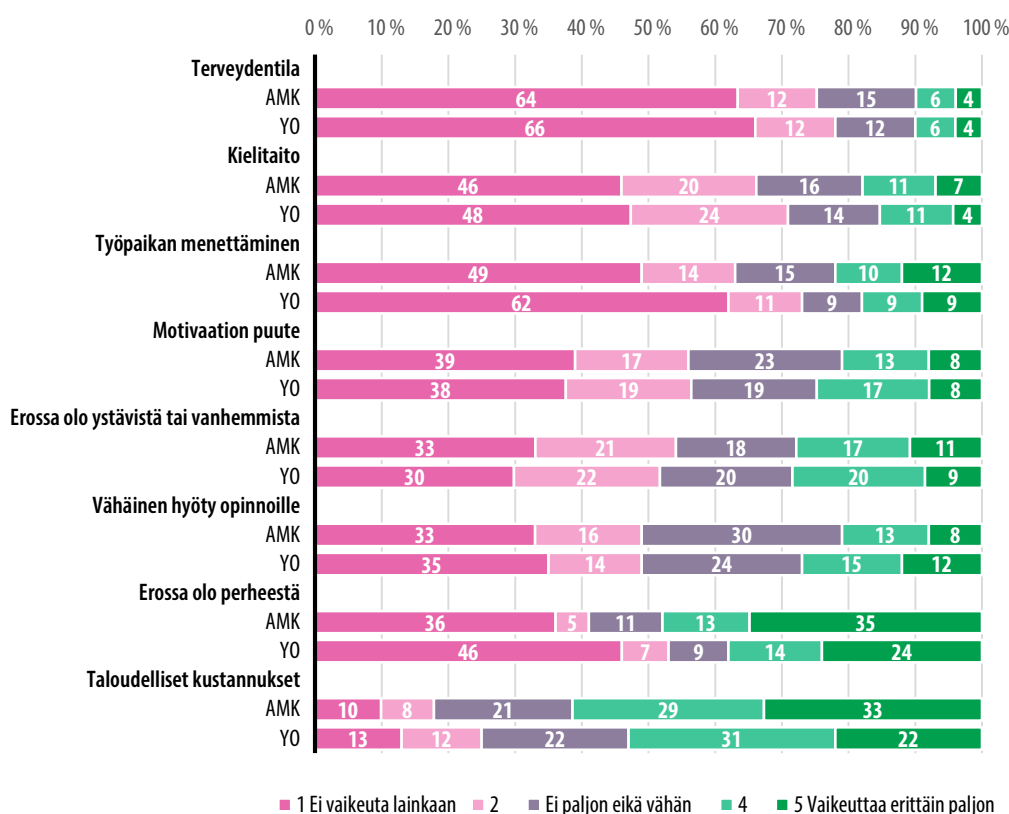
⁴⁵ Vipunen 2023, Yliopisto-opiskelijat / Kansainvälinen liikkuvuus
<https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Kansainv%C3%A4lisyys.aspx>

ilmoittamien liikkuvuutta koskevien suunnitelmien suhteen (eli eroaako ulkomaille lähtevien kokemus muista), jonka jälkeen tarkastellaan selityskykyisiksi tunnistettujen tekijöiden vaihtelua liikkuvuuden edistämisen kannalta keskeisissä opiskelijaryhmissä.

Koska liikkuvuuden motivaatiot ja koetut esteet on mielekästä ymmärtää vielä opintojen aikana ilmenevän liikkuvuuden (tai sen puutteen) selittäjänä, on järkevää rajata alkuvaiheen tarkastelu koettujen motivaatiotekijöiden jakaumien tarkastelu opintojen alkuvaiheessa oleviin. Tämä tehdään estimoimalla väittämien jakaumat yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden osajoukolle riippumatta siitä, onko opiskelija ollut tai aikeissa lähteä vaihtoon.

Kuviossa 9.3a on esitetty opintojensa alkuvaiheessa (1. ja 2. opiskeluvuosi) olevien opiskelijoiden opintososiaaliin ja motivaatioon liittyvien koettujen esteiden jakaumat yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Yli puolet kaikista korkeakouluopiskelijoista pitää liikkuvuusjaksoon liittyviä taloudellisia kustannuksia vähintään merkittävänä esteenä. Ammattikorkeakouluopiskelijat (33 prosenttia) pitävät taloudellisia esteitä hyvin merkittävänä tekijänä useammin kuin yliopisto-opiskelijat (22 prosenttia). Erossa olon puolisosta tai lapsista kokee merkittävänä tekijänä niin ikään reilu kolmannes (35 prosenttia) ammattikorkeakouluopiskelijoista ja vajaa neljännes yliopisto-opiskelijoista (24 prosenttia). Kysymys jakaa kuitenkin opiskelijajoukkoa huomattavasti selvemmin, sillä ei-perheellisiä opiskelijoita kysymys ei juuri kosketa. Erossa olo muusta sosiaalisesta lähipiiristä (muu perhe ja ystävät) oli merkittävä (vastausluokat 5 ja 4 yhteensä) tekijä niin ikään vajaalle 30 prosentille opiskelijoista.

Kuvio 9.3a 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kokemat opintososiaaliset esteet kv-liikkuvuudelle yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa (%).

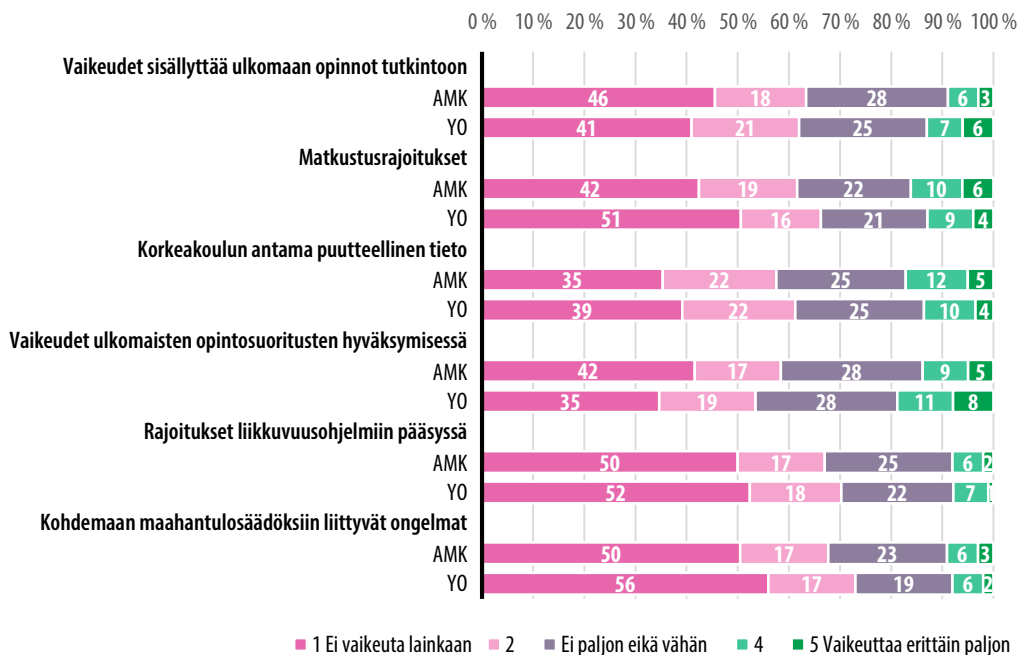

Noin neljäsosa (25 prosenttia) yliopisto-opiskelijoista ja viidennes (21 prosenttia) ammattikorkeakouluopiskelijoista kokee oman motivaation tai vähäiseksi koetun hyödyn merkittävänä liikkuvuuden esteenä. Pelko työpaikan menettämisestä koskettaa noin joka viidettä opiskelijaa siten, että ammattikorkeakouluopiskelijat mainitsevat sen yliopisto-opiskelijoita hieman useammin merkittävänä esteenä liikkuvuudelle. Puutteellisen kielitaidon kokee esteenä noin 19 prosenttia ammattikorkeaja- ja 15 prosenttia yliopisto-opiskelijoista. Terveystilaan liittyvät esteet koskettivat noin joka kymmenettä opiskelijaa.

Vastaavasti kuviossa 9.3b on esitetty korkeakouluun sekä vaihto-ohjelmien toteutukseen liittyvien syiden jakaumat yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Huomionarvoista on heti tarkastelussa havaita, että puutteet korkeakoulujen toiminnassa mainitaan hyvin harvoin merkittävänä liikkuvuuden esteenä, joskin lisää tietoa tutkimuksessa ilmoitti kaipaavansa vajaa viidennes yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoista. Tutkimuksen toteutuksen ajankohtaan nähden pandemiaan

liittyvät matkustusrajoitukset nähtiin selvästi ohimenevänä ilmiönä, sillä näitä vaikeuttavana tekijänä koki tutkimushetkellä opintojen alkuvaiheessa olevilla vain 13–16 prosentilla. Toki on niin, että opintojen loppuvaiheessa olevien opiskelijoiden suunnitelmat viimeisten opiskeluvuosien mahdollisista liikkuvuusjaksoista kärsivät enemmän kuin opintojen alkuvaiheessa olevien, joiden on ollut mahdollista siirtää liikkuvuusjaksoa vuodella eteenpäin.

Kuvio 9.3b 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kokemat opintohallinnolliset esteet kv-liikkuvuudelle yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa (%).

9.3 Mitkä tekijät selittävät liikkuvuusaikomuksia?

Vuoden 2019 Eurostudent-tutkimuskierroksen kansallisessa raportissa tarkasteltiin vaihtoon tai muulle ulkomaanjaksolle lähtemisen koettuja esteitä⁴⁶. Opiskelijoiden kokemuksia tarkasteltiin sen suhteen, mitkä koetut selitystekijät tosiasiallisesti erottelevat vaihtoon lähteviä opiskelijoita tai jo ulkomaan vaihtojaksoilla olleita niistä opiskelijoista, joilla ei ole aikomuksia lähteä ulkomaille. Jo edellisessä tutkimuksessa

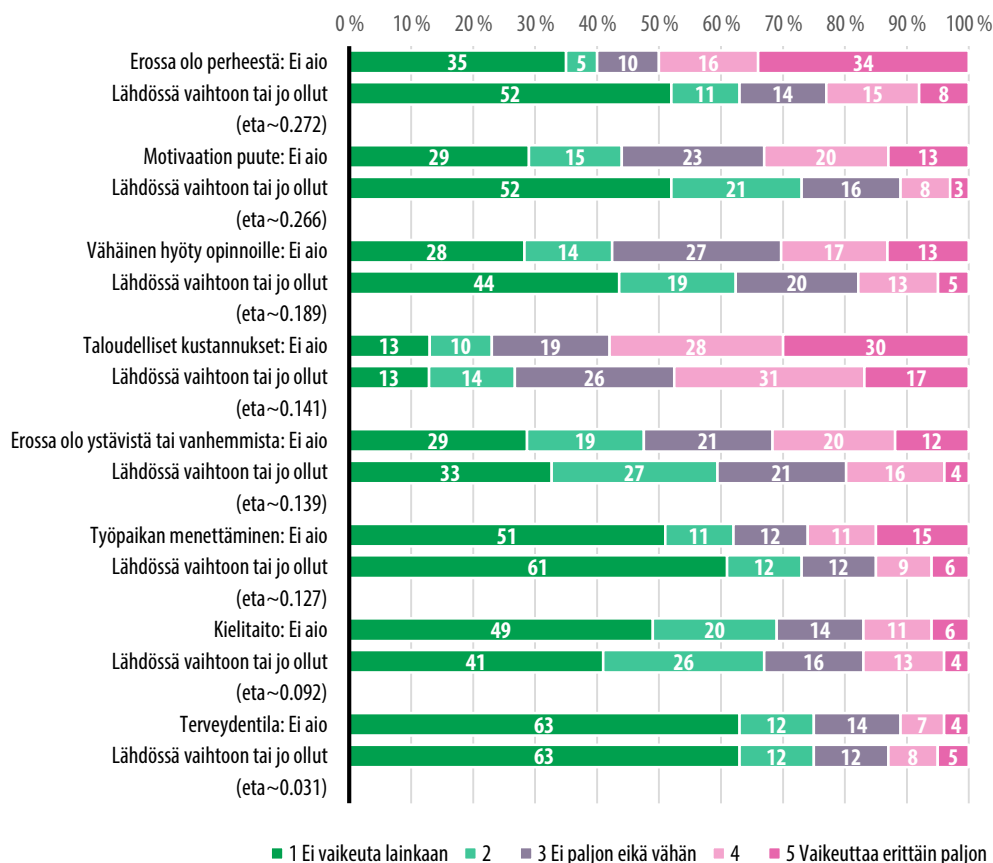
⁴⁶ Saari, J., Koskinen, H., Attila, H. & Sarén, N. (2020) Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:25.

havaittiin, että vaikka taloudelliset tekijät ovat opiskelijoiden mielestä merkittävin liikkuvuutta rajoittava tekijä, eivät vaihtoon lähteneiden kokemukset taloudellisista tekijöistä loppujen lopuksi juuri eronneet muiden opiskelijoiden kokemuksista.

Asetelma toistetaan nyt vuoden 2022 keväällä kerätyllä tiedonkeruun aineistolla siten, että kuviossa 9.4a esitetään edellisen tarkastelun tapaan nämä erot opintososiaalisten ja kuviossa 9.4b opintohallinnollisten tekijöiden suhteen. Kunkin väittämän yhteydessä on esitetty paitsi koettujen esteiden suuruuden jakauma, niin myös ryhmien välisen eron suuruutta kuvaava tilastollinen "eta" (eli effect size) -tunnusluku⁴⁷. Kuviossa 9.4a–b ylimpänä on esitetty selityskykyisimpien tekijöiden jakauma eli näiden väittämien suhteen liikkuvuusjaksoja suunnittelevat opiskelijat eroavat kaikkein eniten niistä, jotka eivät suunnittele liikkuvuusjaksoja.

47 Eta on tilastollisen assosiaation suuruutta kuvaava tunnusluku, joka vaihtelee 0:n ja 1:n välillä. Se on hyödyllinen kuvaamaan kahden muuttujan välisen yhteyden suuruutta varsinkin silloin, kun vertailtavien muuttujien jakaumat eivät ole samanmuotoisia.

Kuvio 9.4a Opiskelijaliikkuvuuden koetut opintososiaaliset esteet liikkuvuusjaksoilla olleilla tai niitä harkitsevilla vs. ei-harkitsevilla, kaikki opiskeluvuodet (%). Havaitun eron tilastollisen voimakkuuden eta-tunnusluku.

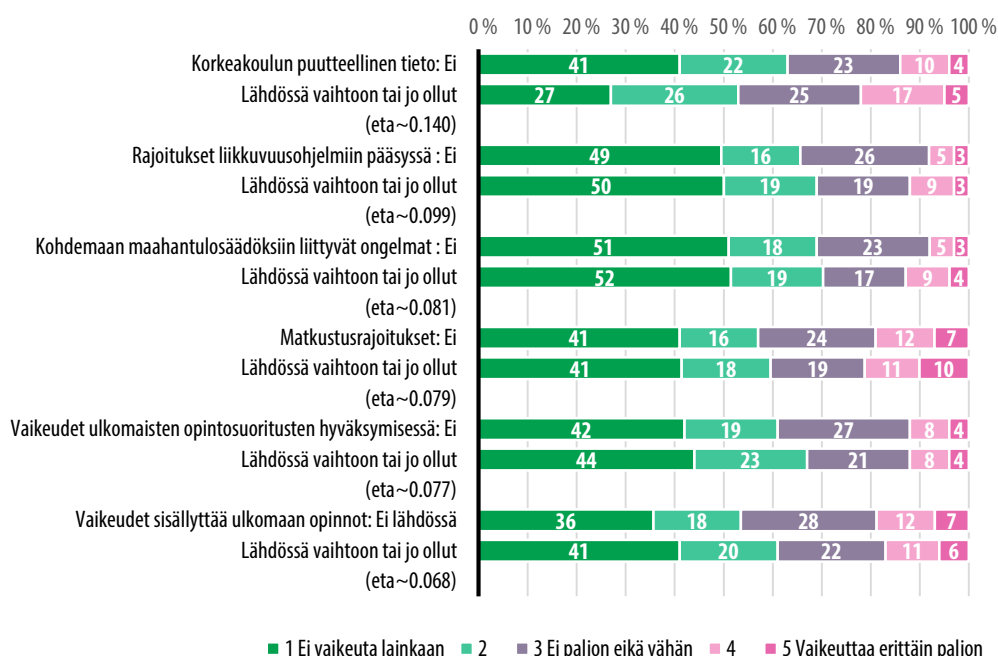

Tulosten perusteella kaikkein voimakkaimmin liikkuvuusjaksoja selittävät tälläkin tutkimuskierroksella ”erossa olo perheestä” sekä motivaatiotekijät. Verrattuna vuoden 2019 Eurostudent-tiedonkeruuseen taloudellisten tekijöiden vaikutus vaikuttaa kasvaneen, kun taas riittämätön kielitaito tai koettu terveydentila eivät juuri selittäneet liikkuvuusaikomuksia.

Kuviossa 9.4b puolestaan esitetään opintohallinnollisten sekä matkustusrajoituksiin liittyvien väittämien jakaumat samalla logiikalla kuin edellä (myös eta-tunnuslukua voi vertailla kuvioden välillä). Kuten edellä huomattiin, niin opiskelijoista varsin pieni osa piti näitä tekijöitä vakavana liikkuvuuden esteenä, mikä kuvastaa korkeakoulujen määrä tietoisista työtä liikkuvuuden edistämiseksi. Jopa tiedonkeruuaikaan voimassa olleet matkustusrajoitukset (joskin oli ennakoitavissa, että kevään 2022 aikana tilanne tulee nopeasti helpottumaan) nähtiin merkityksellisenä vain noin

joka viidennen opiskelijan kohdalla eikä niihin suhtautuminen juuri myöskään selitä vaihtoaikomuksia lähitulevaisuudessa. Havainto on hyvin linjassa edellä esitettyjen liikkuvuuden rekisteriperusteisten tilastojen kanssa, että opiskelijat kokivat matkustusrajoitukset lähinnä vain jo suunnitteilla olevien liikkuvuusjaksojen viivästyttäjinä.

Kuvio 9.4b Opiskelijaliikkuvuuden koetut opintohallinnolliset- ja muut esteet liikkuvuusjaksoilla olleilla tai niitä harkitsevilla vs. ei-harkitsevilla, kaikki opiskeluvuodet (%). Havaitun eron tilastollisen voimakkuuden eta-tunnusluku.

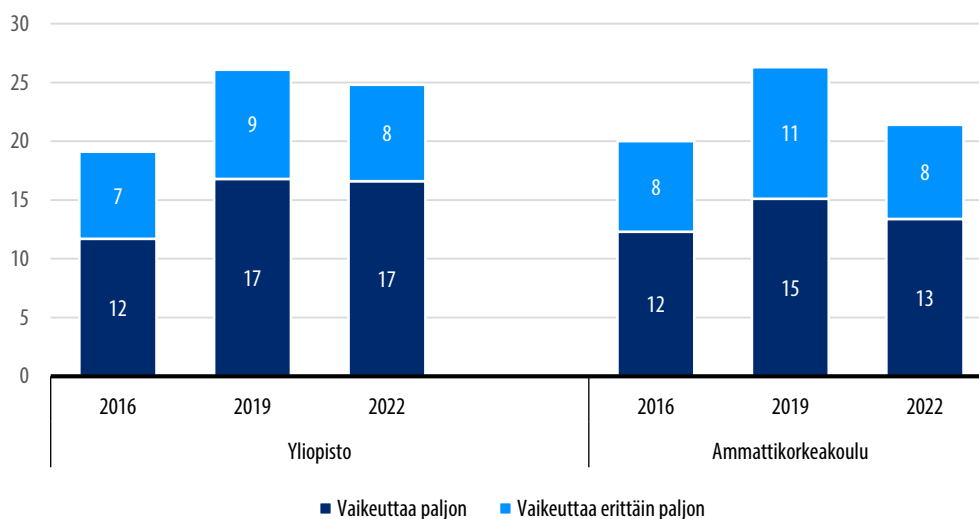

Sen sijaan kokemus puutteellisesta tiedosta liittyen liikkuvuusjakson käytännön järjestelyihin suhteessa nykyisiin opintoihin tuottaa hieman yllättävän havainnon: Liikkuvuusjaksoja suunnittelevien sekä vaihdossa jo olleiden opiskelijoiden kokemus tiedonpuutteesta on ollut vakavampi este kuin niillä opiskelijoilla, jotka eivät ole aikeissa lähteä vaihtojaksolle. Tälle hieman yllättävälle tulokselle selityksenä voi olla se, että puutteellista tietoa kokevat ovat lähtökohtaisesti niitä, joilla motivaatio hakeutua liikkuvuusjaksoille on muita suurempi, jolloin tietoa on korkeakoulun taholta myös etsitty. Sen sijaan, jos vaihtoon lähtemiselle ei ole motivaatiota, niin siihen liittyvää puutteellista tietoa ei myöskään pidetä liikkuvuuden varsinaisena esteenä.

9.4 Onko opiskelijoiden motivaatiossa tapahtunut muutoksia?

Eurostudent on kartoittanut liikkuvuuden koettuja esteitä vuoden 2016 tiedonkeruusta lähtien⁴⁸, joten tältä ajalta on saatavilla vertailukelpoinen aikasarja koettujen liikkuvuuden esteiden vakavuudesta. Koska motivaatioon ja vähäiseksi koettuun hyötyyn liittyvät kokemukset selittävät liikkuvuuteen liittyviä suunnitelmia voimakkaasti, on hyödyllistä tarkastella näiden kehitystä vuosina 2016–22. Kuviossa 9.5 on esitetty motivaationsa heikoksi kokevien alkuvaiheen (1. ja 2. vuoden) yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden osuudet kolmella Eurostudent-tutkimuskierroksella. Tarkastelujaksolla motivaation suurena tai melko suurena esteenä kokevien osuus kasvoi molemmilla korkeakoulusektoreilla 20 prosentista 25 prosenttiin vuosina 2016–19. Vuonna 2022 tiedonkeruussa yliopisto-opiskelijoista neljäsosa piti edelleen motivaation puutetta merkittävänä esteenä, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijoista osuus laski 21 prosenttiin.

Kuvio 9.5 Motivaation puute koettu esteeksi kv-liikkuvuudelle, osuudet 1.–2. vuoden opiskelijoista Eurostudent-tutkimuskierroksilla 2016–2022 (%).

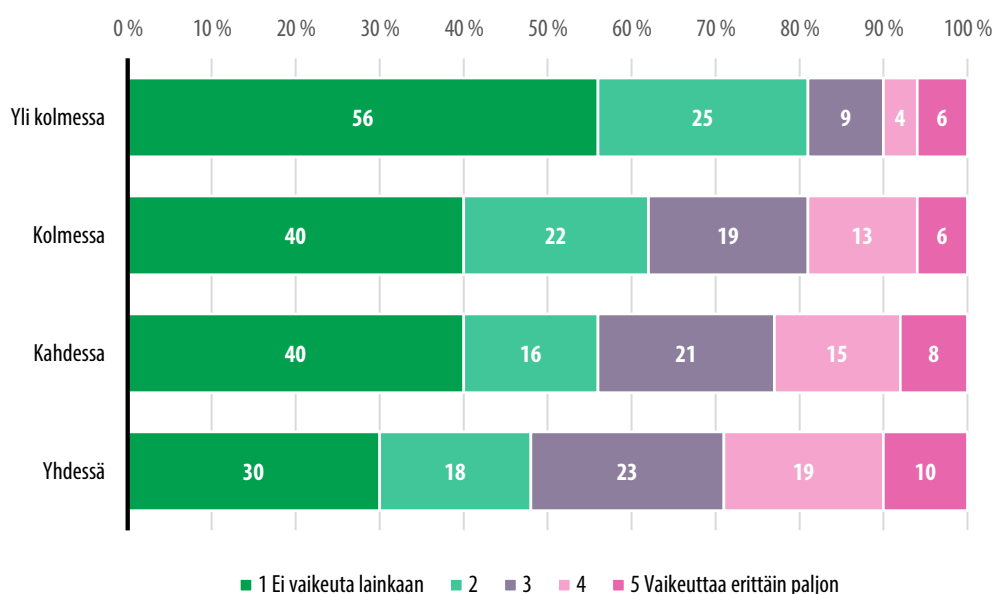
48 Väittämäpatteria on pieniltä osin päivitetty vuosien varrella: Vuoden 2016 väittämissä ei erotettu erossa oloa opiskelijan välittömistä läheisistä ja muista ystävistä. Vuoden 2022 väittämiin lisättiin covid-19-pandemiaan liittyvät matkustusrajoitukset.

9.5 Mitkä tekijät selittävät heikkoa motivaatiota?

Tässä tarkastelussa täydennetään edellä kuvattua alakohtaista liikkuvuutta koskevia havaintoja opiskelijan valikoitujen taustatekijöiden suhteen. Tarkastelu rajataan opintojensa alkuvaiheessa oleviin, jolloin motivaatiota koskevan väittämän tulkinta on suoraviivaisempaa. Jos motivaatio koetaan esteenä, se luultavasti ennustaa ei-liikkuvuutta.

Kuviossa 9.6 on esitetty motivaatioon liittyvän esteen kokemuksen jakauma suhteessa opiskelijan kielitaitoon (kysymys: ”monessako kielessä äidinkielesi lisäksi arvioit taitosi hyväksi”). Tulosten tulkinta on varsin suoraviivainen: mitä kielitaitoisempi opiskelija, sitä korkeampi motivaatio kansainväliselle liikkuvuudelle.

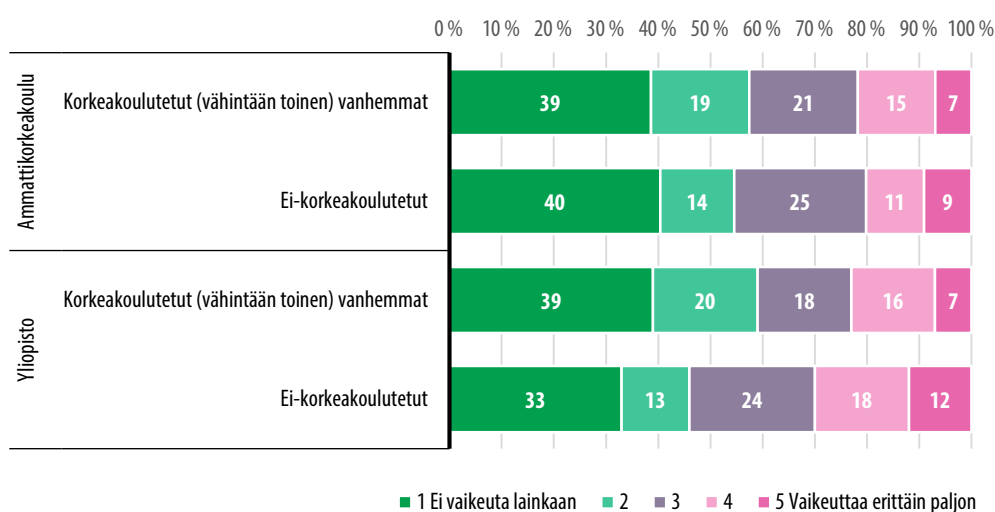
Kuvio 9.6 Motivaation puute vaikeuttaa liikkuvuutta ja opiskelijan kielitaito (monessako kielessä äidinkielen lisäksi arvioi taitonsa hyväksi), 1.–2. vuoden opiskelijat (%).

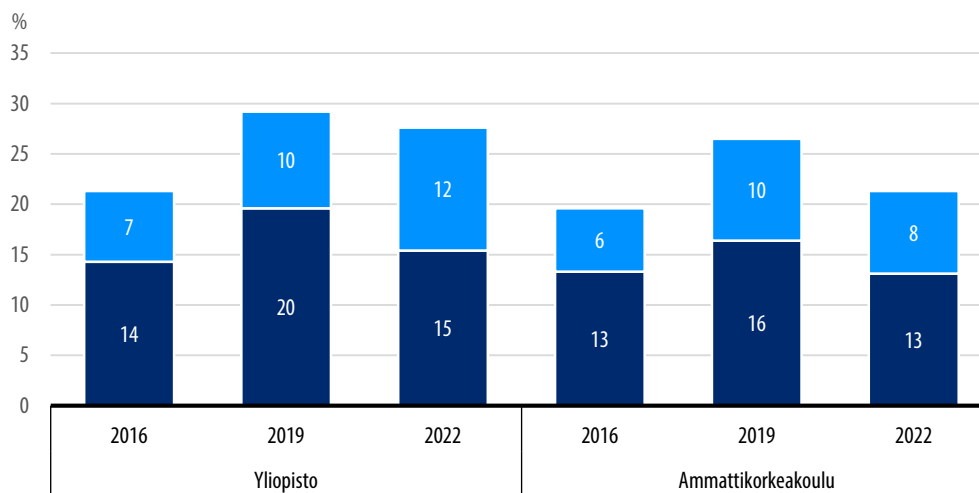
Vanhempien koulutustason yhteyttä koettuun motivaation puutteeseen tarkastellaan kuviossa 9.7 opiskelijan korkeakoulusektorin mukaan. Myös tässä tulokset on rajattu koskemaan vain opintojensa alkuvaiheessa olevia. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemus motivaatioon liittyvästä esteestä vaihtelee vanhempien koulutustason (vähintään toisella vanhemmista korkeakoulututkinto) mukaan varsin vähän, ja kuviossa havaittava pieni ero jää vaille tilastollista merkittävyyttä. Sen sijaan yliopisto-opiskelijoiden motivaatiossa havaitaan kohtalainen ero vanhempien koulutuksen

suhteen: Ei-korkeakoulutettujen vanhempien lapsista 30 prosenttia ilmoittaa motivaation merkittäväksi liikkuvuuden esteeksi, kun taas korkeakoulutettujen lapsista osuus on 23 prosenttia (ero on suurempi vertaillen luokkia 1 ”ei lainkaan” ja 2 ”ei juurikaan”).

Kuvio 9.7 Motivaation puute vaikeuttaa liikkuvuutta ja opiskelijan vanhempien tausta korkeakoulusektoreittain, ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat (%).

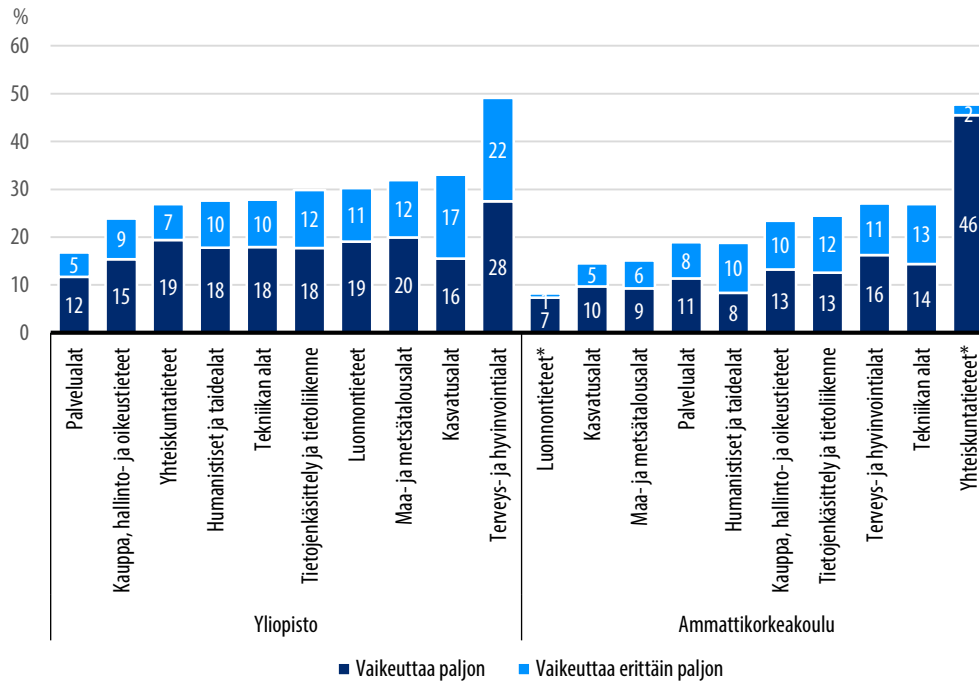

Heikon motivaation ohella toinen kiinnostava väittämä liittyy kansainvälisen liikkuvuusjakson koettuun hyödyllisyyteen nykyisten opintojen kannalta. Keskeinen ero edellä kuvattuun motivaatioon on siinä, että opiskelijoiden kokemaa vähäinen hyöty opinnoille kytkeytyy suoraviivaisemmin opiskeltavaan alaan, kun taas motivaatio luultavasti kytkeytyy enemmän opiskelijan elämäntilanteeseen. Kaiken kaikkiaan opiskelijoiden kokemus (kuvio 9.8) liikkuvuuden vähäisistä hyödyistä opinnoille on kehittynyt hyvin samansuuntaisesti: Yliopisto-opiskelijoista 27 ja ammattikorkeakoulu-opiskelijoista 21 prosenttia ei tulosten perusteella koe liikkuvuusjakson hyödyttävän nykyisiä opintoja.

Kuvio 9.8 Koettu vähäinen hyöty opinnoille esteenä kv-liikkuvuudelle, 1.–2. vuoden opiskelijat (%).

Koettua vähäistä hyötyä nykyisille opinnoille on järkevää tarkastella alakohtaisesti, koska myös liikkuvuusjaksojen määrä suhteutettuna alaa opiskelevien määrään vaihtelee suuresti. On mielekästä ajatella, että eri koulutusaloilla kansainvälinen liikkuvuus näyttäytyy opintojen sisällön tai työllistymisnäkymien suhteen vaihtelevissa määrin arvokkaana, jolloin myös vaihdon opinnoille koettu hyöty voi vaihdella koulutusalalla. Kuviossa 9.9 on esitetty heikoksi koetun hyödyn merkittävyys yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutusaloilla nousevassa järjestyksessä siten, että opinnoille hyödyn heikoksi kokevien osuus kasvaa oikealle.

Yleisimmin liikkuvuuden hyötyjä opinnoille pidetään heikkoina terveys- ja lääketieteiden opiskelijoiden keskuudessa. Ammattikorkeakouluissa liikkuvuuden hyödyt vähäiseksi kokevat myös kirjastoalan tradenomit (yhteiskunnalliset alat), joskin alan opiskelijamäärä on hyvin pieni. Sen sijaan liikkuvuuden hyödyn heikoksi kokevia opiskelijoita on kaikista vähiten yliopistojen palvelualoilla sekä kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden aloilla. Tulosten perusteella ammattikorkeakoulujen luonnon-tieteellisten alojen (ympäristösuunnittelijat), kasvatusalojen sekä luonnonvara-alojen opiskelijat kokevat kansainvälisen liikkuvuuden muita opiskelijoita hyödyllisemmäksi opinnoille.

Kuvio 9.9 Koettu vähäinen hyöty opinnoille esteenä kv-liikkuvuudelle koulutusaloittain* (%).

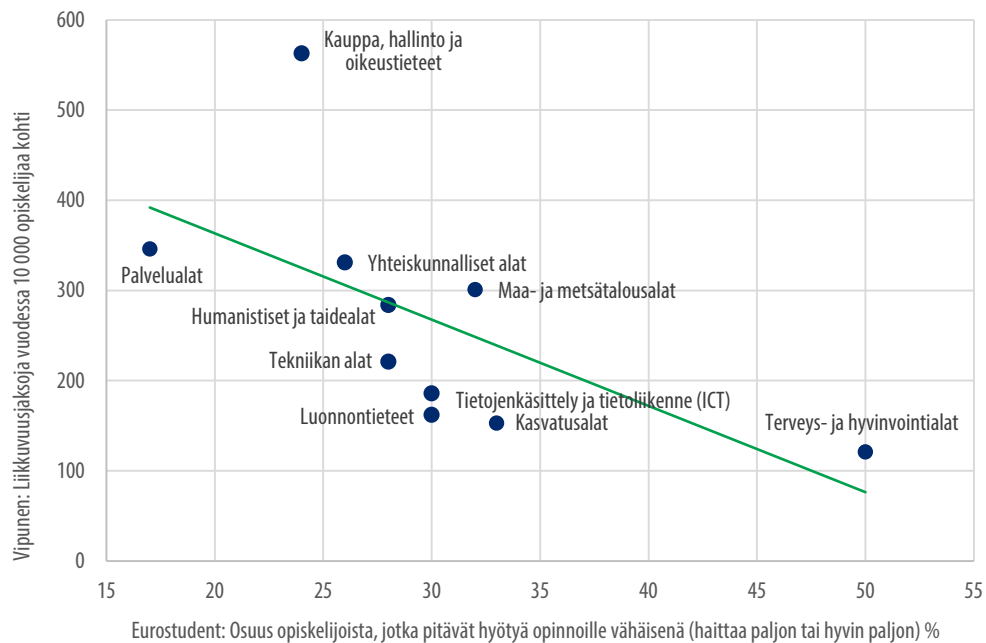
*AMK / yhteiskunta- ja luonnontieteelliset alat hyvin pieniä, joten estimaatti perustuu alle 50 opiskelijan vastauksiin.

Yliopisto-opiskelijoista ylivoimaisesti heikoin kokemus liikkuvuuden hyödyllisyydestä paikantuu terveysaloille (lääketiede, farmasia ja muut terveystieteen koulutus-ohjelmat), kun taas käänteisesti tulkittuna parhaiten liikkuvuudesta katsovat hyötyvänsä palvelualojen (liikuntatieteet, matkailuntutkimus) sekä kauppa- ja oikeustieteen opiskelijat. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kohdalla heikoin kokemus on tekniikan ja sote-alojen opiskelijoilla, jotka yhdessä kattavat yli puolet ammattikorkeakoulujen koko opiskelijamäärästä. Käänteisesti tulkittuna liikkuvuudesta katsovat eniten hyötyvänsä ammattikorkeakouluissa kasvatusalojen sekä maa- ja metsätalousalojen opiskelijat.

Kuviossa 9.10a ja 9.10b on esitetty vuosina 2018–22 toteutuneiden kansainvälisten liikkuvuusjaksojen kokonaismäärä suhteutettuna kunkin koulutusalan opiskelijamäärään yhdessä edellä esitellyn vähäiseksi koetun hyödyn kokemuksen kanssa. Neljän vuoden tarkastelujaksolla halutaan tässä vaimentaa covid-19-pandemian tuomaa äkillistä shokkivaikutusta liikkuvuusmääriin. Liikkuvuusjakson koettu hyöty tai hyödyllisyys näkyy tilastoidussa liikkuvuudessa kuitenkin keskipitkällä ajanjaksolla.

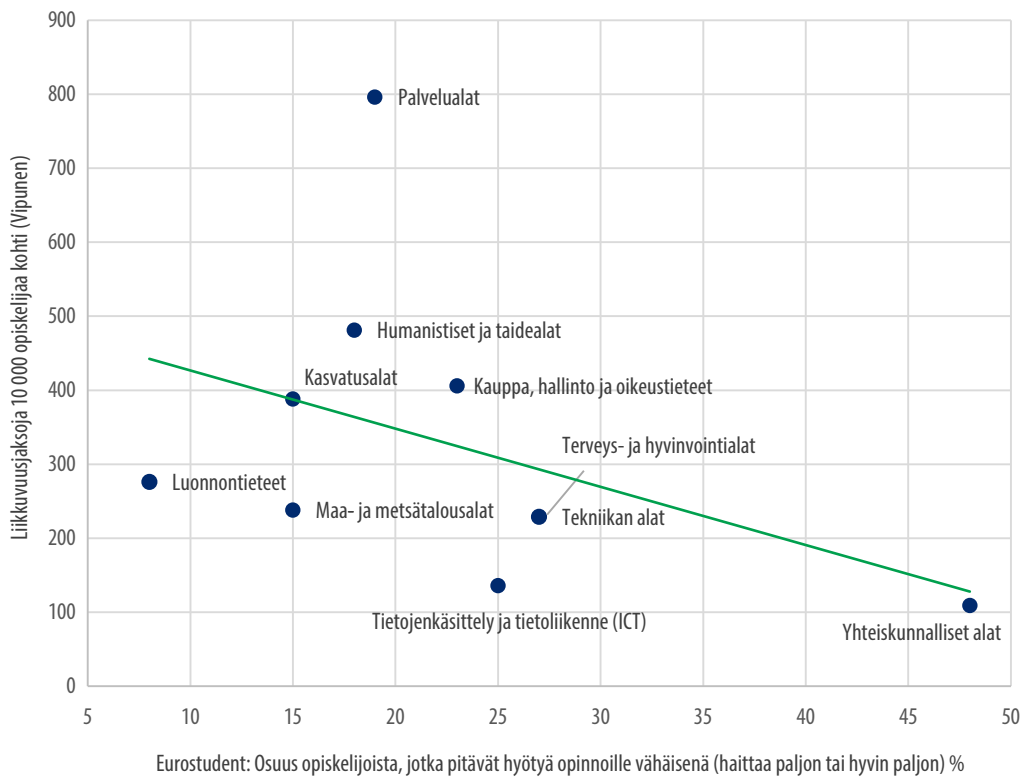
Yhteys koetun alakohtaisen hyödyllisyyden sekä tarkastelujaksolla havaitun liikkuvuuden välillä on selvä: Suhteellisesti vähiten liikkuvuusjaksoja on niillä aloilla, joiden opiskelijat edellä kuvattujen tulosten perusteella kokevat ne vähiten hyödyllisiksi.

Kuvio 9.10a Liikkuvuusjaksojen määrä yliopistoissa 10 000 opiskelijaa kohti vuosina 2018–2022 sekä alakohtainen kokemus vähäisestä hyödystä opinnoille, %.

Yliopisto-opiskelijoista kauppa-, hallinto- ja oikeustieteiden opiskelijat sekä ammattikorkeakoulujen palvelualojen opiskelijat ovat tarkastelujaksolla suorittaneet huomattavasti muiden alojen opiskelijoita enemmän liikkuvuusjaksoja (yli kaksi kertaa muita useammin). Kaikkein vähiten liikkuvuusjaksoja on ollut yliopistojen terveysalojen sekä ammattikorkeakoulujen kirjastoalan tradenomiopiskelijoiden keskuudessa, jotka myös kyselytulosten perusteella pitävät liikkuvuuden hyötyä opinnoille muita vähäisempänä.

Kuvio 9.10b Liikkuvuusjaksojen määrä ammattikorkeakouluissa 10 000 opiskelijaa kohti vuosina 2018–2022 sekä alakohtainen kokemus vähäisestä hyödystä opinnoille, %.

Kaiken kaikkiaan kuvioissa 9 ja 10 esitetty tarkastelu kuvastaa hyvin Eurostudent-tutkimusaineiston arvoa kansainvälisen liikkuvuuden alakohtaisten erojen selittäjänä. Vaikka liikkuvuusjaksojen määrästä tuotetaan kattavaa ja laadukasta rekisteriperusteista tilastoaineistoa, ei esimerkiksi alakohtaisen vaihtelun perimmäisistä syistä saa vertailukelpoista tietä juuri muuta kautta kuin kysymällä opiskelijoilta suoraan. Toki on myös niin, että opiskelijoiden muut edellytykset hakeutua liikkuvuusjaksoille vaihtelevat koulutusaloittain myös muiden kuin alan sisältöön tai työllisyysnäkyymiin paikantuvista syistä: Tulkinnessa on aina syytä muistaa, että eri aloilla opiskelevien ikäjakauma on erilainen, ja opiskelijat ovat muutenkin erilaisissa elämäntilanteissa.

Liite. EUROSTUDENT VIII -kyselylomake

1 Opiskelun taustatiedot

1.1 Opiskeletko aktiivisesti tällä lukukaudella Suomessa?

Tutkimus koskee vain kevätlukukaudella Suomessa korkeakoulututkintoa opiskelevia.

Kysely päättyy, mikäli vastaat "ei".

- ☐ Kyllä, suomalaisessa yliopistossa
 - ☐ Kyllä, suomalaisessa ammattikorkeakoulussa
 - ☐ Kyllä, sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulututkintoa samanaikaisesti
 - ☐ Ei, opiskelen tilapäisesti ulkomaisessa korkeakoulussa Suomen ulkopuolella (esim. Erasmus-ohjelmassa)
 - ☐ Ei, pidän tällä hetkellä taukoa opiskelusta (virallisesti tai epävirallisesti)
 - ☐ Ei, olen keskeyttänyt opinnot
 - ☐ En, olen jo valmistunut
- jos 1.0 = Ei > loppu

1.2 Onko nykyinen pääasiallinen tutkintosi pääasiallinen opetustapa lähi- vai verkko-opetus? Ajattele tutkintosi virallista suoritustapaa.

Verkko- tai etäopetuksena suoritettavat tutkinnot eivät sisällä lainkaan fyysistä lähiopetusta. Virallisesti tarkoittaa tutkinnon suunniteltua rakennetta eikä covidin vuoksi poikkeusoloissa järjestettyä etäopetusta.

1. Lähiopetus
2. Verkko- tai etäopetus
3. Monimuoto

1.3 Missä maassa asut pääasiallisesti?

1. Suomessa
2. Jossain muualla (tutkimus on tarkoitettu Suomessa asuville korkeakouluopiskelijoille, joten kysely päättyy valittuasi tämän)

1.4a Valitse seuraavista ammattikorkeakoulu, jossa opiskelet:

Jos opiskelet useammassa oppilaitoksessa, vastaa pääasiallisten opintojesi mukaan (viimeisin, joista olet tehnyt suorituksia).

Jos 1.3=2

1.4b Valitse seuraavista yliopisto, jossa opiskelet:

Jos opiskelet useammassa oppilaitoksessa, vastaa pääasiallisten opintojesi mukaan (viimeisin, joista olet tehnyt suorituksia).

1.5 Mikä on pääasiallinen opiskelupaikkakuntasi?

(Tarkoitetaan sitä paikkakuntaa, jossa suurin osa tutkintosi opetuksesta järjestetään.)

1.6 Mitä tutkintoa suoritat parhaillaan?

Jos opiskelet useampaa samanaikaista korkeakoulututkintoa, vastaa pääasiallisten opintojesi mukaan kaikissa kyselylomakkeen kohdissa. Pääasialliset opinnot = Ne korkeakouluopinnot, joissa olet viimeksi tehnyt opintosuorituksia.

Valitse yksi vaihtoehto.

1. Alempi korkeakoulututkinto yliopistossa (kandi)
2. Ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa (maisteri, ml. lääketieteen lisensiaatti)
3. Ammattikorkeakoulututkinto, päivätoteutus
4. Ammattikorkeakoulututkinto, monimuotototeutus
5. Ammatillinen opettajankoulutus
6. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
7. Lisensiaatin/tohtorin tutkinto

Jos 1.6 = 7 > loppu

1.7 Mitä alaa opiskelet?

1. Kasvatusalat (opetus ja varhaiskasvatus, musiikkipedagogi, tanssinopettaja AMK)
2. Humanistiset ja taidealat (myös kielet)
3. Yhteiskunnalliset alat (yhteiskuntatieteet, kansantaloustiede, kirjasto- ja informaatiotieteet AMK)
4. Kauppa-, hallinto- ja oikeustieteet (myös hallintotieteet)
5. Luonnontieteet (fysiikka, matematiikka, biologia, ympäristösuunnittelija (AMK))
6. Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)
7. Tekniikan alat (muut kuin tieto- ja viestintätekniikan sekä liikenne- ja kuljetusalan insinööriohjelmat)
8. Maa- ja metsätalousalat (myös eläinlääketiede)
9. Terveys- ja hyvinvointialat (myös lääketiede, farmasia, terveystieteiden monialaiset koulutusohjelmat)
10. Palvelualat (myös liikenne- ja kuljetusalan insinööriohjelmat, turvallisuusala, matkailu)

FI1 Oletko aikeissa suorittaa nyt opiskelemasi tutkinnon valmiiksi?

Valitse vaihtoehdoista parhaiten tilanteeseesi sopiva.

1. Kyllä
2. En, sillä hankin opiskelupaikan suorittaakseni vain tietyn osan tutkinnosta
3. En, sillä opiskelu ei vastannut odotuksiani
4. En, sillä aion siirtyä opiskelemaan muualle
5. En, henkilökohtaisista tai muista syistä johtuen

Jos FI1 = 1

FI2 Arvioi, kuinka pitkän ajan olet aktiivisesti kaiken kaikkiaan opiskellut korkeakoulussa siinä vaiheessa, kun valmistut.

Opiskeluaikasi aloituksesta valmistumiseen noin ____ vuotta ja ____ kuukautta.

1.9 Missä maassa suoritit loppuun alemman tutkinnon (esim. kandidaatintutkinnon), jonka pohjalta jatkat nyt ylempää korkeakoulututkintoa?

1. Suomessa
2. Muualla
3. En ole suorittanut alempaa korkeakoulututkintoa

Jos 1.9 = 2

1.9 Valitse maa, jossa suoritit loppuun alemman tutkintosi:

[pudotusvalikko]

Jos 1.3 = 2,4

1.10 Kuinka pian edellisen tutkinnon suorittamisen jälkeen aloit suorittaa tämänhetkistä ylempää korkeakoulututkintoa?

Tarkoitetaan esim. kandidaatin tutkinnon ja maisterin tutkinnon välinen aika, AMK-tutkinnon ja ylemmän AMK-tutkinnon välinen aika.

1. Alle vuoden kuluessa
2. Vuoden – kahden kuluessa
3. Yli kaksi vuotta edellisen tutkinnon jälkeen

FI3 Suorititko avoimen korkeakoulun kursseja tai muita (ei-tutkintotavoitteisia) opintoja ennen korkeakouluun hakeutumistasi?

1. Kyllä, avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa
2. Kyllä, Vapaan sivistystyön (kansalais- tai kansanopisto)
3. Muu yksityinen koulutus
4. En

FI4 Entä uskotko viiden vuoden sisällä valmistumisesta (tavoitetutkinnostasi)**jatkavasi opiskelua jossain seuraavista:**

1. En usko
2. Kyllä, ylempää ammattikorkeakoulututkintoa
3. Kyllä, avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa
4. Kyllä, vapaan sivistystyön opinnot
5. Kyllä, toinen korkeakoulututkinto (toiselta alalta)
6. Kyllä, oman alani erikoistumiskoulutus
7. Kyllä, opettajanpätevyys (opettajan pedagogiset tai ammatillinen opettajakorkeakoulutus)
8. Kyllä, toisen asteen tutkinto
9. Kyllä, muu yksityinen koulutus
10. Hakeudun ulkomaille opiskelemaan

FI5 Miten hyvin seuraavat väittämät vastaavat omaa mielipidettäsi?

5 Täysin samaa mieltä – 1 Täysin eri mieltä

- a. Suhtaudun luottavaisesti tulevaisuuteeni
- b. Valitsemallani alalla on tulevaisuudessa hyvä työllisyystilanne
- c. Uskon työllistyväni vuoden sisällä valmistumisestani
- d. Minulla on hyvät mahdollisuudet työllistyä opiskelemalleni alalle vuoden sisällä valmistumisestani
- e. Uskon saavani koulutustasoani vastaavaa työtä kolmen vuoden sisällä valmistumisestani
- f. Uskon kokevani työttömyyttä vuoden sisällä valmistumisestani
- g. Lykkään valmistumista tarkoituksella
- h. Lähden ulkomaille työnhakuun

2 Opiskelun taustatiedot – hakeutuminen

2.1 Onko sinulla toisen asteen tutkinto (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto tai vastaava ulkomainen tutkinto)?

1. Kyllä, suoritin sen Suomessa
2. Kyllä, suoritin sen muualla kuin Suomessa
3. Ei ole

Jos 2.1=1,2

2.2 Suorititko toiseen asteen tutkintosi nuorille suunnatussa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa?

1. Kyllä, lukiossa
2. Kyllä, ammatillisessa koulutuksessa (myös kaksoistutkinto)

3. Ei, suoritin sen muulla tavoin (esim. aikuislukio, aikuisille suunnatut ammatilliset opinnot, oppisopimus)

Jos 2.0=3

2.3 Missä olet viimeksi käynyt koulua:

1. Suomessa
2. Muualla kuin Suomessa

2.4.1 Olitko ansiotyössä ennen kuin aloitit korkeakouluopinnot ensimmäistä kertaa?

Laske mukaan myös oppisopimus tai palkallinen harjoittelu. Asepalvelusta tai siviilipalvelusta ei lasketa ansiotyöksi.

1. Kyllä, työskentelin *säännöllisesti vähintään* 20 tuntia viikossa vähintään yhden vuoden ajan.
2. Kyllä, työskentelin *säännöllisesti alle* 20 tuntia viikossa vähintään yhden vuoden ajan.
3. Kyllä, olin ansiotyössä alle vuoden.
4. En ollut ansiotyössä ennen korkeakouluopintojani.

Jos 2.9 = 1, 2, 3

2.4.2 Kuinka läheisesti *opintoja edeltävä työsi* liittyi nykyiseen koulutusohjelmaasi?

Ajattele työssäkäyntiäsi ajalta ennen ensimmäisten korkeakouluopintojesi alkua.

1 Ei lainkaan – 5 Hyvin läheisesti

2.5 Kuinka pian toisen asteen opintojesi lopettamisen jälkeen aloitit korkeakouluopinnot ensimmäistä kertaa?

Mikäli olet opiskellut useammassa toisen asteen koulutusohjelmassa, laske aika ensimmäisen koulutusohjelman päättämisestä lähtien, (riippumatta siitä saitko tutkinnon valmiiksi). Mikäli olet aloittanut useammat korkeakouluopinnot Suomessa tai ulkomailla, laske aika ensimmäisten korkeakouluopintojesi aloittamiseen.

1. Vuoden kuluessa
2. 1–2 vuoden kuluttua
3. Yli kahden vuoden kuluttua

2.6 Milloin pääsit ensimmäisen kerran sisään korkeakouluun?

Vuosi ja kuukausi

2.7 Milloin aloitit nykyisessä (pääasiallisessa) koulutusohjelmassasi?

Huom. maisterivaiheessa tai YAMK-tutkintoa opiskelevat: tarkoitetaan kandidaatin/AMK-perustutkinnon aloitusajankohtaa.

Vuosi ja kuukausi

2.8 Ajattele nykyistä pääasiallista tutkintoasi. Oletko pitänyt vähintään lukukauden mittaisia taukoja opinnoistasi, jolloin et ole suorittanut yhtään opintopistettä?

Laske mukaan virallisesti tai epävirallisesti pitämäsi lukukauden (kevät/syysy) opinnoista (jolloin et osallistunut opetukseen, tehnyt opintopisteitä).

1. En
2. Kyllä, montako lukukautta

F19 Oletko käyttänyt mahdollisuutta opiskella joustavasti hyödyntämällä muiden suomalaisten korkeakoulujen opetustarjontaa (JOO-opinnot)?

1. Kyllä
2. En

F6 Vaikuttiko jokin seuraavista tekijöistä siihen, miksi olet hyödyntänyt / et ole hyödyntänyt JOO-opiskelumahdollisuutta opintojesi aikana?

Jos kyllä	Jos ei
Toisen korkeakoulun opetustarjonta on täydentänyt tutkintoani	Muiden korkeakoulujen tarjonta ei ole ollut tutkintoni kannalta hyödyllistä
Oman korkeakouluni opetustarjonta on ollut riittämätöntä	Oman korkeakouluni opetustarjonta on ollut riittävää
Koulutusohjelmassani kannustettiin sisällyttämään tutkintoon muiden korkeakoulujen opintoja	Tutkintooni ei ole mahdollista sisällyttää muissa korkeakouluissa suoritettuja opintoja
Minun oli helppo selvittää muiden korkeakoulujen opiskelumahdollisuuksia	Minun oli vaikea saada tietoa muiden korkeakoulujen opiskelumahdollisuuksista
Opiskelu toisen korkeakoulun opetuksessa oli helppo järjestää käytännössä	Opiskelu toisen korkeakoulun opetuksessa olisi ollut vaikea järjestää käytännössä
Oma elämäntilanteeni (perhe, asuminen, työssäkäynti) mahdollisti joustavan opiskelun toisessa korkeakoulussa	Oma elämäntilanteeni (työssäkäynti, asuminen, perhe) ei olisi mahdollistanut opiskelua toisessa korkeakoulussa

F17 Oletko osallistunut valmennuskurssille?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

1. En mihinkään
2. Ylioppilaskokeisiin, nykyisen alan todistusvalinnan kannalta tärkeä aine
3. Ylioppilaskokeisiin, jonkun muun hakemani alan todistusvalinnan kannalta tärkeä aine
4. Pääsykoelvalmennus nykyiseen koulutusohjelmaani

5. Pääsykoevalmennus jollekin muulle alalle
6. Yhdistelmävalmennus (ylioppilaskokeisiin ja pääsykokeisiin valmentava kurssi)
7. Opintoihin valmentava kielikurssi (tutkinnon suorituskielet muu kuin äidinkieli)
8. Korkeakouluopintoihin valmentava koulutus maahanmuuttajille
9. Johonkin muuhun

Jos FI6a = 2,4,5,7

FI7b Minkä muun koulutusohjelman hakuun tai mikä muu kurssi?
(avokenttä)

TM1.1 Kuinka onnellinen yleisesti ottaen olet?

5 Erittäin onnellinen – 1 Erittäin onneton

E Covid-19-pandemian vaikutukset

E.1 Olitko kirjoilla opiskelijana kevätlukukaudella 2019-20?

1. Kyllä
2. En

E.2 Missä määrin koet covid-19 pandemian vaikuttaneen opintoihisi seuraavissa

1 Hyvin kielteisesti – 3 Ei vaikutusta – 5 Hyvin myönteisesti

- a. Opintojesi kesto
- b. Opintomenestykseen
- c. Opiskelumotivaatioon
- d. Opetuksen laatuun
- e. Yhteydenpito kanssaopiskelijoihin
- f. Opiskelun ja muun elämän välinen tasapaino
- g. Osaamisesi kehittymiseen
- h. Opintojesi rahoittaminen
- i. Työssäkäynti
- j. Elinkustannukset

E.3 Miten uskot covid-19-pandemian vaikuttavan jatkossa:

1 Hyvin kielteisesti – 3 Ei vaikutusta – 5 Hyvin myönteisesti

- a. Opintoihisi
- b. Työllistymiseesi
- c. Henkiseen hyvinvointiisi

3 Opiskelun olosuhteet

3.0 Kun ajattelet meneillään olevaa kevätlukukautta, onko jokin seuraavista vaikeuttanut tämänhetkisen pääasiallisen tutkintosi opintojen etenemistä?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

1. Kyllä, opintojen vaativuus tai niihin liittyvä työmäärä (vaikea koe, tutkielma, essee tai niiden määrä)
2. Kyllä, ongelmat opetusjärjestelyissä (kurssien huono aikataulutus, opetus- tai opiskelutilojen riittämättömyys, läsnäolopakko luennoilla)
3. Kyllä, ongelmat opintohallinnossa (kurssiarvosanojen viivästyminen, opintojen hyväksilukuun tai kurssi-ilmoittautumiseen liittyvät ongelmat)
4. Kyllä, johtuen muista opiskeluun liittyvistä syistä
5. Kyllä, toimeentulo-ongelma
6. Kyllä, työssäkäynti
7. Kyllä, lastenhoidon järjestäminen tai lapsen saaminen
8. Kyllä, terveydelliset syyt
9. Kyllä, puutteellinen opiskelumotivaatio
10. Kyllä, muu henkilökohtainen syy
11. Ei mikään

3.1 Arvioi seuraavia väitteitä koskien tämänhetkistä pääasiallista koulutusohjelmaasi:

1 Täysin samaa mieltä – 5 Täysin eri mieltä

- a. Olen yleensä saanut rakentavaa palautetta suoriutumisestani opetushenkilöstöltä
- b. Opetushenkilöstö on motivoinut minua tekemään parhaani
- c. Opetushenkilöstö on ollut erittäin hyvä selittämään asioita
- d. Tunnen paljon kanssaopiskelijoita, joiden kanssa voin keskustella opinnoistani
- e. Suosittelisin nykyistä koulutusohjelmaani muille.
- f. Minusta tuntuu usein siltä, ettei korkeakoulu ole oikea paikka minulle.
- g. Minulle oli alusta asti selvää, että tulisin jonain päivänä opiskelemaan korkeakoulussa.
- h. Harkitsen vakavasti kokonaan keskeyttäväni korkeakouluopintoni.

TM1.2 Tunnetko mitään tai oletko itse käyttänyt jotain seuraavista opiskelijoille suunnatuista palveluista?

Kyllä, mutta en ole hakenut apua – Kyllä, olen hakenut apua – Ei, en tunne

- a. Opintoihin liittyvä neuvonta (pääaineen vaihtaminen, tenttikäytännöt)
- b. Jaksamiseen tai mielenterveyteen liittyvä neuvonta (stressinhallinta)
- c. Talouteen tai toimeentuloon liittyvä neuvonta opiskelijoille
- d. Opiskelija-asumiseen liittyvä neuvonta

TM1.2b Mikä palvelu? Anna 1–2 esimerkkiä, jos haluat:

Mikä opintoihin liittyvä neuvontapalvelu?

Mikä jaksamiseen tai mielenterveyteen liittyvä palvelu?

Mikä talouteen tai toimeentuloon liittyvä neuvonta?

Mikä opiskelija-asumiseen liittyvä palvelu?

TM1.3 Kuinka paljon sait mielestäsi apua tilanteeseesi?

1 En lainkaan – 5 Hyvin paljon

- a. Opintoihin liittyvä neuvonta
- b. Jaksamiseen tai mielenterveyteen liittyvä neuvonta
- c. Talouteen tai toimeentuloon liittyvä neuvonta opiskelijoille
- d. Opiskelija-asumiseen liittyvä neuvonta

3.2 Kuinka monta tuntia viikossa käytät arviosi mukaan ohjattuun ja itsenäiseen opiskeluun tyypillisenä viikkona kuluvalle kevätlukukaudella?

Yritä muistella, kuinka monta tuntia käytät aikaa päivittäin opiskeluun viikonloppu mukaan lukien.

Merkitse "0" kohtaan, jolloin et käytä tavallisesti aikaa kyseiseen toimintaan.

Jos opetusta ei ole viikoittain (esim. kahdeksan tunnin seminaari, joka järjestetään kolmena päivänä/lukukausi), jaa aika kaikkien viikonpäivien kesken.

Huom! Älä laske mukaan palkallista harjoittelua, sillä se luetaan ansiotyöksi!

MA TI KE TO PE LA SU

- a. Ohjattu opiskelu (luennot, oppitunnit, seminaarit, laboratoriotyöskentely, koulutusohjelmasi etäluennot)
- b. Itsenäinen opiskelu (valmistautuminen, lukeminen, kirjalliset tehtävät, palkaton harjoittelu tms.)

3.3 Ajattele opiskeluun ja ansiotyöhön käyttämäsi aikaa tällä kevätlukukaudella.

Haluaisitko käyttää enemmän, saman verran vai vähemmän aikaa seuraaviin asioihin?

Jos et ole tällä hetkellä ansiotyössä: merkitse, haluaisitko käyttää yhtä paljon (=ei lainkaan) tai enemmän (jonkin verran) aikaa ansiotyöhön.

Haluaisin käyttää vähemmän aikaa – Haluan käyttää yhtä paljon aikaa kuin nyt –

Haluaisin käyttää enemmän aikaa

- a. Aikaa ohjattuun opiskeluun
- b. Aikaa itsenäiseen opiskeluun
- c. Aikaa ansiotyöhön

3.4 Verrattuna opiskelutovereihisi, kuinka arvioit suoriutuneesi opinnoistasi nykyisessä koulutusohjelmassasi? Kaiken kaikkiaan olen suoriutunut opinnoissa:

1. Paljon paremmin
2. Joissain määrin paremmin
3. Yhtä hyvin
4. Joissain määrin heikommin
5. Paljon heikommin kuin muut

3.5 Oman näkemyksesi mukaan, kuinka hyvin nykyinen koulutusohjelmasi valmistaa sinua työmarkkinoille?

5 Erittäin hyvin – 1 Erittäin heikosti TAI En osaa sanoa

- a. Työmarkkinoille Suomessa
- b. Kansainvälisille työmarkkinoille

FI9 Paljonko uskot saavasi palkkaa bruttona (ennen verojen vähentämistä) vuoden kuluttua valmistumisestasi?

_____ euroa kuukaudessa

D Digitalisaatio opinnoissa

D.3 Mieti lähi- (kasvotusten tapahtuvan) ja etänä (verkossa) annettavan opetuksen välistä tasapainoa nykyisissä opinnoissasi.

1 Täysin etäopetuksena – 5 Täysin lähiopetuksena

- a. Kuinka suuri osuus opinnoistasi on tällä hetkellä etänä ja lähiopetuksena?
Tämänhetkinen opetukseni järjestetään...
- b. Entä mikä sopisi sinulle omassa tilanteessasi parhaiten? Minulle
ideaalitalanteessa opetus järjestettäisiin...

D.4 Onko sinulla kotonasi käytössä seuraavia työvälineitä silloin, kun tarvitset niitä opinnoissasi?

1 Ei koskaan – 5 Aina (tarvittaessa) TAI En tarvitse

- a. Tietokone, kannettava tai tabletti
- b. Työpöytä
- c. Hyvä internet-yhteys
- d. Rauhallinen paikka opiskelulle

D.6 Kuinka tyytyväinen olet seuraavien tarjontaan ajatellen tämänhetkisiä opintojasi kuluvalle lukukaudella?

1 Erittäin tyytymätön – 5 Erittäin tyytyväinen TAI Ei koske minua

- a. Verkossa suoritettavien opintojen tarjonta
- b. Luento- ja kurssitallenteet
- c. Verkossa suoritettavat tentit
- d. Sähköisten oppimateriaalien tarjonta (kirjat, ja muu lukemisto)
- e. Hallinnolliset palvelut (ilmoittautuminen, lomakkeet)
- f. Opintoneuvonta

D.2 Kuinka riittäviä omat digitaaliset taitosi ovat siihen nähden, mitä opinnoissasi vaaditaan?

1 Täysin riittävät – 5 Täysin riittämättömät

4 Opiskelijan arki

4.1 Miten asut kevätlukukauden aikana (maanantaista perjantaihin)?

- 1. Asun yksin omassa taloudessani
- 2. Asun yhteistaloudessa tai "kimppakämpässä"
- 3. Puolison kanssa (avo- tai avioliitossa /rekisteröidyssä parisuhteessa)
- 4. Lapsen/lasten kanssa (oma tai puolison)
- 5. Asun vanhempieni tai sukulaisteni luona
- 6. Muuten, miten? _____

4.2a Mikä on asumismuotosi?

- 1. Opiskelija-asunto (esimerkiksi opiskelija-asuntosäätiö tai osakunnan)
- 2. Vuokra-asunto vapailta markkinoilta
- 3. Muu ei-markkinaehtoinen vuokra-asunto (kaupungin tai säätiön)
- 4. Itse (tai yhdessä puolison kanssa) omistamassani asunnossa
- 5. Vanhempien, sukulaisten tai puolison omistamassa asunnossa
- 6. Asumisoikeus- tai osaomistusasunnossa
- 7. Muuten, miten? _____

4.2b Mikä on asuntosi tyyppi?

1 Yksiö 2 Kaksio 3 Kolmio 4 Neljän tai useamman huoneen 5 Huone jaetussa asunnossa
6 Opiskelija-asuntola

4.3 Kuinka kauan matka asunnostasi oppilaitokseen kestää tyypillisenä päivänä kuluvalle kevätlukukaudella?

Kodilla tarkoitetaan asuinpaikkaasi lukukauden aikana (maanantaista perjantaihin)

Yhteen suuntaan keskimäärin _____ minuuttia

4.4 Käytkö ansiotyössä tämän kevätlukukauden aikana?

Myös palkallinen harjoittelu sekä yrittäjäyys lasketaan mukaan.

1. Kyllä, käyn töissä koko kevätlukukauden
2. Kyllä, käyn töissä silloin tällöin kevätlukukauden aikana
3. En käy töissä tämän kevätlukukauden aikana

Jos 4.4=1,2

4.7 Miten läheisesti ansiotyösi liittyy koulutusohjelmasi sisältöön?

Vastaa koskien ansiotyötäsi tällä kevätlukukaudella.

1. Ei lainkaan
- 2.
- 3.
- 4.
5. Hyvin läheisesti

Jos 4.4=1,2

4.5 Kuinka monta tuntia viikossa käytät keskimäärin ansiotyöhön tämän lukukauden aikana?

_____ tuntia viikossa

Jos 4.4=1,2

4.6 Missä määrin seuraavat väittämät kuvaavat tilannettasi?

Vastaa koskien tätä kevätlukukautta. 5 Kuvaa erittäin hyvin – 1 Ei kuvaa lainkaan

- a. Käyn töissä rahoittaakseni elämiseni
- b. Käyn töissä saadakseni työkokemusta
- c. Ilman ansiotyötä minulla ei olisi varaa opiskella
- d. Käyn töissä, koska minun on tuettava taloudellisesti muita (lapsia, puolisoa, vanhempia ym.)
- e. Käyn töissä, jotta minulla olisi varaa tehdä sellaisia hankintoja, joita en muuten tekisi

Jos 4.5=1,2

4.8 Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tämänhetkistä tilannettasi?

1. Olen ensisijaisesti opiskelija ja teen töitä opiskeluni ohessa
2. Olen ensisijaisesti ansiotyössä ja opiskelen ansiotyöni ohessa

4.9 Oletko tehnyt ansiotyötä kesällä tai muina loma-aikoina viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

Myös *palkallinen harjoittelu* lasketaan mukaan.

1. Kyllä
2. En ole

D.1 Kuinka tärkeitä tietokoneet ja digitaaliset työvälineet ovat...

5 Hyvin tärkeitä – 1 Ei lainkaan tärkeitä

- a. Opinnoissasi?
- b. Arjessasi muuten?
- c. Nykyisessä työssäsi?

Jos 4.11.1.2 = 1 tai 4.11.2.2 = 1 tai 4.12.1.1 = 1 tai 4.12.2.1 = 1 tai 4.11.1.3 = 1 tai 4.11.2.3 = 1 tai 0.1.2 = 1 tai 4.12.2.2 = 1

4.11 Paljonko sinulla kuluu keskimäärin rahaa seuraaviin tällä kevätlukukaudella?

Vastasi yllä, että perheesi tai puolisisi maksaa säännöllisesti puolestasi laskuja ja/tai että saat säännöllisesti luontoisetuja:

Ole hyvä ja arvioi näiden määrä toiseen sarakkeeseen (muiden maksamien laskujen ja luontoisetujen arvon summa).

Jos 4.11.1.3 = 1 tai 4.1.1 = 1

Ole hyvä ja arvioi niiden kustannusten määrä, joita vanhempasi maksavat ylimääräistä sinusta, esimerkiksi ruuasta. Jos vanhempasi maksaisivat samasta asunnosta ilman, että asuisit heidän kanssaan, heidän maksamansa vuokra tai vastike eivät kasva (jolloin vastataan 0), mutta muut asumiskustannukset (esimerkiksi sähkölasku) voivat kasvaa.

Jos 4.11.2.3 = 1 and 4.1.2 = 1

Ole hyvä ja arvioi ensimmäiseen sarakkeeseen vain itse maksamasi summa ja toiseen sarakkeeseen se, mitä puolisisi maksaa oman osuutensa lisäksi. Jos esimerkiksi jaatte pariskuntana asumiskustannuksenne tasan, kirjoita itse maksamasi osuus ensimmäiseen ja 0 toiseen sarakkeeseen. Jos taas puolisisi maksaa kaikki asumiskustannuksenne, merkitse ensimmäiseen sarakkeeseen 0 ja toiseen hänen sinun puolestasi maksama osuus.

Jos sinulla on taloudellisia huollettavia (esimerkiksi lapset, puoliso, vanhemmat), laske heidät mukaan maksamiisi kustannuksiin (jos maksat oman ja lapsesi ruokamenot, merkitse nämä yhteensä). Lukukaudella tarkoitetaan vuoden ensimmäisiä kuutta kuukautta.

Jos sinulla on taloudellisia huollettavia (esimerkiksi lapset, puoliso, vanhemmat), laske heidät mukaan maksamiisi kustannuksiin (jos maksat oman ja lapsesi ruokamenot, merkitse nämä yhteensä). Lukukaudella tarkoitetaan vuoden ensimmäisiä kuutta kuukautta.

Lukukausi = 6 kuukautta

a. Säännölliset kuukausittaiset kustannukset kevätlukukaudella (1 kk)

	Maksan itse	Muut maksavat puolestani
Asumiskustannukset (minulle kuuluva osa) pitäen sisällään vuokran, lyhennyksen, vastikkeet, sähkö ja vesilaskun		
Ruoka		
Liikenne		
Viestintä (puhelin, nettiliittymä)		
Terveystenhoito (sairausvakuutus, asiakasmaksut)		
Lastenhoito		
Velan lyhennykset (pl. asuntolaina)		
Vapaa-aika (harrastukset)		
Muut säännölliset elinkustannukset (vaatteet, hygienia, tupakka, lemmikit, vakuutukset pl. sairausvakuutus)		

b. Lukuvuosimaksut lukukaudessa (6 kk)

	Maksan itse	Muut maksavat puolestani
Yliopiston lukuvuosimaksu		
Muut lukuvuosittaiset opiskeluun liittyvät kustannukset (kirjat, kopiomaksut, vapaaehtoiset jäsenmaksut)		

c. Muut opiskeluun liittyvät lukukausittaiset (6 kk) maksut:

	Maksan itse	Muut maksavat puolestani
Ylioppilaskunnan/opiskelijakunnan jäsenmaksu		
YHTS:n terveydenhoitomaksu (lukukausikohtainen maksu on 35,80 euroa)		
Muut lukuvuosittaiset opiskeluun liittyvät kustannukset (kirjat, kopiomaksut, vapaaehtoiset jäsenmaksut)		

4.12 Kuka maksaa opiskeluun liittyviä kuluja?

1. Vanhempani tai sukulaiseni
2. Puoliso
3. Työnantaja
4. Säätiö tai järjestö
5. Muu

**4.13 Saatko opintotukea, apurahaa tai muuta julkista tukea opintoihisi tällä
kevätlukukaudella?**

Voit valita useamman vaihtoehdon.

1. Kyllä, opintotukea (ml. aikuiskoulutustukea)
2. Kyllä, opintotuen huoltajakorotusta
3. Kyllä, yleistä asumistukea
4. Kyllä, muu sosiaalietuus
5. Kyllä, opintolainaa
6. Kyllä, tukea korkeakoululta (apuraha, harjoittelutuki, stipendi)
7. Kyllä, muu suomalainen apuraha tai stipendi
8. Kyllä, ulkomainen apuraha, stipendi tai opintolaina
9. En mitään näistä

4.13b Mitä muuta etuutta?

1. Työmarkkinatuki, ansiopäiväraha
2. Sairauspäiväraha, kuntoutustuki
3. Toimeentulotuki
4. Lapsilisä tai muut perhe-etuudet

4.14 Rahoitatko opiskelu- tai elinkustannuksiasi tällä kevätlukukaudella (osittain) säästöillä (esimerkiksi ansiotyöstä saaduilla)?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

1. Kyllä, ansiotyöstä saamillani säästöillä (esimerkiksi kesätyöt)
2. Kyllä, muilla säästöillä
3. En

4.15 Kuinka paljon rahaa (EUR) sinulla on keskimäärin käytettävissä kuukaudessa seuraavista lähteistä tällä kevätlukukaudella?

”Käytettävissäsi oleva” tarkoittaa mistä tahansa saamaasi rahaa, joka on tarkoitettu kuukausimenoihisi. Muiden maksamia laskuja ei lasketa mukaan, koska tämä raha ei ole suoraan *käytettävissäsi*.

Ole hyvä ja pyri arvioimaan kuukaudessa käytettävissä oleva tulo keskimäärin, vaikka et saisikaan kyseistä tuloa joka kuukausi.

1. Vanhemmilta tai sukulaisilta saatu tuki käteisenä tai tilisiirtoina
 2. Puolisolta saatu tuki käteisenä tai tilisiirtoina
 3. Opintotuki (sisältäen mahdollisen huoltajakorotuksen) tai aikuiskoulutustuki
 4. Asumistuki
 5. Suomalainen apuraha tai stipendi (esimerkiksi säätiöltä)
 6. Opintolaina
 7. Muualta kuin Suomesta saatava opintotuki, stipendi tai opintolaina
 8. Ansiotyö kevätlukukauden aikana
 9. Säästöt aikaisemmasta työssäkäynnistä, joilla rahoitan elämistä ja opiskelua kuukausittain
 10. Muut säästöt, joilla rahoitan elämistä ja opiskelua kuukausittain
 11. Muut julkiset sosiaali-etuudet (esim. lapsilisä, toimeentulotuki)
 12. Muu ei-takaisinperittävä tulo yksityisistä lähteistä (elatusapu, pääomatulo, perinnöt, lahjat)
 13. Muu takaisinperittävä tulo yksityisistä lähteistä (lainat yksityisiltä)
- Yhteensä (ohjelma laskee automaattisesti)

4.16 Miten paljon sinulla on taloudellisia vaikeuksia tällä hetkellä?

1 Erittäin paljon vaikeuksia – 5 Ei lainkaan vaikeuksia

4.17 Mikäli kohdallesi osui ennakoimaton 600 euron kustannus, pystyisitkö selviytymään siitä itse?

1. Kyllä, pystyisin maksamaan itse
2. Kyllä, joku auttaisi minua maksamaan puolestani (vanhemmat, puoliso, sukulaiset)
3. En pystyisi maksamaan itse eikä kukaan maksaisi puolestani

FI12 Aiotko ottaa tai oletko ottanut opintolainaa nykyisten korkeakouluopintojesi aikana?

1. Kyllä
2. En
3. En tiedä vielä

FI11 Oletko joutunut rajoittamaan opintotukikuukausien käyttöä (esimerkiksi palauttanut tai perunut tukea) nykyisten opintojesi aikana?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

1. En ole rajoittanut
2. Kyllä, opintotuen tulorajojen vuoksi
3. Kyllä, opintosuoritusvaatimusten vuoksi (5 op/kk ja 20op/lukuvuosi)
4. Kyllä, jotta tukiaika riittäisi tutkinnon suorittamiseen
5. Kyllä, muista syistä

Jos FI12=1

FI14 Oletko nostanut opintolainaa tämän lukuvuoden aikana?

1. Kyllä Suomesta
2. Kyllä ulkomailta
3. En

Jos FI12=1

FI13 Arvioi paljonko aiot kaikkiaan ottaa opintolainaa nykyisten korkeakouluopintojesi aikana?

Laske mukaan jo mahdollinen nostamasi laina ja se, jonka olet aikeissa vielä ottaa
Lainamäärä yhteensä _____

Jos FI14=1,2

FI15 Mitkä seuraavista syistä ovat vaikuttaneet siihen, että olet nostanut opintolainaa:-

Voit valita useita.

1. Opintolainan matala korkotaso
2. Opintolainan kohtuulliset takaisinmaksuehdot
3. Opintolainan markkinointi
4. Opintolainavähennys tai opintolainahyvitys
5. Oman alan kohtuulliset työllisyysnäköymät
6. Toimeentulon kannalta välttämättömien juoksevien menojen rahoittaminen
7. Yllättävien menojen rahoittaminen
8. Opintorahan ja asumistuen riittämättömyys
9. Omien tulojen vähäisyys
10. Perheen taloudellisen tuen vähäisyys

Jos FI1=4

FI15 Mainitsit, että opintolainavähennys vaikutti siihen, että nostit opintolainaa.

Mikä seuraavista vaikutti opintolainasi nostamiseen?

1. Mahdollisuus saada opintolainahyvitys (koskee 1.8.2014 tai sen jälkeen opintonsa ensimmäisen kerran aloittaneita)
2. Mahdollisuus saada opintolainavähennys (koskee 1.8.2005 lähtien, mutta ENNEN 1.8.2014 korkeakouluopintonsa ensimmäisen kerran aloittaneita)
3. Minulla ei ole oikeutta opintolainavähennykseen tai opintolainahyvitykseen, (esim. koska olen aloittanut opintoni ENNEN 1.8.2005)

4.18 Oletko tehnyt harjoittelujaksoa (vähintään viikon mittaista, tutkintoon kuuluvaa tai vapaaehtoista) sen jälkeen, kun aloitit korkeakouluopintosi Suomessa?

Harjoittelujaksolla tarkoitetaan käytännön kokemuksen hankkimista työelämästä.

1. Kyllä, yhden tai useamman harjoittelun Suomessa
2. Kyllä, yhden tai useamman harjoittelun muualla
3. En

Jos 4.18=1

4.19 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi Suomessa

1. Tutkintoosi kuuluva pakollinen osa
2. Vapaaehtoinen (ei pakollinen osa tutkinto-ohjelmaasi)

4.20 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi Suomessa palkallinen vai palkaton?

1. Palkallinen
2. Palkaton

5 Opiskelijaliikkuvuus

5.1 Minkä ohjelman kautta harjoittelujaksosi järjestyi?

1. Erasmus (+)
2. Muu EU-ohjelma
3. Muu ohjelma (Nordplus, KILROY)
4. Itsenäisesti, muun kuin vaihto-ohjelman kautta

5.2 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi ulkomailla

1. Tutkintoosi kuuluva pakollinen osa
2. Vapaaehtoinen (ei pakollinen osa tutkinto-ohjelmaani)

5.3 Oliko viimeisin harjoittelujaksosi ulkomailla palkallinen vai palkaton?

1. Palkallinen
2. Palkaton

5.4 Minkä tutkinto-ohjelman aikana olit harjoittelussa ulkomailla viimeksi?

Voit valita useita.

1. Nykyisen tutkintoni
2. Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen (ennen vuotta 2000 suoritettut)
3. Aikaisemman alemman korkeakoulututkinnon
4. Aikaisemman AMK-perustutkinnon
5. Aikaisemman ylemmän korkeakoulututkinnon
6. Aikaisemman korkeakoulututkinnon (jossa ei erillistä kandidaatin tutkintoa)
7. Aikaisemman YAMK-tutkinnon
8. Aikaisemman jatkotutkinnon (lisensiaatti/tohtori)
9. Aikaisempien muiden korkeakouluopintojen (esim. opettajan pedagogiset tai ammatillinen opettajakorkeakoulutus)

5.5 Saitko harjoittelujaksostasi opintopisteitä?

1. Kyllä
2. En
3. En tiedä (vielä)

Oletko osana opintojasi osallistunut opiskelijavaihtoon ulkomailla?

1. Kyllä
2. En

Jos 5.6 ≠ 1

5.10 Ajatellen opintojaksoja ulkomailla yleisesti: Mikä seuraavista kuvaa parhaiten omia aikomuksiasi?

1. Olen jo tehnyt järjestelyjä ulkomaan jaksoa varten
2. En ole vielä tehnyt järjestelyjä, mutta olen aikeissa lähteä opiskeluvaihtojaksolle
3. En ole aikeissa lähteä ulkomaille opiskeluvaihtojaksolle

Jos 5.6=1

5.7 Minkä ohjelman kautta ulkomaanjaksosi järjestyi?

1. Erasmus (+)
2. Muu EU-ohjelma
3. Muu ohjelma (esim Nordplus, KILROY)
4. Itsenäisesti, muun kuin vaihto-ohjelman kautta

5.8 Mitä tutkintoa olit suorittamassa Suomessa, kun olit ulkomaanjaksolla?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

1. Nykyisen tutkintoni
2. Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen (ennen vuotta 2000 suoritettut)
3. Aikaisemman alemman korkeakoulututkinnon (yliopisto)
4. Aikaisemman AMK-perustutkinnon
5. Aikaisemman ylemmän korkeakoulututkinnon
6. Aikaisemman korkeakoulututkinnon (jossa ei erillistä kandidaatin tutkintoa)
7. Aikaisemman YAMK-tutkinnon
8. Aikaisemman jatkotutkinnon (lisensiaatti/tohtori)
9. Aikaisempien muiden korkeakouluopintojen (esim. opettajan pedagogiset tai ammatillinen opettajakorkeakoulutus)

Jos 5.1=1

5.9 Hyväksyttiinkö ulkomailla suorittamasi opintosuoritukset ja arvosanat osaksi tutkintoasi Suomessa?

1. Kyllä, kaikki opintopisteet hyväksyttiin
2. Kyllä, vain osa hyväksyttiin
3. Ei, opintopisteitä ei hyväksytty
4. En suorittanut opintopisteitä ulkomailla
5. En tiedä (vielä)
6. En ollut aikonutkaan saada hyväksiluettavia opintopisteitä

5.11 Missä määrin seuraavat seikat vaikeuttavat mielestäsi opiskeluja ulkomailla?

Jos olet ollut ulkomaanjaksolla, vastaa kokemustesi pohjalta.

Jos et ole (vielä) opiskellut ulkomailla, kuvaile missä määrin seuraavat tekijät estävät sinua tällä hetkellä lähtemästä.

1 Ei vaikeuta lainkaan – 5 Vaikeuttaa erittäin paljon

- a. Riittämätön vieraan kielen taito
- b. Oman korkeakoulun antama puutteellinen tieto
- c. Erossa olo puolisosta tai lapsistani
- d. Erossa olo ystävistäni tai vanhemmistani
- e. Ylimääräiset taloudelliset kustannukset
- f. Työpaikan menettäminen poissaolosta johtuen
- g. Motivaation puute
- h. Vähäinen hyöty opinnoille kotimaassa
- i. Vaikeudet sisällyttää ulkomaan opinnot suomalaisten opintojeni vaatimuksiin
- j. Vaikeudet ulkomaisten opintosuoritusten hyväksymisessä
- k. Kohdemaan maahantulosäädöksiin liittyvät ongelmat (viisumi, oleskelulupa)
- l. Rajoitukset liikkuvuusohjelmiin pääsyssä (lähtö- tai kohdekorkeakoulu)
- m. Terveystila
- n. Matkustusrajoitukset (globaalisti tai paikallisesti)

5.12 Oletko ollut ulkomailla mihinkään muuhun opintoihin liittyvään?

1. Tutkimus- tai opintomatka
2. Kesä- tai talvikoulu (esimerkiksi tutkimusmenetelmien)
3. Kielikurssi
4. Jokin muu
5. En

6 Taustatiedot

6.1 Minä vuonna olet syntynyt?

Kuukausi ____ Vuosi _____

6.2 Sukupuolesi

1. Nainen
2. Mies
3. Muu
4. En halua luokitella itseäni yllä oleviin luokkiin

6.4 Missä maassa sinä ja vanhempasi/huoltajasi olette syntyneet?

Pudotusvalikko En osaa sanoa

- a. Sinä
- b. Äitisi/huoltajasi
- c. Isäsi/huoltajasi

6.5 Onko sinulla ja vanhemmillasi/huoltajillasi Suomen kansalaisuus?

Kyllä Ei En tiedä

- a. Sinä
- b. Äitisi/huoltajasi
- c. Isäsi/huoltajasi

6.6 Tulitko Suomeen turvapaikanhakijana tai pakolaisena?

Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei voi tai halua palata kotimaahansa jonkin perustellun syyn, kuten vainon, uskonnon, etnisyyden tai johonkin tiettyyn ryhmään kuulumisen, tai poliittisten mielipiteidensä johdosta (YK:n pakolaisten asemaa koskeva vuoden 1951 yleissopimus).

1. Kyllä
2. En
3. En halua vastata

FI_kielet Kuinka monessa kielessä (mukaan lukien äidinkieleni) arvioit kirjalliset ja suulliset taitosi (erittäin) hyväksi?

1. Yhdessä kielessä
2. Kahdessa kielessä
3. Kolmessa kielessä
4. Neljässä kielessä
5. Useammassa kuin neljässä kielessä

6.7 Mikä on korkein koulutustaso, jonka isäsi ja äitisi tai huoltajasi ovat suorittaneet?

- a. Äiti/huoltaja
 - b. Isä/huoltaja
1. Peruskoulu tai kansakoulu
 2. Lukio
 3. Ammatillinen tutkinto
 4. Opistotutkinto
 5. Alempi korkeakoulututkinto yliopistossa
 6. Ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa
 7. AMK-tutkinto
 8. Ylempi AMK-tutkinto
 9. Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto
 10. En tiedä/ Ei koske minua

6.8 Kuinka hyvin toimeentulevia vanhempasi mielestäsi taloudellisesti ovat verrattuna muihin perheisiin?

Jos vanhempasi tai huoltajasi eivät ole enää elossa, arvioi heidän viimeisin taloudellinen tilanteensa.

Jos vanhempasi tai huoltajasi ovat eronneet, ole hyvä ja arvioi, kuinka hyvä heidän taloudellinen tilanteensa on keskimäärin.

1. Erittäin hyvin toimeentulevia
2. Melko hyvin toimeentulevia
3. Keskitasoisesti toimeentulevia
4. Melko huonosti toimeentulevia
5. Erittäin huonosti toimeentulevia

6.9 Onko sinulla lapsia?

1. Kyllä, montako?
2. Ei

jos 6.8=1

6.10 Minkä ikäinen on nuorin lapsesi?

6.11 Kuinka monta tuntia viikossa käytät tyypillisesti lastenhoitoon kuluvalle lukukaudella?

_____ tuntia viikossa (arvio)

6.12 Millainen on terveydentilasi yleisesti ottaen?

Erittäin hyvä – Hyvä – Kohtalainen – Huono – Hyvin huono

6.13 Onko sinulla fyysistä vammaa, vaivaa, toimintarajoitetta tai pitkäaikaisia terveysongelmia?

Pitkäaikaisilla terveysongelmilla tarkoitetaan terveysongelmaa, joka on kestänyt tai joka todennäköisesti kestää yli 6 kuukautta. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

1. Krooniset sairaudet
2. Mielenterveysongelmat
3. Liikuntarajoite
4. Aistivamma (esim. näkö tai kuulo)
5. Oppimisvaikeus (esim. lukihäiriö)
6. Muu pitkäaikainen terveysongelma, toimintarajoite tai vaiva
7. Ei mitään näistä

Jos 6.11≠7

Seuraavat kysymykset koskevat opiskelijoita, joilla on jokin opintojen etenemiseen vaikuttava terveyden ja/tai toimintakyvyn rajoite tai muu pitkäaikainen sairaus.

Pitääksemme vastattavan tekstin lyhyenä, käytämme sanaa ”haitta” kuvaamaan kaikki terveydellisiä ja toimintakyvyn rajoitteita. Toivomme, että ymmärrät ratkaisumme, vaikka käyttäisitkin tilanteesi kuvaamiseen itse toisenlaista termiä.

Jos 6.10≠7

6.14 Missä määrin mainitut haitat...

Rajoittavat merkittävästi – Rajoittavat, mutta ei merkittävästi – Eivät rajoita lainkaan

- a. Rajoittavat opinnoissasi?
- b. Muilla elämän osa-alueilla?

Jos 6.10≠7

6.15 Ajattele sitä, millä tavoin mainittu vamma, vaiva, toimintarajoite tai muu pitkäaikainen terveysongelma rajoittaa opiskeluasi: Arvioi missä määrin yhteiskunta ja oppilaitoksesi auttavat sinua selviytymään näistä rajoitteista?

1 Ei lainkaan – 5 Täysin riittävästi TAI En tarvitse tai halua tukea

M Mielenterveys ja hyvinvointi

Jos 6.10 = 2 Jos 6.10 = 2 ja 6.11 1,2

M.1 Mikä mielenterveyden ongelma?

Vastaa riippumatta siitä, onko sitä diagnosoitu.

1. Ahdistuneisuushäiriö
2. Masennus
3. Syömishäiriö
4. Persoonallisuushäiriö
5. ADHD
6. Psykoosi
7. Riippuvuus
8. Muu
9. En halua kertoa

Jos 6.10=2 ja 6.11 1,2

M.2 Onko mielenterveysongelmasi diagnosoitu (lääkäri, psykiatri tai psykoterapeutti) ja saatko siihen hoitoa?

1. Kyllä, ja saan tällä terapiahoitoa
2. Kyllä, ja saan tällä hetkellä lääkinnällistä hoitoa
3. Kyllä, mutta en saa tällä hetkellä hoitoa
4. Ei

M.4. Kuinka paljon olet tuntenut seuraavia viimeisen kuluneen kahden viikon aikana?

Kaiken aikaa – Suurimman osan ajasta – Yli puolet ajasta – Alle puolet ajasta –

Pienen osan ajasta – En lainkaan

- a. Olen ollut iloinen ja hyväntuulinen
- b. Olen ollut levollinen ja rentoutunut
- c. Olen ollut toimielias ja tarmokas
- d. Herätessäni olen tuntenut itseni virkeäksi ja levänneeksi
- e. Jokapäiväiseen elämäni on kuulunut paljon asioita, jotka kiinnostavat minua

M.5 Kuinka usein sinusta tuntuu, että olet eristyksissä muista?

1 En koskaan – 5 Koko ajan

- a. Muista koulutusohjelmani opiskelijoista
- b. Perheestä tai puolisoistasi
- c. Ystävistäsi
- d. Muista ihmisistä yleensä

Y Yhdenvertaisuus

Y.1 Kuinka turvalliseksi tunnet olosi kävellessäsi yksin illalla

Erittäin turvalliseksi – Turvalliseksi – Siltä väliltä - Turvattomaksi - Erittäin turvattomaksi

- Omalla asuinalueellasi?
- Korkeakoulusi kampuksella?

Y.3 Oletko kokenut tulleeesi nykyisten opintojesi yhteydessä syrjityksi seuraavien ominaisuuksien vuoksi?

Kanssaopiskelijoiden Opetushenkilöstön Korkeakoulun muun henkilöstön En

- Ihönväriisi
- Syntyperäsi
- Kansalaisuutesi
- Uskontosi
- Sukupuolesi
- Seksuaalisen suuntautumisesi
- Ikäsi
- Painosi
- Terveysongelmien
- Mielenterveytesi
- Tulotasosi
- Vanhempiesi koulutustaustan

Y.4 Oletko kokenut nykyisten opintojesi yhteydessä seuraavia asioita sen vuoksi, kuka tai millainen olet:

Kyllä, useita kertoja kuluneen vuoden aikana – Kyllä, kerran tai kaksi kuluneen vuoden aikana

– Kyllä, mutta en kuluneen vuoden aikana – En koskaan

- Kuullut, nähnyt tai lukenut muiden vitsailevan tai nauravan sinulle (tai kaltaisillesi ihmisille)
- Tullut kohdelluksi ikään kuin olisit epäystävällinen, yhteistyöhaluton tai töykeä
- Tullut nimitellyksi tai kuullut tai nähnyt identiteettiäsi käytettävän loukkauksena
- Tullut kohdelluksi pelokkaasti tai ikään kuin muut ihmiset pelkäisivät sinua
- Tullut tuijotetuksi tai osoitelluksi julkisilla paikoilla
- Kuullut, että sinun pitäisi ajatella, käyttäytyä tai näyttää enemmän muiden kaltaiselta
- Kuullut, että sinä tai kaltaisesi ihmiset eivät kuulu joukkoon
- Kohdannut epäasiallisia, loukkaavia tai tungettelevia kysymyksiä
- Tullut kohdelluksi ikään kuin olisit vähemmän älykäs tai kyvykäs kuin muut
- Kokenut seksuaalista häirintää
- Kokenut fyysistä väkivaltaa

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-988-2 PDF